

T.C.
BOLU ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TURİZM İŞLETMECİLİĞİ ANA BİLİM DALI

GÖYNÜK VE MUDURNU İLÇELERİNDE YAVAŞ ŞEHİR
ÜNVANININ BÖLGE TURİZMİNE EKONOMİK, SOSYAL VE
FİZİKSEL ETKİLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

TURİZM İŞLETMECİLİĞİ YÜKSEK LİSANS TEZİ

ÖZLEM NUR DERVİŞOĞLU

TEZ DANIŞMANI
Prof. Dr. Aliye ÇİLAN AKIN

BOLU, ARALIK - 2024

KABUL VE ONAY SAYFASI

Özlem Nur DERVİŞOĞLU tarafından hazırlanan “**GÖYNÜK VE MUDURNU İLÇELERİNDE YAVAŞ ŞEHİR ÜNVANININ BÖLGE TURİZMİNE EKONOMİK, SOSYAL VE FİZİKSEL ETKİLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ**” adlı tez çalışması jürimiz tarafından Turizm İşletmeciliği Ana Bilim Dalı Turizm İşletmeciliği Programında Yüksek Lisans Tezi olarak oy birliği ile kabul edilmiştir.
31/12/2024

Jüri Üyeleri

İmza

Danışman
Prof. Dr. Aliye ÇİLAN AKIN
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

.....

Üye
Prof. Dr. Asım SALDAMLI
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

.....

Üye
Doç. Dr. Yeşim KOBA
Dokuz Eylül Üniversitesi

.....

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Onayı

Prof. Dr. İbrahim KÜRTÜL
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürü

ETİK BEYAN

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Tez Yazım Kılavuzu ve Şablonuna uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu bildirir aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Teze ilişkin Turnitin adlı programında enstitü müdürlüğünce belirlenen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan benzerlik raporuna göre, tezin benzerlik oranı %30'u geçmemektedir.

Bu çalışma için Sosyal Bilimlerde İnsan Etik Kurulundan (Protokol NO. 2024/65) sayısı ile etik izin alınmıştır.

.....
ÖZLEM NUR DERVİŞOĞLU

ÖZET

GÖYNÜK VE MUDURNU İLÇELERİNDE YAVAŞ ŞEHİR ÜNVANININ BÖLGE TURİZMİNE EKONOMİK, SOSYAL VE FİZİKSEL ETKİLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ
ÖZLEM NUR DERVİŞOĞLU
BOLU ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TURİZM İŞLETMECİLİĞİ ANA BİLİM DALI
TURİZM İŞLETMECİLİĞİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI
(TEZ DANIŞMANI: PROF. DR. ALİYE ÇİLAN AKIN)

BOLU, ARALIK- 2024

XII+ 144 sayfa

Araştırma, 1999 yılında İtalya’da doğan ve yavaş yaşam felsefesinden ilham alarak sürdürülebilir yaşam ilkelerini benimseyen yavaş şehir hareketini kapsamaktadır. Çalışmanın amacı, Türkiye’nin Bolu ilinin yavaş şehir ünvanına sahip Göynük ve Mudurnu ilçelerinde yavaş şehir ünvanının bölge turizmine ekonomik, sosyal ve fiziksel etkilerinin değerlendirilmesidir. Bu amaç kapsamında Göynük ve Mudurnu ilçelerinin yerel paydaşları (kaymakamlık çalışanları, belediye çalışanları, sivil toplum kuruluşları, kooperatifler, yerel ürün üreten işletmeler ve esnaf temsilcileri) ile derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Çalışmada, literatür taraması ve yerel paydaşlarla yapılan derinlemesine görüşmeler yoluyla elde edilen veriler, içerik analizi yöntemiyle değerlendirilmiştir. Çalışma Göynük ve Mudurnu yavaş şehirlerini karşılaştıran ilk araştırma olma önemine sahiptir. Elde edilen bulgular, yavaş şehir ünvanının farklı bölgelerde, bölgesel ihtiyaçlara göre uyarlanabilecek esnek bir kalkınma modeli sunduğunu ortaya koymaktadır. Her iki bölge de bu ünvanı kendi ekonomik, kültürel, sosyal ve fiziksel özelliklerine göre şekillendirmiştir. Dolayısıyla yavaş şehir ünvanının ilçelerde sadece ekonomik bir araç olarak değil, aynı zamanda toplumsal kaynaşmayı ve kültürel sürdürülebilirliği destekleyen bir yapı sunduğu da belirlenmiştir.

ANAHTAR KELİMELER: Göynük, Mudurnu, Yavaş şehir, Kültürel miras

ABSTRACT

EVALUATION OF THE ECONOMIC, SOCIAL AND PHYSICAL EFFECTS OF THE TITLE OF SLOW CITY ON REGIONAL TOURISM IN GÖYNÜK AND MUDURNU DISTRICTS

**MASTER THESIS
ÖZLEM NUR DERVİŞOĞLU
BOLU ABANT İZZET BAYSAL UNIVERSITY
INSTITUTE OF GRADUATE STUDIES
TOURISM MANAGEMENT DEPARTMENT
(SUPERVISOR: PROF. DR. ALİYE ÇİLAN AKIN)**

**BOLU, DECEMBER- 2024
XII+144 pages**

This research focuses on the Cittaslow movement, which originated in Italy in 1999 and embraces sustainable living principles inspired by the philosophy of slow living. The study aims to evaluate the economic, social, and physical impacts of the Cittaslow title on tourism in the districts of Göynük and Mudurnu, located in Bolu Province, Turkey. To achieve this objective, in-depth interviews were conducted with local stakeholders of Göynük and Mudurnu, including district governorate staff, municipal employees, representatives of non-governmental organizations, cooperatives, local product manufacturers, and trade representatives. Data for the study were collected through a combination of literature review and in-depth interviews with these stakeholders and were analyzed using the content analysis method. The study has the importance of being the first research comparing the slow cities of Göynük and Mudurnu. The findings reveal that the Cittaslow title provides a flexible development model that can be adapted to regional needs in different areas. Both districts have tailored the title to reflect their unique economic, cultural, social, and physical characteristics. Furthermore, it has been determined that the Cittaslow title serves not only as an economic tool for the districts but also as a structure that supports social cohesion and cultural sustainability.

KEYWORDS: Göynük, Mudurnu, Slow City, Cultural heritage

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZET.....	iv
İÇİNDEKİLER	vi
ŞEKİL LİSTESİ.....	ix
TABLO LİSTESİ	x
KISALTMA VE SEMBOLLER LİSTESİ	xi
TEŞEKKÜR	xii
1. GİRİŞ.....	1
2. TURİZM KAVRAMI ve TURİZMİN EKONOMİK, SOSYAL ve ÇEVRESEL ETKİLERİ.....	4
2.1 Turizm Kavramı.....	4
2.2 Turizmin Tarihsel Gelişim Süreci	5
2.3 Turizmin Ekonomik, Fiziksel ve Sosyal Etkileri.....	8
2.3.1 Turizmin Ekonomik Etkileri.....	8
2.3.2 Turizmin Fiziksel (Çevresel) Etkileri	14
2.3.3 Turizmin Sosyo- Kültürel Etkileri.....	15
3. YAVAŞ ŞEHİR KAVRAMSAL ÇERÇEVESİ ve GENEL BİLGİLER. 17	
3.1 Yavaş Hareketi.....	17
3.1.1 Yavaş Yemek (Slow Food).....	19
3.1.1.1 Yavaş Yemek Projeleri	23
3.1.1.1.1 Terra Madre (Toprak Ana)	24
3.1.1.1.2 Gastronomi Bilimleri Üniversitesi	25
3.1.1.1.3 Slow Food Biyoçeşitlilik Vakfı	25
3.1.2 Yavaş Turizm	28
3.1.3 Yavaş Seyahat.....	29
3.1.4 Yavaş Trafik	29
3.2 Yavaş Şehir (Cittaslow) (Sakin Şehir).....	30
3.2.1 Yavaş Şehir Tanımı	32
3.2.2 Yavaş Şehir Kavramının Tarihsel Gelişimi.....	33
3.2.3 Yavaş Şehir Logosu ve Sloganı.....	34
3.2.4 Yavaş Şehir Olma Kriterleri.....	34
3.2.4.1 Çevre ve Enerji Politikaları Kriterleri.....	36
3.2.4.2 Altyapı Politikaları Kriterleri.....	37
3.2.4.3 Kentsel Yaşam Kalitesi Politikaları Kriterleri	38
3.2.4.4 Tarımsal, Turistik, Esnaf ve Sanat Politikaları Kriterleri	39
3.2.4.5 Misafirperverlik, Farkındalık ve Eğitim Politikaları Kriterleri .	39
3.2.4.6 Sosyal Uyum.....	40

3.2.4.7 Ortaklıklar	40
3.2.5 Yavaş Şehir Başvurusu Yapma Süreci	41
3.2.6 Yavaş Şehir Organizasyon Yapısı	42
3.2.7 Dünyadaki Yavaş Şehirler	42
3.2.8 Türkiye’de Bulunan Yavaş Şehirler.	44
3.3 Göynük	55
3.3.1 Fiziksel ve Demografik Yapı.....	56
3.3.2 Tarihsel Yapı	57
3.3.3 Göynük İlçesinde Turizm	57
3.3.3.1 Tarihi Göynük Evleri	57
3.3.3.2 Gazi Süleyman Paşa Cami	58
3.3.3.3 Gazi Süleyman Paşa Hamamı	58
3.3.3.4 Akşemseddin Hz. Türbesi	58
3.3.3.5 Ömer Sikkın Hz. Türbesi	58
3.3.3.6 Debbağ Dede Türbesi	59
3.3.3.7 Zafer Kulesi	59
3.3.3.8 Diğer Tarihi Kalıntılar	59
3.3.3.9 Göynük Kent Müzesi	59
3.3.3.10 Çubuk Gölü	60
3.3.3.11 Sünnet Gölü	60
3.3.4 Göynük İlçesinde Yavaş Şehir Ünvanı ile İlgili Çalışmalar.....	60
3.4 Mudurnu	62
3.4.1 Fiziksel ve Demografik Yapı.....	63
3.4.2 Tarihsel Yapı	64
3.4.3 Mudurnu İlçesinde Turizm	64
3.4.3.1 Tarihi Mudurnu Evleri	64
3.4.3.2 Mudurnu Konakları.....	65
3.4.3.3 Yıldırım Bayazıt Cami	65
3.4.3.4 Kanuni Sultan Süleyman Cami	65
3.4.3.5 Yıldırım Bayazıt Hamamı	65
3.4.3.6 Saat Kulesi	65
3.4.3.7 Mudurnu Kalesi	66
3.4.3.8 Orta Çarşı ve Demirciler Çarşısı.....	66
3.4.3.9 Pertev Naili Boratav Evi	66
3.4.3.10 Babas Kaplıcaları	67
3.4.3.11 Sarot Kaplıcaları	67
3.4.3.12 Abant Gölü	67
3.4.4 Mudurnu İlçesinde Yavaş Şehir Ünvanı ile İlgili Çalışmalar.....	67
4. MATERYAL ve YÖNTEM.....	71
4.1 Araştırmanın Amacı.....	71
4.2 Araştırmanın Önemi	71
4.3 Araştırmanın Kapsamı	71
4.4 Araştırmanın Yöntemi	71

4.5 Araştırmanın Sınırlılıkları.....	73
4.6 Araştırmanın Evreni ve Örneklemi.....	73
5. BULGULAR	74
5.1 Ekonomik Etkiler.....	78
5.1.1 Turizm Faaliyetleri ve Potansiyeli.....	83
5.1.2 Yerel Ekonomi ve İstihdam.....	86
5.1.3 Turizm Gelirleri.....	88
5.1.4 Kadın Kooperatiflerinin Rolü.....	91
5.2 Sosyal ve Kültürel Etkiler.....	93
5.2.1 Kültürel Mirasın Korunması ve Aktarımı	98
5.2.2 Toplumsal Etkinlikler ve Sosyal Yaşam	103
5.3 Fiziksel ve Çevresel Etkiler.....	105
5.3.1 Tarihi ve Kültürel Yapıların Korunması	109
5.3.2 Çevre Düzenlemeleri ve Yeşil Alan Projeleri	111
5.3.3 Altyapı ve Fiziksel Düzenlemeler	114
6. TARTIŞMA	117
6.1 Ekonomik Etkiler.....	117
6.2 Sosyal ve Kültürel Etkiler.....	120
6.3 Çevresel ve Fiziksel Etkiler.....	121
6.4 Stratejik Bulgular ve Farklılıklar.....	123
6.5 Değerlendirme ve Çıkarımlar	124
6.5.1 Bulguların Literatürle Uyumu ve Farklılıkları	124
6.5.2 Yerel Yönetim, Toplumsal Katılım ve Kentsel Planlama İçin Çıkarımlar 124	
6.5.3 Göynük ve Mudurnu'nun Yavaş Şehir Hareketine Katkıları	125
7. SONUÇ ve ÖNERİLER.....	126
KAYNAKLAR	129
EKLER.....	142

ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa

Şekil 3.1. Yavaş yemek hareketinin sembolü	21
Şekil 3.2. Yavaş yemek projeleri	24
Şekil 3.3. Yavaş şehir resmi logosu	34
Şekil 3.4. Göynük ilçe haritası	56
Şekil 3.5. Mudurnu ilçe haritası	63
Şekil 3.6. Kültürel miras alan yönetim yol haritası	68
Şekil 5.1. Göynük ilçesi ekonomik etkiler yüzdelik grafiği	79
Şekil 5.2. Mudurnu ilçesi ekonomik etkiler yüzdelik grafiği	80
Şekil 5.3. Ekonomik etkilere ilişkin temanın kod hiyerarşi grafiği	81
Şekil 5.4. Göynük ilçesi sosyal ve kültürel etkiler yüzdelik grafiği	94
Şekil 5.5. Mudurnu ilçesi sosyal ve kültürel etkiler yüzdelik grafiği	95
Şekil 5.6. Sosyal ve kültürel etkilere ilişkin temanın kod hiyerarşi grafiği	96
Şekil 5.7. Göynük ilçesi çevresel ve fiziksel etkiler yüzdelik grafiği	106
Şekil 5.8. Mudurnu ilçesi sosyal ve kültürel etkiler yüzdelik grafiği	107
Şekil 5.9. Fiziksel ve çevresel etkilere ilişkin temanın kod hiyerarşi grafiği ..	108

TABLO LİSTESİ

Sayfa

Tablo 3.1. Yavaş yemek hareketinin tarihsel gelişimi	22
Tablo 3.2. Dünyadaki yavaş şehirler ve sayıları.....	42
Tablo 3.3. Yavaş şehir olarak kabul edilen bazı şehirler ve özellikleri.....	44
Tablo 3.4. Göynük ilçesi yavaş şehir ünvanı sonrası yapılan çalışmalar.....	61
Tablo 3.5. Mudurnu ilçesi yavaş şehir ünvanı sonrası yapılan çalışmalar.....	69
Tablo 5.1. Katılımcılara ilişkin demografik veriler.....	74
Tablo 5.2. Kod kitabı.....	77
Tablo 5.3. Ekonomik etkiler.....	79
Tablo 5.4. Katılımcıların ekonomik etkiler teması için ilçeye göre kodlara yaptıkları atıfların ağırlıkları	82
Tablo 5.5. Sosyal ve kültürel etkiler.....	93
Tablo 5.6. Katılımcıların sosyal ve kültürel etkiler teması için ilçeye göre kodlara yaptıkları atıfların ağırlıkları	97
Tablo 5.7. Çevresel ve fiziksel etkiler	105
Tablo 5.8. Katılımcıların fiziksel ve çevresel etkiler teması için ilçeye göre kodlara yaptıkları atıfların ağırlıkları	109

KISALTMA VE SEMBOLLER LİSTESİ

FAO	: Food and Agriculture Organization of the United Nations
GDO	:Genetiği Değiştirilmiş Organizma
GES	: Güneş Enerji Sistemi
H.	: Hicri
Hız.	: Hazreti
km²	: Kilometrekare
KOBİ	: Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler
M.	: Miladi
MÖ	: Milattan Önce
MS	: Milattan Sonra
STK	:Sivil Toplum Kuruluşları
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
UNESCO	: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
UNWTO	: United Nations World Tourism Organization
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
Vb.	: Ve Benzeri
Vd.	: Ve Diğerleri
y.y.	: Yüzyıl

TEŞEKKÜR

Lisansüstü eğitimimin başından sonuna kadar bilgi ve deneyimleri ile yol gösteren ve akademik desteğinin yanı sıra çalışmamın her anında yardımlarını ve kıymetli desteklerini esirgemeyen, yönlendirmeleri ile çalışmamamı bilimsel temeller ışığında şekillendiren değerli hocam Prof. Dr. Aliye Çılan Akın'a

Bugünlere gelmemde en büyük destek ve emeği sağlayan, haklarını ne yapsam ödeyemeyeceğim canım babam, canım annem ve canım kardeşime

Bu zorlu süreçte her anımda destek olan yol arkadaşım sevgili eşime

Son olarak hayatta bana verilen en güzel hediye olan Özgün'üme

Yürekten teşekkürler...

1. GİRİŞ

Sanayi Devrimi ile birlikte küreselleşme, köyden kente göç ve kentleşme gibi gelişmeler yaşanmıştır. Yaşanan bu gelişmeler hava kirliliği, gürültü kirliliği, doğanın ve ekosistemin tahribatı, trafik yoğunluğu, stres, ayrışma, gıda yetersizliği, şehirlerin kendilerine özgü farklılıklarının ortadan kalkması gibi birtakım problemleri de beraberinde getirmiştir (Dündar ve Sert, 2018:76). Küreselleşme sonucu yerel farklılıkların ortadan kalkmaya başlaması ve tek tipleşmeye karşı dünyanın bir miras değil bir emanet olduğu düşüncesi çerçevesinde dünya üzerindeki tüm yaşamın ve kaynakların sadece bizim değil gelecek nesillerinde hakkı olduğunu savunan kent yaklaşımları ortaya konulmuştur (Battal, 2012: 84). Bu yaklaşımlardan birisi de yavaş şehir hareketidir.

Kökeni Slow Food (yavaş yemek) felsefesine dayanan yavaş şehir, tek tip ve kalabalık şehirleşmeye tepki olarak, 1999 yılında İtalya Toskana’ nın Greve kasabası Belediye Başkanı Paolo Saturnini’ nin fikirleri ile doğmuştur. Hareketin sembolü “*sırtında bir kenti taşıyan salyangoz*”dur. Sloganı ise “*Yaşamının Güzel Olduğu Uluslararası Şehirler Ağı*” dır.

Yavaş şehir, Slow Food’un temel ilkelerinden olan ürünleri mevsiminde tüketme, yerel ürünleri ve üreticiyi destekleme ve yerel lezzetleri koruma gibi amaçlarının yanında daha yavaş ve daha sakin bir yaşamla şehirleri daha yaşanabilir bir hale getirmeyi ve küreselleşmenin şehirler üzerindeki olumsuz etkilerinden korumayı amaçlamaktadır.

Yavaş şehir ünvanı alan bir şehir iyi bir tanıtım ile şehrin kalkınmasına ve ekonomisinin gelişmesi ile beraber o şehrin marka şehir haline gelmesine katkı sağlar (Coşar, 2014: 232). Şehrin tanınması ise yerel ürünlerine, gelenek ve göreneklerine, doğal ve tarihi zenginliklerine vurgu yapılmasına olanak tanır. Böylece o bölge turistler için bir çekim merkezi oluşturur. Şehrin turizm potansiyelinin artması ise yatırımların artmasını sağlar. Bu bağlamda yerel üretici desteklenir ve ürünler daha geniş bir pazarda tanınır. Böylece yerel ekonomi canlanır, istihdam artar ve şehrin yaşam kalitesi yükselir. Örneğin, İtalya’nın Bra şehrinde, pek çok yerde yerel peynir imalathaneleri açılarak hayvancılığın gelişmesine katkı sağlanmasının yanında, yapılan yatırımlar neticesinde istihdam olanakları da artmıştır (Hekimci, 2015:77-112; Sırım, 2012:124). Göynük ve Mudurnu’da da aktif şekilde faaliyet gösteren kadın kooperatifleri bölgenin yöresel

ürünlerini üreterek yerel ekonomiye can vermekte, kadınların sosyal hayatta aktif rol oynamasına katkı sağlamakta ve kültürel mirasın korunmasında önemli bir rol oynamaktadır. Yavaş şehir hareketi ekonomik ve sosyal değerlerin yanı sıra çevresel sürdürülebilirliği sağlayarak o bölgede yaşayan halkın kentsel yaşam kalitesini artırmayı amaçlayan bir harekettir (Akpınar ve Pektaş, 2019: 43). Bu bağlamda tarihi ve kültürel yapının korunması, yeşil alanların korunması, ağaçlandırma ve çiçeklendirme çalışmaları, yaya ve bisiklet yolları, atık ayrıştırma sistemleri, yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımı, gürültü, ses ve hava kirliliğinin önlenmesi yavaş şehrin fiziksel göstergeleri arasında sayılabilir. Göynük ve Mudurnu’da da bu kapsamda tarihi ve kültürel yapılar son derece korunmakta ve gerekli durumlarda restore edilmekte, ağaçlandırma çalışmaları yapılmakta ve yenilenebilir enerji projelerine önem verilmektedir.

Nüfusu 50.000’in altında olan şehirlerin üye olabildiği yavaş şehir birliğine katılmak için 7 ana başlık altında 73 kriterin genelinden en az 50 puan alma şartı bulunmaktadır. İsmine aksine dünyada hızla yayılan bu hareket 2024 yılı Ağustos ayı itibarıyla 301 şehre ulaşmıştır. Türkiye’de yavaş şehir hareketi 28 Kasım 2009 tarihinde Seferihisar’ın birliğe katılması ile başlamış ve 2024 yılında Kastamonu ili Daday ilçesinin yavaş şehir ünvanı alması ile birlikte Türkiye’de yavaş şehir sayısı 25’e yükselmiştir.

Çalışma da 2017 yılında yavaş şehir ünvanı alan Göynük ve 2018 yılında yavaş şehir ünvanı alan Mudurnu ilçelerinde, yavaş şehir ünvanının bölge turizmine ekonomik, sosyal ve fiziksel etkileri incelenmiştir. Bu kapsamda çalışma üç ana bölüm şeklinde planlanmıştır. Teorik çerçeve literatür taraması ile oluşturulmuştur. Alan araştırması ise katılımcılarla yapılan derinlemesine görüşmeler yoluyla elde edilen nitel veriler yoluyla oluşturulmuştur.

Çalışmanın ilk bölümünde “turizm” kavramı, turizmin tarihsel süreci ve turizmin ekonomik, çevresel ve kültürel etkileri kapsamlı bir şekilde ele alınmıştır.

İkinci bölümde “yavaş” kavramı, yavaş hareketinin alt türleri ve yavaş şehir oluşumunda etkili olan kriterler ile dünyadaki ve Türkiye’deki yavaş şehirler incelenmiştir. Ardından Göynük ve Mudurnu ilçelerinin fiziksel ve demografik yapıları, tarihsel yapıları, ilçe turizmi ve bu şehirlerin yavaş şehir ünvanı ile ilgili çalışmaları detaylı şekilde analiz edilmiştir.

Materyal ve yöntem bölümünde Göynük ve Mudurnu ilçelerinde yavaş şehir ünvanının bölge turizmine ekonomik, sosyal ve fiziksel etkilerini değerlendirmek

üzere bir alan çalışması yapılarak, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, araştırmanın kapsam ve sınırlılıkları, evren ve örneklem ile veri toplama yöntemi açıklanmıştır.

Bulgular kısmında ise nitel verilerin analizinde güçlü bir araç olan MAXODA 2024 PRO yazılımının sunduğu gelişmiş araçlar çalışmanın önemli bir bölümünü oluşturmaktadır. Veriler bu bağlamda farklı kategorilere ayrılarak temalar ve kodlar oluşturulmuş, anlamlı sonuçlar elde edilmiş ve bu sonuçlar detaylı şekilde raporlanmıştır. Bu sayede, elde edilen verilerin çok yönlü bir değerlendirmesi yapılarak araştırmanın amacına hizmet edecek önemli bulgulara ulaşılmıştır.

Tartışma kısmında, elde edilen bulgular detaylı şekilde incelenerek mevcut literatürle karşılaştırılarak kapsamlı şekilde değerlendirilip araştırmanın amacına yönelik anlamlı sonuçlara ulaşılmaya çalışılmıştır.

Çalışmanın son bölümünde ise elde edilen bulguların kapsamlı bir değerlendirmesi yapılarak, bu bulgulara yönelik ortaya konan sonuçlar ve gelecekte yapılacak araştırmalar için öneriler sunularak çalışmanın bütünlüğü sağlanmıştır.

2. TURİZM KAVRAMI ve TURİZMİN EKONOMİK, SOSYAL ve ÇEVRESEL ETKİLERİ

2.1 Turizm Kavramı

Turizmin en önemli unsuru insandır ve turizm, sosyal, kültürel, psikolojik, ekonomik gibi birçok unsurun bütünleşmesiyle meydana gelmiştir (Kırmacı, 2019: 3). Bu kapsamda turizm geniş bir yelpazeye sahip olduğundan birçok tanımı da mevcuttur.

Turizm kelimesinin kökenine bakıldığında İngilizcede hareket edilen yere geri dönme amacı ile yapılan seyahatler anlamını taşıyan ‘tour’ sözcüğünden geldiği görülmektedir. Tour sözcüğü ise Latince ‘tornus’ sözcüğünden türetilmiş olup Türkçede dolaşmak, dönmek anlamında kullanılmaya başlamıştır (Güleryüz, 2021: 13). Çakıcı (2021:2)’ya göre İbranice’de ‘tour’ sözcüğü araştırma ve öğrenme anlamına gelen ‘torah’ sözcüğünden türetilmiştir. Son olarak Fransızcada ‘kule’ anlamına gelen ‘tour’ sözcüğünden türetilmiş olabileceği ifade edilmektedir. Buna göre Ortaçağda kalelerde bulunan kulelerin etrafında dolaşarak aşağı kısımda yer alan kırsal alanları ve kasabaları seyretmek moda olduğundan zaman içinde kelimenin anlamının kapsadığı gezinti alanı da genişlemiştir (Çakıcı, 2021: 2). 1905 yılında turizm kelimesinin ilk tanımı Guyer-Feuler tarafından şu şekilde yapılmıştır:

“Gittikçe artan hava değişimi ve dinlenme gereksinimleri, doğa ve sanatla beslenen göz alıcı güzellikleri tanıma isteğine; doğanın insanlara mutluluk verdiği inancına dayanan ve özellikle ticaret ve sanayinin gelişmesi ve ulaşım araçlarının kusursuz hale gelmelerinin bir sonucu olarak ulusların ve toplulukların birbirlerine daha çok yaklaşmasına olanak veren “modern çağa” özgü bir olay.”

Türk Dil Kurumu (TDK, 2024) sözlüğünde ise “dinlenme, eğlenme, görme, tanıma vb. amaçlarla yapılan gezi”, “bir ülkeye veya bir bölgeye turist çekmek için alınan ekonomik, kültürel, teknik önlemlerin, yapılan çalışmaların tümü” olarak tanımlanmaktadır.

1963 yılında turizmin en geniş tanımı Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü (United Nations World Tourism Organization- UNWTO) tarafından yapılmıştır. Buna göre turizm; “24 saatten az olamaz, sürekli kalışa dönüşemez ve gelir sağlayıcı herhangi bir durumda bulunamaz

durumları ile ayrıca bireyin yolculuk veya konaklamalarından doğan olayların tümüdür.”. UNWTO tarafından yapılan başka bir tanıma göre turizm, *sürekli kalışa dönüşmemek ve gelir getirici hiçbir uğraşta bulunmamak şartı ile bireylerin geçici süre konaklamalarından doğan olay ve ilişkilerin tümüdür* (Tuyluoğlu, 2003: 12).

Fakat 2013 yılında UNWTO turizm tanımını güncellemiştir. Buna göre turizm

“İnsanların kişisel, iş veya meslekleri ile ilgili amaçlarla genelde yaşadıkları çevre dışındaki ülke veya alanlara olan akımlarından kaynaklanan sosyal, ekonomik ve kültürel olayların bütünüdür. Ziyaretçi olan bu kişiler, turist veya günübirlikçi, bölgede ikamet eden veya etmeyen olarak da adlandırılabilmekte ve turizm faaliyetlerine katılan ve turizm harcaması yapanları kapsamaktadır.” (Çakıcı, 2021: 3).

Uluslararası Bilimsel Turizm Uzmanları Birliği (Association of International Expert Scientific Tourism- Aiest) turizmi 1980’li yıllarda; “Geçici ya da sürekli yerleşme ve kazanç elde etme amacı olmaksızın kişilerin sürekli kaldıkları yer dışında bir başka yere gerçekleştirdikleri seyahat ve konaklama olayından doğan ilişkiler bütünüdür” olarak tanımlanmıştır (Köseoğlu, 2019: 5).

Turizm, en kısa ifadeyle zevk için yapılan seyahatler olarak tanımlanabilir (Erhan, 2021: 127). Aynı zamanda, belirli bir bölgeye veya ülkeye turist çekmek adına en az 24 saat gerçekleştirilen gezme, görme, öğrenme, keşfetme yoluyla yapılan seyahatlerdir (Erhan, 2021: 127).

Yapılan tanımlardan yola çıkılarak, turizm tanımında ortak bir görüş bulunmamakla birlikte ortak birtakım özellikler mevcuttur, söz konusu ortak özellikler şu şekilde sıralanabilir (Güleryüz, 2021: 17):

- Bireylerin devamlı oturdukları yerden başka bir yere gitmeleri sonucu oluşur.
- Seyahat sebebi kalıcı değil kısa zamanlı mekân değişikliğidir. Konaklamanın ardından tekrar devamlı yaşanılan yere dönüş olmalıdır.
- Seyahat sebepleri arasında çalışmak ya da ticaret yapma düşüncesi yani gelir elde etme amacı olmamalıdır.
- Gidilen yerde tüketici durumunda olunması gereklidir.

2.2 Turizmin Tarihsel Gelişim Süreci

İnsanoğlu ilk çağlardan bu yana farklı amaçlar için seyahat ederek yaşadığı yerden farklı yerlere giderek onları görme isteği doğmuştur. Seyahat, insanların

yiyecek-içecek ihtiyaı, yeni yerler keşfetme, merak duygusu, yaşanılan coğrafiyanın yaşam şartlarının zorluğu, savaşlar, doğal afetler gibi nedenlerle göç etmeleri sonucunda ortaya çıkmıştır.

Yazıyı, tekerleği ve parayı icat ederek kullanan Sümerler, turizm olgusunun temel taşlarını oluşturan ilk uygarlık olarak kabul edilmektedir (Düzgün ve Akın, 2022: 597). İlk ağlarda insanlar keşif, merak ve sağlık gibi nedenlerle seyahat etmişlerdir. Tekerlek icat edildikten sonra ise seyahat kavramı farklı bir boyut kazanmıştır. Özellikle tekerleğin icadı ile M 4000 yıllarında Sümerlerin seyahat faaliyetlerinde büyük bir hız yaşanmıştır. Mısırlılar ise bu dönemde keşif amacıyla seyahat halinde olmuşlardır. Bu nedenle yollar daha güvenilir hale gelmiş, gezginlere konaklayacakları evler inşa edilmiş (Yıldız, 2011: 56) ve yol işaretleri kullanılmıştır. Yunanlıların ise olimpiyat oyunları turizm tarihi için önem teşkil etmektedir (Kozak, 2012: 32). Olimpiyatlara gelen halk için karayolu ile seyahat imkânları arttırılmış, kasabalarda konaklama için hanlar inşa edilmiştir (Yıldız, 2011: 56). Olimpiyatların başlaması aynı zamanda spor turizminin de başlangıcı sayılabilir. Yunan tarihi Herodot, ilk turist ve seyyahlardan biri kabul edilmektedir (Kozak, 2012: 32). Gezdiği yerlerin geleneklerini, yaşam tarzlarını ve kültürlerini öğrenerek aslında kültür turizminin de başlangıcını yapmıştır. Anadolu’da ise Büyük İskender tarafından M 355 yılında Efes Antik Kenti kurulmuştur. Efes, amfi tiyatrosu, arşısı, kütüphaneleri ile o dönemin en önemli kültür ve sanat merkezlerinden biri konumundaydı. M 334’te bir sezonda sihirbazlık ve akrobasi gösterileri için 700.000 turist Efes’e akın etmiştir (Baştan, 2020: 21).

Orta ağlarda ise seyahat etmenin en büyük sebebi dindi. MS 400 –1400 yılları arasında Katolik Kilisesi halk üzerinde oldukça etkiliydi. Kilise, insanların dünyevi etkinliklerden uzak kalmasını zamanını sadece çalışmaya ve ibadete ayırmasını istiyordu. Uzak bölgelere gidemeyen insanlar kendi bulundukları bölgedeki dini meknları ziyaret etmekteydi. Bu dönemde hem karayolu hem deniz yolu ile ulaşım sağlanmıştır. Günümüz turizm temellerinin Orta ağ’da atıldığını söylemek mümkündür. Çünkü rehberlik hizmeti, ulaşım ve konaklama gibi pek çok alanda ilerlemeler bu dönemde yaşanmıştır.

Yeni ağ’ın başlarında Avrupa’da ortaya çıkan Coğrafi Keşifler ile birlikte sosyal yapıda farklılıklar yaşanmıştır. Feodal sistem çökmüş, İtalya’da Rönesans, Almanya’da Reform hareketleri ortaya çıkmıştır. Rönesans ile skolastik düşünce sistemi çökmüş; bilim, deney ve akıl ön plana çıkmıştır. Bu dönemde seferler daha

çok eğlence ve keşif amacıyla yapılmıştır. 1275 yılında tarihin en uzun seyahati olan Marco Polo'nun İtalya'dan başlayıp Çin'de tamamlanan, yaklaşık 20 sene süren seyahati sonucunda artık farklı amaçlarla pek çok seyahat gerçekleşmiştir. Zaman içinde yapılan bu seyahatler soylu sınıf içinde ayrıcalıklı bir görev olarak görülmeye başlamıştır. Bu seyahatlere 'Grand Tour (Büyük Tur)' denilmiştir. Bu geziler, özellikle gençlerin farklı kültürleri tanımaları için düzenlenmekteydi (Kozak, 2012: 32). Kristof Kolomb ise, 1492 yılında başlayan ve toplamda 4 seferden oluşan yolculuklar yapmıştır. İbn-i Batuta'nın gerçekleştirdiği seyahatler ise İslam dünyası için oldukça önem teşkil etmektedir (Güleryüz, 2021: 29).

Yakın Çağ'a gelindiğinde ise yaşanan en önemli olay Fransız Devrimi ve sonrasında Sanayi Devrimi'dir. Fransız Devrimi'nin etkisi ile "*İnsan ve Yurttaş Hakları Bildirgesi*" yayınlanmıştır. Hak ve demokrasi kavramlarının önem kazanmasıyla birlikte tatil, insana verilmesi gereken önemli bir hak olarak görülmüştür. Sanayi Devrimi ile çalışma hayatına ilişkin birtakım hukuki düzenlemeler yapılmıştır. Böylelikle kişilerin gelirleri artmış, yaşam standartları yükselmiş ve bunun sonucunda da turizm faaliyetlerine ayrılan pay artmıştır. Seyahat eden kişiler için "turist" kelimesi ilk kez 1800'lü yıllarda kullanılmıştır. Ayrıca turizm kavramı da yazılı olarak ilk kez 1811 yılında İngiltere'de yayınlanan "Sporting Magazine" isimli bir dergide kullanılmıştır. 18. yy.da Sanayi Devrimi ile birlikte buharlı makinaların icadı, otomobil sanayisinin gelişmesi, demiryollarının ulaşımına açılması turizmin hızlanmasını ve ilerlemesini sağlamıştır. Bu dönemdeki ilk turistik gezi veya organize tur Thomas Cook tarafından 1841 yılında Leichestere-Loughborough arasında düzenlenmiş olup 1845 yılında da ilk seyahat acentası açılmıştır (Yıldız, 2011: 57). Bu dönemde turistik gezilere katılımın sağlanması için ulaşım kolay ve ucuz hale gelmiştir. I. Dünya Savaşı başlayınca turizm faaliyetleri de duraksamaya uğramış ama savaştan sonra tekrar hız kazanmıştır. 1918 ve 1920 yılları arası modern turizmin başlangıcı olarak kabul edilmektedir.

Türk turizm tarihinde ise ilk turist hareketliliği 1892 yılında Orient Express ile Avrupa'dan gelen yolcuların İstanbul Pera Palas Otel'de konaklamaları ile başlamıştır. 1923 yılında Türkiye Seyyahin Cemiyeti kurulmuştur. Bu kuruluş ilk karayolu haritasını, ilk turizm afişini, ilk müze broşürünü bastırması, aynı zamanda turizm kongre ve konferansları düzenlemiştir (Turing, 2024). 1925 yılında ilk seyahat acentası 'Milli Türk Seyahat Acentalığı (National Turkish Tourist Agency-NATTA)' kurulmuştur. 1955 yılında uluslararası zincir otel ağına yer alan Hilton

Oteli İstanbul'da açılmıştır. 1972 yılında ise Türkiye Seyahat Acentaları Birliği (TÜRSAB) kurulmuştur.

1980 yılında Türkiye, 24 Ocak Kararları ile ekonomik bir dönüşüm sürecine girmiştir. Bu süreçte, yabancı sermaye yatırımları teşvik edilmiş, dış ticaret serbestleştirilmiş ve devletin ekonomideki payı azaltılmıştır. Bu dönüşüm, Türkiye'nin turizm sektörünün gelişmesinde de önemli bir rol oynamıştır. 1982 yılında çıkarılan 2634 sayılı “*Turizm Teşvik Kanunu*” Türkiye'de turizm sektörünün gelişmesi için önemli bir adım olmuştur (Yamak vd., 2012: 206). Bu kanun ile turizm yatırımlarına yönelik teşvikler artmış, turizm sektörünün altyapısı güçlendirilmiş ve turizm faaliyetlerinin çeşitlendirilmesi yönünde çalışmalar yapılmıştır. Bu politikaların sonucunda, Türkiye'nin turizm gelirleri önemli oranda artmıştır. Turizm sektörünün gelişmesi, Türkiye'nin ekonomik büyümesine ve kalkınmasına önemli katkılar sağlamıştır. Turizm sektörü, Türkiye'nin en önemli döviz girdisi sağlayan kaynaklarından biri haline gelmiştir. Ayrıca turizm sektörü, istihdam yaratarak ve bölgesel kalkınmaya katkı sağlayarak Türkiye ekonomisine önemli bir ivme kazandırmıştır.

2.3 Turizmin Ekonomik, Fiziksel ve Sosyal Etkileri

Turizmin pazar payının büyüklüğü ve ülkelere olan birçok faydası sayesinde dünyada önemi gittikçe artmaktadır. Çeşitli amaçlar kapsamında gerçekleştirilen turizm, ekonomik, çevresel (fiziki) ve sosyal çevre ile olan ilişkilere dayalı bir küresel sistem olarak görülmektedir (Demir, 2020: 63). Turizm, genel olarak ülkelerin ekonomik büyümelerine fayda sağlarken; özelde ise ülke vatandaşlarının gelir düzeylerinde olumlu gelişmeler yaratmakta ve refah seviyelerini yükseltmektedir (Özkurt ve Bilgir, 2022: 282).

2.3.1 Turizmin Ekonomik Etkileri

Devletler vatandaşlarına yüksek bir hayat standardı sağlamayı ve bunu her geçen gün arttırarak sürdürmeyi hedeflemektedir (Demir ve Bahar, 2021: 162). Bu hedefler ile eş değer olarak turizm sektörü de büyüme sağlamaktadır.

Turizmin ekonomik etkileri, bir destinasyona gelen turistlerin harcama yapması sonucu, o ülkenin veya bölgenin toplam gelir ve refahın da doğrudan ya da dolaylı olarak meydana gelen artış şeklinde tanımlanabilir (Unur, 2004: 115). Döviz getirici etkisinin yanında ayrıca pozitif dışsallık sağlayan en önemli

sektörlerden de biridir (Özbek ve Ağır, 2021: 101). Turizm özellikle son 60 yılda ülkeler için en önemli sektör durumuna gelmiştir. Turizm, gelişmiş ekonomilerin büyümesinin daha sürdürülebilir hale gelmesini sağlarken gelişmekte olan ülkelerin büyümesinde ise itici bir güce sahiptir (Yılmaz, 2023: 259).

Turizm sektörü, konaklama işletmeleri, ulaştırma işletmeleri, seyahat acenteleri, yiyecek içecek işletmeleri, hediyelik eşya dükkânları gibi çok çeşitli hizmet işletmelerini de bünyesinde barındırmaktadır. Turizm faaliyetleri sonucu üretilen mal ve hizmetlerin bulundukları yerde tüketilmeleri gerekliliği yerel halkın ekonomisine de fayda sağlamaktadır (Saridoğan, 2020: 830).

Turizm gelirleri ve giderleri, cari işlemler dengesini doğrudan etkilemektedir. Turizm giderleri turizm gelirlerinden fazla olduğunda, cari işlemler hesabı açık vermektedir. Bu durum, milli gelirde azalmaya ve dış borçlanma ihtiyacının artmasına neden olmaktadır. Turizm gelirleri turizm giderlerinden fazla olduğunda ise, cari işlemler hesabı fazla vermektedir. Bu durum, milli gelirde artışa ve dış borçlanma ihtiyacının azalmasına neden olmaktadır (Kozak, 2012: 7).

Turizm diğer sektörlerde çeşitli faydalar sağlamaktadır. Yapılan yatırımlar sadece sektördeki istihdamı değil doğrudan ya da dolaylı olarak tarım ve hizmet sektöründeki istihdamı da etkilemektedir (Pata, 2020: 607). Ülkeler için yarattığı bu çarpan etkisi ile turizm ekonomik koşulları iyileştirme ve katma değer yaratmaktadır (Yılmaz, 2023: 259). Bu nedenle yerel hükümetler ve toplumlar tarafından desteklenmektedir (Pata, 2020: 594).

Bu bağlamda turizmin ekonomiye olumlu katkılarını şu şekilde sıralamak mümkündür:

- ***İhracatı arttırması:*** Turizm sektörü, bir ülkenin cari işlemler hesabında ihracat kalemi olarak değerlendirilmektedir. Bu durum, turistlerin yurt içinde yaptıkları harcamaların, o ülkenin yurtdışına mal ve hizmet satması gibi bir etki yarattığını göstermektedir (Bahar ve Baldemir, 2008: 102; Egeli, 1997: 235). Örneğin, turist bir otelde konaklama yaptığında bu harcama otel için gelir olarak yansıtacaktır. Otel bu geliri kendi giderlerini karşılamak için kullanacak, ancak kalan kısmı kârını artırmak veya yatırım yapmak için kullanacaktır (Kurtdere, 2021: 77). Bu durum, o ülkenin ekonomisinde toplam gelirin artmasına ve istihdamın yaratılmasına katkı sağlayacaktır (Özer ve Kırca, 2014: 685). Diğer tüm değişkenlerin sabit olduğu varsayıldığında, ihracatın artması o ülkenin ekonomik büyümesine katkı sağlayacaktır. Bunun nedeni, ihracatın bir ülkenin

döviz gelirlerini artırmasıdır. Döviz gelirlerinin artması, o ülkenin dış borç ödemelerinin azaltılmasını ve ekonomik büyümesinin hızlanmasını sağlayacaktır.

- **Ödemeler dengesini düzenlemesi:** Ödemeler bilançosu veya dengesi, ülke vatandaşlarının belirli zaman diliminde (genellikle bir yıl) yabancı ülke vatandaşları ile yaptıkları tüm ekonomik ilişkilerin sonucunu gösteren kayıttır. Ayrıca, bir ülkenin mal ve hizmet ticareti ve sermaye akımları gibi işlemleri aracılığıyla dış dünyadan sağladığı gelirlerin dışarıya yaptığı ödemelere eşit olup olmadığını göstermektedir (Akın vd., 2012: 73). Ödemeler bilançosu, aktif ve pasif olmak üzere iki kısım ve dört bölümden oluşmaktadır. Bunlar; Cari İşlemler Hesabı, Sermaye Hesabı, Resmi Rezervler Hesabı ve Net Hata Noksan Hesabı'dır. Turizm hareketleri ise Cari İşlemler Hesabı'nda hizmetler dengesi içerisinde bulunmaktadır (Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası, 2024). Ödemeler bilançosu bir ülkenin mali politikalarının denge ya da dengesizlik durumunu göstermesi açısından önemlidir (Özkurt ve Bilgir, 2022: 280). Ödemeler dengesi; ticaret dengesi, cari işlemler dengesi ve sermaye hareketleri dengesi olarak 3 başlıktan oluşmaktadır. Turizm gelirleri ise cari işlemler dengesinde döviz kazandırıcı etkisi ile önemlidir. Turizm sektörü, bir ülkenin ödemeler dengesini olumlu yönde etkileyebilecek önemli bir sektördür. Turizm sektörünün ödemeler dengesine olan etkisi, iki yönlü olarak değerlendirilebilir. Birinci yön, turistlerin harcamaları yoluyla döviz arzını artırmasıdır (Yılmaz, 2023: 260). Turistler, bulundukları ülkede konaklama, ulaşım, yeme-içme, alışveriş gibi hizmetler satın alarak döviz bırakmaktadır. Bu durum, turist çeken ülkenin döviz arzını artırarak ödemeler dengesini olumlu yönde etkilemektedir (Baki, 2008: 19). İkinci yön, turist gönderen ülkenin döviz talebinin artmasıdır. (Uğuz, 2014: 19).

Bir ekonomideki ödemeler dengesindeki açıkların kapatılması amacıyla turizm sektörüne başvurulmasının nedenleri şunlardır (Kement vd., 2016: 1855; Tonbil, 2019: 12):

- Turistik arzın üretildiği yerde tüketilmesi, turistin ülkeye döviz getirmesini sağlar bu da ülkenin döviz rezervlerini artırır
- Turizmde ürün çeşitlendirme imkânlarının fazla olması, ülkeye daha fazla turist girişini sağlar, bu da daha fazla döviz girişini sağlar.

- Pazarlanması zor olan kültürel varlıklardan gelir elde edilebilmekte bu da döviz girişini sağlamaktadır.
- Turizm çarpan etkisi sayesinde kendisine bağlı sektörlerle de canlılık katmaktadır. Bu da istihdama olumlu etki sağlamaktadır.
- ***İstihdam ve işgücüne etkisi:*** Doğrudan istihdam, turizm sektöründe doğrudan çalışan kişileri ifade etmektedir (Ünlüönen ve Şahin, 2011: 4). Bu kişiler, konaklama, ulaşım, yiyecek-içecek, eğlence, rehberlik, tur operatörlüğü gibi turizm faaliyetlerinde görev yapmaktadır. Dolaylı istihdam ise turizm sektörünün diğer sektörlerle olan etkisiyle ortaya çıkan istihdamdır (Ünlüönen ve Şahin, 2011: 4). Her ne kadar makineleşme ve otomasyon sistemlerinde yeni teknolojiler kullanılsa da turizm sektörü doğası gereği emek yoğun bir sektördür. Bu da insana olan ihtiyacı sürekli kılmaktadır. Bu nedenle turizm sektörü, hem bağlı olduğu sektörde iş olanakları yaratmakta hem de diğer sektörlerde iş olanaklarını arttırmaktadır (Özkurt ve Bilgir, 2022: 281). Turizm sektörünün gelişmesi, hediyelik eşya, inşaat, el sanatları, ulaşım, gıda, tekstil gibi sektörlerde de talep artışı yaratmaktadır. Bu sektörlerde istihdam artışı, turizm sektörünün dolaylı istihdam yaratmasına neden olmaktadır. Turizm sektörünün çeşitlenmesi, farklı alanlarda yeni işgücü talebinin ortaya çıkmasını ve dolaylı istihdamın artmasını sağlamaktadır. Örneğin, son yıllarda doğa turizmi, spor turizmi, sağlık turizmi gibi yeni alternatif turizm türlerinin oluşması, bu alanlarda yeni işgücü talebini doğurmuştur. Sektöre yapılan yatırımlar, inşaatın mobilya sektörüne kadar birçok faaliyet alanına uzanmaktadır. Dolayısıyla yeni işgücü talebi, turizm sektörüne doğrudan ve dolaylı olarak istihdam sağlamaktadır.

Turizm sektörünün istihdam yaratmadaki etkisinin sürdürülebilir olması için bazı unsurlara dikkat edilmesi gerekmektedir. Bu unsurlardan bazıları şunlardır (Atak, 2019: 127-129; Ünlüönen vd., 2011: 22-23).

- Turizm sektöründe çalışan kişilerin yeterli bilgi ve beceriye sahip olması gerekmektedir.
- Çalışma şartları ve ortamı iyileştirilmelidir.
- Yeni işletmelerin kurulması teşvik edilmelidir.
- Turizm sektörünün altyapısının geliştirilmesi gerekmektedir.

- Turizm sektörünün pazarlanması ve tanıtımı için gerekli çalışmalar yapılmalıdır. Bu konuda kamu ve özel sektör ortak çalışmalar yapılmalıdır.

Bu unsurlara dikkat edilmesi, turizm sektörünün istihdam yaratmadaki etkisinin daha da artmasını sağlayacaktır. Sonuç olarak, turizm sektörü, istihdam ve işsizliğe olan katkısı göz önünde bulundurulduğunda, ekonomi açısından oldukça önemli bir sektördür. Turizm sektörünün çeşitlenmesi ve gelişmesi, istihdamın artmasına, işsizliğin azalmasına ve gelir dağılımının iyileşmesine katkı sağlamaktadır. Özellikle Türkiye gibi turizm potansiyeli yüksek olan ülkeler için turizm sektörünün çeşitlenmesi ve gelişmesi büyük önem taşımaktadır.

- **Gelire etkisi:** Turizm sektörünün gelire etkisi hem doğrudan hem de dolaylı gelirin toplamı ile ölçülmektedir. Özellikle turizm gelirleri, ülke ekonomilerine döviz girdisi sağlamakta ve bu durum ülkeler için görünmez bir ihracat kalemi oluşturmaktadır (Demir ve Bahar, 2021: 163). Turizm sektörünün gelire etkisi, turizm sektörünün gelişmişlik düzeyi, çeşitliliği ve rekabet gücü ile orantılıdır. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) 2023 yılı verilerine göre turizm geliri, temmuz, ağustos ve eylül aylarından oluşan III. çeyrekte bir önceki yılın aynı çeyreğine göre %13,1 artarak 20 milyar 225 milyon 317 bin dolar olmuştur (TÜİK, 2024a). Turizmde geliri arttırmak için sektörde ürünler çeşitlendirilmeli, altyapı güçlendirilmeli, sadece kitle turizmine değil alternatif turizm çeşitlerinde yönelim olmalı ve turizm pazarı uluslararası boyutta olup gelen yabancı turistlerin sayısı artırılmalıdır.

Turizmin olumlu etkilerinin yanında olumsuz birtakım etkileri de bulunmaktadır. Turizmin olumsuz etkilerini ise şu şekilde sıralamak mümkündür:

- **Fırsat maliyeti:** Turizmde fırsat maliyeti, turizm sektörüne ayrılan kaynakların başka bir sektöre veya ekonomik faaliyete ayrılması durumunda elde edilebilecek potansiyel gelir veya faydadır (Bahar ve Kozak, 2013: 184; Sağır vd., 2017: 793). Örneğin bir bölgeye okul yapılması gerekirken, beş yıldızlı bir otel yapılması, kaynakların verimli kullanılmamasının yanında o bölgenin halkının da refah kaybına sebep olacaktır (Bahar ve Kozak, 2013: 184). Bu nedenle ekonomi içindeki kaynakların uygun şekilde yönlendirilmesi, potansiyel risk ve faydaların tespit edilmesi, katlanılan fedakarlığın en aza indirilmesi gerekmektedir (Bahar ve Kozak, 2013: 184).

- **Turizme aşırı bağımlılık:** Bir ülke ekonomisinin veya diğer sektörlerinin turizme çok fazla bağımlı olması durumudur. Bu durum, turizm sektörünün ekonomik dalgalanmalara karşı daha savunmasız hale gelmesine, çevresel ve sosyal sorunlara yol açmasına ve gelir eşitsizliğini artırmasına neden olabilmektedir. Dışa açık bir sektör olan turizm, küresel ekonomik koşullardan önemli ölçüde etkilenmektedir. Ekonomik krizler, politik istikrarsızlıklar ve terör gibi unsurlar turizm talebini azaltarak ekonomisi turizme bağımlı ülkelerin önemli kayıplar yaşamasına neden olmaktadır (Bahar ve Kozak, 2013: 186).
- **Enflasyonist baskı:** Enflasyon, toplam talebin toplam arzı aşması sonucu fiyatlar genel seviyesindeki sürekli yükselmedir. Enflasyon ülkedeki fiyat istikrarının bozulmasına neden olmaktadır. Aynı zamanda enflasyon, paranın satın alma gücünün azalmasına, yatırımların azalıp borçların artmasına neden olmaktadır. Bu durum ülkelerin refah seviyesinin ve ekonomik büyümesinin düşmesine neden olmaktadır. Enflasyon, özellikle gayrimenkul ve arsa fiyatlarının artmasına da neden olmaktadır (Şit ve Şen, 2022: 210). Turizm sezonunda, kiraya verilen gayrimenkullerin talebi artmaktadır. Bu durum, kira fiyatlarının da artmasına neden olmaktadır.
- **Mevsimlik dalgalanma:** Mevsimlik talep dalgalanmaları, yılın belli bir bölümünde turist akımının yoğunluğu ya da yığılması diğer zamanlarda ise azalması olarak ifade edilmektedir (Ünlüöner vd., 2008: 314). Mevsimlik talep dalgalanmaları nedeniyle, turizm sektöründe çalışanlar belirli dönemlerde işsiz kalmaktadır. Bu durum, çalışanların gelirlerini ve yaşam standartlarını olumsuz etkilemektedir.
- **Ek ithalat:** Ek ithalat genellikle turizm hizmeti üretimi için gerekli olan mal ve hizmetlerin yurt içinde temin edilememesi ile yurtdışından ithal edilmesi durumudur. Ayrıca, bazı turizm işletmelerinin ihtiyaçları olan personeli yurt içinde bulamayıp yabancı ülkelere personel getirmesi, turizm işletmelerinin inşası ve yapımında kullanılan malzemelerin yurt içinde temin edilemeyip yurtdışından ithal edilmesi gibi durumlar ek ithalatın olumsuz faktörleri olarak sıralanabilir (Kızıldemir, 2017: 54-55).

2.3.2 Turizmin Fiziksel (Çevresel) Etkileri

Turizm ve doğal çevre bir bütündür. Çevre, turizm için oldukça önemlidir. Fakat turizmde en önemli etkileri yine çevreye olmaktadır. Doğal kaynaklar turizmin temel dayanağıdır bu nedenle turizm bu kaynakları kullanırken aynı zamanda korumakta zorundadır. Turizm faaliyetleri doğru şekilde planlanıp, kontrol edilebilirse çevrenin korunmasına ve gelişmesine yardımcı olmaktadır. Turizmin çevre üzerinde tarihi alanlar, anıtlar için yapılan restorasyon çalışmalarına olumlu etkisi bulunmaktadır. Bu alanların eski ve yeni kimlikleriyle günümüze uygun düzenlemelerinin yapılmasına olanak sağlamaktadır (Kırmacı, 2019: 28). Geleneksel evler, kaleler, hanlar, restore edilerek restoran, otel gibi işletmelere dönüştürülmekte böylece bu yeni yapılar tarihi ve kültürel bir turistik çekicilik sunmaktadır.

Turizm için düzenlenen, çevrenin korunması ile ilgili uygulamalar turizmin çevre üzerindeki olumlu etkilerinden biridir. Turizm, çevresel kaliteyi, çevresel bilinci ve değerleri artırmakta, bölgenin altyapı hizmetlerini geliştirmekte ve doğal, tarihi, arkeolojik alanları korumaktadır (Mansuroğlu, 2006: 36).

Tüm bu olumlu etkilerin yanında iyi bir plan yapılmadığı takdirde turizm çevrede olumsuz etkilere neden olabilmektedir. Kısa sürede ve plansız bir şekilde bölgede yayılma ile destinasyonlarda aşırı turizm yaşanabilmektedir. Söz konusu aşırı turizm ile tarihi sit alanlarının ve doğal güzelliklerin korunması zorlaşmakta ve tahribatı artmaktadır (Baştan, 2020: 27). Aynı zamanda gereğinden fazla su kullanımı, atıklar, çöpler, hava, görsel ve gürültü kirliliği sonucu ekolojik dengede bozulmalar yaşanmakta, bitki örtüsü tahrip edilmektedir (Mansuroğlu, 2006: 36). Sezonun yoğun olduğu yaz aylarında turizm işletmelerinden kaynaklı söz konusu çevresel kirlilikler de yaşanabilmektedir. Verimli tarım arazilerinin yanlış kullanımı ve altyapı çalışmaları sonucu toprağın yapısı da bozulabilmektedir (Kırmacı, 2019: 29). Tatil köyleri, oteller, marinalar için yapılan plansız yatırımlar da yine ormanların tahrip edilmesine neden olmaktadır (Akış, 1999: 40). Bölgede oluşan aşırı turizm faaliyetleri sonucunda meydana gelen yoğun trafik, hava kirliliğine neden olmakta bu durumda hem halk sağlığı hem çevre açısından olumsuz bir durum teşkil etmektedir.

2.3.3 Turizmin Sosyo- Kültürel Etkileri

Kültür, bir toplumun diğer toplumlardan farklı olan, geçmişten beri gelen, kendine özgün inancı, zevki, örf ve adetleri, sanatı, din ve ahlak kuralları gibi o toplumun kimliğini oluşturan bir yaşayış tarzıdır (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2024). Turizm ise bir insan hareketidir (Yavuz ve Unur, 2021: 636). Çünkü insanlar bireysel veya kitlesel şekilde yaşadıkları yerlerden farklı yerlere seyahat etmektedir. Bu yönüyle turizm sosyal bir nitelik taşımaktadır (Bıçkıcı vd., 2013: 69). Seyahat edilen destinasyonlardan edinilen kültür deneyimi de bir turizm ürünü olarak sayılmaktadır. Turizm sayesinde, birbirine çok uzak ülkelerde bulunan ayrıca farklı kültür ve hayatlara sahip insanlar kültür alışverişinde bulunabilmektedir.

Kültür, yerel bölge halkı için önemlidir fakat bunun yanında turistler için ise bir çekicilik unsuru olarak görülmektedir (Çolak ve Batman, 2021: 153). Bu nedenle toplumlarda kültürel anlamda yaşanan herhangi bir değişiklik turizmi etkilemektedir. Bu değişiklikler gelişmekte olan ve az gelişmiş ülke insanlarını gelişmiş ülkelerdeki insanlardan daha fazla etkilemektedir (Tayfun, 2002: 2). Turizmin uluslararası boyuta gelmesi ile, turizm faaliyetlerine katılan kişi sayısı artmış bu da turizmin geliştiği destinasyonlarda ekonomik, sosyal ve fiziksel çevrede değişimler meydana getirmeye başlamıştır (Özdemir ve Kervankıran, 2011: 3). İnsanların serbestçe dolaşmaya başlamaları ile toplumların karşılıklı iletişimleri de artmış ve böylece turizm faaliyetlerinin etkileri görülmeye başlanmıştır.

Küreselleşme turizmin sosyal etkileri konusunda önemli bir faktördür (Demir, 2020: 65). Turizmle birlikte farklı kültürler ile büyüyen insanlar birbirleri ile ilişki kurabilmekte bu da toplumsal değişimi hızlandırmaktadır. Turist kabul eden ülke de turistin gittiği ülkede kültürel karşılıklardan etkilenmektedir. Bu durum kültürler ve toplumlar arasında bir bağ kurulmasını sağlamaktadır (Coğrafya Bilimi, 2024). Bu kapsamda ülkelerin kültürlerinin yayılmasında turizm önemli bir araç olarak görülmektedir. Turist gittiği destinasyona kendi kültürünü de götürmekte, bölgede yaşayan yerel halkın yaşayış tarzını etkilemekte ve değiştirmektedir (Yavuz ve Unur, 2021: 636). Böylelikle bölgede hoşgörü ortamı gelişebilir, kadın hakları konusunda ilerlemeler yaşanabilir, boş zamanlar daha verimli değerlendirilebilir (Özel, 2014: 58). Ayrıca, o bölgeye gelen turist ile yerel halkın da orda bulunan kültürel mirasa ilgisi artmakta böylece kendi mirasına olan

bilgisi artmaktadır (Çolak ve Batman, 2021: 153). Dolayısıyla turistlerin etkisiyle yerel halkın da yaşam biçimlerinde değişimler yaşanabilmektedir (Özel, 2014: 57). Aynı şekilde turist sadece ülkesinin geleneklerini getirmemekte ayrıca ülkesine döndüğünde öğrendiklerini kendi ülke vatandaşlarına öğretmektedir. Çünkü turist gittiği ülkede o bölgenin alışkanlıklarını, yeme-içme kültürünü, el sanatlarını, geleneksel giyim kültürünü, düşünce tarzlarını, dinsel inanışlarını öğrenmekte ve ülkesine döndüğünde ise bunları paylaşmaktadır.

Bunların yanında turizmin sosyo-kültürel etkilerinin ahlaki boyutları mevcuttur. Suç oranında, bağımlılık yapan madde kullanımında artış yaşanabilmektedir (Baykan, 2007: 42). Turistler gittikleri bölgedeki yerel halkın inanç, giyim ve yaşam tarzlarında değişikliğe neden olabilmekte ve yerel halk için olumsuz sonuçların oluşmasına neden olabilmektedir (Baki, 2008: 21). Gürbüz (2002), Safranbolu ilinde yaptığı çalışmada halkın turizm ile aile içi iletişimde sorun yaşadıklarını, dini kurumların zora düştüğünü, gelenek-göreneklerin ve dilin ciddi şekilde olumsuz etkilendiğini tespit etmiştir. Gelirin hem sosyal sınıf hem de yapılan seyahatler üzerinde etkisi büyüktür (Civelek; 2010: 336). Bu nedenle turizm, toplumsal sınıflar arası eşitsizlikleri de artırabilmektedir.

3. YAVAŞ ŞEHİR KAVRAMSAL ÇERÇEVESİ ve GENEL BİLGİLER

3.1 Yavaş Hareketi

Küreselleşen dünya ile insanlar çok daha fazla çalışmakta, çok daha fazla ürün üretmek zorunda kalmakta ve buna bağlı olarak çok daha fazla ürün tüketmektedir. Modern yaşamın bu hızlı tempolu ve stresli hayatına son vermek için farklı düşünceler üretilmiştir. Bunlardan biri de son dönemlerde ortaya çıkan ‘yavaş hareketi’ dir. Yavaş hareketi, ulaşım ve iletişim teknolojilerinin ilerlemesi ile birlikte, bu hızlı ilerlemenin toplumsal hayatı değiştirmesi ve bu değişimin insanların hayatlarından anlamlı ve keyifli unsurları gözden kaçırmamalarını sağlamaktadır (Özmen vd., 2016: 39). Aynı zamanda yavaş hareketi, hızlı yaşamla hayatımıza giren; yeme içmede yaşanan değişiklikler, trafik, moda, ekonomi, seyahat, mimari gibi tüketim değerlerini, yerelliği de savunarak değiştirecek bir kültürel değişimi savunmaktadır (Özmen vd., 2016: 38). Bu değişimle birlikte artık günlük hayatta her şeyin daha yavaş olması, zamanın daha bilinçli ve verimli kullanılması, hayatın çok daha kolaylaşması, geçmişe takılmadan daha kaliteli deneyimler yaşanması ve doğal çevrenin farkına varılması hedeflenmektedir. Dolayısıyla yavaşlık, tembellik, miskinlik anlamında değil yaşamın her alanında verimli hızı bulmak amaçlanmaktadır. Yavaş hareketinin tanınan eylemcilerinden Honore (2008) ise yavaşlığı “*Yavaş, her şeyi bir salyangoz hızında yapmak değil her şeyi doğru hızda yapmak*” olarak ifade etmektedir (Beyaz, 2022: 22).

Kapitalizm ile birlikte insanlar artık daha çok ve bazen de ihtiyaçları dışı harcama yapmaktadırlar. Bu da sosyal ve ahlaki bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır (Bilgen vd., 2023: 28). Yavaş hareketi kapitalizmin hızlı, daha çok çalışmaya zorlayan, tempolu yaşamına karşın bir panzehir haline gelmiştir (Bilgen vd., 2023: 28). Yavaşlık bireyin sıkışık zaman içinde olmadan, saate bakmadan daha sakin, hayatın ve zamanın daha çok tadını çıkarabilmesini, hayatı dolu dolu ve özümseyerek (Çavuşoğlu ve Kartal, 2020: 788) daha verimli yaşamasını sağlar. Aynı zamanda yavaş felsefesi fazla tüketmeden üretmek, diğer insanlarla iletişim halinde olup onları da dinlemek ve anlamak üzerine kurulmuştur. Christopher Richards hazırladığı yavaş hareketi manifestosunda şu sözleri söylemiştir (Özmen vd., 2016: 41):

“Bizi hızlanmaya zorlayanlar var. Direniyoruz! Ne bayrak kaldıracak ne de tükeneceğiz. Ofiste ve yollarda yavaşlayacağız. Çevremizdeki tüm insanlar (hiçbir şey ifade etmeyen) hiperaktivitenin sinir bozucu durumundayken biz, kendimize duyduğumuz güvenle yavaşlayacağız. Kendi huzurumuzu her ne pahasına olursa olsun koruyacağız. Alanlarda ve caddelerde yavaşlayacağız, tepelerde yavaşlayacağız, asla teslim olmayacağız! Çevrenizdekiler hızlanırken siz yavaşlarsanız bizden birisiniz demektir. Diğerlerinden biri değil bizden biri olduğunuz için gurur duyun. Çünkü diğerleri hızlı biz ise yavaşız. Yapmaya değer bir şey varsa onu yavaşça yapmaya da değer. Bazıları doğuştan yavaştır diğerleri buna mecbur kalırlar. Ancak bir fincan sabah çayıyla yatakta uzanmanın insanoğlunun en iyi hali olduğunu bilen birileri hâlâ var.”

1980’li yıllarda İtalya’nın Piemonte bölgesinde yer alan Bra şehrinde birlik olan ‘Hür ve Övülen Barolo Şarabı Dostları Derneği (Libera e Benemerita Associazione Amici del Barolo) ve sonrasında ortaya çıkan İtalyan Kültürünün Canlandırma Derneği (Associazione Ricreativa Culturale Italiana/ARCI) yavaş hareket çalışmalarını gerçekleştiren organizasyonlardır. (Duman, 2020: 26). Süreç, McDonald’s ile anılıp ‘McDonalddlaşma’ şeklinde kavramsallaşmaktadır (Özmen vd., 2016: 40). 1986 yılında İspanyol Merdivenleri olarak bilinen meydanda McDonald’s restoranının açılışı büyük bir tepkiyle karşılanmış, sonrasında gazeteci Carlo Petrini bu hareketi küresel restoran zincirlerinin yerel lezzetleri bitirdiğini, o kültürü yok ettiğini ‘fast food’un diğer bir ifadeyle ‘hızlı yemek yeme’ kültürünün yerine yemekten mutluluk duyarak yemeğin bütün tadını bilerek ve anlayarak yenilebilecek bir şeye bırakması gerektiğini söylemiştir (Özmen vd., 2016: 40). 1989 yılında Carlo Petrini ve eylemciler tarafından ‘Slow Food Birliği’ kurulmuştur. 1999 yılında ise “Dünya Yavaşlık Örgütü (The World Institute of Slowness)” kurulmuştur. Daha sonra bu akım Avrupa’nın ve Ortadoğu’nun pek çok ülkesi tarafından benimsenmiş ve kabul görmüştür. Çağdaş felsefeci Guttorm Floistad bu hareketin felsefesini şu şekilde özetlemektedir: *‘Hayatı yakalamak istiyorsanız acele etmeniz iyi olur’* (Alpat, 2011: 45).

Yavaş hareketinin temel prensipleri, yavaşlamak, basitleştirmek, yerel ürünler üretmek ve tüketmek, doğayla iç içe olmak ve çevreye karşı daha duyarlı olmaktır. Bu bağlamda yavaş hareketinin felsefesi yaşamın birçok farklı alanında

uygulama bulmuş ve bunun sonucunda; yavaş yemek, yavaş turizm, yavaş trafik, yavaş şehir gibi alt türler de ortaya çıkmıştır.

3.1.1 Yavaş Yemek (Slow Food)

1955 yılında Ray Kroc, McDonalds'ı Amerika Birleşik Devletleri dâhil tüm dünyada açmaya başlamış ve İtalya'nın Roma kentinde, Piazza di Spagna Meydanında McDonalds'ın ilk şubesi 1986 yılında açılmıştır. Carlo Petrini ve eylemciler ise McDonalds restoranını, hamur işi fırlatarak protesto etmişlerdir (Şişman, 2022: 140). Carlo Petrini, restoranın açılmasına tepki olarak *“Hayatın ritmi yediklerimizin tadına varacak kadar yavaş olmalı”* diyerek fast food'a ve hızlı yaşama olan tepkisini belirtmiştir. Hareket uluslararası bir boyut almış bir sivil toplum hareketine dönüşmüş ve “yavaş yemek manifestosu” hazırlanmıştır. 1989 tarihinde, Avusturya, Almanya, Amerika Birleşik Devletleri, Arjantin, Danimarka, Macaristan, Brezilya, Fransa, Hollanda, Japonya, İspanya, İtalya, İsveç, İsviçre ve Venezuela delegelerinin katılımıyla imzalanan manifesto artık tamamıyla resmîyet kazanmıştır (Demir, 2021: 101). Bu manifestoya göre (Öztürk, 2012: 64):

“Bizler hıza yenik düşüyoruz. Hızlı yaşam evimize girmekte ve bizleri Fastfood yemeğe zorlamaktadır. Yemek yemenin yavaşlığı, hızlı yaşama direnmede önemli bir yöntemdir. Yavaşlığın uygun dozu, bizi hıza karşı korur. Hızlı yaşama karşı direnmemiz Yavaş Yemekle başlayabilir. Yavaş Yemek, bizlere yerel yemeklerin lezzetini keşfetmemizi ve fast food'un olumsuz etkilerini azaltmamızı ya da yok etmemizi sağlar. Hızlı yaşam, verimlilik adına, bizlerin yaşam biçimlerini değiştirmekte ve çevremizi tehdit etmektedir. Yavaş Yemek buna en iyi yanıttır. Gerçek yaşam biçimi, yerel lezzetleri geliştiren yaşam biçimidir. Yavaş Yemek, daha iyi bir geleceği garanti eder.”.

Kısacası imzalanan bu manifestoda insanların yaşam tarzlarında makinalara bağımlı olması, bunun da verimsizlik ile sonuçlanması modernleşen ve küreselleşen dünyadan kaynaklı olduğunu vurgulamaktadır (Özgürel ve Avcıkurt, 2018: 572). Bu manifesto bugün 160'tan fazla ülkede 1109 grup tarafından (Türkiye'de 38 grup) desteklenmektedir (slowfood.com, 2024a). Dünyanın en yaygın sivil toplum hareketleri arasında bulunan yavaş yemek hareketi, Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü (Food and Agriculture Organization of the United Nations- FAO) tarafından da tanınmıştır (Sırım, 2012: 122).

Yavaş yemek üç temel ilkeyi kapsamaktadır (slowfood.com, 2024a; slowfoodusa.org, 2024b):

- İyi: Kaliteli ve lezzetli gıdayı kapsamaktadır. İnsanlara, yiyeceklerinin doğallığı bozulmadan, tadı değişmeden, mevsiminde yenilen yiyeceğin zevk vermesi anlamına gelmektedir.
- Temiz: Yiyecek, ekolojiye ve çevreye zarar vermeden biyoçeşitliliği koruyarak, insanların ve hayvanların sağlığını bozmadan üretilmelidir. Gıdalar antibiyotik kirliliğinden, ağır metallerden ve diğer toksinlerden arındırılmış ve kirlenmemiş temiz bir ortamda üretilmelidir.
- Adil: Tüketiciler ve üreticiler için adil koşullar ve fiyatlar sağlanmalıdır.

Yavaş yemek sadece lezzetli ve kaliteli yemek değil aynı zamanda obezite, besin kıtlığı, küçük çiftçilerin yoksullaştırılması ve çevresel sorunlara ilişkin problemleri de ele almaktadır. Ayrıca eşitlik, ekonomi ve çevreden oluşan üç sürdürülebilir unsuru birleştirmeyi amaçlamaktadır (Aykol, 2021: 15). Carlo Petrini'nin "Gastronomik zenginlik korunmalı, biyoçeşitlilik savunulmalı ve zaman kavramı kendi bireysel ritmimize saygılı olmalı" sözlerinden yavaş yemek hareketinin aslında sadece yiyeceği değil, ekosistemi ve çevreyi de koruduğu görülmektedir. Yavaş yemek temsilcileri neo-gastronomi kavramı ile ilgili de *'Kuruluşumuz neo-gastronomi kavramını önemsemekte olup tabak, gezegen ve kültür arasında güçlü bağlantılar olduğuna inanmaktadır.'* sözlerini söylemektedir (Tekin, 2017: 7).

Yavaş yemek felsefesinin temelinde 'yerellik' yatmaktadır. Bu doğrultuda geleneksel ve yöreye özgü tarım teknikleri önemsenmektedir. Şarap, peynir, meyve ve sebze gibi ürünlerin üretildiği yöreye bağlı kalınarak, farklı lezzetlere sahip olduğu savunulmaktadır. Bu farklılıkların nedeni ise bölgenin iklimi, toprağı gibi birçok faktörden kaynaklanmaktadır. Carlo Petrini konu ile ilgili *"Toprak, su, eğim, yükseklik, iklim-bitki örtüsü gibi doğal faktörlerin ve tarımsal bölgede yetiştirilen, yapılan veya pişirilen yiyecekler ve o yörenin yetiştirme geleneği bölge kavramının bir tamlamasıdır."* ifadesini kullanmıştır (Gümüştal, 2023: 8). Ayrıca yavaş yemek felsefesi, yerel işletmeleri, restoranları, çiftçileri de koruyarak yerel ekonomileri korumayı ve sürdürülebilir olmayı amaçlamaktadır.

Şekil 3.1. Yavaş yemek hareketinin sembolü

Kaynak: Slow Food, 2024a

Sembolü salyangoz olan yavaş yemek hareketi, salyangozun ağır hareketine vurgu yapmaktadır. Salyangoz, patıkası boyunca yol alabilmek için çok vakit harcar, acele etmez, sakince, istikrarlı ve pes etmeden sabırlı bir şekilde evini kolayca her yere taşır. Salyangoz yavaştır; yavaşlık ise, erdemlik, akıl ve ağırbaşlılığı ifade eder (Keskin, 2012: 90; Tosun, 2013: 227). Salyangoz, temkinli, yavaş fakat kararlı bir şekilde ilerlemekte, zayıf ve küçük gözükmese de rağmen hedefine ulaşmak için azim ve kararlılıkla yoluna devam etmekte; bunu yaparken de geçtiği yerlerde ince bir iz bırakmaktadır (Sırım, 2012: 122).

Yavaş yemek hareketinin yararları şu şekilde sıralanabilir (Atik ve Atik, 2013: 13; Demir, 2021: 100):

- Sağlıklı ve bilinçli beslenme önemli olmakla birlikte işlenmiş ve kimyasal maddelere karşı olup, organik tarım-gıda savunulmaktadır.
- Sürdürülebilir tarım savunulduğu için çevre kirliliği azalmakta ve doğal kaynakların da korunması sağlanmaktadır.
- Yerel üreticiler ve yerel yemekler desteklenmekte, yerel topluluklar turizm sektörüne dâhil edilmektedir. Bu sayede sürdürülebilir turizmin kültürel, sosyal ve doğal değerleri korunup, geliştirilmektedir.
- Hızlı tüketimin aksine daha yavaş ve sakin yemek yendiği için yenilen yemeğin tadına varılmaktadır.
- Seri üretim ve kolaycılık odaklı olmadan geleneksel pişirme yöntemleri tekrar yaygın hale getirilmektedir.
- Raf ömrü kısa, ambalajlanması zor ve seri üretim verme zorluğu bulunan ürünler yeniden tanıtılmaktadır.

Yavaş yemeğin, 1986 yılında yerel yemek geleneklerinin ortadan kalkmasına karşı yerel bir protesto ile başlayan hareketinden, herkesin iyi, temiz ve adil gıdaya ulaşabilmesini sağlamak için 2023 yılına kadar küresel bir şekilde büyümesini gösteren zaman çizelgesi tablo 3.1.'de yer almaktadır.

Tablo 3.1. Yavaş yemek hareketinin tarihsel gelişimi

1986	1986 yılı Mart ayında Roma kentinde, İspanyol Merdivenleri yakınlarında açılan McDonald's restoranını protesto etmek amacıyla hareket başladı.
1989	İtalya ve diğer 14 ülke temsilcileri Paris'teki Opera Comique'de 'Zevk Hakkı ve Savunması İçin' yavaş yemek manifestosunu imzalamasıyla hareket resmi olarak uluslararası hale geldi.
1996	'Salone Del Gusto' fuarı düzenlendi.
1997	Uluslararası artizan peynir fuarı olan 'Cheese' İtalya'nın Bra kentinde düzenlendi.
1999	Presedia başlatıldı.
2004	Gıda topluluklarının ilk toplantısı olan Terra Madre 130 farklı ülkeden, 5000 delege ile İtalya'da toplandı. Diğer bir gelişme ise Slow Food Gastronomi Üniversitesi kuruldu.
2006	'Herkes İçin İyi, Temiz ve Adil Gıda' sloganı hayata geçirildi.
2007	Yavaş Yemeğin uluslararası boyutunu yansıtmak amacıyla '5.Uluslararası Slow Food Kongresi' Meksika'da düzenlendi.
2009	Aşçılar İttifakı kuruldu.
2010	Afrika'daki "Bahçeler Girişimi" başlatıldı.
2011	Dünyanın dört bir yanından yerli gıda topluluklarının İsveç'in Jokkmokk kentindeki Yerli Terra Madre'nin ilk edisyonunda bir araya gelmesiyle coğrafi sınırları aşan ağların gelişimi araştırıldı.
2015	İtalya'nın Milano kentinden düzenlenen EXPO kapsamında 'Gezegeni Besliyoruz' etkinliği düzenlendi.
2017	'7.Uluslararası Slow Food Kongresi' Çin'de düzenlendi.
2020	Daha iyi bir dünya yaratmak için 'Bir Harekete Geçirici Mesaj' yayınlandı.
2022	İtalya'da '8. Uluslararası Slow Food Kongresi' düzenlendi. 33 yıl sonra Carlo Petrini görevinden istifa ederek yerine Edward Mukiibi geçti.
2023	'Arıları ve Çiftçileri Kurtarın', Avrupa Yurttaş Girişiminin temsilcileri pestitlerin azalmasına yönelik vatandaşların taleplerini Avrupa Parlamentosu'na sundular.

Kaynak: Slow Food, 2024f

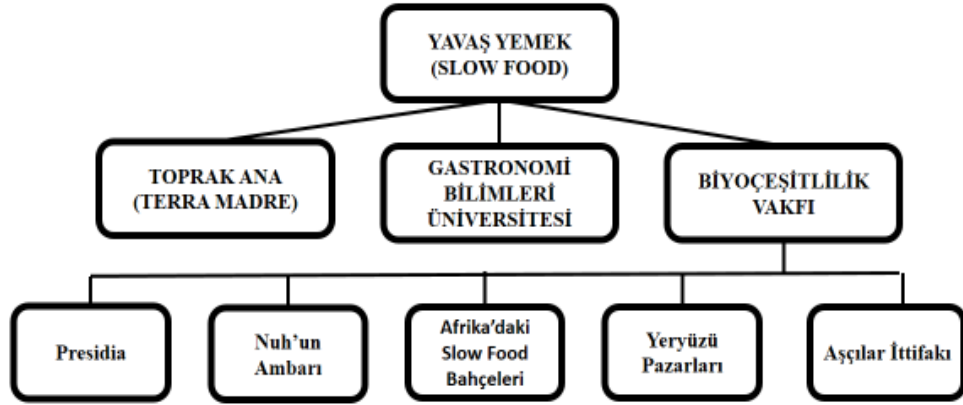
Hareketin Türkiye’deki benzer uygulaması ilk olarak 1999 yılında başlayan ‘Sefertası Hareketi’ ile ortaya çıkmıştır (Hocaoğlu ve Er, 2010: 8). Bu hareketin amacı da yavaş yemek hareketi ile paralel yönde, hızlı yaşama tepki göstererek evde yemek pişirilmesi, aile sofralarına birlikte oturulması ve hızlı beslenme olgusunun olumsuz etkilerine karşı bir direnç göstermektir. Sembol olarak seçilen sefertası, gelenekselliği simgelemektedir (Ak, 2017: 887).

Türkiye’de yavaş yemek hareketi ilk olarak 2015 yılında Çeşme ilçesine bağlı Germiyan köyünde gerçekleşmiştir. Bu köy ilk ‘Yavaş Yemek Köyü’ olarak seçilmiştir. Köyde genetiği değiştirilmiş ürünler ve mevsimsiz ürünler üretilmemekte, iyi-temiz-adil gıda ilkeleri kapsamında köyün kendi arazisinde yerel ve doğal olarak yetişen ürünlerden yararlanılmaktadır (Akyüz, 2023: 21). 2015 yılından itibaren düzenli olarak her yıl Germiyan Festivalleri yapılmaktadır. Festival kapsamında ‘Soğuk Sabun Yapımı’, ‘Kına Lokumu Kesimi’, ‘Ev Şarapçılığı’, ‘Kopanisti Peyniri Yapımı’, ‘Ekmek Yapımı’, ‘Gлика Yapımı’ atölyeleri düzenlenerek yöresel ürünlerin yapımı hakkında bilgiler verilip bu ürünlerin satışı yapılmaktadır (Çeşme Belediyesi, 2024). Germiyan Köyünden sonra Türkiye’de yavaş yemek hareketi hız kazanmış 38 adet yavaş yemek conviviumu (yerel yönetim) ve toplulukları kurulmuştur (slowfood.com, 2024c).

Yavaş yemek hareketi uluslararası bir kuruluştur, gelirler ile giderler tüzükle belirlenmiş olup, bu kuruluşun herhangi bir kar amacı bulunmamaktadır. Üyeler gönüllü katılım sağlamakta ve her yıl tadım günleri ve yemek buluşmaları yapmaktadır (Gümüşdal, 2023: 9).

3.1.1.1 Yavaş Yemek Projeleri

Hareketin devamlılığı için kurulan bazı vakıf ve kuruluşlar şekil 3.2’de yer almaktadır.

Şekil 3.2. Yavaş yemek projeleri

Kaynak: Slow Food, 2024a

Şekil 3.2.'ye göre yavaş yemek hareketinin önemli aktörleri arasında Toprak Ana, Gastronomi Bilimleri Üniversitesi ve Biyoçeşitlilik Vakfı bulunmaktadır. Bu kurumlar küresel ve yerel ölçekte gıda sistemlerinin geliştirilmesi için çeşitli projeler yürütmektedir. Biyoçeşitlilik Vakfı'nın ise 5 ana projesi bulunmaktadır. Bu projeler ise Presidia, Nuh'un Ambarı, Afrika'daki Slow Food Bahçeleri, Yeryüzü Pazarları ve Aşçılar İttifakı'dır.

3.1.1.1.1 Terra Madre (Toprak Ana)

Terra Madre, sürdürülebilir gıda için akademisyenler, şefler, küçük ölçekli çiftçiler, balıkçılar, hayvan yetiştiricileri ve gençler ile birlikte küresel ağın büyümesini desteklemek amacıyla 2004 yılında kurulmuştur (Oğan, 2021: 36).

Petrini, 'Terra Madre' adlı kitabında endüstriyel tarımın biyoçeşitliliği büyük bir tehlike altına soktuğunu bu nedenle geleneksel ve yerel gıda üretiminin sadece ekonomik açıdan değil kültürel ve çevresel açıdan da önemli olduğunu belirtmektedir. İnsan ve toprak sağlığı adına gösterilen çabalar, tarımsal üretimin 'başkahramanlarının' bilgi birikiminin gelecek kuşaklara aktarılmasının ve doğa için ortak çabaların gösterilmesinin gerekliliğini ortaya koymaktadır. Petrini kitabında son olarak saygı duyulduğu zaman toprağın 'cömert bir anne' olacağını, toprağı sadece bir kaynak olarak değil bizi besleyen ve bize hayat veren bir varlık

olarak görmemizi ayrıca yaşayabileceğimiz tek bir dünyanın olduğunu belirtmektedir (Şişman, 2022: 141- 145).

“Yemek sadece doğa ile birlikte daha sağlıklı bir ilişki kurmak için değil, doğa ve kültür arasındaki bağı güçlendirmek için de çok önemlidir.” felsefesi hâkimdir (terramadresalonedelgusto.com, 2024). Biyolojik çevreyi korumak, Genetiği Değiştirilmiş Organizma (GDO) içeren ürünleri tüketmemek, su hakkını savunmak, geleneksel tarım yöntemlerini kullanmak amacıyla toplantılar, etkinlikler ve projeler gerçekleştirilmektedir (Kırmacı, 2019: 67). Bu etkinliklerde tüketiciler ve yerel üreticiler ile geleneksel mutfağa özgü yerel lezzetlerin tanıtımı yapılmakta, lezzet deneyimleri paylaşılmakta, farklı lezzetler keşfedilmekte bu da yerel gastronomi için farkındalık oluşturmakta ve sürdürülebilir gelecek için önem arz etmektedir.

3.1.1.1.2 Gastronomi Bilimleri Üniversitesi

Gastronomi Bilimleri Üniversitesi, gıda üretimini, dağıtımını, tüketimini tüm yönleriyle bütünsel bir yaklaşım olarak sunmak amacıyla, gastronominin ilk üniversitesi olarak 2004 yılında kurulmuştur (slowfood.com, 2024d). Okulda beşerî bilimlerin yanı sıra duysal eğitim ve zanaatkâr için ilk elden deneyim imkânı sağlayan çok disiplinli bir eğitim söz konusudur. Bu okulda amaç geleneksel gastronomiye olan bakış açısını genişletmek, yeme eylemini daha geniş bir çerçevede ele alarak değerlendirmektir. Böylelikle bu okuldaki mezun olan bireyler kapsamlı bir bakış açısına sahip olabilecek ve gıda ile ilgili alanlarda (turizm, pazarlama, gıda üretimi ve dağıtımı, danışmanlık vb.) çalışma imkânı bulabileceklerdir (slowfood.com, 2024d).

3.1.1.1.3 Slow Food Biyoçeşitlilik Vakfı

Slow Food Biyoçeşitlilik Vakfı, yavaş yemek hareketinin dünyada gıda biyolojik çeşitliliğini korumaya yönelik projelerini koordine etmek amacıyla Toskana bölgesi ile birlikte Floransa’da, 2003 yılında kurulmuştur (fondazione slowfood, 2024a). Dünyada 100’den fazla ülkede binlerce küçük ölçekli üreticiyi desteklemekte, onları projelerine dâhil etmekte, teknik destek ve eğitimler vermektedir (fondazione slowfood, 2024a). Vakfın amacı biyoçeşitliliğe, toprağa ve çevreye saygı, herkes için iyi, temiz ve adil gıdaya erişimi sağlayan bir tarım modeli oluşturmaktır.

Slow Food Biyoçeşitlilik Vakfı kapsamında; Presidia, Nuh'un Ambarı, Slow Food Bahçeleri, Yeryüzü Pazarları ve Aşçılar İttifakı projeleri yer almaktadır.

Presidia

Presidia, yok olma riski altındaki gıda ürünlerini korumak ve sürdürülebilir bir şekilde üretmek için Nuh'un Ambarı projesinin bir uzantısı olarak, üreticilerle doğrudan iş birliği yaparak ve üretim sürecini destekleyerek çalışmaktadır. Yerli hayvan türlerini, yerel meyve ve sebze çeşitlerini, ekmeği, peynirleri, kurutulmuş etleri, tatlıları kurtarmak amacıyla kurulmuştur. Geleneksel üretim tekniklerine, el sanatlarına, ekolojiye, manzara ve yerel kültüre önem verilmektedir. Yaklaşık 600 Presidia'da 70 ülkeden çiftçiler, zanaatkarlar, çobanlar, balıkçılar ve şarap üreticileri yer almaktadır. Dünya çapında toplam 675 ürün bulunmaktadır. Bu ürünlerden 4 tanesi (Siyez Bulguru, Divle Mağara Peyniri, Boğatepe'den Grevyer ve sızma zeytinyağı) de Türkiye'ye aittir (fondazione slowfood, 2024b).

Nuh'un Ambarı (Ark of Taste)

1996 yılında Torino'daki Salone del Gusto'da başlamıştır. Nuh'un Ambarı küresel çapta somut olmayan mirası korumak için oluşturulmuş önemli bir gıda kataloğudur (Güner ve Çılgınoğlu, 2023: 282). Bu proje soyu tükenmekte olan yerel gıdaları ve hayvanları korumak ve üreticilerini desteklemek, küçük ölçekli ve yüksek kaliteli ürünler ile biyoçeşitliliği ve tarımsal çeşitliliği sağlamak amacıyla kurulmuştur. Burada ürünler 'ev yapımı' veya 'eski moda' olarak nitelendirilmemekte onun yerine, 'yerel ve tarihi ürün' şeklinde isimlendirilmektedir (Aliyeva, 2020: 9). 'Tarihi ve yerel' terimi ürünlere değer katmakta, belirli bir bölgeye özgün ürün ve kültürel mirası vurgulamaktadır. Bir diğer amacı ise dünyanın farklı bölgelerinden tüm ortakları bir araya getirerek bilgi ve deneyimlerini paylaşmaları için tematik ağları kurmaktır (Aliyeva ve Kurgun, 2020: 236). Bu tematik ağlar ise; Peynir, Yerli Terra Madre, Yavaş Balık, Yavaş Et, Yavaş Fasulye, Yavaş Şarap Koalisyonudur (slowfood.com, 2024g). Geçmişteki yemek zevklerinin artık olmadığını düşünen insanlar ile Nuh'un Ambarı kataloğunda 5000'den fazla ürün bulunmaktadır. Bu proje kıtaların kültürüne, tarih ve geleneklerine ait küçük üreticilerin farklı peynir türleri, sebze, meyve, hayvan ırkları, geleneksel içecekler, ekmek çeşitleri, et ürünleri ve tatlılar gibi ürünlerini toplamaktadır (Aliyeva, 2020: 10). Bir ürünün Nuh'un Ambarı listesine kaydolabilmesi için bir topluluğa veya geleneksel bir kimliğe sahip olması,

sınırlı miktarda üretilmesi gerekmektedir. Mayıs (2024) itibari ile Türkiye'de Nuh'un Ambarı projesine dâhil olan 124 ürün vardır. Bunlardan bazıları; Kars Kaşarı, Beyşehir Tarhanası, Bor Söğürmesi, Eşmekaya Yoğurdu, Hanak Balı, Karalahana, İzmir Tulumu, Kırşehir Höşmerim, Bardacık İnciri, İmroz Koyunu, Nevşehir Simidi, Tavşan Yüreği Yağı' dır (fondazioneslowfood, 2024c).

Afrika'daki Slow Food Bahçeleri

Afrika'daki Slow Food Bahçeleri projesinin amacı, Afrika'da okullarda yavaş yemek hareketinin temel ilkelerinden olan iyi, temiz ve adil gıda bahçeleri oluşturmak, gelecek nesillere gıda biyoçeşitliliği sağlamak, sağlıklı ve temiz gıdalar için bilgilendirmek ve farkındalık sağlamaktır. Bu projede 36 farklı Afrika ülkesinden 3804 Slow Food bahçesi yer almaktadır (slowfood.com, 2024h, fondazioneslowfood, 2024d).

Yeryüzü Pazarları (Earth Markets)

Yeryüzü Pazarları, yavaş yemek ilkeleri doğrultusunda ilerleyen uluslararası bir üretici pazarı ağıdır. Burada küçük üreticiler, yemek ustaları, gıda esnafları ürünleri kendileri üretmekte, aracısız şekilde bu ürünleri tüketici ile buluşturmaktadır (Paksoy ve Özdemir, 2014: 1515). Yeryüzü Pazarları sayesinde yerel üreticiler desteklenmekte, sağlıklı gıdaya erişim teşvik edilmekte ve tüketicilere yiyecek konusunda bilinçli seçimler yapma imkânı tanınmaktadır. Satılan ürünler, temiz, sağlıklı ve kesinlikle GDO olmayan ürünler olmalıdır. Ayrıca bu ürünler çevreye duyarlı, enerji tasarruflu ve mümkünse biyolojik olarak parçalanabilir olmalıdır (Başarangil ve Tokatlı, 2018: 6). Haziran 2024 yılı itibarıyla dünyada 22 ülkede 97 adet Yeryüzü Pazarı bulunmaktadır (fondazioneslowfood, 2024e). Türkiye'de bulunan Yeryüzü Pazarları ise; Adana Toprak Pazarı, Foça Yeryüzü Pazarı, Kastamonu Yeryüzü Pazarı, Muğla Yer Pazarı, Şile Yeryüzü Pazarı ve Tarsus Yeryüzü Pazarı'dır (fondazioneslowfood, 2024f). Buralarda taze meyve sebze, baharatlar, tahıl ve bakliyatlar, keçiyoynuzu, şifalı bitkiler ve çiçekler satılmaktadır. Ayrıca bu ürünler sadece yiyecek olarak değerlendirmemekte bölgenin tarihi, gelenekleri ve kültürü hakkında bilgiler vermektedir (Eşitti ve Harputluoğlu, 2015: 65).

Aşçılar İttifakı

2009 yılında başlayan Aşçılar İttifakı Projesi'nin amacı, küçük ölçekli üreticileri desteklemek, tüketicileri daha sürdürülebilir ve daha adil gıda sistemleri konusunda eğitmek için farklı geçmişleri olan aşçıları ve şefleri bir araya

getirmektir (slowfood, 2024ı). Dünya çapında biyoçeşitliliğe sahip çıkan bistro, kantin, restoran ve sokak aşııları mutfaklarında Nuh'un Ambarı ve Presidia ürünlerini kullanmaktadır Kullanılan bu ürünlerle ekosisteme saygılı ve sorumluluklarını bilen üreticiler ön plana çıkmaktadır (Güner ve ılgınoğlu, 2021: 2877). Haziran 2024 itibarıyla dünyada 1335, Türkiye'de 44 tane Aşıılar İttifakı bulunmaktadır (fondazione slowfood, 2024g).

3.1.2 Yavaş Turizm

Yavaş turizm, yavaş yaşam felsefesinden doğan ve kitlesel turizmin tüketim odaklı yapısına karşı çıkan bir alternatif turizm yaklaşıımıdır. Bu yaklaşıım, yerel kültüre daha odaklı, çevreye ve sürdürülebilirliğe daha fazla önem veren, sakin ve bilinçli bir turizm deneyimi sunmayı amaçlamaktadır (Avcu, 2021: 8).

Yavaş turizm ile bir yerden bir yere gitmenin ötesinde o bölgeyi keşfetme, anlama ve karbon ayak izini azaltarak derinlemesine bir seyahat deneyimi amaçlanmaktadır (Dağ vd., 2022: 684). Yenilikçi bir turizm türü olan yavaş turizm ile turistlerin bir destinasyonun tarihi, kültürü, gelenek ve görenekleri, yerel mutfağı hakkında bilgi sahibi olması mümkündür (Asiltürk, 2023: 124). Yavaş turizm faaliyetlerinin destinasyona etkileri şu şekilde sıralanabilir (Dağ vd., 2022: 685; nal, 2016: 21):

- Yavaş turizm modelinde çekim merkezlerine sahip yerlerin herhangi bir değişime uğramadan ve aslının bozulmadan korunması söz konusudur.
- Yavaş turizm, yerel ekonomiyi desteklemekte ve bölge ekonomisinin gelişmesine, bölge halkının ekonomik refahının artmasına katkı sağlamaktadır.
- Yavaş turizm, geleneksel el sanatlarına da önem vermektedir. Böylece yok olma tehlikesi altındaki yöresel ve geleneksel mesleklerin de korunmasına katkı sağlanmış olmaktadır.
- Yavaş turizm, organik tarımı da korumakta ve desteklemektedir.
- Yavaş turizm, kentsel yaşamın sürdürülebilirliği ve sürdürülebilir turizm için olumlu turizm hedeflerini teşvik etmektedir.

Yavaş turizm için iki temel ilke vardır, birincisi zaman ayırmak, ikincisi belirli bir yere bağlılıktır. Zaman ayırmak, farklı ekolojik kültüre sahip olan bir şehir ile o şehrin yerel halkı ve kültürü arasında etkileşim kurarak bir seyahat deneyimi yaşamayı ifade etmektedir. Bir yere bağlılık ise turistin tercih ettiği

destinasyon ile arasında güçlü bir bağ kurmasına ve kimliğini tanımasına imkân vererek kaliteli ve huzurlu bir seyahat deneyimi sunmaktır (Abi, 2022: 23).

Kalabalık seyahatlerin aksine daha sakin, derinlemesine, yerel halkla iç içe, teknolojiden daha az yararlanılan bir seyahat yaşamak isteyen kişiye ise ‘yavaş turist’ denir. Yavaş turistin amacı gittiği destinasyonda, çevre dostu faaliyetlerde bulunup, yöresel yemeklerden tüketip, halkın kendi ürettiği ürünlerden satın alıp, doğa yürüyüşleri, tarihi ve kültürel gezilere katılmaktır (Tekin, 2017: 56).

Yavaş turistin özelliklerini şu şekilde sıralamak mümkündür (Karakaş, 2018: 80; Tekin, 2017: 56):

- Eko-gastronomi deneyiminden zevk alan gezginlerdir.
- Çevreye ve doğaya karşı oldukça duyarlı ve saygılıdır. Düşük karbondioksit salınımı yapan araçları tercih ederler. Daha çok bisiklet kullanırlar, su sporları yaparlar ve doğa yürüyüşlerinde bulunurlar.
- Kültürel değerlere, gelenek ve göreneklere önem verirler.
- Organik ürünlerin satışının yapılmasını tercih ederler.
- Gittikleri destinasyonun her bölgesini gezip buraları özümsemeyi isterler.
- Yöresel gastronomiye önem verirler.
- Yerel halk ile iletişim halinde olup, iç içedirler.

3.1.3 Yavaş Seyahat

Yavaş seyahat, ‘yavaş seyahat manifestosu’ yazarı Garner (2009) tarafından “yavaş seyahat, hızdan çok yavaşlamak ile ilgilidir” şeklinde tanımlanmıştır (Abi, 2022: 23). Yavaş seyahat ile ilgili iki farklı yaklaşım bulunmaktadır: Bunlardan ilki yavaş yapılan turizmdir. Araba, uçak gibi çevreye zarar veren ulaştırma araçlarının yerine çevreye daha az zarar veren (yürüyüş, bisiklet kullanımı vb.) ulaşım araçlarının kullanılması ile yapılan turizmdir. Diğer yaklaşım ise seyahatin hıza bağlı olmayıp turistin tüm kültürel ve yerel unsurlarla destinasyonu deneyimlemesidir (Buluk ve Eşitti, 2019: 161).

3.1.4 Yavaş Trafik

1970’lerde Almanya ve Hollanda’da gündeme gelen yavaş trafik büyükşehirlerin trafik yoğunluğundan, artan trafik kazalarından ve oluşan yoğun trafiğe bağlı gürültü kirliliğinin verdiği rahatsızlıktan dolayı ortaya çıkmıştır. Burada asıl amaç, büyükşehirlerde her gün büyüyen trafik sorunun yerine alternatif

ulaşım yöntemlerinin (yürüyüş, bisiklet kullanımı, toplu taşıma kullanımı vb.) tercih edilmesi ve motorlu taşıt kullanımının en aza indirilmesini sağlayarak yakıt tüketimini minimize etmektir (Ünal ve Zavalı, 2016: 899). Yavaş trafik sayesinde araçlardan kaynaklı emisyon azalarak hava kalitesi, güvenlik, bisiklet kullanımı ve fiziksel aktivite düzeyi artmaktadır. Böylece sürdürülebilir, yaşanabilir, insan odaklı ve toplumsal bağları güçlü bir kent ortaya çıkmaktadır (Dibekoğlu, 2024: 23).

3.2 Yavaş Şehir (Cittaslow) (Sakin Şehir)

Küreselleşme, modern dünyanın etkisi ve artan nüfus ile birlikte şehirlerde de sosyolojik birçok değişim yaşanmaktadır. Artık şehirler insanların sürekli hızlı hareket ettikleri, daha az sosyalleştikleri, tüketim odaklı yaşam alanları haline gelmiştir. Yaşamın hızlanması, insanları daha tempolu bir hayata sürüklemiş, bu tempolu hayat ise daha hızlı yemek yemek, daha hızlı alışveriş yapmak gibi sonuçlar doğurmuştur (Koç ve Baz, 2020: 63). Şehirleşmenin yoğunlaşması ile birlikte, küçük esnaf geri plana atılıp, her şeyin bir arada bulunduğu alışveriş merkezlerinin sayısı artmıştır. Hızlı şehirleşme ile yeşil alanlar da azalmış, hava kirliliği, trafik ve betonlaşma artmıştır. Sürekli bir yere yetişme telaşı ve şehir hayatının her geçen gün büyümesi ile beraberinde getirdiği kalabalık, karmaşa ve monotonluktan oldukça bunalan insanlar artık kalabalıktan ve gürültüden uzak, huzur ve sakinlik arayışına girmişlerdir. Modern hayat insanlar üzerinde stres, kaygı ve depresyonu arttırmış bu da birçok sağlık problemini beraberinde getirmiştir. Ayrıca artan nüfus ile kaynakların bilinçsiz kullanımı sonucu mevcut kaynaklar da azalmaktadır (Arslanparçası ve Öz, 2023: 92). Kentleşmenin getirmiş olduğu bu olumsuzluklar “yavaş şehir” anlayışının temelini oluşturmuştur.

Şehirlerin yerel kimliğinin korunarak devam ettirilmesi, yerel katılım ile halkın karar almada etkin şekilde fikir birliğine varması ve kendi yaşam biçimini belirleyerek koruması hedeflenen yavaş şehir hareketi, şehirlerin nüfus yoğunluğuna ve tek tip şehirleşmeye tepki olarak doğmuştur (Koç ve Baz, 2020: 58). Yavaş şehir hareketinin temel amacı insan odaklı, sürdürülebilir ve yaratıcı şehirler yaratmaktır (Hekimci, 2015: 7). Yavaş şehir hareketi çevreye zarar vermeden, kentlerin kimliğine ve doğal yapılarına sahip çıkarak, betonlaşma olmadan da kalkınabileceğini savunmaktadır (Yıldırım ve Karaahmet, 2013: 17). Yavaş şehirlerden beklenen daha fazla yeşil alan yaratmak, gürültüyü azaltmak,

meydanları neon reklamlardan ve reklam panolarından uzak tutmak, araba alarmlarını yasaklamak, ışık ve hava kirliliğini azaltmak, bisiklet yollarını ve yaya caddelerini arttırmak, alternatif enerji kaynaklarının kullanımını yaygınlaştırmak, toplu taşımayı iyileştirmek ve yeni gelişmelerle enerji ve kaynak tasarrufu sağlayan yeşil binaları teşvik etmektir (Koç ve Baz, 2020: 58).

Yavaş şehir markasına ulaşmak, şehirler için bir hedef haline gelmiştir (Özcan, 2019: 15). Çünkü yavaş şehir hareketi, dünyada binlerce birbirinin aynısı şehirden kendini farklılaştırarak, şehirlerin hangi alanlarda özel ve önemli olduklarını fark edebilmeleri ve bu özelliklerine uygun stratejiler geliştirmeleri, ekonomik, sosyal ve fiziki sürdürülebilirlik kapsamında kendisine yardım edecek bir denetim mekanizmasının bulunması sebebiyle tercih edilmektedir (Akpınar, 2018: 48).

Yavaş şehir hareketi, modern yaşamın hızlı ve tüketim çılgınlığına bir tepki olarak doğsa da amacı geçmişe dönmek, küreselleşmeden ve teknolojiden uzaklaşmak değildir. Yavaş şehir hareketi küreselleşmenin ve teknolojinin olumlu yönlerini korurken, olumsuz etkilerini azaltmayı, küreselleşme ve teknoloji ile yerel değerler arasında bir denge kurarak daha sürdürülebilir bir yaşam tarzını benimsemeyi amaçlamaktadır. Yavaş şehir hareketi araba kullanmayı yasaklamak yerine araç kullanımının çevresel zararını en aza indirmeyi hedeflemektedir. Bunun için toplu taşıma, bisiklet ve yürüyüş gibi alternatif ulaşım yollarını teşvik etmektedir. Şehrin değerlerine, esnafına ve halkına sahip çıkarak bunu gelecek nesillere aktarmaktadır (Özgenç, 2012: 113).

Yavaş şehir projelerini destekleyen kamu kurum ve kuruluşları, ticaret odaları, kâr amacı gütmeyen meslek ve ticaret dernekleri, bilimsel ve kültürel dernekler, özel kuruluşlar, ‘cittaslow dostu’, ‘yavaş şehir destekçisi’, ‘yavaş şehir arkadaşı’, ‘yavaş şehir dostları’, ‘sakin şehir dostu’ ünvanı almaktadır. Bu ünvan 2005 yılından itibaren verilmeye başlanmıştır (Beyaz, 2022: 30). Yavaş şehir dostu işletmeleri faaliyetlerini, para bağıışı, hizmetlerin istisnai ve karşılıksız koşullarda sağlanması, belirli projeler için mali destek, teknik ve bilimsel iş birliği ile yürütmektedir (Dinçer vd., 2018: 4). Yavaş şehir dostu kuruluşlar, broşür ve ilanları ile web sayfalarında logo olarak ‘yavaş şehir dostları’ ünvanını kullanırlar. Türkiye’nin ilk yavaş şehir dostu, 2016 yılında İtalya’nın Greve in Chianti kentinde yapılan toplantı sonrası, İzmir Selçuk Çamlı köyünde şaraphane, restoran, bağ,

toplantı salonu, yemek salonu ve otelden oluşan ‘Yedi Bilgiler’ olmuştur (cittaslowturkiye.org, 2024c).

3.2.1 Yavaş Şehir Tanımı

“Slow” İngilizcede yavaşlık, sakinlik, durgunluk anlamlarını taşımaktadır. “Citta” ise İtalyanca şehir anlamına gelmektedir. Cittaslow, İngilizce “Slow” ve İtalyanca “Citta” kelimelerinin birlikte kullanımı ile oluşturulmuştur. Sakinlik ve yavaş yaşam diğer bir şekilde ise Latince bir deyim olan “yavaşça acele etmek (festine lente)” şeklinde de kullanılmıştır. Bu deyim anlamı bugünün teknolojileri ve geleceğin imkânları geçmişteki miras ve bilgi birikiminden yararlanılmasını kolaylaştırmaktadır.

Yavaş şehirler, yerel dinamiklerin, sosyal, ekonomik ve kültürel yapılarını şehirleşme karşısında koruyan, küreselleşmenin homojenleştirici etkisinin yerine kendi özgün kimliğini bozmadan koruyan bu sayede uluslararası bir ağda bir araya gelen şehirlerin oluşturduğu birliktir (Çolak, 2019: 91). Karadeniz (2014)’ e göre yavaş şehir sürdürülebilir kalkınma, sürdürülebilir şehircilik ve sürdürülebilir turizm anlamında kullanılmaktadır. Brodzinski ve Krowska (2021)’ya göre yavaş şehir, sakinlerinin refahını iyileştirmek, yavaş ve sağlıklı bir yaşam tarzını benimsemek, küçük kasabaların kimliklerini, doğal ve kültürel çevresini korumak için oluşturulmuş uluslararası bir girişimdir. Semmens ve Freeman (2012)’a göre yavaş şehir, her kasabanın benzersiz, yerel ve tarihi kaynaklarına önem veren planlama ve kentsel tasarım yoluyla küreselleşmeye ve kurumsal merkezli kalkınmaya kolektif olarak direnç gösteren şehirler ağıdır. Mayer ve Knox sakin şehirleri kendilerine özgü bir tarihe ve kültüre sahip olan, bu tarih ve kültürün ise şehir sakinleri ve yerel yöneticiler tarafından önemli görüldüğü yerler olarak tanımlamışlardır (Ören, 2020: 22).

Ak ve Bıçkıcı (2016)’ya göre yavaş şehirler şu şekilde anlatılmıştır:

“Küçük bir kasaba düşleyin; doğası bozulmamış, dev marketlerde bir ekmek alabilmek için kuyrukta bekleyen insanlar yok; korna sesleriyle uyanmıyorsunuz. Hayatınız koşuşturarak geçmiyor. Yediğiniz içtiğiniz her şey yörenin doğal ortamında sağlıklı bir şekilde yetiştiriliyor. pizza ya da hamburgerle değil, doğru düzgün yemeklerle besleniyorsunuz. Arabaya değil bisiklete biniyorsunuz. Çevre kirliliği yok. Gürültü patırtı yok.

Etrafınızda gözü rahatsız eden bir yapılaşma yok. Böyle bir yerde sabaha merhaba diyorsanız eğer bir Cittaslow'da yaşıyorsunuz demektir.”

3.2.2 Yavaş Şehir Kavramının Tarihsel Gelişimi

İtalya'nın Orvieto kentinde, 15 Ekim 1999 yılında faaliyete geçen yavaş şehir hareketi, İtalya Toskana'nın Greve kasabası Belediye Başkanı Paolo Saturnini' nin düşüncesi ile ortaya çıkmıştır. Saturni, 17 Kasım 1997 yılında Slow Food merkezine bir mektup göndermiştir. Mektupta Carlo Petrini' ye, hareketi sadece gıda üretimi ve tüketimi üzerine değil, kendine özgü bir yaşam tarzı ve korunmaya muhtaç ürünlere sahip küçük şehirleri de kapsayacak şekilde genişletmeyi önermiştir. Projeyi hayata geçirebilmek için önce belediye başkanlarının görevlendirilmesini tavsiye etmiştir. Yavaş Kentler Birliği, Roma'daki İtalyan Ulusal Belediyeler Birliği binasında, 20 Temmuz 2000 yılında, İtalyan Ulusal Belediyeler Birliği Başkanı ve Florana Belediye Başkanı'nın katılımıyla açılmıştır (Öztürk, 2012: 67). Kentteki yaşam kalitesini ve verimi arttırmak amacıyla Carlo Petrini ve Chianti, Bra, Positano ve Orvieto kasabalarının belediye başkanlarının “Yavaş Kent Sözleşmesi”ni imzalamasıyla da yavaş kent (cittaslow-sakin şehir) resmen kurulmuştur.

Birliğin ulusal ve uluslararası merkezi Orvieto'dur. Şehirler ile ilgili değerlendirmeler bu merkezde yapılmaktadır (Keskin, 2012: 89). Kâr amacı gütmeyen birliğin resmi dili İngilizce ve İtalyancadır. Organizasyonun kuralları ve hedefleri resmi sayfasında manifesto ile paylaşılmıştır. Bu manifestoda birliğin üyelerine ve kamuoyuna izlenecek yolları ve bu bilgilerin ne şekilde ve nasıl duyurulacağı, sorunların tespiti ve çözümlerine yönelik yol haritası, küçük yerleşim yerlerine odaklanılarak bu yerlerin kendi kimliklerini korumasına yönelik çabaları, bölgeye ait olan yemek kültürünün korunması ve yerel gıda üretiminin sürdürülmesi anlatılmaktadır (Kırmacı, 2019: 72). Yavaş şehirlerin yayımlanan ilk manifestosunda yavaş şehirler; geçmişe saygılı, geçmişe değer veren ve geçmişi merak eden insanlar ile birlikte meydanları, tiyatroları, restoranları, insanları cezbeden manzaraları ile kendine özgü kimliklerini gelecek nesillere aktarmaya önem veren şehirler olarak tanımlanmıştır (Donat ve Yavuzçehre, 2016: 119).

3.2.3 Yavaş Şehir Logosu ve Sloganı

Şekil 3.3. Yavaş şehir resmi logosu

Kaynak: Cittaslow International, 2024a

Yavaş şehir logosu, sırtında bir kenti taşıyan salyangozdur. Salyangozun üzerinde günümüz mimari örnekleri olan beton binalar ve tarihi bir şato da yer almaktadır (Çolak, 2019: 91). Tarihi şato geçmişi, geçmiş nesillerden miras kalan izleri, kültürel değerleri ve yitirilen birçok değeri ifade ederken, hemen yanında modern hayatı sembolize eden ruhsuz, donuk ve zevksiz beton bina yer almaktadır (Koç ve Baz, 2020: 59).

Yavaş şehir sloganı ise İtalyanca “Cittaslow Rete Internazionale delle città del buon vivere ” iken Türkçe “*Yaşamının Güzel Olduğu Uluslararası Şehirler Ağı*” (cittaslow.org, 2024a) şeklindedir.

Yavaş şehir uzmanları, yavaş şehir ölçütlerine uyan şehirlere belirli denetimlerden sonra onay vermekte ve kabul edilen şehirler ‘salyangoz bayrağı’ ile ödüllendirilmektedir (Dündar ve Sert, 2018: 77; Şahinkaya 2010: 3). Bu bayrak yavaş şehir hareketini simgeleyen bir kalite simgesidir (Dündar ve Sert, 2018: 77). Buradaki ana fikir hızlı yaşam karşısındaki yavaş yaşamdır.

3.2.4 Yavaş Şehir Olma Kriterleri

İtalya’nın, Greve kentinde 1999 yılında Belediye Başkanı Paolo Saturni’nin önderliğinde Carlo Petrini ve İtalya’nın dört kentinin belediye başkanları bir araya gelerek “Yavaş Kentler Birliğini” nin temelini atmışlardır. Ardından bir araya gelen bu dört belediye başkanı, yerel üretimin teşviki, yerel kültür ve geleneklerin korunması, çevre kirliliğinin önlenmesi, yerel mutfağın yaşatılması, trafiğin

azaltılması gibi konularda anlaşılmaya varmışlardır (Donat ve Yavuzçehre, 2016: 118). Üyelik tamamen gönüllülük esaslıdır. Bu kriterlerdeki ortak amaçlar, teknolojinin sunduğu imkânları doğru kullanarak yaşamın temel ihtiyaçlarına kolaylıkla ulaşmak, bölgeye özgün değerlerle birlikte sürdürülebilirliği sağlamak ve yerel ekonomiyi canlandırmak, tüm bunları yaparken ise çevreyi ve tarihi dokuyu korumaktır (Dündar ve Sert, 2018: 78). Birliğe üye olabilmek için yavaş şehir birliği tarafından yayınlanan yavaş şehir manifestosunda bildirilen katılım esaslarını sağlamak ve belgelendirmek gerekmektedir (Beyaz, 2022: 27).

Yavaş şehirler çalışma ilke ve prensipleri 28 madde ve 5 ek belgeden oluşan “Uluslararası Cittaslow Tüzüğü” ile kayıt altına alınmıştır. Tüzükte birliğin kuruluşu, organları, yavaş şehir olma kriterleri, logo, fon, aidat gibi pek çok konu yer almaktadır (Keskin, 2010: 41).

1999 yılında birliğin belirlediği kriterler, sadece Avrupa ve İtalya’da değil bütün dünyaya yayılarak evrensel bir yapıya kavuşturmuştur. Uluslararası Bilim Komitesi tarafından yapılan çalışmanın birlik tarafından onaylanmasından sonra yeni kriterler ilk aşamada 1 yıl deneme süresine tabi tutulmaktadır. Bu yeni kriterlerin öncekilerden en önemli farklarından biri perspektif ve zorunlu kriterler olmasıdır. Zorunlu kriterler, bir asteriks (*) ile belirtilmektedir. İki asteriks (**) ise aday şehir tarafından geleceğe yönelik daha imtiyazlı taahhütlerin benimsendiği kriterlerdir. Bu perspektif kriterler gerçekleştirilirse kriter başlıklarında %15 puan artışı sağlanacaktır. Bir diğer yenilik ise her ülke kendi şartları doğrultusunda kriter başlıklarına, o başlığın puan değerinin %20'sini geçmeyecek şekilde ulusal kriter ekleyebilecektir (cittaslowturkiye.org, 2024b).

Yavaş şehir olma kriterleri şunlardır (cittaslowturkiye.org, 2024b):

- Nüfusun 50.000’den az olması gerekmektedir.
- Birliğe üye olabilmek için çevre politikaları (13 kriter), altyapı politikaları (9 kriter), kentsel yaşam kalitesi politikaları (17 kriter), tarımsal, turistik, esnaf ve sanatkarlara dair politikalar (10 kriter), misafirperverlik, farkındalık ve eğitim için planlar (10 kriter), sosyal uyum (11 kriter), ortaklıklar (3 kriter) olmak üzere 7 ana başlık altında toplam 73 kriter belirlenmiştir.
- Birliğin belirlediği kriterleri gerçekleştirmek için projeler geliştirmek ve bu projeleri uygulamak gerekmektedir.

- Kentlerin kriterler çerçevesinde yaptığı çalışmalar puanlanmakta ve bir kentin üye olması için 50 ve üzerinde puan alması gerekmektedir.
- Şehirler bu puanı alırken yukarıda belirtilen her ana başlık altındaki zorunlu kriterlerden en az bir tanesini yerine getirmesi zorunludur.
- Kriterlerin puanlanmasında o kriter çerçevesinde yapılan çalışmaların seviyesi de dikkate alınmaktadır.
- Şartları sağlayan şehirler 5 yılda bir denetimden geçmektedir. Bu kriterlere aykırı hareket eden şehirler ise üyelikten düşürülmektedir.
- Başvurusu kabul olan şehir, nüfusun büyüklüğüne göre değişen yıllık üyelik aidatı ödemesi zorunludur.
 - Nüfusu 1.000'den az olan şehrin yıllık aidat ödemesi: 600.00 Euro
 - Nüfusu 1.000-5.000 arası olan şehrin yıllık aidat ödemesi: 750.00 Euro
 - Nüfusu 5.000-15.000 arası olan şehrin yıllık aidat ödemesi: 1.500,00 Euro
 - Nüfusu 15.000- 30.000 arası olan şehrin yıllık aidat ödemesi: 2.500,00 Euro
 - Nüfusu 30.000 üzeri olan şehrin yıllık aidat ödemesi: 3.500,00 Euro

3.2.4.1 Çevre ve Enerji Politikaları Kriterleri

Yavaş şehirlerin çevre ve enerji politikaları ile ilgili kriterleri aşağıdaki gibi sıralanmaktadır (cittaslowturkiye.org, 2024b):

1. Şehrin hava temizliğinin yasalar tarafından belirlenen oranda olması ve bunun da belgelenmesi gerekir. *
2. Şehrin su kaynaklarının temizliği belirli parametrelere uygun olmalı ve belgelendirilmelidir. *
3. Şehrin içme suyu tüketimi ülkedeki tüketim oranıyla karşılaştırılmalıdır.
4. Şehirdeki katı atıklar toplatılmalı ve ayrıştırılmalı. *
5. Şehirde organik atıklar ayrıştırılıp gübreye dönüştürülmelidir.
6. Şehirde atık su arıtma tesisi bulunmalıdır. *
7. Şehirde kamu kullanım alanlarında ve binalarda enerji tasarrufu sağlanmalıdır.

8. Şehirde kamunun yenilenebilir enerji kaynakları aracılığıyla enerji üretimi yapılmalıdır.
9. Şehirde trafik gürültüsü ve görsel kirlilik düzeyi düşük olmalıdır.
10. Şehirde ışık kirliliği azaltılmalıdır. *
11. Şehirdeki hane başına elektrik tüketimi de çevre ile ilgili kriterler arasındadır.
12. Şehirde biyoçeşitlilik korunuyor olmalıdır.
13. Yenilenebilir kaynaklardan enerjinin kendi kendine üretimi ve tüketimi için “enerji topluluklarının” kurulmasını teşvik edilmelidir.

3.2.4.2 Altyapı Politikaları Kriterleri

Yavaş şehirlerin altyapı politikaları ile ilgili kriterleri aşağıdaki gibi sıralanmaktadır (cittaslowturkiye.org, 2024b):

1. Şehirde kamu binalarına bağlı bisiklet yolları olmalıdır.
2. Şehirde araç yolu ve bisiklet yolları uzunluğu kilometre cinsinden karşılaştırılmalıdır. *
3. Otobüs durakları, metro gibi toplu ulaşım araçları duraklarına bisiklet park yeri yapılmalıdır.
4. Bireysel araçlarının kullanımına alternatif olarak eko ulaşım planlanmalıdır. Elektrikli otobüsler ve dik yokuşlarda yürüyen merdivenler örnek verilebilir. *
5. Engelli vatandaşlar için gerekli önlemler ve düzenlemeler yapılmalı ve yapı engelleri kaldırılmalıdır. *
6. Hamile kadınlar ve aile hayatı için çalışmalar yapılmalıdır. Bu çalışmalara örnek olarak kent merkezlerinde veya hastanelerde hamile kadınlara yönelik park yerleri ayrılması verilebilir. *
7. Sağlık hizmeti her vatandaş için ulaşılabilir olmalıdır.
8. Şehir merkezlerinde havayı kirleten araçlar yerine elektriksiz, motorsuz eko araçlar tercih edilmelidir.
9. Şehir dışında çalışan, şehir sakinlerinin oranı. *

3.2.4.3 Kentsel Yaşam Kalitesi Politikaları Kriterleri

Yavaş şehirlerin kentsel yaşam kalitesi politikaları ile ilgili kriterleri aşağıdaki gibi sıralanmaktadır (cittaslowturkiye.org, 2024b):

1. Şehrin direnci için planlama yapılmalıdır. Bunun için kamu binalarında enerji üretimi azaltılabilir, yerel yenilenebilir enerji kaynaklarına ulaşım artırılabilir, karbon emisyonunu emen verimli bitkiler dikilebilir. **
2. Şehre ait olan kültürel, tarihi ve kamusal yapıların değerinin artırılmasına yönelik programlar düzenlenmelidir. *
3. Şehirde meyve ağaçları ve bitkiler kullanılarak yeşil alanlar oluşturulmalı ve iyileştirilmelidir. **
4. Şehirde yaşanabilir ortamlar artırılmalıdır. Bunlara işe gidiş ve çıkış saatlerinde oluşan trafik sıkışıklığını azaltmak için okulların veya kamu kurumlarının mesai saatlerini değiştirmek, işyerlerinde kreş açılmasını teşvik etmek örnek verilebilir.
5. Şehirde bulunan kullanılmayan veya daha az kullanılan alanlar değerlendirilmelidir. *
6. Şehirde Bilgi ve İletişim Teknolojileri (BİT) ile turistlere ve vatandaşlara yönelik interaktif hizmetler geliştirilmelidir. *
7. Şehirde sürdürülebilir bir mimari yapılar için hizmet masaları oluşturulmalıdır. *
8. Şehirde fiber optik ve kablosuz internet ağına erişim bulunmalıdır. *
9. Şehre zarar veren kirleticilerin (gürültü, elektrik sistemleri, trafik vb.) izlenmesi ve azaltılması gerekir. *
10. Tele çalışma (bilgisayar bağlantısıyla evden çalışma) geliştirilmelidir.
11. Bireysel sürdürülebilir kentsel planlama teşvik edilmelidir.
12. Şehrin sürdürülebilirliği ve refahı için sosyal altyapı desteklenmelidir.
13. Kamusal alanlarda kentsel planlama (pasif ev gibi uygulamalarla) sürdürülebilir kentler planlanıp teşvik edilmelidir. *
14. Şehirdeki yeşil alanlar verimli bitkiler ile değerlendirilmelidir. **
15. Yerel ürünlerin tanıtılması ve pazarlanması için çalışmalar yapılmalıdır. *
16. Tarihi şehir merkezlerinde yer alan atölyelerin (kasap, bakkal, fırın vb.) yapısı korunmalı ve desteklenmeli ayrıca yerel alışveriş merkezleri de oluşturulmalıdır. *

17. Şehirde yeşil alanlarda beton kullanım oranı da azaltılmalıdır.

3.2.4.4 Tarımsal, Turistik, Esnaf ve Sanat Politikaları Kriterleri

Yavaş şehirlerin tarımsal, turistik, esnaf ve sanat politikaları ile ilgili kriterleri aşağıdaki gibi sıralanmaktadır (cittaslowturkiye.org, 2024b):

1. Fosil yakıtlara ve kimyasal ürünlere az bağımlı Agroekolojik sistem geliştirilmelidir. **
2. Sanatkâr ve esnafların ürettiği el yapımı ve etiketli veya markalı ürünleri korunmalıdır. *
3. Geleneksel teknikler ve ustaların (zanaatkarların) değeri arttırılmalıdır. *
4. Kırsal bölgelerde yaşayan halkın, kamu ve diğer hizmetlere ulaşılabilirliği arttırılmalıdır. *
5. Aşevleri, okul kantinleri gibi kamuya ait yerlerde yerel ve organik ürünler kullanılmalıdır. *
6. Tat eğitimlerinin yemek sektöründe ve kişisel kullanımlar için verilmesi ve bu eğitimlerde yerel ve organik ürünlerin kullanımı teşvik edilmelidir. *
7. Geleneksel ve yerel etkinliklerin değeri arttırılmalı ve bu etkinlikler korunmalıdır. *
8. Yatak sayısının nüfusa yıllık oranı değerlendirilerek otel kapasitesi arttırılmalıdır. *
9. GDO'lu ürünlerin tarımda kullanılması yasaklanmalıdır.
10. Daha önce tarım için kullanılan alanların yeniden kullanımı için yeni imar fikirlerinin olması.

3.2.4.5 Misafirperverlik, Farkındalık ve Eğitim Politikaları Kriterleri

Yavaş şehirlerin misafirperverlik, farkındalık ve eğitim politikaları ile ilgili kriterleri aşağıdaki gibi sıralanmaktadır (cittaslowturkiye.org, 2024b):

1. Şehri ziyaret eden ziyaretçilere yönelik çalışacak eğitimli bir tanıtım ve karşılama görevlisi belirlenmeli, bölgede yönlendirme levhaları bulunmalı, tanıtım ofisleri kurulmalıdır. *
2. Esnaf ve operatörler fiyatları açık bir şekilde sergilemelidirler. *

3. Broşür olarak veya web sayfasında yavaş güzergahları belirlenmiş olmalıdır.
4. Yönetimsel kararlarda bölgede yaşayan herkesin katılımı sağlanmalıdır.
5. Yavaş şehir teması hakkında yöneticilere ve çalışanlara eğitimler verilmelidir. **
6. Diyabet ve obezite gibi konularda sağlık eğitimleri verilmelidir.
7. Yerel halka yakın şehir hakkında bilgi verilmelidir. *
8. Dernekler ve yerel yönetimler aktif olarak çalışmalarına devam etmelidir.*
9. Yavaş şehirlere yönelik düzenlenen kampanyalar desteklenmelidir. *
10. Yavaş şehir logosu web sayfasında ve antetli bir kâğıt üzerinde kullanılmalıdır.

3.2.4.6 Sosyal Uyum

Yavaş şehirlerin sosyal uyum ile ilgili kriterleri aşağıdaki gibi sıralanmaktadır (cittaslowturkiye.org, 2024b):

1. Azınlıklara karşı ayrımcılıklara karşı çalışmaların yürütülmesi. Farklı azınlıkların veya etnik kökene sahip insanların bulundukları mahalleler yerleşim yoğunluğuna göre değerlendirilir ve azınlıkların bir bölgede yoğunlaştığı tespit edilirse şehir bu kriterden düşük puan alır.
2. Şehirde yaşayan engelli vatandaşlar adaptasyona dâhil edilmelidir.
3. Şehirde çocuk bakımı desteklenmelidir.
4. Genç neslin istihdam olanaklarının geliştirilmesi.
5. Yoksulluğun ortadan kaldırılmasına yönelik politikaların geliştirilmesi.
6. Sivil toplum kuruluşlarının ve toplumsal ortaklıkların çalışmalarının teşvik edilmesi.
7. Farklı kültürlerin uyumu
8. Politikaya katılım
9. Belediyelerin kamusal konut yapımı
10. Gençlik faaliyetlerinin yürütüldüğü bir gençlik merkezi oluşturulmalıdır.

3.2.4.7 Ortaklıklar

Yavaş şehirlerin ortaklıklar ile ilgili kriterleri aşağıdaki gibi sıralanmaktadır (cittaslowturkiye.org, 2024b):

1. Yavaş şehir aktivitelerine destek sağlanmalı
2. Organik ve geleneksel gıdaları teşvik eden kuruluşlarla iş birliği içinde olunmalıdır.
3. Gelişmekte olan ülkelerin kalkınması ve sürdürülebilir bir geleceğe kavuşması ve yavaş şehir felsefesinin yayılması için eşleştirme (twinning) projeleri ve uluslararası iş birliği, kalkınma çabalarını desteklenmelidir.

3.2.5 Yavaş Şehir Başvurusu Yapma Süreci

Aday kentler için başvuru süreci şu şekilde gerçekleşmektedir (Beyaz, 2022: 29):

- Aday şehir tarafından başvuru mektubu hazırlanır.
- Başvuru mektubu hazırlandıktan sonra aday kent kendi ülkesindeki yavaş şehir ofisine başvurur.
- Başvuru mektubu yavaş şehir kriterlerine göre değerlendirilir.
- Sonuçlar aday kente bildirilir.
- Başvuru dosyasının değerlendirmesinin olumlu olması durumunda aday kentin yer aldığı ülkenin yavaş şehir ofisi kente adaylık ziyareti gerçekleştirir. Burada bir değerlendirme raporu hazırlanır. Hazırlanan raporun olumlu olması durumunda aday kentin yavaş şehir üyeliği kabul edilir ve sertifikalandırılır.
- Başvuru dosyasının değerlendirmesinin olumsuz olması durumunda ise başvuru reddedilir. Aday şehirlerin yavaş şehir kriterlerine ilişkin eksikliklerinin belirtildiği hazırlık raporu düzenlenir.
- Belirtilen eksiklerin 1 yıl içinde tamamlanması istenir. Bu kentler 1 yıl içinde eksiklerini tamamlamazsa şehirlerin adaylığı iptal edilir ve adaylığı iptal edilen şehir adaylık başvurusu üzerinden 1 yıl geçmeden tekrar başvuruda bulunamaz.
- Adaylık sürecinde hazırlık raporunda belirtilen eksiklerini tamamlayan şehirler, Cittaslow ofisi tarafından tekrar ziyaret edilir. Hazırlık sürecinde eksiklerin tamamlanıp tamamlanmadığı değerlendirilir. Değerlendirme olumlu olursa başvuru dosyası hazırlanır ve üyelik süreci başvurusu yapılır. Değerlendirmeyi geçen şehrin dosyası Uluslararası Cittaslow Genel Merkezine sunulur. Uluslararası Cittaslow Genel Merkezi'nin dosyayı olumlu değerlendirmesi durumunda şehrin, Cittaslow üyeliği onaylanır.

3.2.6 Yavaş Şehir Organizasyon Yapısı

Yavaş şehirlerin organizasyon yapısı, karar vermeden sorumlu bir “koordinasyon komitesi”, farklı disiplinlerde akademisyenler ve uzmanlardan oluşan, hareketin bilimsel altyapısını sağlamakla görevli bir “bilimsel komite” birliğin operasyonel yanını oluşturan, ulusal ve uluslararası ağda tüm eylemsel etkinliklerden sorumlu “sekreterlik” ten oluşmaktadır (Doğutürk, 2010: 4).

Bir ülkede ulusal ağ kurulabilmesi için o ülkenin üç tane yavaş şehri olması gerekmektedir. Ulusal ağa dâhil olan söz konusu üç şehir “uluslararası koordinasyon komitesi” nde temsil edilmektedir. Uluslararası koordinasyon komitesinin yanında, uluslararası kurul, garantörler kurulu, muhasebe denetçisi, uluslararası başkan, başkanlık konseyi, uluslararası bilimsel komite ‘yavaş şehir birlik organları’ dır (Aslan, 2021: 30). Uluslararası birlik organları üç yıllık süre ile seçilmektedir.

3.2.7 Dünyadaki Yavaş Şehirler

Yavaş yaşam felsefesini benimseyen şehirler ağı, başlangıçta İtalya'da kurulmuş ancak 2006 yılının sonlarına doğru İngiltere, Almanya ve Norveç'e de yayılmış bir kent ağıdır. Çoğu İtalya'da yer alan yavaş şehirler birçok ülkeye yayılmıştır. Dünyadaki yavaş şehir ve sayıları Tablo 3.2.' de yer almaktadır.

Tablo 3.2. Dünyadaki yavaş şehirler ve sayıları

Ülke	Yavaş Şehir Sayısı	Ülke	Yavaş Şehir Sayısı
ABD	2	İsveç	1
Almanya	24	İtalya	87
Avustralya	3	İzlanda	1
Avusturya	3	Japonya	2
Belçika	9	Kanada	4
Brezilya	1	Kolombiya	2

Tablo 3.2. (devam). Dünyadaki yavaş şehirler ve sayıları

Büyük Britanya	3	Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti	5
Büyük Britanya	3	Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti	5
Çin	16	Macaristan	1
Danimarka	2	Mozambik	1
Finlandiya	1	Norveç	2
Lüksemburg	1	Polonya	39
Fransa	13	Portekiz	4
Güney Afrika	1	Rusya	1
Güney Kore	17	Tayvan	6
Hırvatistan	2	Türkiye	25
Hollanda	10	Yeni Zelanda	1
İrlanda	1		
İspanya	9	TOPLAM	301

Kaynak: Cittaslow.org, 2024a

2001 yılında ilk defa hepsi İtalya’da olan 28 şehir, yavaş şehir olarak belirlenmiş, ardından 2003 yılında İngiltere “Ludlow kasabası” yavaş şehir olmuştur. 2007 yılında Avustralya’nın ilk yavaş şehri “Goolwa” olmuştur. Bu şehrin en önemli özelliği ise Avrupa dışı ilk yavaş şehir olmasıdır. 10 Ağustos 2024 yılı itibarıyla dünyada toplam 33 ülkede 301 adet yavaş şehir bulunmaktadır. Yavaş şehir sayıca en çok İtalya’da (87) bulunurken onu Polonya (39) takip etmektedir.

Tablo 3.3.’te dünyadaki bazı yavaş şehirler ve özellikleri yer almaktadır.

Tablo 3.3. Yavaş şehir olarak kabul edilen bazı şehirler ve özellikleri

ŞEHİR-ÜLKE	ÖZELLİKLERİ
Greve in Chianti, İtalya	Yavaş şehir başlatıldığı yerdir. Dünyadaki ilk yavaş şehirdir.
Orvieto, İtalya	Fast food dükkânlarının kapatıldığı ilk yerdir. Bir haftalık lezzet eğitimlerinin verildiği ilk şehirdir.
Ludlow, İngiltere	Yavaş şehir hareketinden önce, tam bir yavaş şehir şeklinde yaşayan ilk şehirdir. İtalya'dan sonra yavaş şehir olmayı başaran ilk ülkedir. Geleneksel olan Ludlow Yemek Festivali her yıl düzenlenmektedir.
Enns, Avusturya	Modern bir altyapıya sahip olduğu için "Cittaslow Kentsel Dizayn" ödülünü almaya hak kazanmıştır.
Casal Beltrame, İtalya	1500 kişilik nüfusuyla en küçük yavaş şehirdir.
Segonzac, İtalya	2300 nüfuslu, büyüme ve küreselleşme tehlikesiyle karşı karşıya olmayan bu şehrin yavaş şehir hareketine katılım amacı, çeşitli girişimlerde bulunarak, şehri sistematik bir şekilde geliştirmektir.
Falköping, İsveç	Şehrin, yavaş şehre katılma amacı, belediyenin desteğini görmek istemesidir.
Mendrisio, İsviçre	Çevre ve arazi kaynaklarının doğru kullanımına büyük ölçüde özen göstermektedir.
Manitoba, Kanada	İlk kez yerel üretimin fiilen başladığı yavaş şehirdir.
Seferihisar, Türkiye	Denetim yapılmadan Cittaslow'a üye olmayı başarak ilk şehirdir. Halkın desteği ve şehrin çalışmaları hızla devam etmektedir.
San Vincenzo, İtalya	Beşinci yılın sonunda yavaş şehir olmuştur. Yerel ürün olarak en çok deniz ürünleri tüketilmektedir.
Gökçeada, Türkiye	Dünyanın ilk yavaş adası olmayı başarmıştır.

Kaynak: Ekincek, 2014: 38

3.2.8 Türkiye'de Bulunan Yavaş Şehirler

Yavaş şehirlerin her birinin kendisine has nitelikleri ve kimlikleri bulunmaktadır. Bu şehirler geleneksel, kültürel ve yerel özelliklerini koruyarak, modernleşmenin getirdiği büyük değişimlerden etkilenmeden varlıklarını devam

ettirmektedir. Bu şehirler gürültüden uzak olmaları, havalarının temiz olması ve yerel yiyecekleri ile ön plana çıkmaktadır.

Türkiye'nin ilk ve dünyanın 121. yavaş şehir ünvanını 28 Kasım 2009 tarihinde İzmir ilinin Seferihisar ilçesi almıştır. Hareketin Türkiye'de başlaması ile birlikte 2011 yılında Akyaka, Gökçeada, Yenipazar ve Taraklı ilçeleri de birliğe katılmıştır. Bu durum sonucu Türkiye'de yavaş şehir sayısı beşe yükselmiş ve böylece Türkiye'de Yavaş Şehir Ulusal Ağı kurulmuştur. Türkiye'de Yavaş Şehir Ulusal Ağı'nın kurulması neticesinde 2013 yılında Seferihisar'da Cittaslow Genel Kurul Toplantısı düzenlenmiş ve ardından Seferihisar, Cittaslow İcra Kurulu'na 16. üye olarak girip yavaş şehirlerin geleceğine dair söz sahibi olma yetkisini kazanmıştır (Ak, 2017: 892). Böylece Seferihisar Belediyesi, Uluslararası Cittaslow Birliği'nin Türkiye Koordinatörü durumuna gelerek, Türkiye'den başvuruları değerlendirmekle sorumlu tutulmuştur (Zengin ve Genç, 2018: 589).

2024 yılı ağustos ayı itibarıyla Türkiye'deki yavaş şehir sayısı 25'e yükselmiştir. Bunlardan ilki 2009 yılında yavaş şehir ünvanı almaya hak kazanan ve Türkiye'nin ilk yavaş şehri olan Seferihisar'dır. Seferihisar yavaş şehir olma koşullarından biri olan %50 uygunluk kriteri açısından %73 düzeyinde uygunluk sağlamıştır (Ak, 2017: 893). Çalışmalara önce yerel üreticiyi koruma ve halka organik ürünler sunma kapsamında eski belediye binasının köy pazarına çevrilmesiyle başlanmıştır. Bu pazara halden mal girmesinin yasak olmasının yanında yerel üreticiler doğrudan kendi ürettikleri ürünleri halka satmaktadır (Günerhan, Erdem ve Günerhan, 2010: 36). Kadın kooperatiflerin organize ettiği yöresel yemeklerin bulunduğu lokantalar da ilçede yer almaktadır (Sungur, 2013: 644). Bu lokantalarda Seferihisar'ın yöresel yemeklerini tanıtmak ve gelecek nesillere aktarmak amacıyla "*Yavaş Mutfak Projesi*" hayata geçirilmiştir (Seferihisar Belediyesi, 2024a). Seferihisar'ın önemli zenginliklerinden olan zeytin ağaçlarının korunması ve sürdürülebilirliği için "*Bilge Ağaç Zeytinyağı Üretimi Projesi*" bulunmaktadır. Yerli tohumu korumak, yok olmalarını engellemek için "Tohum Takas Şenlikleri" düzenlenmektedir. Burada takas edilen tohumlardan numuneler alınarak tohum merkezleri kurulmuştur. Bu merkezlerde ise tohumlar çoğaltılarak yetiştirilen fideler ücretsiz olarak okullardaki sebze bahçelerinde kullanılmıştır (Seferihisar Belediyesi, 2024b). Isınma ve aydınlatma problemleri için sürdürülebilir çözümler üretmek amacıyla, güneş enerji paneli aydınlatma elemanlarının kullanımının yanı sıra şehrin ısınmasında doğal yeraltı sıcak su

kaynaklarından faydalanılması planlanmış; rüzgâr enerjisi kullanan aydınlatma üniteleri projelendirilmiştir (Bilgi, 2013: 52). Bisiklet kullanımının günlük hayatta yaygınlaştırılması için Seferihisar merkezde ve Sığacık'ta ise 2 adet bisiklet garajı oluşturulmuştur. Unutulan ancak önemli olan kültürel etkinliklerin belirlenmesi ve gelecek nesillere aktarılması amacıyla Seferihisar'da uzun yıllardır ikamet eden yaşlılar ile '75 Yaş Yemeği' adı altında röportajlar gerçekleştirilmiştir (Sungur, 2013: 645). 50.000 kişilik bir atık su tesisi ile kentsel çöp ve özel atıklarının ayrıştırılması sağlanmıştır (Sungurlu, 2013:645). Doğa kültürünü yaşatmak ve temel ihtiyaç ürünlerini temin etmek amacıyla ilçede "*Yavaş Dükkân*" kurulmuştur (Yavaşdukkân, 2024).

Akyaka, 2011 yılında yavaş şehir birliğine katılmıştır. Türkiye'de referandum ile yavaş şehir olan ilk kenttir (Bekar vd., 2015: 58). Mavi bayraklı plaja sahip Akyaka'da, kaya tırmanışları, yamaç paraşütü, motorsuz su sporları, orman yürüyüşleri, bisiklet gezileri, kuş gözlemciliği, Azmak koyu tekne turu ve Sedir Adası gezileri yapılmaktadır (cittaslowturkiye, 2024e). Mimarlık eğitimi olmaksızın Ula'nın eski evlerini örnek alarak Akyaka evlerini inşa etmesinden dolayı 1983 yılında Nail Çakırhan'a Ağa Han Mimarlık Ödülü verilmiştir (cittaslowturkiye.org, 2024e). Nail Çakırhan mimarlık eğitimi olmaksızın ödül alan tek kişidir (Akyaka.org, 2024). İlçede çocuklara yavaş yemek etkinlikleri kapsamında, eğitimler verilmekte ve yerel ürünleri sevdirmek amacıyla sığla ağacı ekimi ve bakımı öğretilmektedir (Pajo ve Uğurlu, 2015: 71). 2015 yılından itibaren balık tadım festivalleri düzenlenmektedir (Demir, 2023: 48).

2011 yılında yavaş şehir ünvanı almaya hak kazanan Yenipazar, Aydın ilinin tek ve ilk yavaş şehridir. İlçede yavaş şehir tanıtımları kapsamında yöre halkına yavaş şehir ile ilgili bilgilendirmeler yapılmış ve yavaş şehir ile ilgili broşürler dağıtılmıştır. Yöresel sulak alan ekosistemlerinin korunması adına, yörede sulak alanlarda yaşayan kuş ve balık türlerinin yaşayabilecekleri uygun ortamlar oluşturulmaktadır. Yerli tohumların korunması adına "*Yerel Tohumların Yok Olmasını Önleme*" isimli bir proje yürütülmüştür. Tükenmeyen ve çevreye daha az zarar veren enerji kaynaklarından elektrik üretilmeye başlanmıştır. "*Güneş Fırınları Projesi*" ile sebze ve meyvelerin hijyenik bir şekilde kurutma çalışmaları başlatılmıştır. Yaya yolları, yaya güvenliği amacıyla genişletilmiştir. Bisiklet hattı çalışması doğrultusunda "*Sarı Bisiklet*" uygulaması başlatılmıştır. (Gümüşdal, 2023:56-57). Her yıl 'Bisiklet Şenlikleri', bisiklet kullanımının alternatif bir ulaşım

aracı olarak yaygınlaştırılması amacıyla düzenlenmektedir (Bilgi, 2013: 55). Kültür varlığı olan yapılarda restorasyon çalışmaları başlatılmıştır. Anıt ağaçlar koruma altına alınmıştır. “Hatıralarınızı bize emanet edin, koruyalım.” sloganı ile Yenipazar’ın geçmişine dair tarımsal ürünler, endüstriyel ürünler, belge ve para gibi eşyaların ba ışlanması konusunda duyarlılık artmıştır. Her basamağı farklı uzunluklarda olan ve 220 basamaktan oluşan “*Yavaş Merdiven Projesi*” gerçekleştirilmiştir. Projede hızlı hareketin fiziksel yorgunluğa neden olduğu, yavaş hareketin ise fiziksel ve zihinsel olarak daha az yorucu olduğu gösterilmek istenmiş ve yavaş bir yaşam tarzının benimsenmesine vurgu yapılmıştır.

Dünyanın ve Türkiye’nin bilinen ilk yavaş adası olarak ilan edilen Gökçeada, 2011 yılında yavaş şehir  nvanı almaya hak kazanmıştır. Gökçeada’nın toprağı organik tarım yapmaya oldukça elverişlidir ve yerel ürünleri destekleyen bir tarım adasıdır. Ayrıca Gökçeada’nın kendine has şaraplık  z mleri (Vasilaki, Kalabaki, Mavropali) bulunmaktadır (Tamer, 2023: 26). Kalabaki  z m nden elde edilen şaraba “Gökçeada şarabı” adı verilmektedir. Yeryüzü Pazarı (Earth Market) projesi kapsamında 2015 yılından itibaren adada yetiştirilen organik ve doğal ürünler sergilenerek satışı yapılmaktadır (Gökçeada Belediyesi, 2024b). Gökçeada olta balıkçılığı ve dalış sporları açısından da oldukça elverişli bir konumdadır (Kırmacı, 2019: 84). Gökçeada’da yavaş şehir kapsamında, sahipsiz sokak hayvanlarını barındırmak, tedavi ve rehabilite etmek üzere “Hayvan Bakım ve Tedavi Merkezi” açılmıştır.  evre Politikaları kapsamında “*Yeşilada Gökçeada Projesi*” ile ağaçlandırma çalışmaları yapılmaktadır (Gökçeada Belediyesi, 2024a).

Perşembe, 2012 yılında yavaş şehir ilan edilmiştir. Perşembe ilçesinde hava kirliliğı ölçüm ekipmanları ve atık su arıtma tesisi bulunmaktadır. Kentsel   p ve özel atıklar ile atık ya ların belediye tarafından geri dönüşümü sağlanmaktadır. Görsel kirliliğin önlenmesi amacıyla çalışmalar düzenlenmektedir. Organik tarım yapılmaktadır. Sahil şeridi yolu boyunca bisiklet ulaşım yolu yapımı planlanmaktadır. Devlet karayolunda yer alan direkler ve refüjler ile sahilde bulunan balkonlara sakız sardunya bitkisi ekilmiştir (Zaman vd., 2017: 403-408).

Vize, 2012 yılında Trakya’nın ilk yavaş şehri olmuştur. Vize’de kentsel yaşam politikaları çalışması olarak kent geneline fiber optik kablo sistemi kurulmuştur.  evre politikaları kapsamında ise elektrik hatları yer altına alınmış, rüzgâr santrali projesi yapılmış ve halka  evre bilinci konusunda eğitimler verilmiştir (Tamer, 2023: 25). Bununla birlikte sokak hayvanları için rehabilitasyon

merkezi projesi devam etmektedir (Vize Belediyesi, 2024). ‘*Trakya Yemek Kültürü Projesi*’ ile hem yerel yemekler tanıtılmış hem de eski yemekler tekrar gündeme getirilmiş ve bu ürünlerin korunması sağlanmıştır (Ak, 2017: 898). Yavaş şehir ünvanı sonrası, Slow Food Trakya Vize Conviviumu ve Sakin Şehir Vize Derneği kurulmuştur (Çakır vd., 2022: 54).

Yalvaç turist sayısını arttırılması, tarihi ve doğal çekiciliklerinin gelecek nesillere aktarılması amacıyla 2012 yılında yavaş şehir birliğine katılmıştır (Demir, 2019: 39). Yalvaç ilçesinde hava kirliliğini önlemek amacıyla doğalgaz kullanılmaya başlanmıştır. Su kaynaklarının devamlılığını sağlamak amacıyla düzenli aralıklarla su kalite analizleri yapılmakta ve gerekli tedbirler alınmaktadır. Kentsel katı atıkları ayrıştırılarak toplanmaktadır. Kentte, kablolu ve kablosuz internet erişimi mevcuttur. Kültürel değerlerinin korunması adına tarihi ev ve camiler onarılmış, geleneksel el sanatları koruma altına alınmış, tarihi mahalle fırınları kullanıma açılmıştır (Demir, 2019: 45-50). Yoksul ailelerin aylık temel ihtiyaçlarını yerel esnaftan karşılayabilmeleri adına “*Hilal Kart Projesi*” hayata geçirilmiştir. “*Analı Babalı Büyütsün Projesi*” ile gelenek ve görenekleri devam ettirmek amacıyla, yeni bebek sahibi olan ailelere hediyeler gönderilmektedir. “*Engelsiz Yalvaç Projesi*” kapsamında ise otoparklar, yollar ve kaldırımlar engelli bireyler için tasarlanmakta, park ve mesire alanları daha yaşanabilir düzeye getirilmektedir. (Yalvaç Belediyesi, 2024). Ayrıca yöresel lezzetlerin tanıtımı için bir kitap hazırlanmış, bu kitap internet ortamında yayımlanmıştır (Pajo ve Uğurlu, 2015: 71).

Güneydoğu'nun ilk yavaş şehri olan Halfeti, 2013 yılında yavaş şehir ünvanı almaya hak kazanmıştır. 2000 yılında ilçenin 3/5’lük kısmı Birecik Barajı’nın suları altında kalmıştır, 2/5’lik kısım için de yeni yaşam alanları kurulmuştur. Halfeti, 15 kilometre uzaklıkta inşa edilen yeni yerleşim merkezine taşınmıştır (Halfeti Belediyesi, 2024). Suyun altında kalan tarihi evler dalış sporları ile görülebilmektedir. İlçede Fırat Nehri üzerinde tekne turu yapılmaktadır. Doğa yürüyüş parkurları ile dağ bisiklet parkurlarında çeşitli etkinlikler düzenlenmektedir. Kaymakamlık tarafından yaptırılmış Marina, Teşhir Salonu, Organik Oyuncak Kursu ve Çocuk Parkı gibi mekânlar yer almaktadır (Yavuzçehre ve Donat, 2017: 315).

Şavşat; doğal yapısı ve doğal güzellikleri, tarihi ve kültürel dokusu, geleneksel el sanatları, yenilenebilir enerji kaynakları ile yavaş şehir olmaya 2015

yılında hak kazanmıştır (Erdoğan, 2017: 62). Şavşat'ta, hava kalitesi iyileştirme çalışmaları kapsamında doğalgaz altyapısı ile yağmur suyu ve atık su sistemlerinin altyapı çalışmaları tamamlanmıştır. Halkın yoğun olarak zaman geçirdiği yerlere 5 adet ücretsiz internet erişim ağı kurulmuştur. Ağaçlandırma ve yeşillendirme çalışmaları yapılmıştır. İlçenin yerel ekonomisine bir katkı sağlamak amacıyla, Cittaslow pazarları kurularak yerel ürünlerin pazarlanması teşvik edilmiştir. Yöresel ürünlerin işlenmesi, paketlenmesi ve depolanması amacıyla kurulan tesise yeni ekipmanlar alınarak tesisin kapasitesi artırılmıştır (Şavşat Belediyesi, 2024). Ürünlerin tanıtım ve markalaşma çalışmaları gerçekleştirilmiştir (cittaslow.org, 2024b). İlçe, doğal güzellikleri sayesinde rekreasyonel ve turizm faaliyetlerine elverişli bir ortam sunmaktadır. Bu bağlamda, yayla turizminin geliştirilmesi, gelenek ve göreneklerin yaşatılması ve sosyal etkileşimin artırılması amacıyla festivaller ve şenlikler organize edilmektedir.

Uzundere 2016 yılında yavaş şehir ünvanı almaya hak kazanmıştır. Uzundere'de, Or-Köy projesi kapsamında, yenilenebilir enerji üretimi ve kullanımının yaygınlaştırılması amacıyla ücretsiz güneş enerjisi sistemleri (GES) kurulmuştur. Bunun yanı sıra kamu ve diğer binalarda enerji tasarruf çalışmaları ve alternatif enerji kaynakların kullanımının yaygınlaşması için doğa ile uyumlu ışıklılandırma sistemleri yapılmıştır. Bisiklet rotaları oluşturulmuştur. İlçede belirli alanlardaki ahşap büfelerde yerel ürünlerin ticaretinin geliştirilmesi için tandır ekmeği üretilmekte, yerel ürünlerin ve el sanatlarının pazarlanması için merkezler oluşturulmaktadır. Pekmez fabrikasında yöresel dut pekmezi üretilmekte ve pazarlanması sağlanmaktadır. Uzundere Kadın Emeğini Değerlendirme Derneği (UZKADER) öncülüğünde seramik atölyesinde seramikten hediyelik eşya üretimi yapılmaktadır. Sağlık hizmetlerinin iyileştirilmesi kapsamında sağlık evi bulunmaktadır. Aile hekimleri tarafından haftada 3 gün mobil sağlık hizmeti verilmektedir. Engelli bireyler için engelli rampaları yapılmıştır. “Yalnız Değilsiniz”, “Neşeli Çocuklar Mutlu Aileler”, “Hoş Geldin Bebek”, “Sağlığa Adım Sağlıklı Adım”, “Hanım Kültür Evi”, “Mutlu Aile Merkezi” projeleri gerçekleştirilmiştir. Köy evleri oluşturularak yöre halkının bir arada zaman geçirebilmeleri sağlanmaktadır. İlçeden göç eden aileleri tekrar döndürebilmek için ‘Köye Dönüş Projesi’ çalışmaları yapılmaktadır. İlçe merkezinde ücretsiz Wİ-Fİ hattı bulunmaktadır. Uzundere Belediyesi ve Doğu Anadolu Turizmi Geliştirme Projesi (DATUR) işbirliği ile ilçedeki tabelalar Türkçe ve İngilizce olarak

hazırlanmıştır. Turistler için tanıtım broşürleri hazırlanmıştır. Nitelikli misafirperverlik için eğitim kursları açılarak halkın bu konuda bilinçlendirilmesi sağlanmıştır (Kaymaz ve vd., 2017: 1000-1026).

Gerze, yavaş şehir ünvanını 2017 yılında kazanmıştır. Gerze'nin yavaş şehir olmasındaki en büyük etken, el sanatları, yöresel lezzetleri ve yerel halkın misafirperverliğidir (cittaslowturkiye.org, 2024e). Her cuma köylüler tarafından doğal olarak yetiştirilen ürünler üretici pazarında satılmaktadır. Mimari yapıda ahşap malzemenin kullanılması için belediye tarafından maddi teşvik sağlanmaktadır ve tabela kullanımlarında ahşap tercih edilirse vergi indirimleri uygulanmaktadır (Aslan, 2021: 67). Ahşap oyuncak, model gemi, çini ve peşkir atölyeleri ile geleneksel kültür yaşatılmaktadır (cittaslowturkiye.org, 2024e). Ev Kadınları Kooperatifi, Çocuk Yetenek Atölyesi, şairlerin, ressamların, müzisyenlerin ve genç girişimcilerin bir araya geldiği sokak sergisi ve her pazar günü “*Birlikte Yaşama*” adı altında etkinlikler düzenlenmektedir (cittaslow.org, 2024c).

Eğirdir'in yavaş şehir birliğine üyeliği 2017 yılında gerçekleşmiştir. Eğirdir yavaş şehir olduktan sonra belediye tarafından çevre politikaları kapsamında temizlik kontrollerinin yapılması ve çöplerin düzenli şekilde toplatılması için çalışmalar başlamıştır. Peyzaj çalışmaları ve açık otopark yapılmıştır (Demir, 2019: 51-58). Güneş ve rüzgâr enerjisi üretmek için santraller bulunmaktadır. ‘*Yedi Renkli Göle Yedi Renkli Hayat*’ projesi ile zirai ilaç kullanımı yapılmadan tarım yapılması amaçlanmıştır (Alagöz, 2018: 144). Geleneksel el işi ürünlerin korunmasına yönelik çalışmalar yapılmaktadır. Mobil uygulamalar ile interaktif hizmetler aracılığıyla vatandaşların belediye hizmetlerine erişimi sağlanmaktadır (Eğirdir Belediyesi, 2024). “Cittaslow Eğirdir” logosu PTT ile yapılan iş birliği neticesinde posta pulu olarak basılmıştır (Demir, 2019: 58).

Selçuklu Mezarlığı ile bilinen en büyük Türk İslam mezarlığını içinde barındıran, UNESCO Dünya Kültür Miras Geçici Listesi’nde yer alan Ahlat 2019 yılında yavaş şehir ünvanı almıştır (Bitlis Valiliği, 2024). Ahlat’ta yavaş şehir felsefesine uygun olarak kültürel zenginliğin korunması ve sürdürülebilmesi adına çeşitli projeler gerçekleştirilmiş ve tanıtım filmleri hazırlanmıştır. Ahlat’ta taş işçiliği sanatı yapılmakta ve bu sanatı desteklemek için Ahlat Kaymakamlığı tarafından her yıl geleneksel olarak yarışmalar düzenlenmektedir. Her yıl 23-25 Ağustos tarihleri arasında “Ahlat Kültür Haftası” etkinlikleri kapsamında Ahlat’ın

kültürünün ve tarihinin tanıtımı amacıyla çeşitli kültürel ve sosyal faaliyetler düzenlenmektedir (Bitlis İl Kültür Turizm Müdürlüğü, 2024). İlçede ün kazanmış Ahlat Bastonu, ceviz, karaağaç, kiraz ve dut ağaçlarını el marifetiyle, yöresel desen oymak ve kemik işlenerek, vernik veya golmak cila ile cilalanarak Selçuklu motifleri ile süslenmektedir. Bu sanatı desteklemek amacıyla da İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü ile Ahlat Kaymakamlığınca geleneksel yarışmalar düzenlenmektedir (Bitlis İl Kültür Turizm Müdürlüğü, 2024). Ahlat Kaymakamlığı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı tarafından kilimcilik faaliyetleri de devam ettirilmektedir. Yöreye özgü ürünlerin tanıtımı ve satışı için “Yöresel Pazar Projesi” hayata geçirilmiştir.

2019 yılında yavaş şehir ünvanını alan Köyceğiz, sakin yaşamı ve doğal güzellikleri ile öne çıkmaktadır. Köyceğiz’ de yavaş şehir felsefesi kapsamında, “Aromatik Bitkiler Evi Köyceğiz” projesi ile ilçede tıbbi ve aromatik bitkilerden oluşan botanik zenginliğin tanıtılması ve turizm potansiyelinin artırılması hedeflenmektedir (United Nations Development Programme, 2024). Çandır köyü, “Çandır Organik Köy Projesi” kapsamında 2013 yılında Muğla İl Tarım Müdürlüğü’nün sertifikasyon kuruluşu tarafından resmi olarak organik köy haline getirilerek, Türkiye’nin dört organik köyünden biri olmuştur (mugla.tarimorman.gov.tr, 2024). Sosyal yaşamı desteklemek, kültürel etkileşimi arttırmak ve yerel ekonomiye katkı sağlamak amacıyla ilçede çeşitli pazarlar kurulmaktadır. İlçede sosyal, kültürel ve sportif etkinlikler kapsamında, her yıl Kaunos Altın Aslan Film Festivali, Cennet Köyceğiz Briç Festivali, plaj hentbolu turnuvası, yağlı pehlivan güreşleri, Hıdırellez Kültür Festivali, Motor Festivali, Portakal Çiçeği Bisiklet Festivali ve kano yarışları düzenlenmektedir. Geleneksel el sanatlarının yaşatılması amacıyla Halk Eğitim Merkezleri tarafından kurslar ve eğitimler verilmektedir. Bu sanatlardan birkaçı; kalaylama, demircilik, sepet dokuma, kilim dokuma, süpürge yapımı ve hamak yapımıdır. Köyceğiz restoranlarında yılan balığı, mavi yengeç, meze ve daha birçok yöresel lezzetler sunulmaktadır (cittaslow.org, 2024d).

Babadan oğula geçen leblebicilik ve bıçakçılık mesleği ve kentsel sit alanı içerisinde bulunan Güdül evleri ile Güdül, 2020 yılında İç Anadolu Bölgesi ve Ankara’nın ilk yavaş şehri olmuştur (cittaslowturkiye.org, 2024). Güdül’de Cumhuriyetin kuruluşu 28 Ekim ve 29 Ekim olarak 2 gün kutlanmaktadır ve bu günlerde “Sinsin oyunu” oynanmaktadır (cittaslow.org, 2024e). Güdül’de Tarım

İlçe Müdürlüğü tarafından çiftçilere GDO kullanılmaması ile ilgili bilgilendirme çalışmaları ve denetim çalışmaları yapılmaktadır. İlçede pek çok yerde gezen tavuk çiftlikleri bulunmaktadır ve doğal şekilde yumurta üretilmektedir. Evlerde sıcak su kullanımı için güneş enerjisi kullanılmaktadır. Görsel kirlilik ve gürültü kirliliği oluşturan ve sanayi faaliyetlerinde bulunan dükkânlar ilçe merkezi çıkışında bulunan sanayi sitesi bölgesine taşınmıştır. Belediye binasında ve ilçedeki tüm okullarda atık pil toplama kutuları bulunmaktadır ve bu kapsamda 2019 yılında katı atıklar için el sanatları üretimi kursu açılmıştır. Ankara Kalkınma Ajansı desteği ile kadın kooperatifi kurularak yöresel ürünler pazar yeri açılmıştır. Ankara Keçisi yetiştiriciliğinden elde edilen tiftikten yerli üretimin artırılmasına yönelik çalışmalar yapılmaktadır. Kaymakamlık binasında engelli rampası ve asansörü bulunmaktadır. Otoparkında ise engelli bireyler için ayrılmış bir bölüm vardır. Görme engelli bireyler için kamu binaları içerisindeki tüm tabelalarda kabartmalı (Braille alfabesi) yazı bulunmaktadır. Binaların zeminlerinde ise sarı şeritler mevcuttur. Eski tarihi binalardan biri restore edilerek “Güdül Sofrası Yöresel Ürünler Mutfağı” olarak belediye tarafından işletilen lokantaya çevrilmiştir. Kaymakamlık binasının karşısında turizm danışma bürosu açılmıştır. Yavaş şehir tanıtımının yaygınlaştırılması amacıyla broşürler hazırlanmış ve bu broşürler tüm resmi kurum, kuruluş ve sivil toplum kuruluşlarına, esnafa, muhtarlıklara ve halka dağıtılmıştır (sakinsehirgudul.net, 2024).

Tarih boyunca birçok medeniyete ev sahipliği yapmış Arapgir, yavaş şehir ünvanının gereklerini yerine getirerek 2021 yılında yavaş şehir ağına katılmıştır. Dünyanın başka hiçbir bölgesinde yetişmeyen şaraplık ve sofralık “Köln Üzümlü” ve “Arapgir Mor Reyhanı” coğrafi işaretli tescilli ürünleridir. Bu ürünler Kadınlar Çarşısı’nda sergilenmektedir. “*Arapgir Liva Yerel Değerlerle Canlanıyor*” projesi kapsamında hayata geçirilen yöresel dükkân ilçe merkezindeki yöresel dükkânların çeşitlenmesine ve yerel ekonominin canlanmasına katkı sağlamaktadır (cittaslow.org, 2024g). Arapgir’in kültürel kimliğini yansıtan ürünlerden biri olan “ahşap çivili ayakkabılar”, Arapgir’de bir zanaat kolu olarak faaliyetlerine devam etmektedir.

Foça, 2021 yılında İzmir’in iki yavaş şehrinden biri olmaya hak kazanmıştır. Yaşam standartları daha yüksek, tarihsel dokusuna saygılı, doğa dostu ve güvenli bir kent yaratmak amacıyla yerel halk, merkezi yönetim ve yerel yönetim dayanışma içinde çalışmaktadır (cittaslowturkiye.org, 2024e). Sosyal market

aracılığı ile yardımsever vatandaşlar tarafından bağışlanan, kullanılmış ancak hâlen kullanılabilir nitelikte olan ya da hiç kullanılmamış giyim eşyası, ev eşyası vb. eşyalar ihtiyaç sahiplerine ücretsiz olarak ulaştırılmaktadır. Yerel gastronomi ve yerel üreticiyi desteklemek amacıyla yavaş yemek kapsamında Yeryüzü Pazarı 2011 yılında hayata geçirilmiştir. 65 yaş üstü bireyler ve tüm engelli bireyler için evde kişisel bakım hizmeti, “Çocuk Evi ve Kadın Dayanışma Merkezi” yavaş şehir kapsamında uygulanan projelerdir (Foça Belediyesi, 2024).

“Medeniyetlerin Başkenti” ve “Altın Şehir” olarak bilinen ve aynı zamanda dünyada eşine az rastlanan bir açık hava müzesi olan İznik, 2021 yılında yavaş şehir ünvanı almıştır (sakinsehiriznik.com, 2024). İznik’in coğrafi işareti bulunan ve en önemli değerlerinden olan İznik Çinişi üretimi yapan atölyelerin bulunduğu İznik Çini Çarşısında, 1935 yılından bu yana her yıl 5 Ekim tarihinde düzenlenen ve 5 gün süren İznik Panayırı kurulmaktadır. Bu panayırda geleneksel ve yöresel birçok ürün satılmaktadır. İznik’te köylülerin oluşturduğu yerel ürünlerin bulunduğu, yöresel ürünler çarşısı ve balık pazarı bulunmaktadır (sakinsehiriznik.com, 2024). İznik Kadınlar Kooperatifi tarafından İznik’e özgü İznik müşküle iğne oyası, İznik sofralık zeytini, İznik zeytinyağı gibi geleneksel ürünlerin satışı yapılmaktadır.

Mimari dokusu, mutfak kültürü, yöresel kıyafetleri, halk dansları, doğum, düğün ve sünnet törenleri, geleneksel el işçiliği ile ön plana çıkan Kemaliye, 2022 yılında yavaş şehir birliğine katılmıştır (Akkuş vd., 2017: 6). Çevre ve Kültür Değerlerini Koruma ve Tanıtma Vakfı (ÇEKÜL)’nin “7 Bölge, 7 Kent” projesinde yer alan, tarihi kentler birliğinin kurucu üyesi olan Kemaliye; Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı tarafından Turizm Öncelikli Yöre Belediyesi (TÖYB) seçilmiştir (cekulvakfi.org.tr, 2024, cittaslowturkiye.org, 2024e). Kemaliye’de, Alevi-Bektaşî geleneği ve tasavvufu hâlen yaşatılmaktadır ve özellikle Ocak Köyü (eski adıyla Şeyhler) bu kültürün Anadolu’daki başlıca temsilcisidir. Kemaliye’de ipek dokuma, kumaş dokuma ve halı dokuma, hayvancılık, demircilik, değirmencilik, marangozluk gibi iş kolları günlük hayatta yer almaktadır. “Eğin Dutu” coğrafi işaretli ürünüdür. "Gazenne" adı verilen dokumacılık faaliyeti, 2010 yılından bu yana kamu kurumları, yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşları tarafından korunmaktadır ve Kemaliye Belediyesi ile Kemaliye Kadınlar Derneği tarafından üretimi devam etmektedir. Rafting, su kayağı, göl sporları, kürek sporu ve bisiklet yarışmaları düzenlenmektedir. İlçede Müslüman ve gayrimüslimler bir

arada yaşadıklarından dolayı gayrimüslimlere ait çeşitli ibadethaneler, manastırlar ve okullar da bulunmaktadır (cittaslow.org, 2024h).

60 kilometre uzunluğundaki sahili ile Türkiye'nin birinci, dünyanın en uzun on ikinci kumsalına sahip Şarköy 2023 yılında yavaş şehir ünvanı almıştır (Küçükaltan ve Ultanır, 2012: 127). İlçede yürüyüş ve bisiklet yolları bulunmaktadır. Rüzgâr sörfü ve yamaç paraşütü yapılmaktadır. Yöresel ürünlerin satıldığı dükkânlar da bulunmaktadır (Şarköy Belediyesi, 2024).

Doğal, tarihi ve kültürel güzellikleri ile Finike, 2023 yılında yavaş şehir ünvanı almaya hak kazanmıştır. “Yalnız Değilsin Projesi”, “Sokak Sağıklaştırma Projesi” ve “Kent Meydanı Projesi” ilçenin yavaş şehir olmasında önemli rol oynamıştır (cittaslowturkiye, 2024e). Altyapı ve kanalizasyon çalışmaları tamamlanmıştır. İlçede yaşayan kadınların ev ekonomisine katkı sağlayabilecekleri ve el emeği ürünlerini satabilecekleri bir atölye açılmıştır. “Hayvan Rehabilitasyon Merkezi”, “Engelsiz Çocuk Merkezi” ve “Giysi Kumbarası” gibi sosyal sorumluluk projeleri de mevcuttur (Finike Belediyesi, 2024).

2024 yılında yavaş şehir ağına katılan Safranbolu, Türkiye’de hem UNESCO kültürel miras listesinde yer alan hem de yavaş şehir ağına giren ilk ve tek ilçedir (Safranbolu Belediyesi, 2024). Safranbolu’da günümüze kadar ulaşan Osmanlı Evleri, Safranbolu Evleri, Tümülüsler, mezarlar, camiler, hanlar ve hamamlar bulunmaktadır. Kazdağı Meydanı ve Misak-ı Milli Meydanı’nda ücretsiz ve şifresiz internet hizmeti sağlanmaktadır. “Doğanın Pili Bitmesin Projesi”, “Hayır Çarşısı”, “Hayvan Rehabilitasyon Merkezi”, “Hoş Geldin Bebek”, “Kış Gelmeden Sen Gel” ve “Askıda Fatura” projeleri belediyenin sosyal sorumluluk alanında gerçekleştirdiği çalışmalardır. Bu projeler ile çevreyi korumak, yaşam kalitesini artırmak ve toplumsal dayanışmayı artırmak amaçlanmaktadır (Safranbolu Belediyesi, 2024b).

Doğal güzellikleri, el sanatları ve yöresel lezzetleri ile ön plana çıkan Daday, 2024 yılında yavaş şehir ünvanı almaya hak kazanmıştır. Daday’da düzenli olarak içme suyu kaynaklarının doluluk oranı tespiti, kalite kontrolü, bakım ve onarım çalışmaları yapılmaktadır. Atık su arıtma tesisi projelendirilmesi mevcuttur. Binalarda ve kamu binalarında enerji tasarruflu ampuller kullanılmaktadır. Kamu binalarında ve şehir merkezinde engelli bireyler için mimari engellerin kaldırılmasına yönelik çalışmalar yapılmaktadır. Tüm şehirde internet ağı mevcuttur. Organik pazar projesi bulunmaktadır. Yörede binicilik, olta balıkçılığı,

doğa yürüyüşü, kuş gözlemciliği, trekking ve bisiklet turları yapılmaktadır (Özcan, 2019: 72-77).

3.3 Göynük

Göynük, Umur Han Beyliği'nin merkezi ve Osmanlı Devleti'nin ilk fethedilen yerleşim merkezlerinden biri olmasının yanında, İpek Yolu üzerinde bulunan önemli bir ticaret merkezi konumundadır. Birçok medeniyete ev sahipliği yapan Göynük, zengin kültürü, küçük bir alanda toplanmış Türk Devri eserleri, geleneksel dokusu ve bulunduğu coğrafi konumu itibarıyla tipik bir Osmanlı kasabasıdır (Yıldız ve Özsüner, 2020: 342). Ayrıca Göynük, yüzyıllar boyu Osmanlı sarayının mutfak ihtiyacını karşıladığı için “Sarayın Arka Bahçesi” olarak anılmıştır (Bolu İl Kültür Turizm Müdürlüğü, 2024a).

Göynük'te kültürel değerler, geleneksel yaşam, geleneksel mutfak ve sosyal ilişkiler hâlen yaşatılmaktadır. İlçede geleneksel el tezgâhından kumaş ve dokumalardan, kaşık yapımına kadar birçok el sanatı devam ettirilmektedir (cittaslow.org, 2024f). Her yıl İhtiyaç Bayramı, ramazanda sokak iftarları, sünnet şöenleri, Akşemseddin'i Anma Günü ve geleneksel pilav günleri düzenlenmektedir ve halkın bu etkinliklerde sosyalleşmesi sağlanmaktadır (cittaslow.org, 2024f).

Göynük, Ankara Kültür Varlıklarını Koruma Kurulu tarafından 1987 yılında kentsel sit alanı ilan edilmiştir ve böylece koruma altına alınmıştır. Bu durumun devamlılığının sağlanması için koruma altına alınan Göynük'te yapım ve yıkım çalışmaları yasaklanmıştır (Sarıyıldız, 2019: 60).

Göynük tokalı örtmesi, Göynük'ün coğrafi işaretli ürünü iken; Göynük bombay fasulyesi, Göynük dik börek (oklava tatlısı) ve uğut tatlısı ise Göynük'ün coğrafi işaretli lezzetleridir (bolutso.org.tr, 2024).

2014 yılında Göynük Belediyesi'nin yavaş şehir üyeliği için başvuruda bulunması ile birlikte Artvin'de yapılan Uluslararası Cittaslow Birliği'nin Türkiye Genel Kurulu toplantısında üyelik süreci tamamlanmış ve 2017 yılında üye şehirler arasına girerek yavaş şehir ünvanı almıştır.

3.3.1 Fiziksel ve Demografik Yapı

Şekil 3.4. Göynük ilçe haritası

Göynük, Bolu ilinin güneybatısında yer almaktadır. Doğusunda Mudurnu, batısında Sakarya'nın Taraklı ilçesi, kuzeyinde Sakarya'nın Akyazı ilçesi, güneyinde Ankara'nın Nallıhan ilçesi ve Bilecik'in Yenipazar ilçesi bulunmaktadır. Batı Karadeniz Bölgesinin 31. enlem ve 41. boylamları arasında yer almaktadır. İlçenin yüz ölçümü 1.437 kilometrekare, rakımı ise 730 metredir. Göynük, Bolu ili sınırları içerisinde merkeze 98 kilometre uzaklıktadır. Bölgede saf karaçam, karaçam ve meşe ormanları bulunmaktadır. Göynük, dağlık ve engebeli bir yapıya sahiptir. Doğu- batı doğrultusunda Göynük Çayı ve Çatak Vadileri içerisinde yeni vadiler oluşmaktadır. Yerleşimler bu vadilerin eteklerinde, dere kenarlarında ve yamaçlarında kurulmuştur (Dikmen ve Toruk, 2015: 102). Göynük ilçesinin güneyinde bulunan Himmetoğlu Ovası ilçenin en büyük ovası iken en önemli akarsuyu Göynük Çayı'dır.

Ekonomik yapı olarak ilçe nüfusunun %80'i tarım ve hayvancılık sektöründe çalışırken, %20'lik kısmı orman işçiliği sektöründe çalışmaktadır (Göynük Kaymakamlığı.gov.tr, 2024a).

Demografik özellikleri ise, TÜİK 2023 verilerine göre; toplam nüfusu 14.711, kent nüfusu 4574, kırsal nüfusu ise 10.137'dir (TÜİK, 2024b).

3.3.2 Tarihsel Yapı

Tarihi kayıtlarda Göynük ilçesinin bilinen ilk adı “Koinon Gallicanon” olarak geçmektedir (Yıldız ve Özsüner, 2020: 342). Evliya Çelebi Seyahatnamesi’nde Göynük’ün Akşemseddin’ in türbesinin burada bulunması sebebiyle “*Türbeli*” ismiyle anıldığından bahsetmektedir. Osmanlıların Göynük’ü ele geçirdikten sonra ise ilçe halkının at çulu, torba yapımı ve çuval yapımı ile uğraşmalarından dolayı Göynük’ün “*Torbalı*” olarak anılmaya başlandığını belirtmiştir. Evliya Çelebi “*Bu kaleye Torbalı Göynük ve Torbalı Gülyük derler ama sahibi Türbeli Köylük ’tür*” sözlerini söyleyerek asıl yerleşim yerinin Türbeli Köylük olduğunu ifade etmiştir (Yıldız ve Özsüner, 2020: 342).

Yörenin ilk yerleşimcileri İskitler ve Taraklar iken daha sonra Helenistik Çağ’a kadar Bitinya Krallığı (Sakarya nehri, Bartın çayı arasında kalan Bolu ve civarı) egemenliği hâkimdi. Sonra sırasıyla Büyük İskender, Roma ve Bizans’ın yerleşim yeri olmuştur. 1243 yılında Köseadağ Savaşından sonra kurulan beyliklerde Selçuklulara bağlı beyliklerden biri de “Göynük Beyliği” ya da bazı kaynaklara göre “Umur Beyliği” dir. Göynükte ilk Osmanlı akınları 1292 yılında görülmüştür. 1323 yılında ise Osman Gazi tarafından Göynük fethedilmiştir (Göynük Belediyesi, 2024a). 1865 yılında Bolu mutasarrıflığına bağlanmıştır. Cumhuriyet Döneminde ise Bolu il olmuştur. İlk kazaları ise; Göynük, Mudurnu, Düzce ve Gerede’dir.

3.3.3 Göynük İlçesinde Turizm

3.3.3.1 Tarihi Göynük Evleri

Göynük, 135 adet tarihi tescilli yapısı ile tarihi eski Türk evleri bakımından oldukça zengindir. Burada evler 20. yy. başlarında inşa edilmiştir. Yapı olarak genellikle kırma çatı ve yerli kiremitlerle örtülüdür. Bazı evlerde oturma odalarında farklı motiflerle süslenmiş tavanlar bulunmaktadır. 2 katlı evlerde alt kat zemin/bahçe katı, üst kat yaşam katı iken; 3 katlı binalarda alt kat zemin/bahçe katı, ara kat ve üst kat yaşam katı olarak isimlendirilmektedir (Dikmen ve Toruk, 2014: 108). Evlerde içten merdiven bulunmaktadır. Evler, çevreye ve komşuya saygı gereği birbirinin görüş açısını, havasını ve güneşini kesmeyecek şekilde konumlandırılmıştır (Dikmen ve Toruk, 2014: 108). Evlerin önünde “Hayat” adı verilen avlular yer almaktadır (bolu.gov.tr, 2024).

3.3.3.2 Gazi Süleyman Paşa Cami

Gazi Süleyman Paşa tarafından tek minareli ve tek kubbeli olarak yaptırılan cami harabe olduğu anlaşılnca yıkılmış ve yerine 2. Abdülhamit'in emri ile bugünkü cami yaptırılmıştır (Bolu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2024f).

3.3.3.3 Gazi Süleyman Paşa Hamamı

Gazi Süleyman Paşa Hamamı, Gazi Süleyman Paşa tarafından, 1331-1335 tarihleri arasında Gazi Süleyman Paşa Cami ile birlikte yaptırılmıştır (Türkiye Kültür Portalı, 2024b). Eser Göynük'ün en eski ve en büyük hamamıdır. Her iki bölümde kubbe ile örtülü soğukluk, ılıkılık ve sıcaklık kısımları bulunmaktadır (Bolu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2024b). Evliya Çelebi Seyahatnamesi'nde Ankara ve İstanbul'da dahi böyle muhteşem bir hamam bulunmadığı konusundan övgü ile bahsetmektedir (Göynük Belediyesi, 2024b).

3.3.3.4 Akşemseddin Hz. Türbesi

Türbe, Gazi Süleyman Paşa Cami'nin avlusunda yer almaktadır. İstanbul'un manevi Fatihi, Fatih Sultan Mehmet'in hocası ve büyük ilim adamı olarak anılan Akşemseddin, 1459 tarihinde vefat ettikten sonra H.864 / M.1464 yılında Fatih Sultan Mehmet tarafından türbesi inşa ettirilmiştir. Türbe kubbe ile örtülü, altıgen planlı ve kesme taştan yapılmıştır. Beden duvarlarının her kenarında sivri kemerli niş içinde dikdörtgen pencereler yer almaktadır. İkinci sıra pencereleri sivri kemerli ve alçı şebekelidir. Türbenin kuzeydoğu köşesinde sivri kemerli niş içerisinde inşa kitabesi bulunan giriş kapısı yer almaktadır (Türkiye Kültür Portalı, 2024c). Türbe içerisinde bulunan sanduka, ceviz ağacından yapılmış olup ahşap işçiliğinin bir örneğidir (Göynük Kaymakamlığı, 2024b).

3.3.3.5 Ömer Sikkin Hz. Türbesi

Türbe, Göynük'ün Çeşme Mahallesi'nde konumlanmıştır. Ömer Sikkin Hz. Hacı Bayram Veli'nin müridi ve Bayrami Melamiliği' nin kurucusudur. Ömer Sikkin Hz. bıçakçılık mesleğini benimsediğinden "Sikkini (bıçakçı)" ünvanıyla tanınmaktadır (Göynük Belediyesi, 2024c). Akşemseddin ile aynı dönemde yaşamıştır ve Akşemseddin' den daha sonra M.1475 yılında öldüğü rivayet edilmektedir (Türkiye Kültür Portalı, 2024d). Türbe sekizgen planlı, yüksekçe bir platform üzerinde, düzgün kesme taştan inşa edilmiştir. Kurşun kaplı bir kubbe ile örtülüdür. Kuzeyinde iki sütunlu mukarnaslı sütun başlıkları ve küçük kubbeyle

örtülü revak bulunmaktadır. Çift kanatlı, ahşap ve künde-kârî tekniğinde işlenmiş bir kapısı vardır. Kapı kemeri üzerinde içi boş bir kitabe kartuşu bulunmaktadır. Yapının dış cephesinde profilli taş söveli ve sivri kemer alınlıklı, dikdörtgen formlu pencereler yer almaktadır. Türbe içerisinde Ömer Sikkîn Hz.'ne ait bir sanduka yer almaktadır.

3.3.3.6 Debbağ Dede Türbesi

Akşemseddin ile aynı dönemde yaşamış ve Hacı Bayram Veli'nin müritlerinden olan Debbağ Dede, deri tabakladığı için “Tabak Dede” olarak da anılmaktadır. Tabak Dede, rivayetlere göre ermişlikte yüksek bir mertebeye ulaşmıştır. Türbesi, dikdörtgen planlı türbe kubbe ile örtülüdür. Ön cephede düzgün kesme taşlar kullanılmıştır. Deve yolu sokaktan merdivenlerle ulaşılan giriş kapısı ve yanında iki adet dikdörtgen pencere yer almaktadır (Türkiye Kültür Portalı, 2024e).

3.3.3.7 Zafer Kulesi

Göynük'ün simgelerinden biri olan Zafer Kulesi, Göynük için mimari ve tarihi bir öneme sahiptir. İlçeyi geniş bir açıyla bu tepeden izlemek mümkündür. Kule, Kaymakam Hurşit Bey tarafından, 1923 yılında yapılmıştır. Altıgen taş temel üzerine, üç katlı ahşap yalı baskı mimarisiyle yapılan Zafer Kulesi, Kurtuluş Savaşı'nın başarılarını ebedileştirmek için anıtsal bir eser olarak inşa edilmiştir (Göynük Belediyesi, 2024d).

3.3.3.8 Diğer Tarihi Kalıntılar

1966 yılında Friglere ait en eski yazılı belge Göynük'ün Soğukçam köyünde bulunmuştur. Himmetoğlu köyünde Çatak Hamamı olarak bilinen Romalılara ait hamam kalıntıları mevcuttur (goynuk.meb, 2024a). Narzanlar, Susuz, Boyacılar ve Kilciler köylerinde Bizans Dönemine ait yazı taşları bulunmaktadır. Ayrıca Kilciler köyünde kilise kalıntılarına da rastlanmıştır (Öztürk, 2016: 290-295).

3.3.3.9 Göynük Kent Müzesi

180 yıllık Gürcüler Konağı, 2013 yılında Kent Müzesine dönüştürülmüştür. Canlı bir müze olma özelliği gösteren Kent Müzesinde Göynük'ün tarihi dokusu, örf ve adetleri, el dokuma ürünleri ve yöresel kıyafetleri sergilenmektedir (goynuk.meb, 2024b).

3.3.3.10 Çubuk Gölü

Çubuk Gölü, Göynük ilçesinin 11 kilometre kuzeyinde, 15 hektarlık bir alanda ve ortalama 13 metre derinliğindedir. Kayabaşı Tepesinden inen heyelanın vadiyi tıkaması sonucu oluşmuştur. Tamamen doğal yapıda bir göldür. Kıyısında Çubuk köyü bulunmaktadır. Etrafı çam ormanları ile kaplıdır. Gölde alabalık ve sazanları olta ile avlamak serbesttir (Göynük Kaymakamlığı, 2024c). Gölün çevresinde yürüyüş parkuru bulunmaktadır. Çubuk Yaylası'nda, Çubuk Gölü'nden başlayarak bir trekking rotasında yürüyüş yapılmaktadır. (Göynük Belediyesi, 2024e). Göl etrafında önceki yıllarda bir film prodüksiyonu tarafından inşa edilen yel değirmenleri bulunmaktadır (Türkiye Kültür Portalı, 2024f).

3.3.3.11 Sünnet Gölü

Sünnet Gölü, Göynük ilçesinin 27 kilometre doğusunda bulunmaktadır. Erenler ve Korudağ Tepeleri arasındaki derin vadinin heyelanla tıkanması sonucu oluşmuştur. Alanı 18 hektar, derinliği 22 metredir. Göl çevresinde 6 adet endemik bitki türü, 6 farklı kurbağa türü, 12 sürüngen türü ve 23 memeli türü tespit edilmiştir (bolge9.tarimorman.gov.tr). Gölde rekreasyonel faaliyetler olarak, olta balıkçılığı ve bisiklete binme ile göl içinde kano ve doğa yürüyüşleri yapılmaktadır (bolge9.tarimorman.gov.tr, 2024).

Sünnet Gölü, 11.07.2011 tarihinde Tabiat Parkı olarak ilan edilmiştir.

3.3.4 Göynük İlçesinde Yavaş Şehir Ünvanı ile İlgili Çalışmalar

Tarihî ve kültürel değerlerini geçmişten günümüze değin koruyan ve bir Osmanlı kenti olarak anılan Göynük, 2017 yılında yavaş şehir olmuştur (cittaslowturkiye.org, 2024e). Göynük'ün mimari dokusu geçmişle harmanlanarak hâlen yaşatılmaktadır. Eski Türk evleri bakımından oldukça zengin bir kent olan Göynük'te, kentsel sit alanında 135 adet tescilli konut bulunmaktadır (Türkiye Kültür Portalı, 2024a).

Göynük'te yavaş şehir ünvanı alındıktan sonra ilçede yapılan çalışmalar tablo 3.4.'te gösterilmiştir.

Tablo 3.4. Göynük ilçesi yavaş şehir ünvanı sonrası yapılan çalışmalar

TARİH	YAPILAN ÇALIŞMALAR
2017	Çocukların sosyal hayata katılımlarının desteklenmesi ve kent yönetimine dâhil edilmeleri amacıyla 2017 yılında Çocuk Meclisi açılmıştır. East Mediterranean International Tourism & Travel Exhibition (EMITT) katılım sağlanmıştır.
2018	Kanalizasyon ve altyapı çalışmaları kapsamında kanalizasyon hatları yenilenmiştir. Yaya ve araç trafiğinin akışının sağlanması için yol genişletme çalışmaları ve asfalt çalışmaları yapılmıştır. East Mediterranean International Tourism & Travel Exhibition (EMITT) katılım sağlanmıştır. İtalya'nın Milano kentinde düzenlenen Uluslararası Turizm Fuarına katılım sağlanmıştır. Travel Turkey İzmir Turizm Fuar ve Kongresinde “yavaş şehir Göynük” tanıtımları yapılmıştır.
2019	Dere ıslah çalışmaları başlatılmıştır. East Mediterranean International Tourism & Travel Exhibition (EMITT) katılım sağlanmıştır. Travel Turkey İzmir Turizm Fuar ve Kongresinde “yavaş şehir Göynük” tanıtımları yapılmıştır. Antalya’da düzenlenen Yöresel Ürünler Fuarı’nda Göynük eriği, coğrafi işaretli bombay fasulyesi ve Göynük tokalı örtmesinin tanıtımları yapılmıştır. 22.480 adet fidan dikilmiştir.
2020	“Geleceğe Nefes Ol” projesi kapsamında düzenlenen fidan dikim etkinliği düzenlenmiştir.
2021	Travel Turkey İzmir Turizm Fuar ve Kongresinde “yavaş şehir Göynük” tanıtımları yapılmıştır. Antalya’da düzenlenen Yöresel Ürünler Fuarı’nda Göynük eriği, coğrafi işaretli bombay fasulyesi ve Göynük tokalı örtmesinin tanıtımları yapılmıştır.
2022	“Sıfır Atık Projesi” kapsamında kâğıt ve ambalaj atıkları için ilçe geneline ambalaj atık konteynerleri konulmuştur. İlçede 20 adet atık tekstil kumbarası bulunmaktadır. 16.Uluslararası Turizm Ticaret Fuar ve Kongresine katılım sağlanarak uğut tatlısı, Göynük çikolatası ve Göynük fasulyesinin tanıtımları yapılmıştır.
2024	Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından Gazi Süleyman Paşa Hamamı restorasyon çalışmaları başlatılmıştır. “Türk Mutfağı Haftası” kapsamında “Asırlık Tariflerle Türk Mutfağı” etkinlikleri düzenlenmiştir.

Bu çalışmaların yanında “*Daha yaşanabilir bir Göynük*” sloganı doğrultusunda kamusal alanların bakım ve onarım çalışmaları sürdürülmektedir. İlçenin genelinde ve kamu binalarında engelli bireyler için rampalar bulunmaktadır. Gürültü kirliliğini önlemek amacıyla ilçede sürekli korna çalmak yasaklanmıştır. PTT ve Göynük Belediyesi iş birliği ile Cittaslow Göynük temalı posta pulu basılmıştır. Çevre düzenlemeleri kapsamında, İstanbul Büyükşehir Belediyesi ve Odunpazarı Belediyesi destekleri ile ilçe genelinde çiçeklendirme çalışması yapılmıştır. Doğal miras olarak kabul edilen tescilli ağaçların da bakım çalışmaları yapılmaktadır. Kültürel mirasa sahip çıkmak ve yöresel el ürünlerinin sürekliliğini sağlamak amacıyla Yöresel El Sanatları Sürekli Eğitim Merkezi açılmıştır. “*Sakin Şehir Göynük Okuyor*” ve “*Hoş Geldin Bebek*” yerel yönetimlerin sosyal sorumluluk projelerindendir. Ayrıca Hoş Geldin Bebek projesi Cittaslow Göynük temalı çantalar ile sahiplerini bulmaktadır.

3.4 Mudurnu

Mudurnu, 1300’lü yıllardan kalma tarihî eserleri, tarihî konakları ve evleri, yıllardır korunan örf ve adetleri ve samimi insan ilişkileri ile öne çıkmaktadır. Tarihî İpek Yolu kavşağında hem askeri merkez hem de ticaret merkezi olarak, Erken Osmanlı Döneminin önemli Ahilik ve esnaf kenti ve kültür merkezi olarak yükselmiştir (Yücel vd., 2017: 734). Her yıl temmuz ayının ilk pazar gününde Şeyhül Ümran Günü etkinlikleri düzenlenmektedir. Her hafta cuma günü, cuma namazından önce Ahiliğin çok eski bir geleneği olan esnaf duası yapılmaktadır ve esnaflar arasında “Orta Parası” adıyla para toplanarak, ihtiyacı olanlara yardım edilmektedir. Mudurnu’da her yıl ekim ayının ikinci haftasında Ahilik Kültürü Haftası düzenlenmektedir (Yücel vd., 2017: 736).

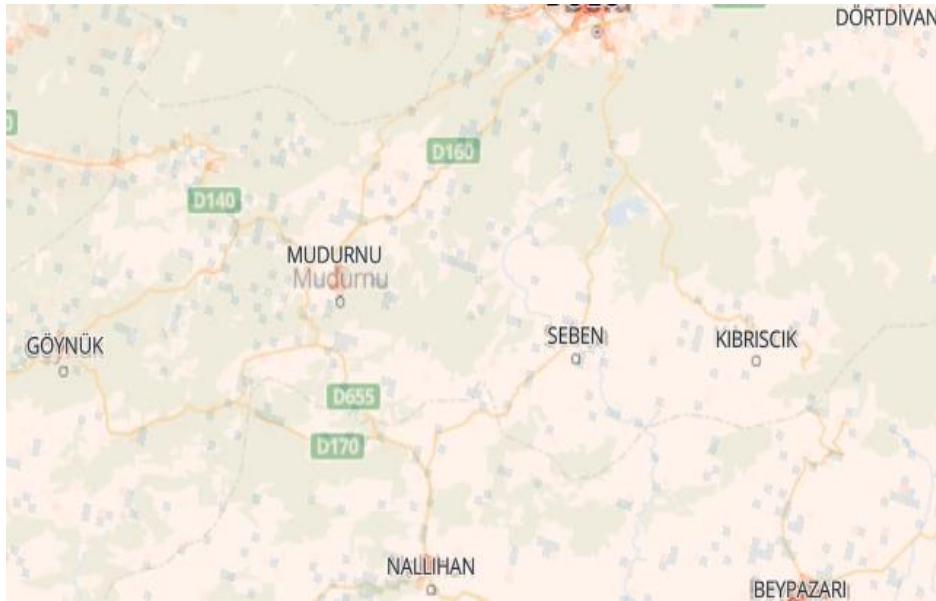
Mudurnu’da demircilik, semercilik, bakırcılık, kalaycılık, sepetçilik, ahşap oymacılığı ve yemenicilik gibi el sanatları yaşatılmaktadır fakat günümüzde bu ürünlere olan talep gittikçe azalmaktadır. Mudurnulu kadınlar ise iğne oyası, anahtarlık, Mudurnu bebeği, yelekler, şallar, patikler, seccade ve perde uçları işlemektedir.

Biriktirme geceleri, kına geceleri, Hacet Bayramları, damat ve gelin hamamı, Mudurnu’da geçmişten günümüze gelen bazı geleneksel eğlencelerdir (Mudurnu Belediyesi, 2024a).

Mudurnu basma helvası (2020), Mudurnu bal kabaklı gözlemesi (2021) ve Mudurnu kaşık sapı (2021) coğrafi tescilli lezzetleridir (bolutso.org.tr, 2024).

Mudurnu, tarihi konakları bakımından oldukça önemli bir ilçedir ve bu yapısı itibarıyla da kentsel sit alanı olarak koruma altına alınmıştır (Bolu İl Kültür Turizm Müdürlüğü, 2024d). 13 Nisan 2015 tarihinde UNESCO Dünya Miras Geçici Listesi'ne girmeyi başaran Mudurnu, 2018 yılında ise yavaş şehir ünvanı almıştır.

3.4.1 Fiziksel ve Demografik Yapı

Şekil 3.5. Mudurnu ilçe haritası

Mudurnu ilçesi, Bolu ilinin bir ilçesi olup konum olarak, Karadeniz Bölgesi'nin, Batı Karadeniz bölümünde bulunmaktadır. İlçe Bolu merkeze 52 kilometre mesafede olup Hisar Tepesi ve Kulaklı Tepesinin arasında kurulmuştur. Batısında Bolu'nun Göynük ilçesi, güneyinde Ankara'nın Nallıhan ve Beypazarı ilçeleri, doğusunda ise Bolu'nun Seben ve Kırıscık ilçeleri bulunmaktadır. 40°19'-40°39' kuzey enlemleri ile 30°50'-31°30' doğu boylamları arasında yer almaktadır. İlçe yüz ölçümü 1.349 km² ve deniz seviyesinden 840 metre yüksektir. Mudurnu, Türkiye Deprem Bölgeleri Haritasında 1. derece deprem kuşağındadır. Sarot Kaplıcası ve Babas Kaplıcası ilçe kaplıca turizmi için önem arz etmektedir. İlçe engebeli bir arazi yapısına sahiptir. Bu nedenle ovaları azdır. Abant Dağları'nın güneybatısında Mudurnu Ovası yer almaktadır. Dağ sıraları batı istikametinde uzanmaktadır ve batıdan doğuya yükseklik artmaktadır. Kentin güneybatısında

Kocaman Dağı, kuzeydoğusunda Abant Dağları bulunmaktadır. İlçenin en büyük akarsuyu Mudurnu Çayı'dır. Mudurnu'da ne deniz ikliminin özellikleri ne de İç Anadolu'nun tam karasal iklimi görülmektedir, iki iklim tipinin arasında geçiş iklimi hâkimdir. Daha çok İç Anadolu'nun iklim özelliklerini taşımaktadır (Mudurnu Kaymakamlığı, 2024). Bitki örtüsü çoğunlukla ormanlardan oluşmaktadır. İlçe ormanlarında hem geniş yapraklı hem de iğne yapraklı ağaçlar bulunmaktadır.

Demografik özellikleri ise, TÜİK (TÜİK, 2024b), 2021 verilerine göre toplam nüfusu, 18.629, kent nüfusu, 5.379 iken kırsal nüfusu, 13.250'dir.

3.4.2 Tarihsel Yapı

Mudurnu, Bitinya Krallığı zamanından beri çeşitli medeniyetlerin ilk yerleşim yeridir. Lidyalılar, Persler, Frigler, Romalılar, Bizanslılar, Selçuklulardan sonra bölge Osmanlı topraklarına katılmıştır.

MÖ.1200 yıllarında “Trag-Frig” kabilelerinin istilasına uğrayarak Frigya ülkesinin sınırları içine girmiştir. Bugün hâlâ Babas Kaplıcası yakınındaki “Gavur Evleri” diye bilinen Frigler'e ait kaya mezarları ve kitabelere rastlanmaktadır (Koçan, 2011: 46). Mudurnu, 1307 yılında Osmanlı hâkimiyetine girmiştir. 1320 yılına kadar bölgenin Türkleştirilmesi Akçakoca ve Konur Alp' e verilmiştir. Bursa tekfurunun kızı Matarnı (Moderna) adına yapılan kale, bu bölgeye isim olmuş fakat zamanla çeşitli şekillerde söylenerek Mudurnu halini almıştır (Mudurnu Belediyesi, 2024e). Mudurnu halkı Kurtuluş Savaşı zamanında ise Kuvay-ı Milliye' ye destek vermiştir ve bu nedenle Mustafa Kemal Atatürk tarafından Mudurnu halkına teşekkür telgrafi gönderilmiştir (Evcin, 2016: 112).

3.4.3 Mudurnu İlçesinde Turizm

3.4.3.1 Tarihi Mudurnu Evleri

Mudurnu eski Türk evleri bakımından önemli özellikler göstermektedir. Evlerin içi genel olarak iki ya da üç katlıdır. Zemin katta kiler, depo, hizmetçi odaları ve fırın odası bulunmaktadır. Oturma, yatma, yeme ve avlu ise giriş katlarında bulunmaktadır. Evlerin bazıları cumbalı ve dışa yönelik çıkmalıdır. Balkon süslemelerinde ahşap oymacılığı görülmektedir. Pencere ve kapılarda Osmanlı ağaç işçiliğinin örneklerine rastlamak mümkündür (Mudurnu Belediyesi,

2024d). Evlerin önünde genellikle “Hayat” adı verilen avlular bulunmaktadır (Bolu Valiliği, 2024).

3.4.3.2 Mudurnu Konakları

Armutçular Konağı, Haytalar Konağı, Hacı Abdullahlr Konağı, Fuat Beyler Konağı, Hacı Şakirler Konağı, Keyvanlar Konağı, Tekkeliler Konağı, Karataş Konağı ve Yarışkaşı Konağı ilçede bulunan konaklardır (Mudurnu Belediyesi, 2024b).

3.4.3.3 Yıldırım Bayazıt Cami

Osmanlı erken mimari örneklerinden olan Yıldırım Bayazıt Cami, padişah 1.Murat’ın oğlu, Yıldırım Beyazıt’ın Bolu şehzadeliliği döneminde 1374 yılında yapılmıştır. Caminin planı kareye yakın olmakla birlikte, yan taraflara birer kemer ilavesiyle 1 metre genişlik sağlanmıştır, ortalama kalınlığı 1,60 metre olan duvarlara ise 8 adet yaslama ayak eklenerek aralarına kemerler atılmıştır (Mudurnu Belediyesi, 2024c). Osmanlı mimarisinin ilk büyük kubbeli yapılarından olmasının yanında 8 istidatlı camilerin de ilk örneklerinden olduğu bilinmektedir (Bolu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2024c).

3.4.3.4 Kanuni Sultan Süleyman Cami

Cami, Kanuni Sultan Süleyman tarafından 1546 yılında yapılmıştır. Yapı dikdörtgen planlı olup, tavan açma olarak inşa edilmiştir. Tek minareli ve tek kubbelidir. Halk arasında yayılan bir söylentiye göre Kanuni Sultan Süleyman, caminin büyüklüğünü istediği şekilde yapılmadığı gerekçesiyle kapısına kilit vurdurmuş ve cami ancak vefatından 50 yıl sonra ibadete açılmıştır (Mudurnu Belediyesi, 2024c).

3.4.3.5 Yıldırım Bayazıt Hamamı

Hamam, 1382 yılında Bayazıt’ın şehzadeliliği zamanında mimar Ömer Bin İbrahim tarafından yapılmıştır. Yıldırım Bayazıt Camisinin yanında yer almaktadır. İçerisinde soğukluk kısmı, göbek taşı ve sıcak halvet bulunmaktadır.

3.4.3.6 Saat Kulesi

Saat kulesi, 1890-1891 yılları arasında Mudurnu’nun doğusundaki bir yamaç üzerine ahşap olarak inşa edilmiştir fakat 1900 yılında bir yangın geçirmiştir.

Ardından 1905 yılında tekrar yapılmıştır. Yaklaşık olarak 12 metre yüksekliğindedir. Dikdörtgen söveli kapıdan 30 basamaklı ahşap merdivenle üç kadrınların bulunduğu yere çıkılmaktadır. Kulede bulunan çanın ağırlığı yaklaşık 185 kilo olup her saat başı zamanı hatırlatmaktadır.

3.4.3.7 Mudurnu Kalesi

Evliya Çelebi, Mudurnu Kalesi'ni *'8 köşeli, 20 kuleli, 1 kapılı, binası kararmış sur ve kaleleri çökmüş eski bir yapı'* şeklinde anlatmaktadır (Dibekoğlu, 2024: 60). Bizans döneminde savunma amaçlı kurulan bu kale günümüze kadar çok iyi korunamamıştır.

3.4.3.8 Orta Çarşı ve Demirciler Çarşısı

Çarşıda tarihi ürünler, demir ürünleri ve el yapımı eşyalar bulunmaktadır. Hâlen küçük esnaf aktif olarak çalışmaktadır.

Orta çarşı ve demirciler çarşısında iki ayrı yerde ve aynı anda yüzyıllardır devam eden bir gelenek olan “esnaf duası” cuma günü sela verildikten sonra yapılmaktadır. Orta çarşıda yapılan duaya esnaf lar ayakta âmin derken, demirciler çarşısı esnaf ları duaya oturdukları yerden âmin derler. Bunun sebebi ise orta çarşı esnaf ı hafta boyunca oturarak çalışırken, demirciler çarşısı esnaf ı ise ayakta demir dövdükleri için bu durum, ahilik geleneğinden gelen bir saygı gösterisi olarak kabul edilmektedir. Duadan sonra “Hayır” adı altında ekmek ve lokum dağıtılmaktadır (Bolu İl Kültür Turizm Müdürlüğü, 2024d).

3.4.3.9 Pertev Naili Boratav Evi

Nerelisin, diye soranlara “İnsanın memleketi doğduğu yer değil çocukluğunun geçtiğı yerdir.” diyerek Mudurnu'yu memleketi olarak sayan ünlü halkbilimci Pertev Naili Boratav bu evde yaşamış ve vefatından sonra 2010 yılında, Mudurnu turizmine katkı sağlamak ve Mudurnu'ya hizmet vermiş kişileri tanıtmak amacıyla Pertev Naili Boratav Evi ziyarete açılmıştır. Müzede Pertev Naili Boratav ve babası Abdurrahman Naili Boratav'ın fotoğrafları ve bazı kişisel eşyaları, 1910-1920 yılları arası Mudurnu fotoğrafları, Osmanlı Dönemi'nden eserler, ipek kıyafetler ve Mudurnu'da kullanılmış el yapımı aletler sergilenmektedir.

3.4.3.10 Babas Kaplıcaları

Kaplıca, Mudurnu'ya 5 kilometre uzaklıktadır. Suyun sıcaklığı 40 derecedir. Bikarbonatlı ve toprak kalemli olan su, diyabet hastaları ve metabolizma hastalıkları üzerinde olumlu etkiler yaratmaktadır (Tuna, 2019: 126).

3.4.3.11 Sarot Kaplıcaları

Kaplıca, Mudurnu'ya 30 kilometre uzaklıktadır. Suyun sıcaklığı 66 derecedir. Fiziksel olarak hipertermal hipotonik bir maden suyudur (Türkiye Kültür Portalı, 2024h).

3.4.3.12 Abant Gölü

Abant Gölü, Mudurnu'nun 18 kilometre kuzeydoğusunda 1328 metre yükseklikte yer almaktadır. Abant Dağları üzerinde oluşan doğal bir göldür. Tabiat Parkı florasına dâhil 84 familyaya ait 332 cins, 66 tür, 147 alt tür ve 69 varyete ile toplam 672 takson ve 150 liken türü kaydı vardır, bu taksonlardan 51'i endemiktir (Bolu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2024e). “Abant Alası” ve “Abant Fındık Faresi” yöreye özgü endemik türlerdir. Köknar, meşe, kestane, kavak, çam, kayından oluşan bitki örtüsü vardır. Alanda Doğa Müzesi, oteller, yöresel ürün satış yeri, piknik alanları, restoran ve kafeler ile sportif olta balıkçılığı için iskeleler bulunmaktadır.

Abant Gölü, 1988 yılında Tabiat Parkı olarak koruma altına alınmıştır.

3.4.4 Mudurnu İlçesinde Yavaş Şehir Ünvanı ile İlgili Çalışmalar

Zengin kültürü, tarihi evleri ve doğası ile Bolu ili için oldukça önemli bir yere sahip olan Mudurnu, 2018 yılında yavaş şehir ünvanı almaya hak kazanmıştır.

Mudurnu Kültürel Miras Alan Yönetim Planı ve UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesi'ne dâhil olma gibi önemli çalışmalar, ilçenin doğal ve tarihi yapısını ve kendine özgü kimliğini koruyarak turizmi canlandırmıştır ve aynı zamanda ilçenin yavaş şehirler birliğine kabul edilmesine önemli katkılar sağlamıştır.

Mudurnu Kültürel Miras Alan Yönetimi Planı; 2014 yılında, Doğu Marmara Kalkınma Ajansı (MARKA) ve Koç Üniversitesi finansal desteği ile Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Mudurnu Kaymakamlığı, Mudurnu Belediyesi, Mudurnu Kent Konseyi ve Mudurnu Kültür Turizm ve Dayanışma Derneği (MUKTUDER) ve Mudurnulular Derneği iş birliği çerçevesinde hazırlanmıştır. Alan yönetim planının amacı, Mudurnu'nun tarihi ve

kültürel mirasını koruyarak, ören yerleri ve sit alanlarının korunması ve geliştirilmesi amacıyla tüm paydaşların iş birliği ile çalışmasına katkı sağlamaktır.

Şekil 3.6. Kültürel miras alan yönetim yol haritası

Kültürel miras alan yönetim yol haritası (Şekil 3.6.) oluşturulduktan sonra, ilçede bilgilendirme toplantıları yapılmıştır. Fakat ardından alan yönetim başkanının ve yerel yönetimlerin değişmesi sonucu plan yarıda kalmıştır.

Mudurnu UNESCO Dünya Miras Alanına “Mudurnu Tarihî Ahi Kenti” olarak başvuru yapmıştır ve 2015 yılında UNESCO Dünya Miras Geçici Listesi’ne girmiştir. Mudurnu’nun bu prestijli listede yer alması sahip olduğu Ahilik mirasının uluslararası alanda tanınması açısından oldukça büyük öneme sahiptir. Bu mirası oluşturan öğeler ise, tarihi Arasta Çarşısında 400 yıldır devam eden esnaf duası, ahşap konut dokusu, camiler, hamam ve türbelerdir.

Mudurnu’da yavaş şehir ünvanı alındıktan sonra ilçede yapılan çalışmalar tablo 3.5.’te gösterilmiştir.

Tablo 3.5. Mudurnu ilçesi yavaş şehir ünvanı sonrası yapılan çalışmalar

TARİH	YAPILAN ÇALIŞMALAR
2019	Halk eğitim merkezi öncülüğünde “<i>atık kâğıt toplama kampanyası</i>” başlatılmıştır. Antalya EXPO’ da düzenlenen Yöresel Ürünler Fuarı’nda Mudurnu yöresine ait iğne oyları, kızılçık tarhanası, erişte ve Saray Helvası tanıtılmıştır.
2020	Mudurnu Tarihi Ahi Kenti Arastası Koruma ve Kalkındırma Derneği ve Mudurnu Kültürel Miras Alan Yönetimi’nin girişimleriyle EMITT turizm fuarına katılım sağlanmıştır.
2023	Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından Samsa Çavuş Cami'nin restorasyon çalışmaları tamamlanmıştır fakat cami kapalı durumdadır. 2500 adet ladin, çam ve sedir ağaçları ile yaban elması, alıç ve kızılçık gibi ağaçlarda dikilmiştir.
2024	Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından 2017 yılında restorasyon sürecine başlanan ve kapalı halde olan Yıldırım Bayazıd Hamamı 2024 yılında tekrar açılmıştır. 2024 yılında Kültür ve Turizm Bakanlığı ve Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından Asilbey Cami’nin restorasyon çalışmaları başlatılmıştır. Atıl şekilde bekletilen çay bahçesinin ilçeye tekrar kazandırılması amacıyla bir proje çizilmiş ve 2024 yılında Anıtlar Kurulu tarafından onaylanmıştır. Abant Yaylası’ndan Mudurnu’ya içme suyu hattı projesi başlatılmıştır. Mudurnu İlçelere Hizmet Götürme Birliği tarafından Güneş Enerji Paneli içme suyu sondaj yapımı gerçekleştirilmiştir. Mudurnu Belediyesi’nin elektrik ihtiyacının GES ile giderilmesi meclis toplantısı ile kararlaştırılmıştır.

Yapılan bu çalışmaların yanında, “*Köylerin Altyapısının Desteklenmesi Projesi (KÖYDES)*” kapsamında içme suyu depo temizliği, dere ıslah çalışmaları, kaldırım çalışması, asfalt çalışmaları, kanalizasyon ve yağmur suyu hatlarının temizliği yapılmaktadır. Orman Genel Müdürlüğü tarafından “*ORKÖY projesi*” kapsamında odun tüketiminin azaltılarak, ormanların korunmasının

amaçlanmasının yanında bireylerin köylerinde daha iyi şartlarda yaşamlarını sürdürerek büyük şehirlere göçü azaltması da hedeflemektedir. İlçenin farklı noktalarında, Mudurnu Belediyesi web sayfasında ve kurumların antetli kağıtlarında yavaş şehir salyangoz sembolü kullanılmaktadır. Ayrıca P.T.T Genel Müdürlüğü logolu pul bastırarak, belediye posta zarflarına bu pulları yapıştırılmıştır. Kamu binalarında, halka açık umumi tuvaletlerde engelli bireylere yönelik engelli rampası ve engelli asansörü bulunmaktadır. Köylü pazarı ve 2 adet kadın kooperatifi bulunmaktadır. Yeni doğum yapmış annelere “*Hoş Geldin Bebek*” seti hediye edilmektedir. “*Mini Mini Birler*” projesi ile 1. sınıfa başlayacak öğrencilerin kırtasiye ihtiyaçları belediye tarafından karşılanmaktadır. Ahilik kültürü ve geleneksel el sanatlarının yaşatılması amacıyla okullarda projeler ve sergiler yapılmaktadır, kültür gezileri ve kermesler düzenlenmektedir.

4. MATERYAL ve YÖNTEM

4.1 Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, Bolu ili Göynük ve Mudurnu ilçelerinin yavaş şehir ünvanına sahip olduktan sonra bu ünvanın bölge turizm potansiyeline ekonomik, sosyal ve fiziksel katkılarını belirlemektir.

Araştırma ile yavaş şehir ağına dâhil olmak isteyen kentlere bir strateji oluşturması ile beraber yavaş şehir üyesi kentlerin uygulayacakları politikalar için yol gösterici olması amaçlanmıştır.

4.2 Araştırmanın Önemi

Çalışma Göynük ve Mudurnu yavaş şehirlerini karşılaştıran ilk çalışma olma önemi ve farkına sahiptir. Araştırmadan elde edilen bulgular ile bölgenin yavaş şehir ünvanı ile gelişen turizm etkilerine yönelik tavır ve düşüncelerinin belirlenmesi, ayrıca bu ünvan ile birlikte bu ilçelerin kültür turizmine daha fazla kazandırılması, yöresel ürünlere ve değerlere daha fazla önem verilmesi, kaynakların gelecek kuşaklara aktarılması gibi konular da önemli görülmektedir.

Göynük ve Mudurnu özelinde ise araştırmadan elde edilen bulgular doğrultusunda yavaş şehir birliğine üye olan veya olacak olan diğer şehirlere yavaş şehir modelinin daha etkin bir şekilde uygulanması ve daha yaygın şekilde benimsenmesinin teşvik edilmesi amacıyla yol gösterici olması bakımından önem teşkil etmektedir.

4.3 Araştırmanın Kapsamı

Araştırma kapsamında hıza karşı oluşturulan yavaş hareketinin meydana getirdiği değişiklikleri ortaya çıkarmak amacıyla yaş, cinsiyet, gelir durumu, medeni hal vb. durumlar için özel şartlar aranmadan Göynük ve Mudurnu yerel paydaşları (kaymakamlık çalışanları, belediye çalışanları, sivil toplum kuruluşları, kooperatifler, yerel ürün üreten işletmeler ve esnaf temsilcileri) ile görüşmeler bilimsel verilere dayanılarak hazırlanmıştır.

4.4 Araştırmanın Yöntemi

Araştırmanın amacı doğrultusunda nitel araştırma yöntemi bu çalışma için en uygun yöntem olarak seçilmiştir. Nitel araştırma, araştırma sorularına yanıt ararken, olguların doğal bağlamında anlamlandırılmasına odaklanan bir yöntemdir

(Baltacı, 2019: 369). Mülakat (görüşme) tekniği, nitel araştırma yöntemlerinde kullanılan veri toplama yöntemlerinden birisidir. Mülakat, katılımcıların kendi sözleriyle duygularını, düşüncelerini, zihinsel algılarını ve deneyimlerini ifade etmelerine olanak tanıyan zengin bir veri toplama aracıdır (Baltacı, 2019: 374). Mülakat tekniğinin türlerinden biri ise yarı yapılandırılmış mülakattır. Yarı yapılandırılmış mülakat tekniğinde, görüşme öncesi görüşme soruları hazırlanır. Sorular açık uçlu da olabilir.

Çalışmada, yavaş şehirler hakkında alanyazın taraması yapılmasının ardından Göynük ve Mudurnu ilçeleri özelinde ise yarı yapılandırılmış mülakat formu kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış mülakatta, kaymakamlık çalışanları, belediye çalışanları, sivil toplum kuruluşları, kooperatifler, yerel ürün üreten işletmeler ve esnaf temsilcileriyle yüz yüze görüşmeler yapılmıştır. 2024 Temmuz ayı döneminde yapılan görüşmeler en az 30 dakika en fazla 60 dakika sürmüştür. Çalışmanın güvenilirliğini sağlamak için mülakat görüşmeleri kayıt altına alınarak, görüşme sonunda elde edilen bulgular dijital ortama kaydedilmiştir.

Toplamda 21 sorudan oluşan görüşme formunun ilk 6 sorusu katılımcıların yaş, cinsiyet, medeni durum, çalışılan sektör, meslek ve eğitim düzeyi gibi demografik özelliklerin tespitine yönelik sorularken kalan 15 sorunun 5 tanesi ekonomik etkilere yönelik, 5 tanesi sosyal ve kültürel etkilere yönelik ve 5 tanesi de fiziksel etkilere yönelik sorulardır. Her bir katılımcıya 1'den başlayarak son kişiye kadar katılım numarası verilmiştir. Fakat herhangi bir karışıklığa sebep olmaması adına Göynük ilçesi katılımcıları için G1, G2... G11'e kadar süren bir numaralandırma yapılırken Mudurnu ilçesi katılımcıları için M1, M2...M10'a kadar numaralandırılma yapılmıştır.

Araştırma kapsamında görüşmelerden elde edilen veriler içerik analiz yöntemiyle analiz edilmiştir. İçerik analizi araştırma problemi ve sorularının belirlenmesi, veri toplama, verilerin kodlanması, verilerin analizi adımlarını kapsamaktadır. Bu bağlamda içerik analizi bir iletişim ortamının içeriğinin sistematik bir şekilde analiz edilmesidir (Neuman, 2014: 49).

İçerik analizinin ilk safhasını araştırmanın kapsamı ve amacı oluşturmaktadır. Ardından örneklem belirlenerek araştırma evrenin büyüklüğü tespit edilmektedir. Daha sonra araştırmanın amacına ve konusuna uygun şekilde kategoriler ve temalar belirlenerek bir kod sistemi oluşturulmaktadır. Bu sistemde belirli kelimelerin ve temaların ne sıklıkta görüldüğü sayılmaktadır. Verilerin

toplanmasından sonra bulgular grafikler veya çizelgeler ile görselleştirilerek analiz edilmektedir. İçerik analizinde kategori ve kodlar yardımıyla terimler tespit edilerek, araştırılması yapılan dokümanda ne sıklıkla geçtiği belirlenmektedir. Bu nedenle içerik analizi, metinde geçen kategorilerin ve kodların sayılması ile tespit edilmesi yöntemi olarak görülebilir (Alanka, 2024: 72).

Bu kapsamda verilerin içerik analizi, verilerin kategorilere ayrılması, temalar oluşturulması, kodlanması ve raporlanması yoluyla gerçekleştirilmiştir. Temalar araştırma sorularına göre oluşturulmuştur. Oluşturulan temalara ilişkin detaylı bilgiler çalışmanın bulgular bölümünde verilmiştir. Bu temalar zaman zaman benzer ve farklı görüşleri içeren doğrudan alıntılarla da değerlendirilmiştir. Çalışmada katılımcılardan elde edilen ses kayıtları yazıya geçirilerek MAXQDA 2024 PRO programına aktarılmıştır. Bu çerçevede ağırlık ve kod matris tarayıcıları üzerinden görsellerden yararlanılmıştır. Bu görseller içerisinde kod ayrılıklarına göre şekiller büyümekte ve renkleri giderek koyulaşmaktadır. Her bir ağırlık haritasında satır ve sütunlar oluşturulmuş ve oluşturulan toplam satır ve sütunlar kod sayısına göre belirlenmiştir.

4.5 Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmanın sınırlılığı öncelikle sadece yavaş şehir Göynük ve yavaş şehir Mudurnu ilçeleri ile sınırlı olmasıdır. Bu nedenle, araştırma bulgularının Türkiye’deki diğer yavaş şehirler için de geçerli olup olmadığı konusunda kesin bir şey söylemek mümkün değildir.

Araştırmanın bulguları, araştırmanın yapıldığı zamana özgü olacaktır.

4.6 Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Bu çalışmanın evrenini, Bolu iline bağlı Göynük ve Mudurnu ilçeleri oluşturmaktadır. Çalışmanın örnekleminde, evrenin özellikleri hakkındaki bilgiye dayanılarak ve araştırmanın amacına göre “amaçlı örneklem yöntemi” kullanılmıştır. Bu kapsamda araştırmanın örneklemini Göynük ve Mudurnu ilçelerinde yavaş şehir ünvanının bölge turizmine ilişkin ekonomik, sosyal-kültürel ve fiziksel etkilerini değerlendirebilecek Göynük ve Mudurnu yerel paydaşları (kaymakamlık çalışanları, belediye çalışanları, sivil toplum kuruluşları, kooperatifler, yerel ürün üreten işletmeler ve esnaf temsilcileri) oluşturmaktadır.

5. BULGULAR

Mevcut araştırma çerçevesinde Mudurnu ve Göynük'ten araştırmaya katılımcılar dâhil edilmiştir. Her bir katılımcı grubuna ilişkin demografik veriler Tablo 5.1.'de görselleştirilmiştir.

Tablo 5.1. Katılımcılara ilişkin demografik veriler

Demografik Özellikler						
İsim	Yaş	Cinsiyet	Medeni Durum	Sektör	Meslek	Eğitim Durumu
G1	45	K	E	Kamu	Esnaflar Odası Genel Sekreteri	Lise
G2	43	E	E	Kamu	Ziraat Odası Genel Sekreteri	Lise
G3	43	E	E	Özel	Esnaf	Lise
G4	54	E	E	Kamu	Esnaflar Odası Başkanı	Lise
G5	65	E	E	Kamu	Göynük Belediye Başkanı	Lise
G6	41	E	E	Özel	İşletme Müdürü	Lise
G7	38	E	B	Kamu	Kaymakamlık Personeli	Önlisans
G8	43	K	E	Özel	Esnaf	Lise
G9	73	E	E	Özel	Otel Personeli	Lise
G10	49	E	E	Özel	Sigortacı-Muhtar	Lise
G11	34	K	B	Kamu	Belediye Çalışanı / Dokuma Evi Eğitmeni	Lise
M1	43	E	B	Kamu	Belediye Personeli	Yüksek Lisans
M2	48	K	B	Özel	Şehir Planlayıcısı	Doktora
M3	60	E	E	Özel	El Sanatları Sanatçısı	Lise
M4	28	E	B	Kamu	STK Üyesi	Yüksek Lisans
M5	30	E	B	Özel	Marangoz	Lise
M6	49	K	E	Özel	Kadın Koop. Başkanı	Lise
M7	46	K	E	Özel	İşletmeci	Lise
M8	67	E	E	Özel	El Sanatları Sanatçısı	Lise
M9	59	K	E	Özel	Kadın Koop. Üyesi	Lise
M10	43	E	E	Kamu	Kaymakamlık Personeli	Lisans

Tablo 5.1. (devam). Katılımcılara ilişkin demografik veriler

Demografik Değişken	Göynük (%)	Mudurnu (%)
Cinsiyet		
Kadın	27.27	40.00
Erkek	72.72	60.00
Medeni Durum		
Evli	81.81	60.00
Bekar	18.18	40.00
Sektör		
Kamu	54.54	30.00
Özel	45.45	70.00
Eğitim Durumu		
Lise	100.00	60.00
Yüksek Lisans	0.00	20.00
Doktora	0.00	10.00

Araştırmaya Göynük'ten 11 ve Mudurnu'dan 10 kişi olmak üzere toplam 21 kişi katılmıştır. Katılımcıların yaş ortalaması 47,66'dır. Yaş dağılımı incelendiğinde, katılımcıların yaşlarının 28 ile 73 arasında değiştiği, bu durumda farklı yaş gruplarından bireylerin araştırmaya dâhil edildiğini göstermektedir. Göynük katılımcılarının yaşları genellikle 40'lı yaş gruplarında yoğunlaşırken, Mudurnu'dan katılımcıların daha geniş bir yaş aralığı bulunduğu görülmektedir.

Cinsiyet dağılımına bakıldığında, katılımcıların %66.66'sı erkek ve %33.33'ü ise kadındır. Göynük'te erkek katılımcılar daha fazla iken (%72.72), Mudurnu'da kadın katılımcıların oranı görece daha yüksektir (%40). Bu durum, araştırmaya katılan bireylerin çalışma sektörleri ve meslekleriyle ilişkilendirilebilir. Göynük'te kamu sektöründe çalışan erkeklerin ağırlıkta olması bu farkı açıklarken, Mudurnu'daki kadın katılımcılar arasında kadın kooperatiflerinde görev alanların oranının dikkat çekici olduğu görülmektedir.

Katılımcıların medeni durumları değerlendirildiğinde, çoğunluğunun evli olduğu (%71.42) ve geri kalan kısmının bekâr olduğu görülmektedir. Göynük ve Mudurnu'da medeni durum dağılımı benzer bir yapıya sahiptir. Evli bireylerin çoğunluğu hem Göynük hem de Mudurnu'da geleneksel bir yaşam tarzının sürdürüldüğünü düşündürebilir.

Çalışma sektörlerine göre katılımcıların %42.85'i kamu sektöründe, %57.14'ü özel sektörde çalışmaktadır. Göynük'te kamu sektöründe çalışanların oranı daha yüksektir (%54.54) ve bu bireyler genellikle idari ve yönetim pozisyonlarında bulunmaktadır. Buna karşın, Mudurnu'da özel sektör çalışanlarının oranı daha yüksektir (%70) ve bu bireyler arasında el sanatları sanatçıları, marangozlar ve kadın kooperatif üyeleri gibi meslek grupları öne çıkmaktadır. Bu durum, Mudurnu'da yerel üretime dayalı bir ekonomik yapının güçlü olduğunu gösterirken, Göynük'te daha kurumsal bir yapının hâkim olduğunu işaret etmektedir.

Eğitim durumu açısından, katılımcıların çoğunluğu lise mezunudur (%76.19) ancak yüksek lisans ve doktora düzeyinde eğitim almış bireyler de bulunmaktadır. Göynük'te lise mezunlarının oranı daha yüksektir (%90.90) Mudurnu'da ise yüksek lisans ve doktora mezunlarının bulunması, bu bölgedeki katılımcıların eğitim düzeyinde daha fazla çeşitlilik olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte, her iki bölgede de yükseköğretim görmüş bireylerin oranı sınırlı olup, çoğunluk lise mezunlarından oluşmaktadır.

Karşılaştırma yapıldığında, Göynük'te kamu sektöründe çalışan erkeklerin ağırlıkta olduğu, Mudurnu'da ise özel sektör çalışanı kadınların öne çıktığı görülmektedir. Eğitim durumu açısından her iki bölgede de lise mezunlarının çoğunluğu oluşturduğu, ancak Mudurnu'da yüksek lisans ve doktora düzeyinde eğitim almış bireylerin varlığının bu bölgedeki katılımcı çeşitliliğini artırdığı anlaşılmaktadır.

Meslek grupları açısından Göynük'te kamu yönetimi ve yerel esnafılık gibi idari ve ticari rollerin baskın olduğu, Mudurnu'da ise el sanatları, kadın kooperatifleri ve küçük ölçekli işletmecilik gibi yerel üretim odaklı faaliyetlerin ön planda olduğu dikkat çekmektedir.

Bu çalışma kapsamında yapılan analizler sonucunda, katılımcı ifadelerinin sistematik bir şekilde incelenmesiyle ekonomik etkiler, sosyal ve kültürel etkiler ve fiziksel ve çevresel etkiler olmak üzere üç ana tema belirlenmiştir. Bu temalar, ünvanın ekonomik, sosyal ve çevresel boyutlardaki yansımalarını çok yönlü olarak ele almayı mümkün kılmıştır.

Bu ana temalar çerçevesinde iki ayrı değerlendirme yapılmıştır:

- Öncelikle her bir tema için sorulan soruları ve yanıtlarını (artış var, azalış var ve değişim yok) içeren tablolar hazırlanmıştır. Bu tablolar,

sorulara verilen yanıtlar çerçevesinde yüzdelik oranlarda açıklanmıştır.

- Ardından her bir tema, yavaş şehir ünvanının Mudurnu ve Göynük üzerindeki etkilerini değerlendiren çeşitli kategorilere ayrılmıştır. Bu kategoriler MAXODO 2024 PRO programı kullanılarak ağırlık ve kod matris tarayıcıları üzerinde görsellerden yararlanılmıştır. Bu görseller içerisinde kod ayrılıklarına göre şekiller büyümekte ve renkleri koyulaşmaktadır. Her bir ağırlık haritasında satır ve sütunlar vardır. Buradaki toplam satır ve sütunlar kod sayısına göre belirlenmiştir.

Tablo 5.2. Kod kitabı

Tema	Kategori	Kod
Ekonomik Etkiler	Turizm Faaliyetleri ve Potansiyeli	Doğa ve İnanç Turizmine Olan Talep Artışı
		Sosyal Medya ve İnternet Aracılığıyla Yerel Ürün Tanıtımı
		Tanıtım Kampanyalarının Turist Sayısına Etkisi
	Yerel Ekonomi ve İstihdam	KOBİ Sayısındaki Artış ve Büyüme Fırsatları
		Yeni Açılan İşletmeler ve İş İmkânlarının Artması
		Yerel Esnafın Gelir Düzeyinde Değişim
		Turizm Gelirleri
	Yöresel Ürün Satışları	Yerel Turizm İşletmelerinde Müşteri Profiline Değişimi
		Yeni Turistik Tesislerin Açılması
	Kadın Kooperatiflerinin Rolü	Yöresel Ürünlerin Üretimi ve Pazarlanması
		Kadınların Kooperatif Aracılığıyla Ekonomik Katkı Sağlaması

Tablo 5.2. (devam). Kod kitabı

Sosyal ve Kültürel Etkiler	Kültürel Mirasın Korunması ve Aktarımı	Geleneksel Yemeklerin Tanıtımı ve Festivaller
		İnanç Turizmine Yönelik Etkinlikler ve Organizasyonlar
		El Sanatlarının Yaşatılması ve Gelecek Kuşaklara Aktarılması
		Marka Değerinin Artırılması
	Toplumsal Etkinlikler ve Sosyal Yaşam	Festivallerin ve Halk Etkinliklerinin Sayısındaki Artış
		Sosyal Etkinlikler Aracılığıyla Toplumsal Kaynaşma
Fiziksel ve Çevresel Etkiler	Tarihi ve Kültürel Yapıların Korunması	Sit Alanı Uygulamaları ve Yerel Dokunun Korunması
		Kültürel Miras Niteliğindeki Ağaçların Bakımı
	Çevre Düzenlemeleri ve Yeşil Alan Projeleri	Yeşil Alanların Artırılması ve Ağaçlandırma Çalışmaları
		Çevre Kirliliğinin Azaltılmasına Yönelik Projeler
	Altyapı ve Fiziksel Düzenlemeler	Engellilere Yönelik Erişilebilirlik Düzenlemeleri
		Su ve Kanalizasyon Altyapı Çalışmalarının Geliştirilmesi

İncelenen bu kategoriler kapsamında ekonomik etkiler teması, turizm faaliyetlerinden, yerel ekonomi ve istihdama kadar geniş bir kapsam sunarken, sosyal ve kültürel etkiler teması, kültürel mirasın korunması ve sosyal yapının dönüşümü gibi unsurlara odaklanmıştır. Fiziksel ve çevresel etkiler teması ise bölgedeki altyapı çalışmaları, çevre düzenlemeleri ve tarihi dokunun korunmasına yönelik gelişmeleri değerlendirmektedir. Bu bağlamda, çalışma sürecinde toplam 176 katılımcı ifadesi, ilgili kodlara atanarak analiz edilmiştir.

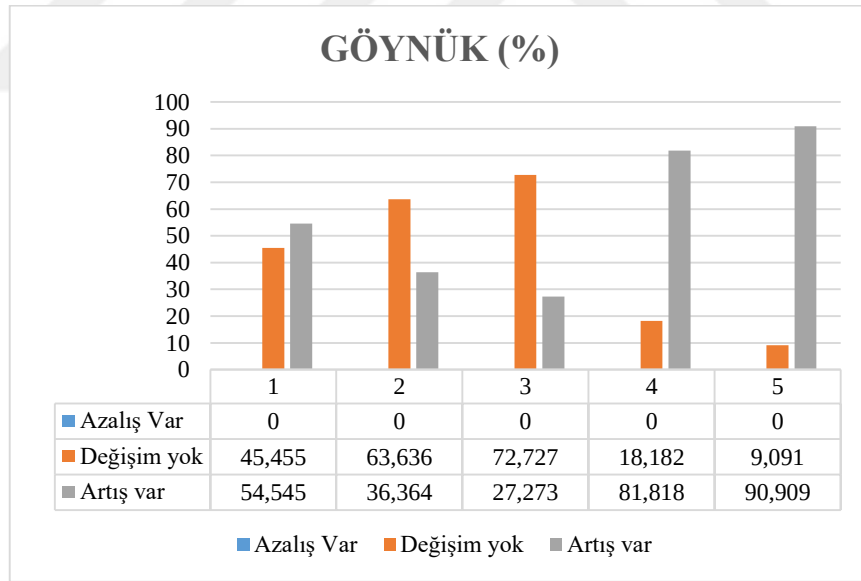
Tablo 5.2.'de detaylı bir şekilde sunulan kod kitabı, her bir ana tema altında yer alan kategoriler ve kodlarla, bu temaların yapısının kapsamlı bir şekilde anlaşılmasına olanak tanımaktadır. Kod kitabı, yavaş şehir ünvanının bölgesel etkilerini daha sistematik bir şekilde incelemek için çalışmaya güçlü bir analitik çerçeve sunmuştur.

5.1 Ekonomik Etkiler

Göynük ve Mudurnu ilçelerinde yavaş şehir ünvanının ekonomik etkileri tablo 5.3.'te gösterilmektedir.

Tablo 5.3. Ekonomik etkiler

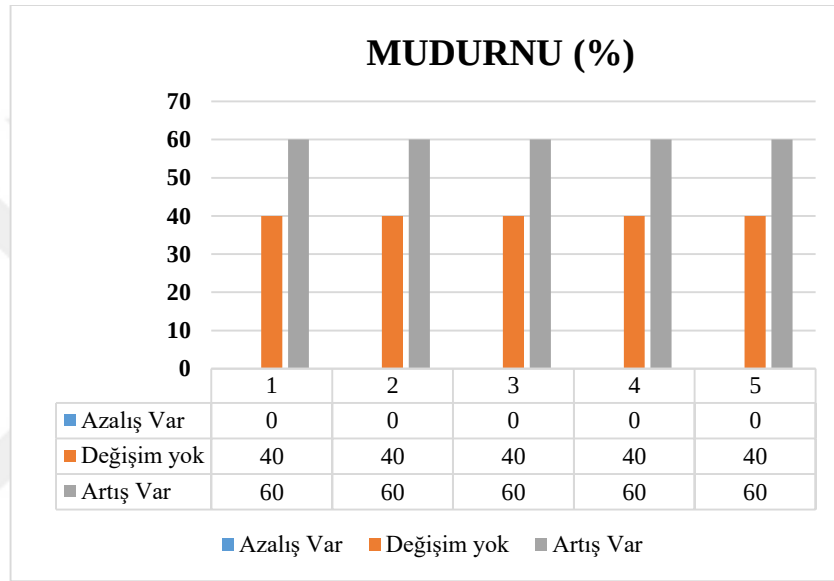
EKONOMİK ETKİLER						
	GÖYNÜK Σ 11 KİŞİ			MUDURNU Σ 10 KİŞİ		
	Azalış Var	Değişim Yok	Artış Var	Azalış Var	Değişim Yok	Artış Var
1. Yavaş şehir ünvanı alındıktan sonra gelir düzeyinizde bir değişiklik olduğunu düşünüyor musunuz?	0	5	6	0	4	6
2. Yavaş şehir ünvanı alındıktan sonra yerel üreticilerin sayısında (KOBİ) ve yerel ürünlerin üretimi, pazarlanma imkânlarında bir değişiklik olduğunu düşünüyor musunuz?	0	7	4	0	4	6
3. Yavaş şehir olmanın bölge istihdamına etkisini açıklar mısınız?	0	8	3	0	4	6
4. Yavaş şehir olmanın bölge turizmine etkisini açıklar mısınız?	0	2	9	0	4	6
5. Yavaş şehir ünvanının yerel ürünlere olan talebi artırdığını düşünüyor musunuz?	0	1	10	0	4	6

Şekil 5.1. Göynük ilçesi ekonomik etkiler yüzdelerik grafiği

Göynük ilçesinde toplam 11 kişi ile görüşme sağlanmıştır. Ekonomik etkiler çerçevesinde her bir kişiye 5 adet soru sorulmuştur.

Tablo 5.3. Göynük ilçesine göre yapılan analizler sonucunda ünvanın gelir düzeyine olan etkisi konusunda katılımcıların yarısından fazlası (%54.54) artış yaşandığını belirtmiştir. Ünvanın yerel üretim ve pazarlama üzerindeki etkileri

incelendiğinde, katılımcıların önemli bir kısmı (%63.63) yerel üreticilerin sayısında ve yerel ürünlerin üretimi ile pazarlanmasında bir değişiklik olmadığını ifade etmiştir. Bölge istihdamı üzerindeki etkiler incelendiğinde ise katılımcıların yaklaşık dörtte biri (%27.27), ünvanın bu alanlarda artışa neden olduğunu düşünürken, büyük bir çoğunluk (%72.72) ise herhangi bir değişiklik olmadığını belirtmiştir. Yavaş şehir olmanın bölge turizmi üzerindeki etkisi incelendiğinde, katılımcıların büyük bir çoğunluğu (%81.81) olumlu bir artış olduğunu ifade ederken, son olarak katılımcıların neredeyse tamamı (%90.90), yavaş şehir ünvanının bölgedeki yerel ürünlere olan talebi artırdığını belirtmiştir.

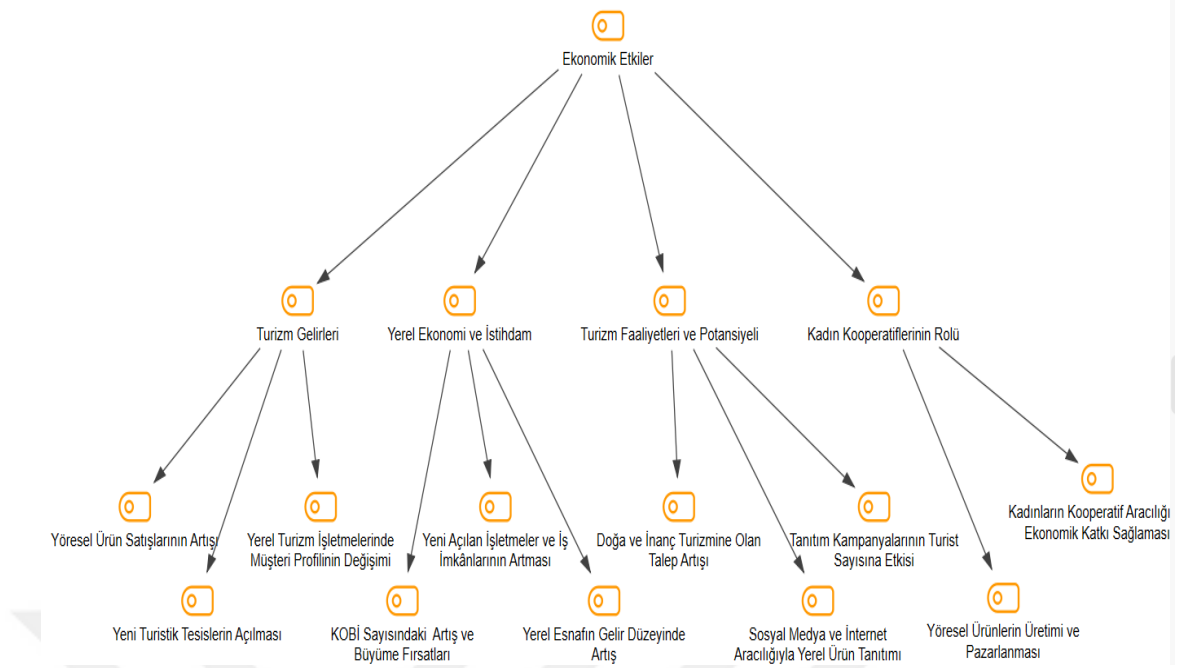

Şekil 5.2. Mudurnu ilçesi ekonomik etkiler yüzdelik grafiği

Mudurnu ilçesinde toplam 10 kişi ile görüşme sağlanmıştır. Ekonomik etkiler çerçevesinde her bir kişiye 5 adet soru sorulmuştur.

Tablo 5.3. Mudurnu ilçesi ekonomik etkiler için elde edilen bulgulara göre, katılımcıların büyük bir çoğunluğu (%60) ünvanın gelir düzeyi, KOBİ sayısı, bölge istihdamı, bölge turizmi ve yerel ürünlere olan talepte %60 oranında artış olduğunu ifade etmiştir.

Sonuç olarak yapılan karşılaştırmalı analiz her iki ilçenin yavaş şehir ünvanının ekonomik yapı üzerindeki etkilerine dair önemli bulgular sunmaktadır. İki ilçe içinde ünvan sonrasında gelir düzeyi, bölge turizmi ve yerel ürünlere olan talepte artış gözlemlenmiştir.

Şekil 5.3. Ekonomik etkilere ilişkin temanın kod hiyerarşi grafiği

Ekonomik etkiler teması, yavaş şehir ünvanının Göynük ve Mudurnu üzerindeki ekonomik boyutlarını anlamak için temel bir çerçeve sunmaktadır. Bu tema altında yer alan kategoriler, bölgedeki turizm faaliyetleri, yerel ekonomi ve istihdam olanakları, yöresel ürün satışları ve kadın kooperatiflerinin topluma olan katkılarını kapsamaktadır (Şekil 5.3.).

Çalışmada, katılımcı ifadelerinden yola çıkılarak, yavaş şehir ünvanının bölgesel ekonomiye olan etkileri çeşitli boyutlarıyla değerlendirilmiştir. Turizm gelirleri kategorisi yöresel ürün satışlarından müşteri profilindeki değişimlere ve yeni turistik tesislerin açılmasına kadar uzanan geniş bir perspektifi kapsamaktadır. Yerel ekonomi ve istihdam açısından ise KOBİ'lerin büyüme fırsatları, yeni açılan işletmeler ve yerel esnafın gelir düzeyindeki değişimler değerlendirilmiştir. Turizm faaliyetleri bağlamında, doğa ve inanç turizmine olan talep artışı, sosyal medya ve internet aracılığıyla yerel ürün tanıtımı ve tanıtım kampanyalarının turist sayısına etkisi gibi unsurlar ele alınmıştır. Kadın kooperatiflerinin rolü açısından ise yöresel ürünlerin üretimi ve pazarlanması ile kadınların kooperatif aracılığıyla ekonomik katkı sağlaması unsurları incelenmiştir.

Tablo 5.4. Katılımcıların ekonomik etkiler teması için ilçeye göre kodlara yaptıkları atıfların ağırlıkları

Kod Sistemi	MUDURNU	GÖYNÜK	TOPLAM
▼ Ekonomik Etkiler			0
▼ Turizm Faaliyetleri ve Potansiyeli	●		2
Doğa ve İnanç Turizmine Olan Talep Artışı	●	●	2
Sosyal Medya ve İnternet Aracılığıyla Yerel Ürün Tanıtımı	●		1
Tanıtım Kampanyalarının Turist Sayısına Etkisi	●		1
▼ Yerel Ekonomi ve İstihdam		●	1
KOBİ Sayısındaki Artış ve Büyüme Fırsatları	●		2
Yeni Açılan İşletmeler ve İş İmkânlarının Artması	●		2
Yerel Esnafın Gelir Düzeyinde Artış	●	●	2
▼ Turizm Gelirleri	●		1
Yöresel Ürün Satışlarının Artışı	●	●	7
Yerel Turizm İşletmelerinde Müşteri Profiline Değişimi		●	2
Yeni Turistik Tesislerin Açılması	●		3
▼ Kadın Kooperatiflerinin Rolü			0
Yöresel Ürünlerin Üretimi ve Pazarlanması	●		3
Kadınların Kooperatif Aracılığıyla Ekonomik Katkı Sağlaması	●	●	2
Σ TOPLAM	21	10	31

Bu temanın Mudurnu ve Göynük bağlamında farklı etkiler yarattığı ve her iki ilçede ekonomik dinamiklerin belirli kodlar (turizm faaliyetleri, KOBİ’ler, kadın kooperatifi gibi) altında çeşitlendiği görülmektedir. Tablo 5.4.’de, Mudurnu ve Göynük katılımcılarının bu tema altındaki kodlara yönelik ifadelerinde nasıl farklılaştığı görselleştirilmiştir. Tablo 5.4. her bir kategorideki ağırlıkların tartışılmasına olanak tanımaktadır. Bu bağlamda turizm faaliyetlerinde Göynük’ün tanıtım kampanyaları ve sosyal medya kullanımına daha az vurgu yapıldığı, Mudurnu’nun ise KOBİ’lerin artışı ve yeni işletme açılışlarına odaklandığı anlaşılmaktadır. Ayrıca Göynük’ün yöresel ürün satışlarının artışı noktasında da ön planda olduğu, müşteri profiline değiştiği konusunda daha fazla içeriğin olduğu bir alanda yer aldığı da söylenebilmektedir. Kadın kooperatiflerinin ekonomik katkı sağlaması, yerel esnafın gelir düzeyindeki artış ve doğa ve inanç turizmine olan talep artışı bağlamında her iki bölge de benzer bir ağırlık sergilemektedir. Bu bağlamda, ilgili kategorilerdeki dağılımlar yavaş şehir ünvanının ekonomik etkilerinin her iki bölgede nasıl çeşitlilik gösterdiğine dair kapsamlı bir analiz sunmaktadır.

5.1.1 Turizm Faaliyetleri ve Potansiyeli

Mudurnu ve Göynük ilçelerinin doğa ve inanç turizmi potansiyelleri karşılaştırıldığında her iki bölgenin de bu turizm türleri açısından benzer çekim alanlarına sahip olduğu anlaşılmaktadır. Göynük'te yavaş şehir ünvanının alınmasıyla birlikte ilçenin tanınırlığının artması, inanç ve doğa turizmine olan ilgiyi de beraberinde getirmiştir. Özellikle inanç turizmine yapılan yatırımlarla bölgenin turistik cazibesi daha da pekişmiştir. Katılımcılardan bazıları (G9) yavaş şehir ünvanının, büyük şehirlerden gelen ziyaretçi sayısını artırdığını belirtirken, bu durumun Göynük'ün turizm potansiyeline katkı sağladığı düşünülmektedir. Mudurnu'da ise doğa ve inanç turizmine yapılan atıflar benzer bir artışı işaret etmekle birlikte, bölgedeki turizm faaliyetlerinin Göynük'ün inanç turizmi alanında kazandığı avantajla karşılaştırıldığında, Mudurnu'nun turizm potansiyelinin yeterince değerlendirilemediğini düşündürmektedir.

"İlçemize İzmir'den, İzmit'ten, İstanbul'dan, Ankara'dan yerli turistler turlar vasıtası ile geliyor ve konaklama tercih edenler oluyor o nedenle gelir seviyemiz de artış yaşandı." (G9)

"Göllerimiz var insanlar oralara gidip kamp yapıyorlar. İnanç turizmi bakımından en önemli değerimiz Akşemseddin Hz. Türbesi. Buraya gelen misafirlerimizi de memnun şekilde ayrılmalarını istiyoruz ki onlar da başka kişilere güzel deneyimlerini aktarsın ve bizim de ilçemizin turizm potansiyelinde artışlar yaşansın." (G7)

"Aslında kültür, inanç ve sağlık turizmi bakımından zengin bir ilçeyiz fakat bunu hikayeletiremiyoruz." (M6)

Sosyal medya ve internetin tanıtım üzerindeki etkisi her iki bölge için de önemli bir faktör olarak öne çıkmaktadır. Göynük'te sosyal medya kullanılarak yavaş şehir ünvanının vurgulanması, bu ünvanın bölgeye olan ilgiyi artırdığı yönündeki değerlendirmelerle desteklenmektedir (G5). Mudurnu'da ise sosyal medya ve internet üzerinden tanıtımlar yapılmasına rağmen, beklenen turist akışının sağlanamadığı ifade edilmektedir (M8). Mudurnu'da yerel ürünlerin ve el sanatlarının tanıtımı sosyal medya aracılığıyla hedeflenmekte, ancak bölgenin Göynük kadar büyük bir turizm akımına sahip olmaması, tanıtımların etkisinin sınırlı kaldığını düşündürmektedir. Bu fark, Göynük'ün yavaş şehir ünvanının sağladığı tanınırlık avantajını sosyal medya üzerinden daha etkin kullanarak turizm potansiyelini daha iyi değerlendirmesine yol açmaktadır.

“Tabi ki tanınırlık kattığını düşünüyorum. Çünkü cittaslow.org ve cittaslowturkiye.org. Web sayfalarında Mudurnu adı da geçiyor ve ilçemiz ile ilgili bilgilere yer veriliyor. Bizlerde kendi sosyal medya hesaplarımızda, broşürlerimize, televizyon programlarında, fuarlarda ve çeşitli etkinliklerde yavaş şehir ve salyangoz simgesini her zaman vurguluyoruz. Fakat yine de o beklediğimiz turist akışını sağlayamadık.” (M2)

“Sosyal medya aracılığı ile tanınırlığı arttı fakat yine de yoğun bir turizm akımı olmadı.” (M8)

“İlçemizin sosyal medya üzerindeki başarılı tanıtımı, potansiyel turistin ilgisini çekerek bölgenin turizm potansiyelini önemli ölçüde artırmıştır.” (G5)

“Ünvanı aldıktan sonra çeşitli sosyal medya platformlarında tanıtımlar yapıldı. Tunç Soyer beyefendi ekibi ile birlikte ilçemize geldi ve sayfalarında bizleri de paylaştılar.” (G6)

“Göynük’ün yavaş şehir olması, ilçenin kendine özgü kimliğini, yavaş yaşam arayan ve doğaya kaçmak isteyen turistler için sunduğu deneyimi çok daha ön plana çıkararak, sosyal medya üzerinden yapılan tanıtım çalışmalarının daha etkili olmasını sağlamıştır.” (G2)

Tanıtım kampanyalarının turist sayısına olan etkisine dair görüşler her iki bölgedeki katılımcılar arasında farklılık göstermektedir. Göynük’te yavaş şehir ünvanının çeşitli kampanyalarla duyurulması, sosyal medya gibi kanallarla desteklenmesi ve başarılı bir şekilde pazarlanması turist sayısında belirgin bir artış sağlamıştır (G5). Mudurnu’da da tanıtım kampanyaları çeşitli yerel yönetimler ve STK’lar tarafından desteklenmekle birlikte, turist sayısındaki artışın Göynük’e göre daha sınırlı olduğu gözlenmektedir. Nitekim Göynükteki bazı katılımcılar (G9), ünvanın sosyal medya platformlarında bahsedilmesi sonucu turist sayısında artış olduğunu belirtirken, Mudurnu’daki bazı katılımcılar ise (M2) tanıtım eksikliğinden dolayı bölgedeki turist akışının sınırlı olduğunu ifade etmektedir. Bu durum, Göynük’ün yavaş şehir ünvanını ve sosyal medya tanıtımlarını daha stratejik ve daha etkili kullanarak turizm açısından avantaj sağladığını ortaya koymaktadır. Ayrıca Mudurnu’da M4 ve M8, Mudurnu’nun sosyal medyada isminin geçtiği için tanınırlığını arttığını fakat ilçede turizm anlamında bazı aksaklıkların yaşandığını belirtmişlerdir.

“Tabi ki yavaş şehir ünvanının sosyal medya platformlarında bahsediliyor olması ilçemize bir marka değeri kattı. Şu an hem günübirlikçi turist geliyor hem de konaklamalı gelen turist sayısında artış olduğunu düşünüyorum.”

(G9)

“Bizler yavaş şehri pazarlama da etiket olarak kullanıyoruz. Mutlaka bazı insanların dikkatini çekiyordur. Ama bunu somut olarak ölçmek başka bir egzersiz bu konuda sadece tahmin yürütebilirim. Gördüğüm kadarıyla yavaş şehir olduğumuzu söyleyen platformlar var bunlarda Mudurnu’nun tanıtımı için oldukça önemli. İnsanlar bu platformlarda Mudurnu’yu görüyor ve böylece bunun da Mudurnu’ya gelmelerinde ve karar vermelerinde etken olacağını düşünüyorum. Ama gelen turist ne yazık ki beklenenin çok altında. Bu nedenle yavaş şehrin bu artışta daha etkili kullanılması gerektiğini düşünüyorum.” (M2)

“Özellikle büyük şehirlerde insanlar kalabalıktan kaçtıkları için bir sakinlik arayışı içine giriyorlar. İnternete de yavaş şehir turizm rotası yazdıklarında artık lokasyon olarak Mudurnu’da çıkıyor. O nedenle turizme olumlu etkisi olduğunu düşünüyorum. Fakat ilçemizde turizm anlamında yaşadığımız bazı problemler var. Gelen misafirler genellikle pazar gününü tercih ediyor, esnafımızda pazar gününü tatil ilan ettikleri için yeme- içme konusunda sıkıntı yaşıyor. Onun dışında konaklama da ciddi sorun var.” (M4)

“Sosyal medya aracılığı ile tanınırlığı arttı fakat yine de yoğun bir turizm akımı olmadı. Mudurnu’ da bir şehir planlaması yok. Turistler otobüsle geliyorlar ve büyük caminin arkasında iniyorlar. Tarihi çarşımızı dolanıp, yarım saat içinde gezilerini bitiriyorlar. Ama Mudurnu sadece tarihi çarşıımızdan ibaret değil.” (M8)

Sonuçta Göynük yavaş şehir ünvanını etkin bir şekilde kullanarak elde ettiği tanınırlık ile kendine özgü bir kimlik oluşturmuş bu durumda turizm faaliyetlerini olumlu yönde etkileyerek ilçe turizmi açısından önemli bir başarı yakalanmıştır. Mudurnu’da da turizm potansiyelini artırmaya yönelik girişimlerin yapılmasına rağmen, beklenen turist akımının sağlanamaması, tanıtım eksikliklerine dayandırılmaktadır. Göynük’te yavaş şehir ünvanının sosyal medya tanıtımları ile desteklenmesi, doğa ve inanç turizmi açısından ve özellikle inanç turizmine yapılan yatırımlarla bölgenin turistik cazibesi daha da pekişmiş bu da daha fazla turist çekilmesine olanak tanımıştır. Mudurnu’nun doğal kaynaklarını ve kültürel

değerlerini daha etkin tanıtarak bu alanda gelişim sağlaması, Göynük'ün yavaş şehir ünvanı ile kazandığı avantajlara benzer bir turizm potansiyeline ulaşabilmesi açısından önem taşımaktadır. Kısaca, Göynük ilçe turizmi tanıtımında doğru ve yerinde stratejiler uygulayarak başarılı sonuçlar elde ederken, benzer turizm potansiyeline sahip Mudurnu'da tanıtım eksikliği nedeniyle istenilen sonuçlar elde edilememiştir.

5.1.2 Yerel Ekonomi ve İstihdam

Mudurnu ve Göynük ilçeleri, yavaş şehir ünvanı kazandıktan sonra yerel ekonomi ve istihdam açısından çeşitli değişimlere sahne olmuşlardır. Her iki ilçe de yavaş şehir ünvanı sayesinde ekonomik anlamda olumlu etkiler görmüş olsa da, bu etkilerin büyüklüğü ve şekli farklılık göstermektedir.

Bu ünvanın her iki bölgede yarattığı ekonomik etkiler, yerel üretim, işletme sayısı ve esnaf gelir düzeyinde farklı biçimlerde yansımaktadır. Mudurnu'da kadın kooperatiflerinin kurulması ve çeşitli büyüme projelerinin hayata geçirilmesiyle kadınlarında iş hayatına katılımı artarak iş imkânları genişletilirken, Göynük'te yavaş şehir ünvanının sağladığı tanınırlık sayesinde bölgeye özgü ürünlerin talebi artmış ve bu durum dolaylı olarak ekonomik canlanmaya katkıda bulunmuştur.

Katılımcı ifadeleri doğrultusunda yapılan analizler, Mudurnu'da küçük ve orta büyüklükteki işletmelerin (KOBİ) sayısının arttığını ve yeni işletmelerin açılmasıyla iş fırsatlarının yaratıldığına işaret ederken, Göynük'te ise tanınırlığın sağladığı ekonomik faydaların daha dolaylı olduğunu göstermektedir. Her iki bölgenin yerel ekonomisi üzerindeki etkiler, yavaş şehir ünvanının farklı kullanım şekilleriyle kendini göstermektedir.

Mudurnu'da yavaş şehir ünvanının ardından, özellikle KOBİ'ler üzerinde çeşitli büyüme fırsatları doğduğu belirtilmektedir. Kadın kooperatiflerinin kurulması, hediyeelik eşya dükkânlarının açılması ve Organize Sanayi Bölgesi projeleri gibi adımlar, bölgedeki KOBİ sayısını artırmış ve ekonomiye hareketlilik getirmiştir (M3, M2). Buna karşılık Göynük'te, doğrudan yerel üretici sayısında değişim olmasa da, bölgeye özgü ürünlerin satışında ve tanınırlığında kaydedilen artış, ekonomik faaliyetlerde canlılık sağlamıştır. Mudurnu'da KOBİ sayısında doğrudan bir artış yaşanırken, Göynük'te daha çok mevcut KOBİ'lerin gelirinin artması söz konusudur. Göynük'teki katılımcılar, ünvanın ürünlerin daha geniş bir kitleye ulaşmasına olanak sağladığını ve dolayısıyla yerel üretimin olumlu yönde

etkilendiğini ifade ederken (G10), Mudurnu’da ise işletmelerin ve iş imkânlarının doğrudan genişlemesi, ekonomik büyümenin başlıca kaynağı olarak görülmektedir.

“Yerel üretici sayısında herhangi bir değişiklik olmadı fakat yerel ürünlerin satışında tabi ki değişiklik oldu. Çünkü ünvanla beraber insanlar Göynük’ü daha yakından tanıdı dolayısıyla bu tanınırlık yerel ürünlerin satışını artırdı bu da üretimi olumlu yönde etkiledi.” (G10)

"Mudurnu-Bolu yolu tadilat gördü ve TOKİ'ler yapıldı. Hediyelik eşya dükkânları açıldı." (M3)

"Güneş enerjisi santrali kuruldu. Bolu Ticaret Sanayi Odası, Organize Sanayi Bölgesi üzerinde çalışıyor. Bazı konaklar restoran ve butik otel olarak işletilmektedir. Bu yeni açılan yerlerde personele ihtiyaç duyuldu. Bizde kendi işletmemizde 2 kadın personel çalıştırıyoruz." (M2)

Mudurnu’da yavaş şehir ünvanının, yeni işletmelerin açılması ve iş imkânlarının artması konusunda sağladığı katkılar oldukça vurgulanmaktadır. Mudurnu-Bolu yolunun tadilatı, TOKİ projeleri ve güneş enerjisi santrali gibi yatırımlar, ilçenin altyapısını güçlendirerek, ekonomik büyüme ve istihdamı artıran başlıca unsurlar arasında sayılmaktadır. Göynük’te ise yeni işletme açılmasından ziyade mevcut işletmelerin tanınırlık ve satış hacminin artması dikkat çekmektedir. Göynük’teki işletmeler, büyük şehirlerden gelen turistlerin ilgisiyle tanınırlık kazanırken, bu durum bölgedeki gelir seviyesinin yükselmesine katkı sunmaktadır (G9). Bu kapsamda, Mudurnu’daki ekonomik gelişim daha çok iş olanakları yaratma yoluyla ilerlerken, ilçeye yapılan yatırımlar ilçede doğrudan istihdam sağlamaktadır. Göynük’te ise tanınırlığın sağladığı dolaylı ekonomik avantajlar, dolaylı istihdamı yaratarak bölgenin gelir seviyesine fayda sağlamaktadır.

"İlçemize İzmir’den, İzmit’ten, İstanbul’dan, Ankara’dan yerli turistler turlar vasıtası ile geliyor ve konaklama tercih edenler oluyor o nedenle gelir seviyemiz de artış yaşandı." (G9)

“Konaklar otel işletmelerine dönüştürüldü. Eski kadın cezaevinden kafe-atölye konseptli bir mekân yapıldı. Kooperatifler kuruldu. Şu anda iki tane kadın kooperatifimiz var onların çok güzel çalışmaları ve ürettikleri ürünleri var.” (M5)

Yerel esnafın gelir düzeyinde meydana gelen değişimler ise her iki bölgedeki katılımcılar arasında farklı algılara yol açmaktadır. Mudurnu’da açılan yeni işletmeler ve genişleyen iş imkânları, yerel esnafın gelir düzeyine doğrudan

katkı sağlamaktadır (M9). Yeni işletmeler doğrudan tüketiciyle ulaşma fırsatı sunduğundan esnafında satışları artmaktadır. Göynük'te ise, yavaş şehir ünvanının bölgeye tanınırlık kazandırması sayesinde yerel ürünlerin satışlarında artış yaşandığı ifade edilmekte, böylelikle esnafın gelir düzeyinde dolaylı bir iyileşme gözlenmektedir (G10). Mudurnu'da doğrudan ekonomik fırsatlar yaratılırken, Göynük'te tanınırlığın getirdiği satış artışı ile esnafın gelir düzeyinin yükselmesi dikkat çekmektedir. Dolayısıyla Mudurnu ve Göynük'te yavaş şehir ünvanının ekonomiye katkıları, bölgesel şartlara göre farklı yollarla gerçekleşmiştir. Mudurnu'da KOBİ sayısındaki artış, yeni işletmelerin açılması ve genişleyen iş olanakları ekonomik büyüme ve istihdamı doğrudan desteklerken, Göynük'te yavaş şehir ünvanının sağladığı tanınırlık, bölgeye özgü ürünlerin talebini artırarak dolaylı bir ekonomik büyümeye yol açmaktadır.

"Kadın kooperatifleri kuruldu. Biz burada iş bölümü yapıyoruz; bir kişi el işi yapıyor, bir kişi baklava börek yapıyor, bir kişi de sirke gibi yerel ürünler yapıyor. Böylece hem ekonomik özgürlüğümüz olmuş oluyor hem de aile ekonomisine faydamız oluyor." (M9)

Sonuç olarak her iki ilçede yavaş şehir ünvanının etkisiyle istihdam ve ekonomik büyüme konusunda başarılı olmuşlardır. Ancak bu başarı iki ilçeye farklı yollarla gelmiştir. Mudurnu'da doğrudan yatırımlar yapılarak işletmeler kurulmuşken, Göynük'te tanınırlık sayesinde yerel ürünlerin satışının artması ile ekonomik büyüme sağlanmıştır. Bu durumda farklı yerleşim bölgelerinin her birinin kendi koşulları ve kendi potansiyelleri doğrultusunda yavaş şehir modelini uygulayabileceklerini göstermektedir.

5.1.3 Turizm Gelirleri

Mudurnu ve Göynük ilçelerinde yavaş şehir ünvanının turizm gelirleri üzerindeki etkileri, yerel ürün satışlarının artışı, müşteri profilinde değişim ve yeni turistik tesislerin açılması gibi unsurlarda farklı şekillerde gözlemlenmektedir.

Göynük'te yavaş şehir ünvanının tanınırlık kazandırması, yerel ürünlere olan ilgiyi ve dolayısıyla satışları artırmış, bu durum bölgedeki ekonomik canlılığı desteklemiş ve ürünlerin daha geniş kitlelere ulaşmasını sağlamıştır. Katılımcılar, özellikle büyük şehirlerden gelen turistlerin Göynük'te yerel ürünlere daha fazla ilgi gösterdiğini ve bu talebin bölgenin ekonomisine olumlu katkı sağladığını ifade etmektedir (G8). Mudurnu'da ise yerel ürün satışlarının artışı Göynük'e göre daha

sınırlı kalmış, dolayısıyla ünvanın bölgedeki turizm gelirlerine etkisi daha az hissedilmiştir. Mudurnu'daki katılımcılar, yavaş şehir ünvanına rağmen turist ilgisinin beklenen seviyede olmadığını ve bu nedenle yerel ürün satışlarında istenen artışın sağlanamadığını belirtmektedir (M8).

“İğne oyası bizim için çok değerlidir. Başka ilçeler bizden öğrenip gerekli pazarlama imkânlarını kullanarak şu an bizim önümüze geçti. Yavaş şehir olduktan sonra turistler akın eder bizlerinde satışı artar diye düşünmüştük fakat bizde satış ve pazarlama olanakları çok kısıtlı ve destek görmediğimiz için bir artış olduğunu düşünmüyorum.” (M8)

Yerel turizm işletmelerinde müşteri profilinde yaşanan değişim, Göynük'te yavaş şehir ünvanının getirdiği çekicilikle birlikte daha belirgin bir biçimde gözlemlenmektedir. Göynük'e gelen turistlerin profili, ünvan sonrası büyük şehirlerden gelen bireysel ziyaretçilerin artışı ile değişiklik göstermiş, gelen bireysel turistlerin yerel işletmelerden alışveriş yapması bölgedeki yerel ekonomiye farklı bir katkı sunmuştur (G6). Katılımcılar, yavaş şehir ünvanının özellikle bireysel turistlerin ilgisini çektiğini ve bu turistlerin yerel işletmelerden alışveriş yaparak bölge ekonomisini desteklediklerini ifade etmektedir (G8). Mudurnu'da ise müşteri profilindeki değişim daha sınırlı düzeyde kalmakta ve Göynük'e kıyasla müşteri profilinde gözle görülür bir farklılık yaratmamaktadır. Mudurnu'daki turistik işletmelere olan ilgi, genel olarak bölgeye bağlı olarak sınırlı kalmış ve bu durum, yerel ekonomiye beklenen katkıyı sağlamamıştır.

"Tabi ki oldu. Çünkü ünvandan sonra müşteri profilimiz de değişiklik oldu. Şöyle ki İstanbul'dan, İzmir'den müşterilerimiz yoğunlaştı... yabancı müşterilerimiz de olmaya başladı." (G6)

"Yavaş şehir ünvanı sonrasında, yerli turist profilimizde gözle görülür bir değişim oldu. Önceden grup halinde gelen ziyaretçiler yerine daha bireysel turistler ilgi göstermeye başladı, bu da yerel ekonomimizi olumlu etkiledi. Özellikle büyük şehirlerden gelenlerin ilgisi, bölgedeki yerel ürün satışlarını da artırdı." (G8)

"Kabaklı Gözleme, Kaşık Sapı gibi yöresel yiyeceklerimiz e-ticarete dökülemediğinden dolayı ancak turistler buraya gelip yiyebildikleri için bir artış olduğu söylenemez. Bir de bu ürünlerin fiyatları da yüksek, turist gelince hemen temin edemiyor. Yapan dükkân çok az." (M4)

Yavaş şehir ünvanının ardından yeni turistik tesislerin açılması konusunda Göynük ve Mudurnu'nun farklı yaklaşımlar benimsediği görülmektedir. Mudurnu'da yavaş şehir ünvanı sonrası açılan yeni tesisler arasında konakların otel olarak işletilmeye başlanması ve eski kadın cezaevinin kafe-atölye konseptinde bir mekâna dönüştürülmesi dikkat çekmektedir (M5). Mudurnu'daki bu yeni turistik işletmeler, bölgedeki turizm gelirlerini desteklemeyi hedefleyen girişimler olarak öne çıkmaktadır. Göynük'te ise, mevcut işletmelerin tanınırlığı ve ziyaretçi sayısında artış yaşanmıştır. Bu bağlamda, Göynük daha çok tanınırlığını ve var olan turistik yapısını koruma ve geliştirme odaklı bir yaklaşım sergilemektedir.

"Konaklar otel işletmelerine dönüştürüldü. Eski kadın cezaevinden kafe-atölye konseptli bir mekân yapıldı." (M5)

Yavaş şehir ünvanı yerel ürünlerin tanıtımını yaparak ve buna bağlı olarak ürünlerin satışlarını artırarak ilçenin turizm gelirlerine katkı sağlamaktadır. Fakat bu katkının büyüklüğü yerel ürünlerin tanıtım faaliyetlerine, ürünlerin pazarlanma koşullarına ve buna bağlı olarak tüketiciye nasıl ulaştığına göre değişmektedir. Çalışmaya konu olan iki bölgedeki yerel ürün satışlarının artışı, turizm gelirlerinde de belirleyici bir unsur olarak ortaya çıkmaktadır. Göynük'te yavaş şehir ünvanı sayesinde artan yerel ürün talebi, özellikle büyük şehirlerden gelen turistlerin ilgisiyle birlikte ekonomik katkıyı artırmaktadır. Yerel üreticiler, ürünlerin tanınırlığının artması sayesinde satışlarının yükseldiğini ve bu durumun bölgenin ekonomik yapısını olumlu yönde etkilediğini belirtmektedir (G10). Mudurnu'da ise yerel ürün talebinde bir artış görülmekle birlikte, bu talebin Göynük'teki gibi güçlü bir etkisi bulunmamaktadır. Bu durum, Mudurnu'daki turistik işletmelerin ve yerel ürünlerin tanıtım faaliyetlerinde Göynük kadar etkili bir düzeye ulaşamadığını düşündürmektedir.

"Tabi ki oldu. Çünkü ünvandan sonra müşteri profilimiz de değişiklik oldu. Şöyle ki İstanbul'dan, İzmir'den müşterilerimiz yoğunlaştı... yabancı müşterilerimiz de olmaya başladı." (G6)

"Gelen misafirlerle eşgüdümlü olarak yerel ürünlere olan talebinde arttığını düşünüyorum." (G10)

Yavaş şehir ünvanı ile birlikte ilçelerdeki turizm profili de değişerek yerel ekonomilere farklı şekillerde katkılar sağlanabilir. Şöyle ki yavaş şehir ünvanının ardından yeni turistik tesislerin açılması konusunda Göynük ve Mudurnu'nun farklı yaklaşımlar benimsediği görülmektedir. Mudurnu ve Göynük arasındaki bu

farklılıklar, yavaş şehir ünvanının turistik müşteri profiline yönelik etkilerinde de gözlenmektedir. Göynük'te müşteri profilinin ünvan sonrası bireysel turistlere yönelmesi, bu ziyaretçilerin yerel ürün alışverişine olan ilgisini artırmış ve dolayısıyla bölge ekonomisine olumlu katkı sağlamıştır (G6). Mudurnu'da ise müşteri profili değişimi Göynük kadar belirgin olmamış, daha çok bölgesel turistlerin ilgisiyle sınırlı kalmıştır. Göynük'ün yavaş şehir ünvanını tanıtım aracı olarak daha etkin kullanması, yerel ekonomiye doğrudan ve dolaylı katkılar sağlamaktadır.

Yavaş şehir ünvanının ilçe turizm gelirlerine olan etkisi ilçedeki stratejilere ve özelliklerine göre değişim göstermektedir. Göynük ve Mudurnu'nun yavaş şehir ünvanı sonrası turizm gelirleri üzerindeki etkileri, her iki bölgenin kendine özgü şartlarına göre farklı şekillerde ortaya çıkmıştır. Göynük, mevcut kaynaklarını optimize ederek, yerel ürün satışlarındaki artış ve müşteri profilinde yaşanan değişim ile ekonomik kazançlarını artırırken, Mudurnu yeni turistik tesislerin açılmasına yönelik fiziksel yatırımlarla gelir seviyesini yükseltmeyi hedeflemektedir. Göynük'ün turizmden elde ettiği gelirlerin daha çok tanınırlığın artması ile ilişkili olduğu, Mudurnu'nun ise fiziksel yatırımlarla bu geliri sağlamaya çalıştığı anlaşılmaktadır.

5.1.4 Kadın Kooperatiflerinin Rolü

Mudurnu ve Göynük ilçelerinde kadın kooperatiflerinin yavaş şehir ünvanı sonrası artan önemi, özellikle yöresel ürünlerin üretimi ve pazarlanması üzerindeki etkileriyle dikkat çekmektedir.

Kadın kooperatifleri yavaş şehirlerde hem sosyal hem ekonomik açıdan oldukça önemlidir. Kooperatifler hem yöre kadınlarının ekonomik olarak güçlenmelerini sağlar hem de toplumsal sorumluluk bilinciyle hareket etmelerini sağlar bu da sürdürülebilir kalkınma için oldukça önemlidir. Mudurnu'da kadın kooperatiflerinin kurulması, yöresel ürünlerin sürdürülebilirliğini sağlama açısından kritik bir adım olarak değerlendirilmiştir. M9, bu kooperatiflerde yapılan iş bölümü sayesinde el işi, gıda üretimi ve doğal ürünlerin pazarlanması gibi faaliyetlerin ekonomik katkı sağladığını ifade etmiştir. Göynük'te ise belediyenin el sanatlarını yaşatma amacıyla açtığı eğitim merkezleri, kadınların kooperatifleşmelerine yön vererek, ilçenin yöresel ürünlerin tanıtımı konusunda önemli bir platform sunmaktadır. Bu durum, Mudurnu'nun yöresel ürünlerin

üretimi ve pazarlanmasına daha fazla odaklandığını, Göynük'te ise bu çabaların daha çok kültürel mirasın korunması çerçevesinde şekillendiğini göstermektedir.

"Kadın kooperatifini kurma amacımız yöresel ürünlerimizin sürdürülebilirliğini sağlamak ve gelecek kuşaklara aktarmak." (M9)

"Belediyemiz, unutulmaya yüz tutmuş el sanatlarını koruma ve yeni nesillere aktarma konusunda oldukça hassas davranıyor. Bu amaçla açılan eğitim merkezleri hem kültürel mirasımızın devamlılığını sağlıyor hem de ekonomik katkı sunuyor." (G11)

Kadınların kooperatifler aracılığıyla ekonomik katkı sağlama rolleri, her iki bölgede de benzer bir ağırlık taşımaktadır. Mudurnu'da kadın kooperatiflerinin faaliyete geçmesi, kadınların ekonomik hayata katılımını artırmış ve aile ekonomilerine katkıda bulunmalarını sağlamıştır. Kadınlar, iş birliği yaparak elde ettikleri gelirlerle toplumsal statülerini güçlendirme imkânı bulmuştur. G11 ise Göynük'te belediyenin desteklediği projelerin, kadınların ekonomik katkı sağlamaları için fırsatlar sunduğuna değinmiştir. Bu tür girişimler, Göynük'te ekonomik katkının yanı sıra kültürel değerlerin korunması amacıyla da kullanılmaktadır. Her iki bölgedeki kooperatifler, yavaş şehir ünvanının sağladığı sosyal faydalardan biri olarak toplumsal eşitliği destekleyen bir yapı sergilemektedir.

"Yöresel el sanatlarımızı yapıyoruz, bu sanatlarımız başörtü, keseler, sehpa örtüsü, fular, ince dokuma ürünler yapılıyor. İsteyenlere de bunu öğretiyoruz ve kendilerine de ekonomik gelir sağlaması için yardımcı da oluyoruz. Yaptığımız başörtülerinin de belirli anlamları ve isimleri var bizler bunları genç nesle öğretiyor ve aktarıyoruz." (G11)

Göynük ve Mudurnu'daki kadın kooperatiflerinin farklı stratejiler ve yaklaşımlar izlemeleri, yavaş şehir modelinin esnek ve yerel koşullara uyum sağlayabileceğini göstermektedir. Kadın kooperatiflerinin faaliyeti konusunda Mudurnu ve Göynük arasında belirgin farklar bulunmaktadır. Mudurnu'da kadın kooperatifleri, yöresel ürünlerin üretimi ve pazarlanması gibi doğrudan ekonomik getirileri hedeflerken, Göynük'te bu tür girişimlerin daha çok kültürel değerlerin yaşatılması üzerine yoğunlaştığı anlaşılmaktadır. M9, Mudurnu'da kadınların kooperatif aracılığıyla üretim yaparak ekonomik bağımsızlıklarını kazandığını vurgulamıştır. Öte yandan, G11, Göynük'teki projelerin, unutulmaya yüz tutmuş el sanatlarının yeniden canlandırılmasına ve bu sanatların yeni nesillere aktarılmasına

olanak sağladığını belirtmiştir. Bu farklılıklar, her iki bölgenin yavaş şehir ünvanını kendi sosyal ve ekonomik dinamiklerine göre değerlendirdiğini ortaya koymaktadır. Kadın kooperatiflerinin ekonomik ve toplumsal katkıları, her iki bölge için de ortak bir başarı hikâyesi olarak değerlendirilebilir.

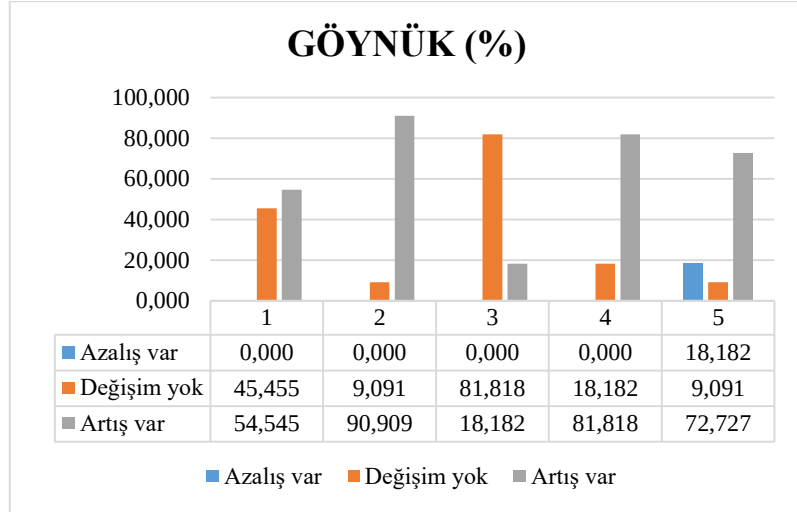
“Bizler burada iş bölümü yapıyoruz, bir kişi el işi yapıyor, bir kişi baklava börek yapıyor, bir kişi alıç sirkesi, üzüm sirkesi, kekik suyu yapıyor, üç kişi de Kaşık Sapı, tarhana, kızılıcak, reçeller gibi belirli yerel ürünleri yapıyor. Böylece hem ekonomik özgürlüğümüz olmuş oluyor hem de aile ekonomisine faydamız oluyor.” (M9)

5.2 Sosyal ve Kültürel Etkiler

Göynük ve Mudurnu ilçelerinde yavaş şehir ünvanının sosyal ve kültürel etkileri tablo 5.5.'te gösterilmektedir.

Tablo 5.5. Sosyal ve kültürel etkiler

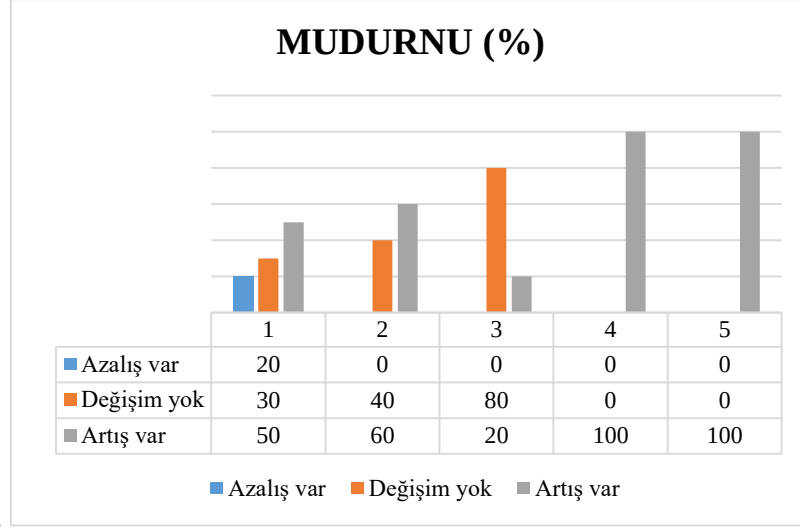
SOSYAL ve KÜLTÜREL ETKİLER						
	GÖYNÜK Σ 11 KİŞİ			MUDURNU Σ 10 KİŞİ		
	Azalış var	Değişim yok	Artış var	Azalış var	Değişim yok	Artış var
1. İlçede hangi tür sosyal, kültürel ve sanatsal etkinlikler gerçekleştirilmektedir? Yavaş şehir ünvanından sonra düzenlenen bu etkinliklerde bir artış olduğunu düşünüyor musunuz?	0	5	6	2	3	5
2. Yavaş şehir ünvanın ilçenize değer kattığını, ilçenizin tanınırlığını arttırdığını düşünüyor musunuz?	0	1	10	0	4	6
3. Yavaş şehir ünvanın sosyal yaşam kalitenizi artırdığını düşünüyor musunuz?	0	9	2	0	8	2
4. Yavaş şehir ünvanı, ilçenin geleneksel yemeklerinin, ürünlerin üretilmesi, desteklenmesi, korunması ve tanıtılması konusuna nasıl etki etmiştir?	0	2	9	0	0	10
5. Yavaş şehir ünvanın etkisiyle gelenek ve göreneklerinizin gelecek kuşaklara aktarılması konusunda çalışmalarınız nelerdir?	2	1	8	0	0	10

Şekil 5.4. Göynük ilçesi sosyal ve kültürel etkiler yüzdelik grafiği

Göynük ilçesinde toplam 11 kişi ile görüşme sağlanmıştır. Sosyal ve kültürel etkiler çerçevesinde her bir kişiye 5 adet soru sorulmuştur.

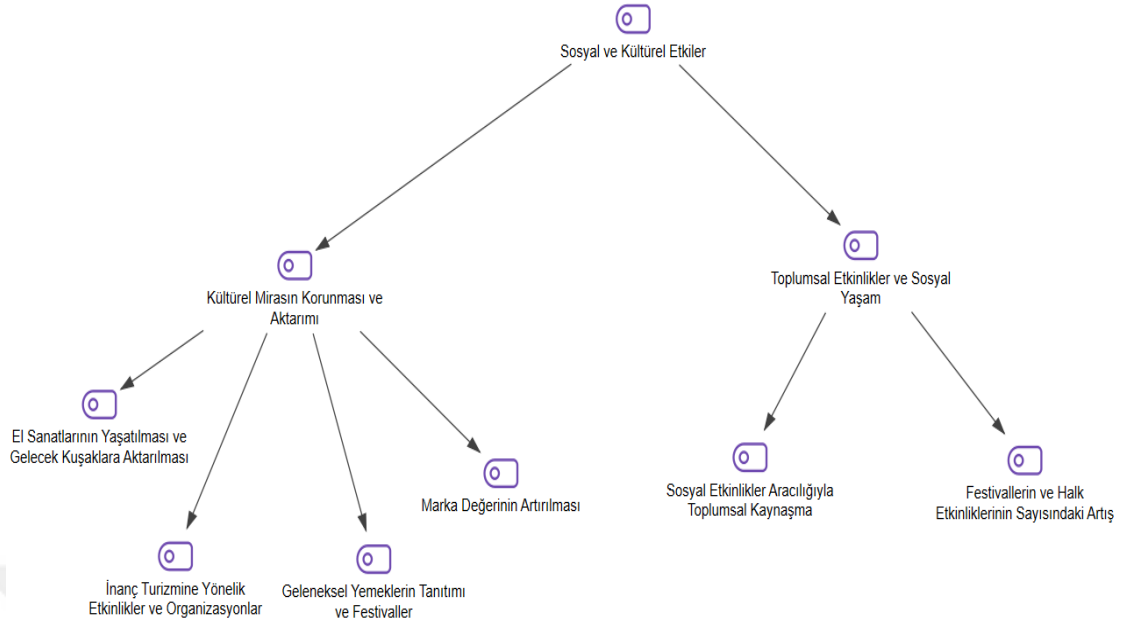
Tablo 5.5. Göynük ilçesinde gerçekleştirilen analizler sonucunda, yavaş şehir ünvanının sosyal ve kültürel etkilerini ortaya koymaktadır. Katılımcıların yarısından fazlası (%54), ünvanın sosyal ve kültürel etkinliklerde artış yaşandığını belirtmiştir. Ünvan sonrası ilçenin tanınırlığı konusunda ise katılımcıların büyük bir çoğunluğu (%90.90), tanınırlığı artırdığını ifade etmiştir. Sosyal yaşam kalitesinde ise katılımcıların büyük bir çoğunluğu (%81.81) herhangi bir değişim olmadığını belirtirken, geleneksel yemeklerin üretilmesi, korunması ve tanıtılması konusunda artış yaşandığı belirtmiştir. Ünvanın gelenek ve göreneklerin gelecek kuşaklara aktarılması konusunda ise farklı görüşler bulunmaktadır. Katılımcıların yaklaşık üçte biri (%72.72), artış yaşandığını düşünürken, yaklaşık beşte biri ise azalma olduğunu, kalan kısım ise herhangi bir değişim olmadığını ifade etmiştir.

Şekil 5.5. Mudurnu ilçesi sosyal ve kültürel etkiler yüzdelik grafiği

Tablo 5.5.'te Mudurnu ilçesinde gerçekleştirilen analizler, ilçeye verilen yavaş şehir ünvanının sosyal ve kültürel yaşam üzerindeki etkilerini ortaya koymaktadır. Katılımcıların yarısı (%50), ünvan sayesinde yaşamlarında sosyal ve kültürel artış olduğunu belirtmiştir. Katılımcıların çoğunluğu (%60), ünvanın ilçenin tanınırlığını artırdığını ifade ederken, yine büyük bir çoğunluğu (%80), sosyal yaşam kalitesinde herhangi bir değişim olmadığını belirtmiştir. Katılımcıların tamamı (%100), ünvan sayesinde ilçedeki geleneksel yemeklerin üretimi, desteklenmesi, korunması ve tanıtımı konusunda artış olduğunu ve ünvanın etkisiyle gelenek ve göreneklerin gelecek kuşaklara aktarılmasında artış yaşandığını belirtmiştir.

Bu bağlamda her iki ilçe içinde, yavaş şehir ünvanı sonrasında ilçede düzenlenen etkinlikler, ilçenin tanınırlığı, geleneksel yemeklerinin tanıtımı ile gelenek ve göreneklerin gelecek kuşaklara aktarılması konularında belirgin bir artış yaşandığı görülmektedir. Ayrıca yavaş şehir ünvanı her iki ilçe içinde sosyal yaşam kalitesinde herhangi bir değişim yaratmamıştır.

Şekil 5.6. Sosyal ve kültürel etkilere ilişkin temanın kod hiyerarşi grafiği

Sosyal ve kültürel etkiler teması, yavaş şehir ünvanının Göynük ve Mudurnu üzerindeki toplumsal ve kültürel etkilerini ele almak için kapsamlı bir çerçeve sunmaktadır. Bu tema altında yer alan kategoriler, kültürel mirasın korunması ve aktarımından toplumsal etkinliklere kadar geniş bir yelpazeyi kapsamaktadır (Şekil 5.6.).

Katılımcı ifadeleri, yavaş şehir ünvanının bölgedeki sosyal ve kültürel dönüşüme olan katkısını detaylı bir şekilde inceleme imkânı sağlamıştır. Kültürel mirasın korunması ve aktarımı kategorisi altında geleneksel yemeklerin tanıtımı, inanç turizmine yönelik etkinlikler ve el sanatlarının yaşatılması gibi konular ele alınmıştır. Ayrıca, toplumsal etkinlikler ve sosyal yaşam başlığı altında festivallerin artışı ve bu etkinliklerin toplumsal kaynaşmayı nasıl etkilediği değerlendirilmiştir.

Tablo 5.6. Katılımcıların sosyal ve kültürel etkiler teması için ilçeye göre kodlara yaptıkları atıfların ağırlıkları

Kod Sistemi	MUDURNU	GÖYNÜK	TOPLAM
▼ Sosyal ve Kültürel Etkiler			0
▼ Kültürel Mirasın Korunması ve Aktarımı		●	5
Geleneksel Yemeklerin Tanıtımı ve Festivaller			0
İnanç Turizmine Yönelik Etkinlikler ve Organizasyonlar	●	●	3
El Sanatlarının Yaşatılması ve Gelecek Kuşaklara Aktarılması	●	●	5
Marka Değerinin Artırılması	●		2
▼ Toplumsal Etkinlikler ve Sosyal Yaşam		●	1
Festivallerin ve Halk Etkinliklerinin Sayısındaki Artış	●	●	4
Sosyal Etkinlikler Aracılığıyla Toplumsal Kaynaşma	●		1
Σ TOPLAM	8	13	21

Bu tema bağlamında Mudurnu ve Göynük'ün sosyal ve kültürel etkiler açısından benzerlikler ve farklılıklar sergilediği görülmektedir. Tablo 5.6. bu tema altındaki kategorilere ilişkin Mudurnu ve Göynük katılımcılarının ifadelerinde nasıl bir dağılım gösterdiğini görselleştirmektedir. Bu dağılım her bir kategorideki ağırlıkların tartışılmasına olanak sağlayarak, bölgeler arası farklılıkların anlaşılmasını kolaylaştırmaktadır.

Göynük'te kültürel ve tarihi mirasın yanı sıra inanç turizmine yönelik etkinliklerin daha fazla vurgulandığı, Mudurnu'nun ise yerel marka değerini artırmaya yönelik faaliyetlere daha çok odaklandığı dikkat çekmektedir. Festivaller ve halk etkinliklerinin toplumsal etkileri üzerine yapılan tartışmalar, bu kategorilerin sosyal kaynaşma ve toplumsal bağ üzerindeki önemini gözler önüne sermektedir.

Bu analiz, yavaş şehir ünvanının sosyal ve kültürel etkilerinin bölgesel düzeyde nasıl farklılaştığını anlamak için önemli bir perspektif sunmaktadır. Her iki yerleşim yeri de yavaş şehir olmanın sunduğu özgürlük alanını kullanarak kendi yerleşim yerinin potansiyeline ve ihtiyaçlarına göre turizm kimlikleri oluşturmakta ve yerel potansiyellerini farklı stratejilerle birleştirerek turizmde daha başarılı olabileceklerini kanıtlamaktadır. Yapılan bu analizde yavaş şehirlerin sadece tarihi ve kültürel mirasa odaklanmak zorunda olmadığı aynı zamanda doğal güzellikleri, yerel lezzetleri, el sanatları ve sosyal etkinlikleriyle de turizmi canlandırabileceğini göstermektedir.

5.2.1 Kültürel Mirasın Korunması ve Aktarımı

Mudurnu ve Göynük ilçeleri, kültürel mirasın korunması ve aktarımı açısından yavaş şehir ünvanıyla birlikte çeşitli değişimler yaşamışlardır. Göynük'te bu ünvanın alınması, bölgenin kültürel değerlerini ve kültürel mirasını tanııtma faaliyetlerine olumlu katkılar sağlamış, özellikle inanç turizmine yönelik etkinliklerde ve geleneksel el sanatlarının yaşatılmasında daha fazla vurgu yapılmıştır. Göynük'te inanç turizmine yönelik olarak düzenlenen Akşemseddin Hz. Anma Günleri gibi etkinlikler, yerel halkın bu kültürel mirası gelecek nesillere aktarma konusundaki kararlılığını yansıtmaktadır. Mudurnu'da ise özellikle kadın kooperatifleri ve kermesler aracılığıyla el sanatlarının yaşatılmaya çalışıldığı ifade edilmektedir. Ayrıca Mudurnu'nun simgelerinden olan Ahilik kültürü ve esnaf duasının da gelecek kuşaklara aktarılması katılımcılar için oldukça önemli bir konudur.

Geleneksel yemeklerin tanıtımı ve festivaller, her iki bölgenin kültürel kimliğini güçlendiren önemli unsurlar olarak öne çıkmaktadır. Göynük'te Türk mutfağının tanıtımı gibi etkinliklerin düzenlenmesi, bölgenin gastronomi turizmi açısından çekiciliğini artırmaktadır (G5). Mudurnu'da ise yöresel lezzetlerin tanıtımı daha çok kermesler ve çeşitli sosyal etkinlikler aracılığıyla yapılmaktadır. M9, Mudurnu'nun bu tür etkinliklerde kendini temsil etme şansı bulduğunu ve yöresel lezzetlerin tanıtımına katkı sağladığını ifade etmiştir. Ancak Göynük, büyük organizasyonlar aracılığıyla festivallerini tanıtarak kültürel etkinliklere uluslararası alanda daha fazla turist çekme eğilimindedir. Bu durum Göynük'ün gastronomi alanında bir marka haline gelmesine ve bölgede gastronomi turizminin çekici hale gelmesine olanak sağlar. Böylelikle bölgeye turist çekilerek yerel ekonomiye de önemli katkılar sağlanabilir.

“Mayıs ayında Türk Mutfağı Etkinlikleri Haftası etkinliği düzenlendi. Göynük merkezde standlar kurularak yöremize özgü lezzetlerin tanıtımı yapıldı.” (G2)

“Biliyorsunuz ki yavaş şehir ile birlikte birde Slow Food var. Bizler Slow Food kapsamında festivaller düzenledik. Bütün yavaş şehir ilçeleri buraya geldi ve ürünlerini tanıttı. Bizler de Bombay Fasulyemizi, Uhud Tatlımızı tanıttık. Göynük Belediyesi olarak 12. Yöresel Ürünler Fuarında stand açtık burada yöresel ürünlerimizi tanıttık. Travel Turkey İzmir Fuarına katıldık. 2019 yılında Ankara Ticaret Odası Congresium International

Convention&Exhibition Center’da düzenlenen II. Uluslararası Coğrafi İşaretli Ürünler Zirvesi’nde Göynük tokalı örtmesi ve diğer yöresel ürünlerimiz ile birlikte ilçemizin tanıtımı yapılmıştı Yapılan bu tanıtımlar sonucunda yerel ürünlere olan talebin de arttığını düşünüyorum.” (G11)

“İzzet Baysal Kültür Günleri kapsamında Bolu merkeze gidip oralarda ürünlerimizin tanıtımını yapıyoruz. Bu tarz etkinliklerin ürünlerimizin tanıtımına illaki katkısı oluyordur.” (M9)

Göynük’te inanç turizmine yönelik olarak düzenlenen Akşemseddin Hz. Anma Günleri gibi etkinlikler, yerel halkın bu kültürel mirası gelecek nesillere aktarma konusundaki kararlılığını yansıtmakta ve aynı zamanda kültürel mirasının sürdürülebilirliğini sağlamaya çalışmaktadır. Göynük, inanç turizmine yönelik Akşemseddin Hz. Anma Günleri gibi etkinlikler düzenleyerek yerel halkın manevi değerlerini yaşatma ve kültürel mirasa olan bağlılığını güçlendirerek bu mirası gelecek nesillere aktarma konusunda önemli bir rol oynamaktadır (G9). G6 ise, bu etkinliklerin yavaş şehir ünvanından bağımsız olarak yıllardır sürdürüldüğünü ifade etmiştir. G6’nın belirttiği gibi Göynük’ün bu etkinliklere yavaş şehir hareketinden bağımsız bir şekilde uzun yıllardır devam etmesi köklü bir geçmişe sahip olduğunu göstermektedir. Ancak alınan yavaş şehir ünvanı ile birlikte etkinlikler daha fazla görünürlük kazanarak çok daha büyük kitlelere ulaşmış ve böylelikle bölgenin kültürel turizm potansiyeli de artmıştır. Mudurnu’da ise inanç turizmine yönelik organizasyonlar daha sınırlı kalmakta, kültürel mirasın aktarımı konusunda bu tür etkinliklerin Göynük’e kıyasla daha az bir etkiye sahip olduğu anlaşılmaktadır.

"Akşemseddin Hz. Anma günleri, Hacet Bayramı yapılır. Bunlar yıllardır gelen geleneğimiz fakat yavaş şehirden sonra konserler düzenleniyor, milli maçları dev ekranlarda izleme şansımız oluyor." (G9)

"Akşemseddin Hz. Anma günleri ve çeşitli festivaller gerçekleştiriliyor. Fakat ünvanın bu etkinliklere bir etkisi olmadı." (G6)

"Mayıs Ayında yaklaşık yirmi bin kişinin katılımı ile Akşemseddin Hz. Anma günleri gerçekleştirildi. " (G5)

Göynük ve Mudurnu’da el sanatlarının yaşatılması ve yeni nesillere aktarılması konusunda çeşitli adımlar atılmıştır. Göynük’te belediye bünyesinde açılan Yöresel El Sanatları Eğitim Merkezi, unutulmaya yüz tutmuş el sanatlarının yeniden canlandırılması ve gelecek nesillere aktarılması amacıyla faaliyet göstermektedir (G11). Benzer şekilde, Mudurnu’da da kadın kooperatifleri

aracılığıyla yerel ürünlerin üretimi ve tanıtımı yapılmaktadır. Ancak, G4 ve M5 geçmişten gelen kültürel değerlerin genç nesil tarafından yeterince benimsenmediğine dikkat çekmiştir. Bu durum, geleneklerin devamlılığı için genç neslin katılımını teşvik etmenin önemini ortaya koymaktadır.

“Bu konuyu çok önemsiyorum, bu nedenle gelenek ve göreneklerimizin gelecek kuşaklara aktarılması için çok kapsamlı projelerimiz bulunmaktadır. Belediyemiz bünyesinde hizmet veren Yöresel El Sanatları Eğitim Merkezi Dokuma Atölyesi ile unutmaya yüz tutmuş el sanatlarımızı canlı tutmak ve gelecek nesillere aktarmak adına açılmış olup kursiyerler adaylarını beklemektedir.” (G5)

“Belediyemiz, unutulmaya yüz tutmuş el sanatlarını koruma ve yeni nesillere aktarma konusunda oldukça hassas davranıyor. Bu amaçla açılan eğitim merkezleri hem kültürel mirasımızın devamlılığını sağlıyor hem de ekonomik katkı sunuyor.” (G11)

“Bizlerin aslında bu kadın kooperatifini kurma amacımız yöresel ürünlerimizin sürdürülebilirliğini sağlamak ve gelecek kuşaklara aktarmak.” (M9)

“Geçmişten gelen kültürümüzü ne yazık ki yeni nesil kabul etmiyor.” (G4)

“Göynük’te ve Mudurnu’da ortak olan bir örtümüz var, yaşlılarımızdan kullananlar hâlen var, geçmişte annem de kullanırdı ama bunlarda artık evrildi ve değişti. Modernlikle beraber bunlarda kalktı ama keşke bitmese çünkü bu örtüler buranın bir simgesi durumunda.” (M5)

Marka değerinin artırılmasına yönelik faaliyetlerde ise Mudurnu, Göynük’e kıyasla daha fazla adım atmıştır. M3, yurtdışına ihracat yaparak bölgenin marka değerine katkı sağladığını belirtmiş, bu girişimlerin bölge ekonomisi ve kültürel tanınırlık açısından önemini vurgulamıştır. Mudurnu’nun yöresel ürünlerin tanıtımını daha geniş bir pazara ulaştırma çabası, bölgenin ulusal ve uluslararası düzeyde tanınan bir marka haline gelmesi açısından önemli bir adım olarak değerlendirilmektedir. İlçede aynı zamanda marka değerinin artırılmasına yönelik kadın kooperatifleri de önemli katkılar sağlamaktadır. M2 bu bağlamda kadın kooperatiflerinin yerel ürünleri e-ticaret vasıtası ile satışa sunduklarını belirtmiştir. Göynük’te ise kültürel mirasın korunması ve geleneksel değerlerin yaşatılması daha çok ön planda yer almakta, marka değeri artırımı konusunda Mudurnu’daki kadar yoğun bir vurgu yapılmamaktadır.

"Evet. Ben şu an yurtdışına ihracat yapıyorum. Mudurnu'da ve Bolu'da en çok vergi veren kişiler arasındayım." (M3)

"Bir kadın kooperatifi yöreye özgü ürünlerin satışı doğrultusunda e-ticarete çok güzel ilerlemeler kat etti. Çarşıdaki daha girişken, daha vizyon sahibi kadın arkadaşlarımız yıllardır yavaş şehir ve cittaslow terimlerini kendi yaşamlarına ve işlerine uyarlayarak yaptıklarının daha değerli olduğunu deneyimlediler diye düşünüyorum. Ürünlerini de pazarlarken yavaş şehir logosunu mutlaka kullanıyorlar bu da ilçemize büyük bir marka değeri kazandırıyor." (M2)

Her iki bölge de kültürel mirasın gelecek kuşaklara aktarılması amacıyla çeşitli etkinlikler düzenlemekte ve yerel değerlerini koruma çabası göstermektedir. Göynük'te yerel kıyafetlerin genç nesillere tanıtılması, bu çabanın önemli bir göstergesidir. Böylece gençler, yerel kıyafetlerin kültürel önemini daha iyi kavrayarak ve bu mirasa sahip çıkarak kültürel mirasın canlı tutulmasına katkı sağlamaktadırlar. Katılımcılar, yerel kıyafetlerin kına geceleri gibi geleneksel etkinliklerde kullanılmaya devam ettiğini belirterek, bu uygulamaların kültürel mirasın aktarımı açısından önemli bir rol oynadığını vurgulamaktadır (G8). Diğer taraftan M9 ve M1 ise Mudurnu'da kadın kooperatiflerinin kurulmasının, yöresel ürünlerin sürdürülebilirliği ve kültürel değerlerin aktarımı açısından önemli bir adım olduğunu, ayrıca Ahilik kültürü ve esnaf duası geleneklerinin de bir miras olarak yansıtıldığını vurgulamıştır.

"Göynük şalı, Göynük donunu genç nesle sevdirmek için uğraşıyoruz. Kınalarımızda gelinin arkadaşlarına 'Ağır Bindallı' dediğimiz kıyafetimizi giyerler." (G8)

"Kooperatifimizde Kültür Bakanlığını envanterine girmiş gelin başlığı işliyoruz, gelinlerimiz hâlen bu ürünlerimizi kullanıyor. İğne oyası işliyoruz gençlerimize öğretiyoruz. Bekâr kızlarımız kına gecelerinde üç etek giyerken, evlenmiş kızlar ve gelin de kaftan giyer. Eskilerden günümüze gelen şalvar, elbise, çarşaf gibi ürünleri günümüze modernize edip dönüşüm yapıyoruz ve böylece bir nevi kültür aktarımı yapıyoruz." (M6)

"Yöresel kıyafet olarak kadınlarımızın başının üzerinde özellikle hafta sonu pazara çıkarken taktıkları 'Mudurnu Yazması' vardır. Gençler ise bunu modernize ederek fular, çanta süsü ve birkaç tane yazmayı birleştirerek elbise olarak kullanıyorlar. Bizlerin aslında bu kadın kooperatifini kurma

amacımız yöresel ürünlerimizin sürdürülebilirliğini sağlamak ve gelecek kuşaklara aktarmak.” (M9)

“Mudurnu, Ahilik kültürünü yaşatan bir kent. Bu kültüre bağlı olarak da 7 asırdır burada Ahilik Duası yapılır. Bu duada Somut Olmayan Kültür Varlıklar çerçevesinde UNESCO Geçici Kültür Mirası listesinde yer almaktadır. Esnaf Duamız 700 yıldır devam ediyor. Bu noktada bazı okullar öğrencilerini getirirler ve mizansen çalışmalar yapılır. Bu çalışmalarda çıraklıktan ustalığa geçiş gibi durumlar canlandırılır. Böylece gençlerimizin akıllarında kalıcı bir durum sağlanır.” (M1)

“Her cuma selası ile birlikte esnaf duası yapılır. Demirciler Çarşısındaki esnaf ayakta çalıştığı için duayı oturularak yapar. Orta Çarşının esnafı oturarak çalıştığı için duayı ayakta yapar. Bu gelenek ilçemizde 7 asırdır devam etmekte. Ahilik geleneğinin devam etmesini çok istiyorum. Bunun içinde gelecek nesle bu kültürümüzü öğretmeye çalışıyorum. Ben bunu üzerimde bir asli görev olarak görüyorum.” (M3)

“Bizler Ahilik geleneğini devam ettirmek istiyoruz. İşletmemizde farklı etkinlikler düzenliyoruz bunları da diğer işletmelere dağıtıyoruz ki onlarda kazansın diye. Amerikan İlmi Araştırmalar Enstitüsü/ American Research Institute in Turkey (ARIT) ile Boğaziçi Üniversitesi Türkçe yaz okulu okuyan yabancı öğrenciler her sene bir yaz gezisi yapıyor. 2 yıldır da Mudurnu’ya geliyorlar. Bizler de gelen misafirlerimize Ahilik kültürünü, Pertev Naili Boratav’ı, geleneksel yemeklerimizi ve el işlerimizi gösteriyoruz ve tanıtıyoruz.” (M2)

Genel bir değerlendirme yapılacak olursa, Göynük ve Mudurnu’nun yavaş şehir ünvanını kültürel mirasın korunması ve tanıtımı açısından farklı yaklaşımlarla ele aldığı görülmektedir. Bu durum yavaş şehir hareketinin yerel ihtiyaçlara göre uyarlanabileceğini göstermektedir. Göynük’te, inanç turizmine yönelik etkinlikler ve el sanatlarının yaşatılması gibi alanlara daha fazla önem verilmiştir. Bu durum bölgenin kültürel ve tarihi zenginliklerini ön plana çıkarmaktadır. İnanç turizmine yönelik etkinlikler bölgenin manevi atmosferini güçlendirirken, el sanatları ise bölgenin yöresel kimliğinin korunmasını sağlamaktadır. Mudurnu ise özellikle marka değerinin artırılmasına yönelik faaliyetlere ve Ahilik kültürüne odaklanmıştır. Kadın kooperatifleri ve e-ticaret aracılığıyla ürün tanıtımı bölgenin tanıtımının daha geniş kitlelere ulaşmasına katkı sağlamaktadır.

Her iki ilçe de yavaş şehir felsefesini benimseyerek ilçelerinde sürdürülebilirlik sağlamayı ve turizmi geliştirmeyi amaçlamaktadır. Fakat ifade edilen farklı yaklaşımlar, her iki bölgenin yavaş şehir ünvanından elde ettikleri avantajları kendi dinamiklerine göre şekillendirdiğini göstermektedir.

5.2.2 Toplumsal Etkinlikler ve Sosyal Yaşam

Mudurnu ve Göynük ilçelerinde yavaş şehir ünvanıyla birlikte toplumsal etkinliklerin sayısında belirgin bir artış yaşanmış ve bu etkinlikler toplumsal kaynaşma açısından önemli bir araç haline gelmiştir.

Mudurnu’da düzenlenen İpek Yolu Turizm Festivali ve Bengi Boz Fotoğraf Sergisi gibi etkinlikler, bölgenin kültürel değerlerini tanıtmak ve toplumsal birlikteliği güçlendirmek için önemli bir rol oynamaktadır (M2). Benzer şekilde, Göynük’te Akşemseddin Hz. Anma Günleri ve Hacet Bayramı gibi etkinlikler, bölgenin tarihsel ve kültürel kimliğini pekiştirmekle birlikte toplumsal bir kaynaşma atmosferi yaratmaktadır (G9). Her iki bölgede de bu tür etkinlikler, yerel halkın bir araya gelmesi ve ortak değerler etrafında toplanması açısından önemli bir fırsat sunmaktadır.

"İpek Yolu Turizm Festivali, Bengi Boz Fotoğraf Sergisi gibi etkinlikler düzenliyoruz. Biz işletmemizde sürekli sosyal ve sanatsal etkinlikler düzenliyoruz. Resim sergimiz, ebru ve heykel sergimiz oldu." (M2)

"Akşemseddin Hz. Anma günleri, Hacet Bayramı yapılır. Bunlar yıllardır gelen geleneğimiz fakat yavaş şehirden sonra konserler düzenleniyor, milli maçları dev ekranlarda izleme şansımız oluyor." (G9)

Festivaller ve halk etkinlikleri hem Mudurnu hem de Göynük’te toplumsal yaşamın canlılığını artıran unsurlar arasında yer almaktadır. Mudurnu’da sosyal ve sanatsal etkinliklerin daha çeşitli bir yelpazede düzenlendiği, resim, ebru ve heykel sergileri gibi organizasyonların sıkça gerçekleştirildiği ifade edilmektedir (M2). Bu durum ilçenin kültürel mirasına sahip çıkarak aynı zamanda çağın gerektirdiği değişimlere açık olduğunu göstermektedir. Göynük’te ise inanç ve kültür temalı etkinliklerin daha fazla öne çıktığı görülmektedir. Bu etkinlikler arasında Akşemseddin Hz. Anma Günleri, milli maçların dev ekranlarda izlenmesi gibi farklı deneyimlere hitap eden organizasyonlar bulunmaktadır (G9). Her iki bölgede de bu etkinliklerin çeşitliliği, yerel halkın katılımını teşvik etmekte ve sosyal

yaşamı canlandırmaktadır. Ayrıca toplumun farklı kesimlerinden insanların bir araya gelmeleri toplumsal birliği de güçlendirmektedir.

"Biz işletmemizde sürekli sosyal ve sanatsal etkinlikler düzenliyoruz. Resim sergimiz, ebru ve heykel sergimiz ve konak bahçesinde sinema atölyesi etkinliğimiz oldu." (M2)

"Bizler ilçemizin önemli isimlerinden olan Bengü Boz için bir proje gerçekleştirdik. Proje Koç Holding ile beraber arşa çıktı ve bütün Türkiye de duyuldu. Fotoğraf sergimiz bütün Koç müzelerini gezdi." (M5)

"Milli Bayramlarımız coşku ile kutlanıyor. Akşemseddin Hz. Anma günleri oluyor. Bu etkinlikler dâhilinde gündüzleri mevlit okunup, yemek yeniyor, akşamları ise havai fişek gösterileri gerçekleşiyor. Semazen gösterileri ve Mehter Yürüyüşü oluyor. Köylerimizde Hacet Bayramı gerçekleşiyor. Bu etkinliklerin hiçbirinden ücret alınmıyor. Bu etkinlikler dışında Göynük Panayırımız da oluyor." (G8)

"Akşemseddin Hz. Anma günleri, Hacet Bayramı yapılır. Bunlar yıllardır gelen geleneğimiz fakat yavaş şehirden sonra konserler düzenleniyor ve milli maçları dev ekranlarda izleme şansımız oluyor." (G9)

Toplumsal kaynaşma açısından değerlendirildiğinde, Mudurnu ve Göynük'te sosyal etkinliklerin bu amaç doğrultusunda güçlü bir araç olduğu görülmektedir. Göynük'te düzenlenen halk etkinlikleri ve bayram kutlamaları, bölge halkının ortak kültürel mirasını kutlamak için bir araya gelmesini sağlamaktadır. Katılımcılardan biri (G8), yavaş şehir ünvanı sonrası bölgeye gelen bireysel turistlerin sayısında artış yaşandığını ve bu ziyaretçilerin etkinliklere olan ilgisinin toplumsal bağları güçlendirdiğini vurgulamıştır. Mudurnu'da ise kermesler ve festivallerin, yerel halkı bir araya getirerek toplumsal dayanışmayı pekiştirdiği ifade edilmektedir. Ancak, her iki ilçede de bazı katılımcılar geçmişte daha fazla halk oyunları ve milli kıyafetli etkinliklerin düzenlendiğini, günümüzde bu tür etkinliklerin azalmasının ve bitmesinin toplumsal bağları zayıflatabileceğini belirtmiştir. Bu durum geleneksel kültürün korunması ve gelecek nesillere aktarılması bakımından oldukça önemli bir konudur.

"Bölgemizin yavaş şehir olmasının ardından bireysel turist sayısında bir artış yaşandı. Bu ziyaretçilerin, düzenlediğimiz etkinliklere gösterdikleri ilgi hem yerel halkın hem de farklı destinasyonlardan gelen insanların aralarındaki bağları güçlendirerek, kaynaşmasını sağladı." (G8)

“İlçemizde panayırılar, kermesler ve festivaller düzenlenmekte. Bu etkinlikler sayesinde insanlar bir araya geliyor, eskisi gibi sohbet ediyorlar.” (M3)

“Eskilerde çok güzel etkinliklerimiz olurdu, milli kıyafetlerimizle halk oyunları oynanırdı ama artık o şeyler azaldı. Bu da toplumsal bağlarımızı zayıflattı.” (G9)

“Eskiden her şey çok daha güzeldi fakat şimdi hiçbir şey yapılmıyor” (M9).

Her iki bölgede de yavaş şehir ünvanının ardından toplumsal etkinliklerin düzenlenmesi artış göstermiş olsa da bu etkinliklerin toplumsal yaşam üzerindeki etkileri, bölgesel farklılıklar barındırmaktadır. Mudurnu, sanatsal ve kültürel çeşitliliğiyle öne çıkarken, Göynük'teki etkinlikler daha çok tarihsel ve inanç temelli bir kimlik taşımaktadır. İki bölgenin de toplumsal kaynaşmayı desteklemek için bu etkinlikleri sürdürmesi ve farklı kitlelere hitap eden organizasyonlar düzenlemesi, yavaş şehir ünvanının sağladığı sosyal faydaları daha da artırmaktadır. Bu etkinlikler, sadece yerel halkın değil, bölgeye gelen turistlerin de sosyal yaşama entegrasyonunu kolaylaştıran önemli bir unsur olarak değerlendirilmektedir.

Etkinlikler sayesinde yerel halkın da yaşam kalitesi artmakta, yerel ekonomi canlanmakta, ilçenin turizm potansiyeli güçlenmekte ve yerel halk ve turist arasında kültür alışverişi olmaktadır.

5.3 Fiziksel ve Çevresel Etkiler

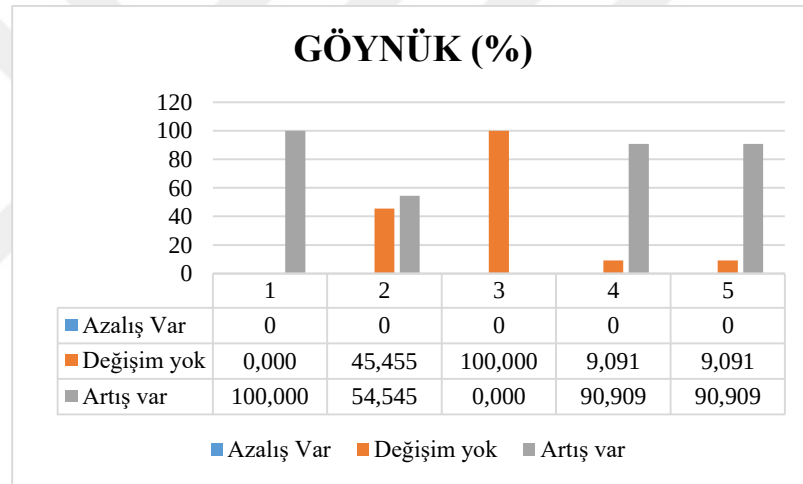
Göynük ve Mudurnu ilçelerinde yavaş şehir ünvanının çevresel ve fiziksel etkileri tablo 5.7.'de gösterilmektedir.

Tablo 5.7. Çevresel ve fiziksel etkiler

ÇEVRESEL VE FİZİKSEL ETKİLER						
	GÖYNÜK Σ 11 KİŞİ			MUDURNU Σ 10 KİŞİ		
	Azalış var	Değişim yok	Artış var	Azalış var	Değişim yok	Artış var
1. Yavaş şehir unvanıyla birlikte ilçenin yerel dokusu ve mimarisinin, tarihi ve kültürel mirasının korunması için neler yapılmaktadır?	0	0	11	0	4	6
2. Yavaş şehir olduktan sonra ilçede gerçekleştirilen fiziksel çevre düzenlemeleri (doğal alanların korunması ve yeşil alanların artırılması vb.) ve projeleri hakkında bilgi verebilir misiniz?	0	5	6	0	4	6

Tablo 5.7. (devam). Çevresel ve fiziksel etkiler

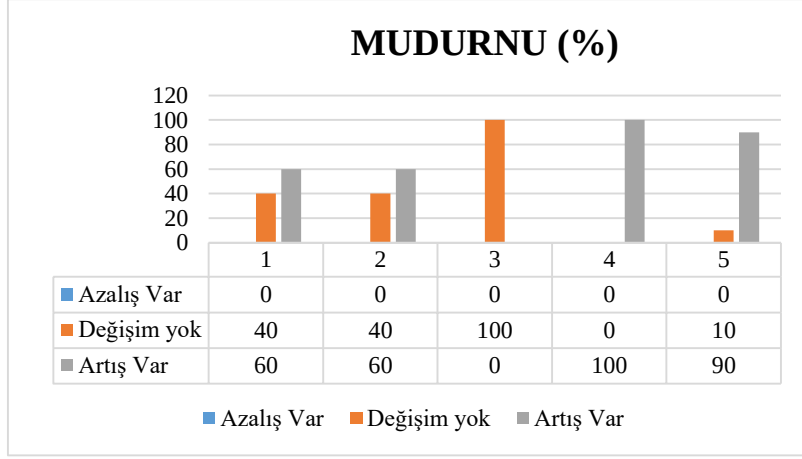
3. Yavaş şehir ünvanının ilçede gürültü ve çevre kirliliğine neden olduğunu düşünüyor musunuz?	0	11	0	0	10	0
4. Yavaş şehir ünvanından sonra altyapı noktasında hangi çalışmalar yapılmaktadır (yaya yolları, bisiklet yolları, toplu taşıtlar, engellilere yönelik çalışmalar)? Bu altyapı projelerinin ilçenin doğasına zarar vereceğini düşünüyor musunuz?	0	1	10	0	0	10
5. Yavaş şehir olduktan sonra ilçede yenilenebilir enerji veya enerji tasarrufu kullanımı konusunda neler yapılmaktadır?	0	1	10	0	1	9

Şekil 5.7. Göynük ilçesi çevresel ve fiziksel etkiler yüzdelik grafiği

Göynük ilçesinde toplam 11 kişi ile görüşme sağlanmıştır. Çevresel ve fiziksel etkiler çerçevesinde her bir katılımcıya 5 adet soru sorulmuştur.

Tablo 5.7. Göynük ilçesine göre yapılan analizler sonucunda, ilçenin yerel ve mimari dokusunun korunması için yapılan çalışmalar için katılımcıların tamamı (%100) artış yaşandığını ifade ederken, gürültü ve çevre kirliliği konusunda ise herhangi bir değişim olmadığını ifade etmişlerdir. Fiziksel çevre düzenlemeleri kapsamında ise katılımcıların yarısından fazlası (%54) artış olduğunu belirtmiştir. Altyapı çalışmaları ve yenilenebilir enerjiler konusunda ise katılımcıların büyük çoğunluğu (%90.90) önemli artışlar yaşandığını ifade etmişlerdir.

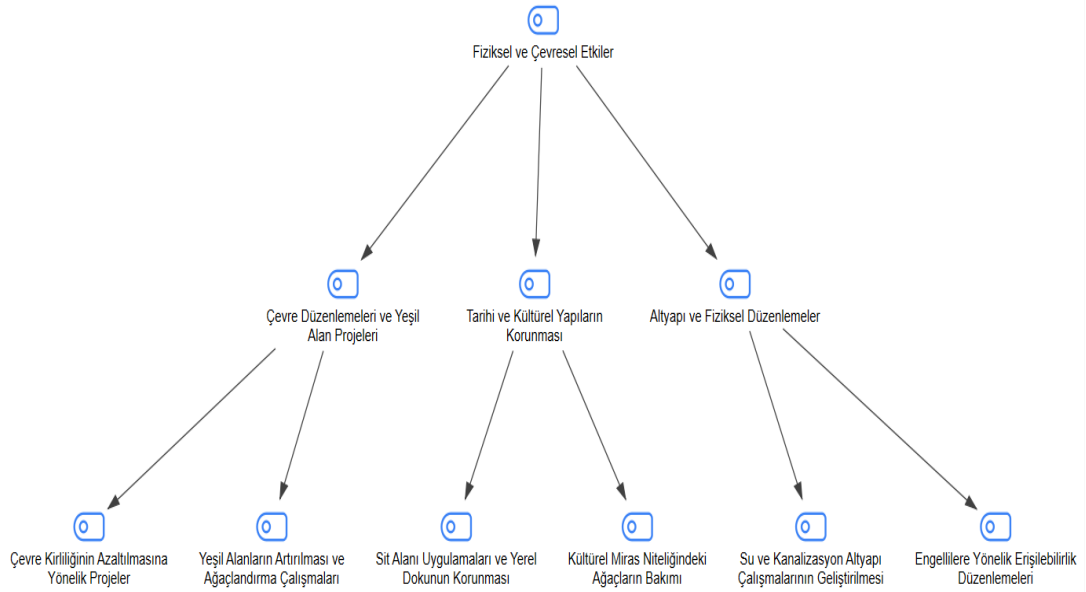

Şekil 5.8. Mudurnu ilçesi sosyal ve kültürel etkiler yüzdelik grafiği

Mudurnu ilçesinde toplam 10 kişi ile görüşme sağlanmıştır. Çevresel ve fiziksel etkiler çerçevesinde her bir kişiye 5 adet soru sorulmuştur.

Tablo 5.7. Mudurnu ilçesine göre yapılan analizler sonucunda katılımcıların büyük bir çoğunluğu (%60) yerel dokunun ve mimarinin korunması ve fiziksel çevre düzenlemeleri bağlamında artış olduğunu ifade etmişlerdir. Katılımcıların tamamı (%100) ilçede gürültü ve çevre kirliliği olmadığı söylerken, alt yapı çalışmaları noktasında ise artış yaşandığını belirtmişlerdir. Son olarak katılımcılar yenilenebilir enerjiler konusunda artış (%90) olduğunu belirtmişlerdir.

Bu bağlamda her iki ilçe de de yerel doku ve mimarinin korunması ile ilgili çalışmalar, altyapı çalışmaları ve yenilenebilir enerjiler konusunda artış yaşanmaktadır. Buna karşın fiziksel çevre düzenlemelerinde ise ciddi bir değişim söz konusu değildir. Gürültü ve çevre kirliliği için ise herhangi bir değişim yaşanmamıştır.

Şekil 5.9. Fiziksel ve çevresel etkilere ilişkin temanın kod hiyerarşi grafiği

Yavaş şehir ünvanının fiziksel ve çevresel boyutlardaki etkileri, fiziksel ve çevresel etkiler teması altında incelenmiştir. Bu tema, sit alanı uygulamaları, yeşil alan projeleri ve altyapı çalışmalarına odaklanarak Göynük ve Mudurnu'nun bölgesel farklılıklarını analiz etme imkânı sunmaktadır.

Şekil 5.9.'a göre çevre düzenlemeleri ve yeşil alan projeleri kategorisi, çevrenin iyileştirilmesine yönelik girişimlere odaklanırken, tarihi ve kültürel yapıların korunması kategorisi, bölgedeki tarihi dokunun sürdürülebilirliğini hedeflemektedir. Altyapı ve fiziksel düzenlemeler ise hem erişilebilirlik düzenlemelerini hem de temel altyapı yenileme projelerini kapsamaktadır. Bu kategoriler, yavaş şehir ünvanının getirdiği değişimlerin her iki bölgedeki somut etkilerini gözler önüne sermektedir.

Tablo 5.8. Katılımcıların fiziksel ve çevresel etkiler teması için ilçeye göre kodlara yaptıkları atıfların ağırlıkları

Kod Sistemi	MUDURNU	GÖYNÜK	TOPLAM
▼ Fiziksel ve Çevresel Etkiler			0
▼ Tarihi ve Kültürel Yapıların Korunması			0
Sit Alanı Uygulamaları ve Yerel Dokunun Korunması	●	●	7
Kültürel Miras Niteliğindeki Ağaçların Bakımı	●		1
▼ Çevre Düzenlemeleri ve Yeşil Alan Projeleri			0
Yeşil Alanların Artırılması ve Ağaçlandırma Çalışmaları		●	3
Çevre Kirliliğinin Azaltılmasına Yönelik Projeler	●	●	8
▼ Altyapı ve Fiziksel Düzenlemeler			0
Engellilere Yönelik Erişilebilirlik Düzenlemeleri	●		1
Su ve Kanalizasyon Altyapı Çalışmalarının Geliştirilmesi	●	●	3
Σ TOPLAM	9	14	23

Mudurnu ve Göynük’ün fiziksel ve çevresel çalışmaları farklı önceliklere sahip olmakla birlikte, belirli kategorilerde dikkat çekici ayrışmalar sergilemektedir. Tablo 5.8.’de yer alan veriler, Göynük’te yeşil alan projeleri ve çevre kirliliğinin azaltılmasına yönelik projelerle çevre düzenlemelerine daha fazla vurgu yapıldığını, Mudurnu’nun ise kültürel miras niteliğindeki ağaçların bakımına öncelik verildiği görülmektedir. Nitekim Göynük’te çevre kirliliğinin azaltılmasına yönelik projeler öne çıkarken, Mudurnu’da engellilere yönelik erişilebilirlik düzenlemelerinin sosyal kapsayıcılığı artırma hedefiyle ele alındığı anlaşılmaktadır. Bu iki bölge, yavaş şehir ünvanını kendi çevresel ihtiyaçlarına göre şekillendirirken, tablo 5.8.’de detaylandırıldığı üzere, her bir kategorideki farklılıklar, bu stratejik yaklaşımların altını çizmektedir.

5.3.1 Tarihi ve Kültürel Yapıların Korunması

Mudurnu ve Göynük ilçeleri, yavaş şehir ünvanının etkisiyle tarihi ve kültürel yapıların korunması konusunda önemli adımlar atmıştır. Mudurnu’da sit alanı statüsü, bölgedeki tarihi dokunun korunması açısından önemli bir çerçeve sunmakta, bina yapımına izin verilmediği ve mevcut yapıların restorasyon çalışmalarına odaklanıldığı ifade edilmektedir (M2). Benzer şekilde Göynük’te de sit alanı uygulamaları çerçevesinde tarihi yapılar koruma altına alınmış ve restorasyon çalışmaları hız kazanmıştır (G2). Her iki bölge de bu uygulamalarla tarihi kimliklerini korumayı hedeflemekte, ancak Göynük’te sit alanı

uygulamalarının daha belirgin ve kapsamlı bir şekilde ön planda olduğu anlaşılmaktadır.

“Göynük sit alanı olduğu için büyük değişiklikler yapılamıyor. Restorasyon çalışmaları her sene Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından yapılmaktadır.” (G2)

"Mudurnu’da sit alanı olduğu için bina yapılmıyor; mevcut yapılar ise restore ediliyor. Tarihi doku koruma altına alındı." (M2)

Tarihi yapıların restorasyonu, her iki bölgede de kültürel mirasın korunmasına katkı sağlarken, bu süreçte farklı yaklaşımlar dikkat çekmektedir. Her iki ilçenin de coğrafi ve tarihi özelliklerinin farklı oluşu restorasyon çalışmalarında da farklılıklar yaratmıştır. Mudurnu’da tarihi konakların ön planda olması ve bu konakların turizme kazandırılması amacıyla kapsamlı restorasyon projelerinin hayata geçirildiği, ayrıca bu çalışmaların bölgenin turizm potansiyelini artırdığı vurgulanmaktadır (M2). Göynük’te ise (sokak sağlıklılaştırma projeleri kapsamında tarihi sokakların düzenlendiği ve kaldırımların yenilendiği belirtilmektedir (G6, G8 ve G9). Bu tür projeler, tarihi yapılarla birlikte çevresel dokunun da korunmasına yönelik önemli katkılar sunmaktadır. Bununla birlikte, Mudurnu’da özellikle turistlerin yoğun ilgi gösterdiği bölgelerde tarihi yapıların restorasyonuna daha fazla ağırlık verildiği görülmektedir (M6).

"Tarihi binaların restorasyon çalışmaları hız kazandı; yeni düzenlemeler sayesinde kültürel mirasın korunması amaçlanıyor." (M3)

“Konaklar restore ediliyor. Hâlen acil ve kapsamlı şekilde onarıma ihtiyaç duyulan konaklar var. 2022 yılında Mudurnu Kaymakamlığı tarafından Haytalar Konağının restorasyon süreci başlatıldı. Bu konaklar bölge turizmi açısından büyük bir potansiyel oluşturmaktadır.” (M2)

"Abant Gölü’ne yakın bölgelerde çevre düzenlemesi yapıldı, ancak bu çalışmalar tarihi yapıya zarar vermemeye özen gösterildi." (M6)

"Sokak Sağıklaştırma projesi kapsamında kaldırımlarımız yenilendi ve bazı yollar trafiğe kapatıldı." (G8)

Kültürel miras niteliğindeki ağaçların bakımı hem Mudurnu hem de Göynük’te çevresel etkilerin bir parçası olarak önemsenmektedir. Göynük’te fidan dikim projeleri ve yeşil alan düzenlemeleri gerçekleştirilirken (G5), bu çalışmaların çevresel dokuyu iyileştirme ve tarihi yapıların çevresini güzelleştirme amacı taşıdığı anlaşılmaktadır. Göynük’te ayrıca müzelerin kontrol altına alınıp restore

edilmesiyle birlikte bu alanların çevresindeki doğal dokunun korunmasına da özen gösterildiği ifade edilmektedir (G1). Mudurnu’da ise çevre düzenlemeleri sırasında tarihi yapılara zarar verilmemesine dikkat edilmekte ve bölgedeki yeşil alan projelerine ağırlık verilmektedir (M6). Her iki bölgede de çevre düzenlemelerinin tarihi dokunun korunmasını destekler nitelikte olduğu gözlenmektedir.

"Şehrin belirli alanlarında park çalışmaları ve yeşil alan düzenlemeleri yapılıyor, ayrıca İstanbul Büyükşehir Belediyesi ve Odunpazarı Belediyesi destekleri, Bolu Belediyesi ve Göynük Belediyesi ekipleri ile ilçemizde çiçeklendirme, bakım ve sulama çalışmaları gerçekleştirildi." (G5)

"Belediyemiz özellikle müzelerimizi kontrol altına alıp restore ediyor." (G1)

"İlçemizde yapılan çevre düzenlemeleri çerçevesinde, tarihi dokuya saygı gösterilerek, günümüz ihtiyaçlarına uygun şekilde bölgenin doğal güzellikleri korunuyor. Bizler tarihi dokuya saygı göstererek ve koruyarak onu gelecek nesillere aktarmayı istiyoruz. Ayrıca yeşil alan projeleriyle, ilçenin yaşam kalitesi artırılıyor." (M6)

Mudurnu ve Göynük, tarihi yapıların ve çevresel mirasın korunması açısından benzer hedeflere sahip olsa da farklı öncelikler sergilemektedir. Göynük, sit alanı uygulamaları ve restorasyon çalışmaları ile daha kapsamlı bir koruma stratejisi geliştirirken, Mudurnu ise bu çabalarını restorasyon projeleri ve çevre düzenlemeleriyle desteklemektedir. G4, Göynük’teki restorasyon çalışmalarının bölgenin turizm potansiyelini artırdığına dikkat çekerken, bu tür çalışmaların tarihi kimliği korumanın yanı sıra ekonomik getiriler de sağladığını ifade etmiştir. Bu farklılıklar, her iki bölgenin de yavaş şehir ünvanını tarihi ve çevresel miraslarını sürdürülebilir şekilde koruma yönünde kullandığını göstermektedir.

"Sit alanı statüsü ile birlikte tarihi konakların restorasyonuna daha fazla önem verilmeye başlandı. Özellikle turistlerin yoğun ilgi gösterdiği bölgelerde yapılan bu restorasyon çalışmaları, ilçemizin turizm potansiyelini de artırıyor." (G4)

5.3.2 Çevre Düzenlemeleri ve Yeşil Alan Projeleri

Göynük ve Mudurnu ilçeleri, yavaş şehir ünvanı sonrasında çevre düzenlemeleri ve yeşil alan projeleri alanında çeşitli çalışmalara sahne olmuş, bu projelerle fiziksel ve çevresel etkilerin iyileştirilmesine yönelik önemli adımlar atılmıştır.

Göynük'te, özellikle yeşil alanların artırılması ve çevre düzenlemeleri projelerinde ciddi ilerlemeler kaydedilmiştir. G5, çocuk parklarında zemin kaplama çalışmalarının yapıldığını ve yeşil alanların korunmasına büyük önem verildiğini vurgulamıştır. Bu tür projeler, Göynük'teki fiziksel çevreyi daha sağlıklı bir yapıya kavuşturmakta ve yerel halkın yaşam kalitesini artırmaktadır. Mudurnu'da ise çevre düzenlemeleri genelde altyapı yenilemeleri ve çevreyi koruma projeleriyle sınırlı kalmaktadır. Her iki ilçenin amacı da çevresel sürdürülebilirliği sağlamaktır. Ancak bu sürdürülebilirlik çerçevesinde oluşan projelerin odak noktaları ve kapsamaları farklılık göstermektedir.

Yeşil alanların artırılması ve ağaçlandırma çalışmaları, Göynük'te daha yoğun bir şekilde ele alınmış ve uygulamaya geçirilmiştir. G5, çevreyi güzelleştirme ve yeşillik alanların korunması için çöp kutularının stratejik noktalara yerleştirildiğini, park alanlarının düzenlenerek daha erişilebilir hale getirildiğini belirtmiştir. Mudurnu'da ise yeşil alan çalışmalarının daha sınırlı olduğu anlaşılmaktadır. Abant Gölü çevresinde yapılan düzenlemeler gibi yeşillik alanların artırılmasına yönelik çalışmalar bulunsada Göynük'teki kadar kapsamlı bir ağaçlandırma veya çevre düzenlemesi yapılmamıştır (M6). M1, kentte otopark sorunları gibi çevre kirliliğini dolaylı olarak etkileyen problemlerin çözümü için yeni projeler üzerinde çalışıldığını belirtmiş, ancak doğrudan kirliliği azaltmaya yönelik adımların henüz tam anlamıyla hayata geçirilmediğini ifade etmiştir. Bu farklılıklar, Göynük'ün yeşil alan projelerine daha fazla öncelik verdiğini göstermektedir.

"Yeşillik alanların korunmasına çok önem veriyoruz, çöp kutularımız belli başlı noktalara yerleştirildi. Özellikle parklarda, bahçelerde, umuma açık yerlerde, tuvalet ve çevre temizliği için hem belediyemiz hem halkımız gerekli özeni göstermektedir. Yine dere temizliklerimiz olmakta. Ayrıca, çocuk parklarında çocuklarımızın daha güvenli şekilde oyun oynamaları için kauçuk zemin kaplama çalışmaları yürütüyoruz." (G5)

"Kentte çok fazla otopark sorunu var, bu soruna çözüm bulmak için yeni projeler üzerinde çalışıyoruz." (M1)

"Abant Gölü'ne yakın bölgelerde çevre düzenlemesi yapıldı, bu çalışmalarda tarihi yapıya zarar verilmemesine özen gösterildi." (M6)

Ayrıca her iki ilçede de temiz ve sürdürülebilir bir çevre için, hava kirliliğinin ve su kirliliğinin azaltılması, doğal kaynakların ve biyolojik çeşitliliğin

korunması amacıyla yenilenebilir enerji kaynakları için projeler ve çalışmalar hazırlanmıştır.

“İlçemizin en büyük geçim kaynağı olan tavuk çiftliklerinin çatılarında güneş panelleri kullanılmaktadır. Yaylalarımız da ise kuzey kısımlarda 100’den fazla rüzgâr enerjisi bulunmaktadır.” (G10)

“Benim güneş enerji paneli projem var bizler bunu Kırsal Kalkınma Projesi ile gerçekleştirdik. Kümesimizin enerjisini karşıladıktan sonra kalanı da tedarikçi firma üzerinden satıyoruz.” (G2)

“Bolu Belediyesi ile ortak bir GES projemiz var. Bu konuda ortak bir protokolümüz mevcut. Musalla Mahallesi’nde belediyeye ait 22 dönümlük arazide GES kurulacak. Proje sayesinde ciddi bir elektrik tasarrufu sağlanmış olacak. Şu an da ise Pelitözü köyünde hayvan gübrelerinden elde edilen fermentasyon ile elektrik üreten bir fabrikamız var. Bu hayvan atıkları da o tesise değerlendirilerek geri dönüşüme katkı sağlamış oluyor.” (M1)

“Bizler işletmemizde çevre dostu çözümler ile sürdürülebilir bir çevre için yavaş şehir Mudurnu’muza elektrikli araç istasyonu kurduk. Yenilenebilir enerji kullanımı mikro ölçekte ve turizm sektöründe kullanmak yavaş şehir ünvanımıza yakışıyor.” (M2)

“Mudurnu ilçesi Köylere Hizmet Götürme Birliği tarafından yaptırılan Güneş Enerji Paneli İçme Suyu sondaj yapım işi yürütülmektedir.” (M10)

Her iki ilçede de çevre düzenlemeleri ve altyapı çalışmaları, yavaş şehir ünvanının getirdiği gereksinimlere göre ve yavaş şehir konseptine uygun şekilde şekillendirilmeye çalışılmaktadır. Göynük’te yürütülen sokak sağlıklaştırma projeleri, kaldırımların yenilenmesi ve yolların trafiğe kapatılması gibi adımlar, fiziksel çevrenin düzenlenmesine yönelik çabalara örnek teşkil etmektedir (G8). Böylelikle daha sakin ve sessiz bir ortam oluşturmak amaçlanmıştır. Mudurnu’da ise altyapı projeleri ve su hatlarının yenilenmesi gibi çalışmalar daha ön planda tutulmakta ve bölgenin fiziksel yapısını modernize etme amacı güdülmektedir (M1). Bu farklılıklar, Göynük’ün çevre düzenlemelerini fiziksel alan iyileştirmeleri üzerinden gerçekleştirirken, Mudurnu’nun daha çok temel altyapı sorunlarını çözmeye odaklandığını ortaya koymaktadır.

“Sokak Sağlıklaştırma projesi kapsamında kaldırımlarımız yenilendi ve bazı yollar trafiğe kapatıldı.” (G8)

"Kentin pis ve temiz su alt yapısı komple değiştirildi. İlerleyen dönemlerde Abant Yaylası'ndan Mudurnu'ya içme suyu hattı projesi hayata geçirilecek." (M1)

Göynük ve Mudurnu'daki bu projeler, çevre düzenlemeleri ve yeşil alan çalışmaları ile yavaş şehir ünvanının gerekliliklerini yerine getirme çabalarının bir yansıması olarak değerlendirilebilir. İlçelerin coğrafi özellikleri, tarihi dokuları ve ekonomik durumları uygulanacak projelerin kapsamını belirlemektedir. Göynük, yeşil alan projelerine verdiği önemle çevresel sürdürülebilirliği sağlamayı amaçlarken, Mudurnu'da çevresel düzenlemeler daha çok altyapı sorunlarına yönelik olarak şekillenmiştir. G11, Çubuk Gölü çevresinde yapılan çevre düzenlemeleri ile turizme katkı sağlandığını belirtmiştir. Bu tür düzenlemeler, her iki bölgenin de çevresel iyileştirmeleri yerel turizm potansiyeli ile birleştirerek bölgesel kalkınmaya katkıda bulunduğunu göstermektedir.

"Çubuk Gölü çevresinde turizm için çevre düzenlemesi yapıldı." (G11)

5.3.3 Altyapı ve Fiziksel Düzenlemeler

Mudurnu ve Göynük ilçeleri, yavaş şehir ünvanı sonrası altyapı ve fiziksel düzenlemeler alanında çeşitli çalışmalar gerçekleştirmiş, bu düzenlemelerle bölgesel gelişimlerine katkı sunmayı amaçlamışlardır.

Mudurnu'da özellikle engellilere yönelik erişilebilirlik düzenlemelerine büyük önem verildiği ve bu kapsamda belediye binası ve şehir kaldırımlarının engellilere uygun hale getirildiği belirtilmektedir (M4). Kamu binalarına eklenen rampalar ve genişletilen kaldırımlar, Mudurnu'da toplumsal kapsayıcılığın artırılmasına yönelik bir adım olarak değerlendirilmektedir. Göynük'te ise bu tür düzenlemelere daha sınırlı oranda vurgu yapılmış, daha çok su ve kanalizasyon altyapısının geliştirilmesi ön planda tutulmuştur.

"Belediye binası ve şehir kaldırımları engellilere uygun hale getirildi; ayrıca kamu binalarında rampalar bulunuyor." (M4)

"Engellilere yönelik kamu binalarına ve şehir kaldırımlarına rampalar yapıldı. Kaldırımlara sarı şeritler çekildi. Halka açık umumi tuvaletlerde engelli tuvaleti bulunmaktadır." (M7)

Su ve kanalizasyon altyapısının geliştirilmesi alanında ise Göynük'te kapsamlı çalışmalar gerçekleştirilmiştir. G1, doğalgaz ve su boru hatlarının onarımı gibi temel altyapı yenileme çalışmalarının tamamlandığını ifade etmiş, bu

düzenlemelerin bölgedeki yaşam kalitesine katkı sağladığını belirtmiştir. Göynük'te yürütülen bu çalışmalar, temel altyapı sorunlarını çözerek bölgenin modernleşmesine katkı sunmayı hedeflemektedir. Mudurnu'da ise altyapı çalışmalarının bir kısmının tamamlandığı fakat içme suyu hattının yenilenmesi gibi projelerin ilerleyen dönemde uygulanacağı belirtilmiştir (M1). Bu bağlamda, Göynük'te altyapı yenilemelerinin daha sistemli ve kapsamlı bir şekilde gerçekleştirildiği gözlemlenmektedir.

"Doğalgaz boru hattı yapım çalışmaları ile su ve kanalizasyon boru hatlarında onarımlar oldu." (G1)

"Kentın pis ve temiz su alt yapısı komple değıştirildi. İlerleyen dönemlerde Abant Yaylası 'ndan Mudurnu 'ya içme suyu hattı projesi hayata geçirilecek. İlçenin aşağısında bulunan TOKİ'lerle taşıma doğalgaz geldi. Bu yatırımlar sayesinde yerel halkın hem yaşam kalitesi artacak hem de daha konforlu bir yaşam sürecekler." (M1)

İki ilçede yavaş şehir hareketi çerçevesinde engelli bireylerin ihtiyaçlarına uygun olarak şehrin yaşam kalitesini arttırmayı hedeflese de, yaklaşımları farklılık göstermektedir. Mudurnu'da engellilere yönelik yapılan düzenlemeler, kent merkezinin daha erişilebilir hale getirilmesi için önemli bir adım olarak öne çıkmaktadır. M4, özellikle kaldırımların engelli bireyler için uygun hale getirildiğini ve kamu binalarında erişilebilirlik unsurlarına dikkat edildiğini vurgulamıştır. Bu tür düzenlemeler, Mudurnu'nun toplumsal kapsayıcılık politikaları doğrultusunda fiziksel düzenlemelere öncelik verdiğini göstermektedir. Göynük'te ise bu tür projelere daha sınırlı atıf yapılmış, fiziksel düzenlemeler daha çok sokak sağlıklaştırma projeleri gibi çevresel iyileştirmelere odaklanmıştır (G8). Bu durum, Mudurnu'nun erişilebilirlik düzenlemeleri konusunda Göynük'e kıyasla daha fazla çaba sarf ettiğini göstermektedir.

"Mudurnu'da kamu binalarına ve kaldırımlara engelli rampaları konuldu ve bu durum ilçemizi engelli dostu bir ilçe olması yolundaki ilk ve önemli bir adımdı." (M4)

"Sokak Sağlıklaştırma projesi kapsamında kaldırımlarımız yenilendi ve bazı yollar trafiğe kapatıldı." (G8)

Her iki ilçe de de su ve kanalizasyon altyapısının geliştirilmesi konusunda yapılan çalışmaların turizm üzerindeki etkisi konusunda farklı görüşler de öne çıkmaktadır. M6, yavaş şehir ünvanı sonrası başlatılan genel kanalizasyon

alışmalarının turizme zarar verdiğini ve turist sayısında azalmaya yol açtığını ifade etmiştir. Bu çalışmaların turizm potansiyeline etkisi konusundaki eleştiriler, altyapı çalışmalarının bölge ekonomisi üzerindeki olumsuz etkilerine işaret etmektedir. Göynük’te su ve kanalizasyon altyapısının yenilenmesi, uzun vadede bölge için bir avantaj olarak görülsede turizm sektörü açısından geçici bir zorluk yaratmış görünmektedir.

“Yavaş şehir ünvanı ilk alındığı zaman halkı bilinçlendirme çalışmaları yapıldı. Sonrasında ilçemizde genel bir kanalizasyon çalışması yapıldı. O nedenle turlar gelmemeye başladı ve ilçe turizmi ciddi şekilde sekteye uğradı. Hâlâ turizm potansiyeli için güzel sonuçlar alıyoruz diyemiyorum.”

(M6)

“Yol çalışmaları yapılıyor daha önce alt yapı çalışmaları yapıldı. Yapılan bu çalışmalar ilerleyen günlerde daha güzel olacak ama bir yandan da çalışmaların yapılıyor olması turizmi sekteye uğratabiliyor. Çünkü hem inşaat çalışmaları yolları kapattı bu nedenle ulaşım da güçlükler yaşandı hem de ilçede ses ve gürültü kirliliği oldu.” (G1)

Genel olarak değerlendirildiğinde, Mudurnu ve Göynük’te altyapı ve fiziksel düzenlemelere yönelik yaklaşımlar, her iki bölgenin de yavaş şehir hareketini benimsemiş olmasına rağmen farklı önceliklere sahip olduğunu göstermektedir. Mudurnu’da engellilere yönelik erişilebilirlik düzenlemeleri öne çıkarken, Göynük daha çok su ve kanalizasyon altyapısının geliştirilmesine odaklanarak temel yaşam koşullarını iyileştirmeye çalışmıştır. Bu farklılıklar, her iki bölgenin yavaş şehir ünvanını kendi ihtiyaçları doğrultusunda ele aldığını ve fiziksel çevre düzenlemelerini bu doğrultuda şekillendirdiğini ortaya koymaktadır.

6. TARTIŞMA

Bu çalışmada, Göynük ve Mudurnu’da "yavaş şehir" ünvanı sonrasında oluşan ekonomik, sosyal ve çevresel değişimler kapsamlı bir şekilde incelenmiştir. Bulgular, bu ilçelerin yavaş şehir kriterlerine uyum sağlamadaki başarılarını, aynı zamanda yerel bağlamda karşılaştıkları zorlukları ortaya koymaktadır. Göynük ve Mudurnu’da gözlemlenen etkiler, literatürde diğer yavaş şehirlerde bildirilen deneyimlerle paralellik gösterirken, her iki ilçe de kendi coğrafi, kültürel ve toplumsal dinamiklerine göre farklı stratejiler geliştirmiştir.

Tartışma bölümünde, Göynük ile Mudurnu ilçelerine yönelik bu bulgular literatürle karşılaştırılarak değerlendirilmiştir. Bu bağlamda, ekonomik etkiler, sosyal etkiler, çevresel sürdürülebilirlik ve stratejik farklılıklar ana başlıklar altında ele alınmıştır.

Bundan sonraki bölümlerde, literatürdeki benzerlikler ve farklılıklar ışığında her bir bulgu detaylandırılmış ve bu bulguların yerel kalkınma, toplumsal bütünleşme ve çevresel sürdürülebilirlik açısından ne anlama geldiği tartışılmıştır.

6.1 Ekonomik Etkiler

Turizm Gelişimi

Göynük ve Mudurnu, yavaş şehir ünvanı sonrasında turizm stratejilerini yerel ekonomilerini canlandırmak için etkin bir şekilde kullanmıştır. Göynük, inanç turizmi ve geleneksel mimarisiyle dikkat çekerek turistlerin ilgisini çekmiş, aynı zamanda yerel ürünlerin satışını artırmak için tanıtım faaliyetlerine ağırlık vermiştir. Mudurnu ise doğal güzelliklerini ve kültürel zenginliklerini öne çıkararak, özellikle KOBİ’ler ile kadın kooperatifleri aracılığıyla turizmi desteklemiştir. Her iki ilçe de bu süreçte turizm gelirlerinde artış sağlamış, yerel ekonomik faaliyetlerin çeşitlenmesine katkıda bulunmuştur.

Bu bulgular, literatürdeki benzer yavaş şehir örnekleriyle uyum göstermektedir. Örneğin, Seferihisar, “Türkiye’nin ilk yavaş şehri” olarak tanınmasının ardından kültürel ve ekoturizm odaklı bir strateji benimsemiş, yerel pazarları ve alternatif enerji projeleriyle turizm gelirlerini artırmıştır (Akpınar ve Pektaş, 2019:43; Özgenç, 2012: 138; Sırım, 2012: 127). Benzer şekilde, Finike ve Perşembe de turizm potansiyelini artırmak için doğal ve kültürel varlıklarını öne

çıkarmış, Yason Burnu ve Altınportakal Festivali gibi etkinliklerle ziyaretçi çekmeyi başarmıştır (Aykaç, 2024: 382; Türkmen ve Oranlı, 2022: 79).

Yerel Ekonomik Büyüme

Göynük ve Mudurnu, yavaş şehir ünvanını yerel ekonomik büyümeyi teşvik etmek için etkin bir araç olarak kullanmıştır. Göynük, özellikle yerel ürünlerin tanıtımı ve satışına odaklanmış, yöresel gıda ve el sanatları gibi ürünlerin görünürlüğünü artırmak için yerel pazarlar ve festivaller düzenlemiştir. Bu çabalar, yerel üreticilere doğrudan ekonomik katkı sağlamış ve kentin ekonomik kimliğini güçlendirmiştir. Mudurnu ise KOBİ'ler ile kadın kooperatiflerini destekleyerek ekonomik faaliyetlerin çeşitlenmesine öncülük etmiştir. Özellikle kadınların ekonomik hayata katılımını artırmaya yönelik kooperatif modeli, sosyal ve ekonomik dönüşüm açısından önemli bir adım olarak öne çıkmaktadır.

Bu bulgular, literatürdeki diğer yavaş şehir örnekleriyle uyum içersindedir. Örneğin, Seferihisar'da yerel pazarlar ve Slow Food hareketi, tarımsal üretimi artırmak ve yerel ekonomiyi desteklemek için etkili bir şekilde kullanılmıştır (Özgenç, 2012: 148; Sırım, 2012: 127). Benzer şekilde, Finike'de üretici pazarları ve coğrafi işaretli ürünler ekonomik büyümenin temel taşları olmuştur (Aykaç, 2024: 382).

Göynük ve Mudurnu'nun bu yöndeki stratejileri, yavaş şehrin sürdürülebilir ekonomik büyüme hedefleriyle doğrudan örtüşmektedir. Bununla birlikte, bu stratejilerin başarıyla uygulanması bazı kritik faktörlere bağlıdır. Özellikle, yerel halkın projelere dâhil edilmesi ve ekonomik faydaların toplumun geniş kesimlerine yayılması önemlidir. Literatürde de vurgulandığı gibi, Seferihisar'da ekonomik faydaların eşit dağıtımı konusundaki eksiklikler, yavaş şehir ünvanının potansiyelini tam anlamıyla gerçekleştirme önünde bir engel oluşturmuştur (Akpınar ve Pektaş, 2019: 43). Benzer şekilde, Köyceğiz ve Enez'de, altyapı eksiklikleri ve ekonomik faaliyetlerin sürekliliğinin sağlanamaması büyüme sürecini kısıtlayan faktörler arasında yer almıştır (Bayram, 2024:80; Önal, 2023:39).

Yavaş şehir ünvanı, yerel ekonomik büyüme için önemli fırsatlar sunmaktadır, ancak bu fırsatların uzun vadeli ve sürdürülebilir bir şekilde yönetilmesi gereklidir. Göynük'ün yerel ürün görünürlüğüne odaklanan stratejisi ve Mudurnu'nun kooperatif temelli modeli, bu sürecin başarılı örnekleri arasında yer almakta ve diğer yavaş şehirlere model oluşturabilecek niteliktedir.

Gelir Yaratımı

Göynük ve Mudurnu’da yavaş şehir girişimleri, yerel ekonomilere doğrudan finansal faydalar sağlamıştır. Göynük, özellikle yerel ürünlerin pazarlanması ve turistik çekim noktalarının tanıtımıyla gelirlerini artırmıştır. İnanç turizmi etkinlikleri ve tarihî mirasın korunması çabaları, ziyaretçi sayısında artışa neden olmuş, bu da konaklama ve yeme-içme sektörlerinde ekonomik canlanma yaratmıştır. Mudurnu ise kadın kooperatiflerinin üretim ve satış faaliyetlerini destekleyerek, özellikle kırsal bölgelerde istihdamı artırmış ve ekonomik katılımı güçlendirmiştir.

Yerel girişimlerin ekonomik katkıları, literatürdeki diğer yavaş şehir örneklerinde de sıkça dile getirilmektedir. Örneğin, Seferihisar’da Slow Food ilkeleri çerçevesinde yerel gıda üretimi ve pazarların teşvik edilmesi, doğrudan yerel gelirlerde artış sağlamıştır (Sırım, 2012: 127). Benzer şekilde, Yenipazar ve Enez, yerel pazarlar ve gastronomi turizmi aracılığıyla finansal kazanç elde etmiştir. Enez’de balık çorbası gibi bölgesel gastronomi ürünlerinin tanıtımı ve turistik etkinlikler, turizm gelirlerini artırmış ve istihdam fırsatları yaratmıştır (Bayram, 2024: 81; Gümüşdal, 2023: 105).

Ancak, Göynük ve Mudurnu’da gözlemlenen ekonomik faydaların sürdürülebilirliğini engelleyen bazı zorluklar da bulunmaktadır. Özellikle altyapı eksiklikleri, yerel girişimlerin tam potansiyeline ulaşmasının önünde bir engel teşkil etmektedir. Örneğin, Köyceğiz’de yetersiz ulaşım altyapısı ve konaklama imkânlarının sınırlı olması, turizmden elde edilen gelirlerin artışını sınırlayan faktörler arasında yer almıştır (Önal, 2023: 77). Benzer şekilde, Enez’de yerel ürünlerin tanıtımı ve pazar erişimi konularında yaşanan zorluklar, yerel ekonominin daha geniş ölçekte büyümesini kısıtlamıştır (Bayram, 2024: 83).

Bu bağlamda, yavaş şehir ünvanı, yerel gelir yaratımını destekleyen önemli bir mekanizma olarak öne çıkmaktadır. Ancak, bu süreçte altyapı iyileştirmeleri ve daha kapsamlı bir tanıtım stratejisi, ekonomik faydaların sürdürülebilir bir şekilde artırılmasında kritik bir role sahiptir. Göynük ve Mudurnu’nun gelir artırma çabaları, bu tür stratejilerin başarısını gösteren örnekler arasında yer almakta, ancak bu süreçlerin sürekliliği ve geniş katılım için iyileştirmelere ihtiyaç duyulmaktadır.

6.2 Sosyal ve Kültürel Etkiler

Kültürel Mirasın Korunması

Göynük ve Mudurnu, yavaş şehir ünvanı sonrasında kültürel mirasın korunması konusuna özel bir önem vermiştir. Göynük, inanç turizmi ve geleneksel el sanatları gibi kültürel unsurları ön plana çıkararak yerel kimliğini güçlendirmiştir. Özellikle tarihî camiler, türbeler ve el yapımı ürünler, Göynük'ün kültürel dokusunun korunmasında merkezi bir role sahiptir. Bu çabalar, hem yerel topluluk içinde kültürel devamlılığı teşvik etmiş hem de bu unsurları turizmin bir parçası haline getirerek ekonomik faydalar sağlamıştır. Mudurnu ise, kültürel kooperatifler aracılığıyla toplumsal hafızayı koruma ve yeniden canlandırma stratejisini benimsemiştir. Kadın kooperatifleri, yerel yiyeceklerin ve geleneksel el sanatlarının üretimi ve tanıtımıyla hem kültürel mirası yaşatmış hem de bu mirası ekonomik bir değer haline dönüştürmüştür. Ayrıca, Mudurnu'nun tarihî ahşap konaklarının restorasyonu ve sokak festivalleri gibi etkinlikler, bu zengin kültürel mirasın yerel halk ve ziyaretçiler tarafından daha geniş ölçekte tanınmasını sağlamıştır.

Bu bulgular, literatürdeki diğer yavaş şehir örnekleriyle de büyük ölçüde örtüşmektedir. Örneğin, Uzundere'nin folklor ve halk hikayelerine dayalı geleneklerini yaşatma çabaları, Göynük'ün inanç turizmine dayalı kültürel odaklı çalışmalarıyla paralellik göstermektedir (Çetinkaya vd., 2016: 1071). Benzer şekilde, Perşembe'nin geleneksel mutfak kültürünü tanıtmaya ve festival düzenleme girişimleri, Mudurnu'nun kadın kooperatifleri ve gastronomi temalı etkinlikleri ile benzerlik taşımaktadır (Türkmen ve Oranlı, 2022: 65). Ayrıca, Seferihisar'ın Mandalina Festivali gibi etkinlikler ve yerel Slow Food hareketi, bu tür miras koruma çalışmalarının ekonomik ve sosyal faydalar yaratma potansiyelini göstermektedir (Akpınar ve Pektaş, 2019: 43; Özgenç, 2012: 149).

Sonuç olarak, Göynük ve Mudurnu, kültürel mirasın korunmasında yavaş şehir ilkelerini başarıyla uygulayan örnekler arasında yer almaktadır.

Toplumsal Katılım ve Etkinlikler

Göynük ve Mudurnu, yavaş şehir ünvanını aldıktan sonra toplumsal katılımı artırmak ve sosyal dayanışmayı güçlendirmek amacıyla topluluk odaklı etkinliklere ağırlık vermiştir. Göynük, geleneksel festivaller, inanç temelli organizasyonlar ve el sanatları sergileriyle hem yerel halkın bir araya gelmesini sağlamış hem de turistlerin ilgisini çekmiştir. Mudurnu ise yerel kooperatiflerin desteğiyle

düzenlenen kermesler, kadın üreticilerin pazar etkinlikleri ve tarihî mekânlarda yapılan kültürel programlarla toplumsal etkileşimi teşvik etmiştir. Bu tür etkinlikler, sosyal bağları güçlendirmiş ve yerel kimliği koruma çabalarına katkıda bulunmuştur.

Bu bulgular, literatürdeki diğer yavaş şehir örnekleriyle uyum göstermektedir. Örneğin, Seferihisar’da düzenlenen Mandalina Festivali ve çevre bilincini artırmaya yönelik etkinlikler, toplumsal katılımı artırmanın ve farklı yaş gruplarını bir araya getirmenin etkili bir yolu olarak değerlendirilmiştir (Özgenç, 2012: 149; Sırım, 2012: 127). Benzer şekilde, Yalvaç’ın topluluk temelli turizm stratejileri, geleneksel üreticilerin festivallere ve pazar etkinliklerine katılımını desteklemiş ve sosyal dayanışmayı güçlendirmiştir (Akca ve Özcan, 2021: 964).

Sonuç olarak, Göynük ve Mudurnu’da topluluk katılımını artırmaya yönelik etkinlikleri, yavaş şehir hareketinin sosyal boyutunu güçlendiren başarılı örnekler arasında yer almaktadır. Ancak, bu çabaların sürekliliğini sağlamak ve modern taleplerle geleneksel değerler arasında bir denge kurmak, bu etkinliklerin etkisinin daha kalıcı olmasını sağlayacaktır. Bu bağlamda, katılımın genişletilmesi ve yerel halkın bu süreçlere daha fazla dâhil edilmesi kritik öneme sahiptir.

6.3 Çevresel ve Fiziksel Etkiler

Sürdürülebilirlik Girişimleri

Göynük ve Mudurnu, çevresel sürdürülebilirlik hedeflerini gerçekleştirmek amacıyla yavaş şehir ilkeleri doğrultusunda çeşitli projeler hayata geçirmiştir. Her iki ilçede yenilenebilir enerji projelerine öncelik vererek enerji tüketimini azaltmaya ve çevre dostu bir enerji altyapısı oluşturmaya odaklanmıştır. Özellikle güneş ve rüzgâr enerjisi kaynaklarının kullanımı, ilçenin karbon ayak izini azaltırken, enerji maliyetlerini düşürme açısından da önemli katkılar sağlamıştır.

Bu girişimler, literatürdeki diğer yavaş şehir örnekleriyle uyum içerisindedir. Örneğin, Seferihisar, güneş enerjisiyle çalışan sokak lambaları ve enerji verimliliği eğitim programları gibi projelerle çevresel sürdürülebilirlikte önemli adımlar atmıştır (Özgenç, 2012: 138; Sırım, 2012: 125). Benzer şekilde, Köyceğiz’de bisiklet yolları ve araç kullanımını azaltmaya yönelik projeler, kentsel hareketliliğin çevresel etkilerini azaltmayı hedeflemiştir (Önal, 2023: 42). Göynük ve Mudurnu’nun yeşil alan ve yenilenebilir enerji odaklı stratejileri, bu tür

sürdürülebilirlik projelerinin yavaş şehir ünvanı bağlamındaki önemini göstermektedir.

Altyapı Geliştirme

Göynük ve Mudurnu, yavaş şehir ünvanının ardından altyapı gelişimine yönelik farklı yaklaşımlar benimsemiştir. Göynük, kültürel peyzajların korunmasına öncelik vererek tarihî dokunun bozulmadan modernleşmesini sağlamaya çalışmıştır. Tarihî yapılar ve sokak düzenlemeleri, hem yerel halkın günlük yaşamını kolaylaştırmış hem de ziyaretçilerin bu kültürel atmosferi deneyimlemelerine olanak tanımıştır. Mudurnu ise, yeni tesislerin inşası ve mevcut altyapının modernize edilmesi üzerine yoğunlaşmıştır. Örneğin, turistik faaliyetleri desteklemek amacıyla konaklama ve etkinlik alanları gibi yeni tesisler geliştirilmiş, bu da ilçenin turizm kapasitesini artırmıştır.

Bu yaklaşımlar, global yavaş şehir uygulamalarıyla uyum içerisindedir. Benzer şekilde, Gündül’de yolların çevre dostu malzemelerle yenilenmesi ve kamu alanlarının iyileştirilmesi hem çevresel hem de kentsel sürdürülebilirlik hedeflerine hizmet etmiştir (Aslan ve Ercoşkun, 2019: 101). Göynük’ün kültürel miras odaklı yaklaşımı ve Mudurnu’nun modernleşme öncelikleri, bu tür yavaş şehir uygulamalarının esnekliğini ve yerel bağlama uyarlanabilirliğini göstermektedir.

Ancak, altyapı geliştirme süreçlerinde bazı engeller ve eksiklikler de dikkat çekmektedir. Göynük ve Mudurnu’da, özellikle ulaşım ve erişilebilirlik alanlarında iyileştirmeye ihtiyaç duyulmaktadır. Literatürde de benzer zorluklar rapor edilmiştir. Örneğin, Finike’de turistik alanlara ulaşımın yetersizliği ve konaklama olanaklarının sınırlı olması, ziyaretçi deneyimini olumsuz etkileyen önemli faktörler arasında yer almaktadır (Aykaç, 2024: 381). Akyaka’da ise trafik sıkışıklığı ve yetersiz toplu taşıma hizmetleri hem turistler hem de yerel halk için ciddi sorunlar yaratmıştır (Ören, 2020: 75). Bu tür altyapı eksiklikleri, yavaş şehir ünvanının ekonomik ve sosyal faydalarını tam olarak gerçekleştirme potansiyelini sınırlamaktadır.

Sonuç olarak, Göynük ve Mudurnu’nun altyapı geliştirme yaklaşımları, yavaş şehir kriterlerini karşılayan başarılı örnekler sunmaktadır. Bununla birlikte, ulaşım ve erişilebilirlik konularında daha kapsamlı bir planlama ve altyapı yatırımı yapılması gereklidir. Özellikle turizm baskısına dayanıklı, sürdürülebilir ve kapsayıcı altyapı projeleri, bu ilçelerin hem yerel halk hem de turistler için daha işlevsel ve erişilebilir hale gelmesini sağlayacaktır.

6.4 Stratejik Bulgular ve Farklılıklar

Göynük, yavaş şehir ünvanını stratejik bir pazarlama aracı olarak kullanmada önemli bir başarı elde etmiştir. İlçe, kültürel mirasını ve inanç turizmini öne çıkaran tanıtım kampanyaları sayesinde tanınırlığını artırmıştır. Göynük'ün bu süreçte dijital platformları etkin bir şekilde kullanması ve tarihî mekânların görseelliğini vurgulayan pazarlama materyalleri hazırlaması, ziyaretçi sayısındaki artışa önemli ölçüde katkıda bulunmuştur. Mudurnu ise farklı bir strateji benimseyerek kooperatif odaklı bir model geliştirmiştir. Kadın kooperatifleri aracılığıyla, el sanatları ve yerel yiyeceklerin üretimi ve tanıtımı gibi faaliyetlere odaklanan Mudurnu, sürdürülebilir bir ekonomik model oluşturmuştur. Bu yaklaşım, turizm odaklı bir markalaşma yerine, yerel ekonominin topluluk temelli bir yaklaşımla güçlendirilmesine dayanmaktadır. Mudurnu'nun bu özgün stratejisi, yavaş şehir hareketinin farklı yerel dinamiklere göre nasıl çeşitlenebileceğini göstermektedir.

Bu stratejik yaklaşımlar, literatürdeki diğer yavaş şehir örnekleriyle hem paralellikler hem de farklılıklar göstermektedir. Örneğin, Seferihisar, Türkiye'nin ilk yavaş şehri olarak kazandığı ünü etkin bir şekilde kullanmış, ancak bu görünürlüğün sürdürülebilir bir etki yaratması konusunda bazı zorluklarla karşılaşmıştır. Özellikle yerel halk arasında yavaş şehir ilkelerinin yeterince anlaşılması ve tanıtım faaliyetlerinin sürekli bir stratejiye dayanmaması, Seferihisar'ın markalaşma potansiyelini sınırlayan unsurlar olarak belirtilmiştir (Akpınar ve Pektaş, 2019: 43). Enez'de ise koordinasyon eksiklikleri, yavaş şehir ünvanının etkili bir şekilde kullanılmasını zorlaştırmıştır. Enez'deki yerel paydaşlar, tanıtım faaliyetlerinde uyumlu bir strateji geliştirememenin, bölgenin potansiyelini tam olarak gerçekleştirememesine neden olduğunu ifade etmiştir (Bayram, 2024: 99). Mudurnu'nun kooperatif odaklı modeli ve Göynük'ün etkin pazarlama çalışmaları, bu tür eksikliklerin üstesinden gelmek için örnek teşkil edebilir.

Sonuç olarak, Göynük ve Mudurnu'nun markalaşma ve görünürlük stratejileri, yavaş şehir ünvanının yerel bağlamlara göre nasıl farklı şekillerde uygulanabileceğini ortaya koymaktadır. Göynük'ün tanıtım kampanyalarındaki başarısı ve Mudurnu'nun topluluk odaklı ekonomik yaklaşımı, diğer yavaş şehirlere ilham verebilecek güçlü stratejik örneklerdir. Ancak, bu stratejilerin

sürdürülebilirliği için yerel halkın daha geniş katılımının sağlanması ve tanıtım faaliyetlerinin uzun vadeli planlara dayandırılması gereklidir.

6.5 Değerlendirme ve Çıkarımlar

Bulgular, literatürdeki diğer yavaş şehir örnekleriyle büyük ölçüde uyum gösterirken, Göynük ve Mudurnu'nun kendine özgü katkılarını da ortaya koymaktadır.

6.5.1 Bulguların Literatürle Uyumu ve Farklılıkları

Ekonomik açıdan, Göynük ve Mudurnu'da turizmin geliştirilmesi ve yerel ürünlerin desteklenmesiyle sağlanan ekonomik büyüme, Seferihisar (Sırım, 2012: 129), Yenipazar (Gümüşdal, 2023: 59) ve Perşembe (Türkmen ve Oranlı, 2022: 79) gibi örneklerle uyumludur. Göynük'ün turizm odaklı pazarlama stratejileri ve Mudurnu'nun kooperatif modeli, yavaş şehir ilkelerinin farklı yerel bağlamlarda uygulanabilirliğini göstermektedir.

Sosyal boyutta, Göynük'ün inanç temelli geleneklerini koruma çabaları ve Mudurnu'nun kadın kooperatifleri üzerinden toplumsal katılımı teşvik etmesi, Uzundere'nin folklor etkinlikleri (Çetinkaya vd., 2016: 1071), Perşembe'nin gastronomi festivalleri (Türkmen ve Oranlı, 2022: 79) ve Seferihisar'ın Mandalina Festivali (Özgenç, 2012: 149) ile örtüşmektedir.

Çevresel sürdürülebilirlik açısından, Mudurnu'nun yenilenebilir enerji projeleri ve Göynük'ün yeşil alan koruma çalışmaları, Seferihisar'ın güneş enerjisi projeleri (Sırım, 2012: 125) ve Köyceğiz'in bisiklet yolları (Önal, 2023: 42) gibi girişimlerle uyum içerisindedir.

6.5.2 Yerel Yönetim, Toplumsal Katılım ve Kentsel Planlama İçin Çıkarımlar

Bu bulgular, yerel yönetimlerin yavaş şehir kriterlerini uygularken karşılaştığı fırsatları ve zorlukları açıkça göstermektedir. Göynük ve Mudurnu örnekleri, yerel yöneticilerin çevresel sürdürülebilirliği sağlamak için yenilikçi enerji çözümlerine ve altyapı projelerine öncelik vermesi gerektiğini vurgulamaktadır. Ayrıca, topluluk katılımının artırılması için yerel halkın eğitimi ve farkındalık çalışmaları hayati önem taşımaktadır. Seferihisar'da görülen düşük toplumsal katılım seviyeleri (Akpınar ve Pektaş, 2019: 40) ve Köyceğiz'deki

koordinasyon eksiklikleri (Önal, 2023: 72), Göynük ve Mudurnu'nun dikkat etmesi gereken konular arasında yer almaktadır.

Sürdürülebilir kentsel planlama açısından, Göynük'ün tarihî dokuyu koruma stratejileri, Güzöl'ün yol yenileme projeleri (Aslan ve Ercoşkun, 2019: 106) ve Perşembe'nin ekoturizm altyapısı (Türkmen ve Oranlı, 2022: 69) ile uyumlu bir örnek sunmaktadır. Bununla birlikte, Mudurnu'da altyapının geliştirilmesine yönelik çabalar, turistik büyümeyi destekleyecek şekilde daha uzun vadeli bir planlama gerektirmektedir.

6.5.3 Göynük ve Mudurnu'nun Yavaş Şehir Hareketine Katkıları

Göynük ve Mudurnu, yavaş şehir hareketine özgün katkılar sunmuştur. Göynük'ün kültürel mirası koruma odaklı tanıtım stratejileri, diğer yavaş şehirler için model teşkil ederken, Mudurnu'nun kadın kooperatiflerine dayalı ekonomik yaklaşımı, toplumsal kapsayıcılığı teşvik eden özgün bir örnek olarak öne çıkmaktadır. Bu katkılar, yavaş şehir hareketinin esneklik ve yerel bağlama uyarlanabilirlik ilkelerini somut bir şekilde yansıtmaktadır.

Göynük ve Mudurnu, yavaş şehir ilkelerini başarıyla uygulayarak, yerel kalkınma, toplumsal dayanışma ve çevresel sürdürülebilirlik alanlarında örnek teşkil eden modeller geliştirmiştir. Ancak, bu başarıların sürdürülebilirliği için, literatürde vurgulanan zorluklara (örneğin, altyapı eksiklikleri) yönelik stratejik çözümler geliştirilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda, Göynük ve Mudurnu, diğer yavaş şehirlerin öğrenebileceği güçlü örnekler sunarken, aynı zamanda bu hareketin gelişimine de değerli katkılar sağlamaktadır.

7. SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu çalışmada, Göynük ve Mudurnu'nun "yavaş şehir" ünvanı sonrasında yaşadığı ekonomik, sosyal ve çevresel etkileri kapsamlı bir şekilde incelenmiştir. Bulgular, bu iki ilçenin yavaş şehir kriterlerine uyum sağlarken, yerel dinamiklere ve kendi ihtiyaçlarına göre özgün stratejiler geliştirdiğini göstermektedir. Yavaş şehir ünvanı, genel anlamda her iki bölgede toplumsal kalkınmaya katkı sağlamakta birlikte, Mudurnu ve Göynük arasında belirgin farklar ortaya çıkarmıştır. Bu farklar, özellikle ekonomik, kültürel ve çevresel önceliklerde kendini göstermektedir.

Ekonomik etkiler teması, yavaş şehir ünvanının her iki bölgede turizm, istihdam ve yerel ekonomiyi geliştirme amaçlı projelere nasıl yansıdığını kapsamaktadır. Göynük, yerel ürünlerin tanıtımı ve sosyal medya kullanımı ile turizm faaliyetleriyle ekonomik büyüme sağlarken; Mudurnu, kadın kooperatifleri ve KOBİ'ler aracılığıyla sürdürülebilir bir ekonomik model geliştirmiştir. Bu durum, Mudurnu'nun doğrudan ekonomik katkılara ve yerel halkın gelirini artırmaya odaklandığını, Göynük'ün ise sürdürülebilir bir turizm yapısı kurmayı amaçladığını göstermektedir.

Sosyal ve kültürel etkiler kapsamında, Mudurnu ve Göynük'ün kültürel mirasın korunması, toplumsal etkinliklerin çeşitlenmesi ve kadın kooperatiflerinin desteklenmesi gibi alanlarda gösterdiği farklılıklar dikkat çekmektedir. Göynük, inanç turizmi ve el sanatlarının korunmasına yönelik projelerle kültürel mirasını yaşatma yolunda adımlar atarken, Mudurnu'nun daha çok marka değerini artırma ve festivallerle toplumsal kaynaşmayı sağlama gibi faaliyetlere önem verdiği anlaşılmaktadır. Göynük'te özellikle kültürel mirasın korunmasına vurgu yapılması, bölgenin tarihi ve kültürel değerlerini koruma konusundaki hassasiyetini ortaya koyarken, Mudurnu'nun festivaller ve halk etkinlikleri aracılığıyla toplumsal birliği güçlendirme hedefi ön plana çıkmaktadır.

Fiziksel ve çevresel etkiler teması, yavaş şehir ünvanının çevre düzenlemeleri, altyapı geliştirme çalışmaları ve tarihi yapıları koruma gibi konuların bölgelere nasıl yansıdığını analiz etmektedir. Göynük'te yeşil alanların artırılması ve çevre kirliliğini azaltmaya yönelik projelerin ağırlıklı olduğu görülürken, Mudurnu'nun ise tarihi dokunun korunması ve engellilere yönelik erişilebilirlik düzenlemelerine daha fazla odaklandığı anlaşılmaktadır. Bu iki farklı

yaklaşım, Göynük'ün çevresel sürdürülebilirliği öncelik haline getirdiğini, Mudurnu'nun ise sosyal kapsayıcılığı desteklemeye çalıştığını göstermektedir.

Yavaş şehir modelinin yerel dinamiklere uyarlanması, bu hareketin başarısı için kritik öneme sahiptir. Göynük ve Mudurnu'nun deneyimleri, yerel kültürel ve ekonomik ihtiyaçlara uygun stratejiler geliştirilmesinin önemini göstermektedir. Göynük'ün tarihî mirasın korunmasına ve tanıtımına odaklanan yaklaşımı ile Mudurnu'nun topluluk temelli kooperatif modeli, yavaş şehir kriterlerinin farklı bağlamlarda nasıl uygulanabileceğine dair değerli örnekler sunmaktadır. Her iki bölge de yavaş şehir ünvanının gerektirdiği değerleri benimserken, kendi yerel özelliklerine göre farklı öncelikler belirlemiştir. Bu durum, yavaş şehir ünvanının esnek yapısının bölgesel farklılıklara nasıl uyum sağlayabildiğini göstermektedir.

Göynük ve Mudurnu, yavaş şehir hareketinin Türkiye bağlamında başarılı uygulamalarını sergileyen iki önemli örnek olarak öne çıkmaktadır. Bununla birlikte, bu başarıların uzun vadeli sürdürülebilirliğini sağlamak için altyapı eksikliklerinin giderilmesi ve toplumsal katılımın artırılmasına yönelik daha kapsamlı stratejiler geliştirilmesi gerekmektedir. Göynük ve Mudurnu'nun deneyimleri, yavaş şehir hareketinin potansiyelini göstermekle kalmayıp, bu hareketin gelişimine yönelik öğrenim fırsatları sunmaktadır. Yavaş şehir ünvanının etkilerinin genişletilmesi ve sürdürülebilir kılınması için, bu tür yerel başarı hikâyelerinden alınacak dersler oldukça değerlidir.

Çalışmadan elde edilen bulgular, yavaş şehir ünvanının farklı bölgelerde, bölgesel ihtiyaçlara göre uyarlanabilecek esnek bir kalkınma modeli sunduğunu ortaya koymaktadır. Her iki bölge de bu ünvanı kendi kültürel, sosyal ve çevresel özelliklerine göre şekillendirmiştir. Böylelikle yavaş şehir ünvanının sadece ekonomik bir araç değil, aynı zamanda toplumsal kaynaşmayı ve kültürel sürdürülebilirliği destekleyen bir yapı sunduğu anlaşılmaktadır.

Çalışma, Göynük ve Mudurnu ilçelerinde hayata geçirilen yavaş şehir projelerinin, İtalya, Portekiz, Fransa ve İspanya gibi Akdeniz çanağı ülkelerindeki yavaş şehirlerde uygulanan uygulamalarla kıyaslanması, bu ilçelerin turizm potansiyelini daha iyi değerlendirmek ve sürdürülebilir bir turizm modeli oluşturmak için katkı sağlayacaktır.

Gelecek çalışmalar için öneriler ise şu şekildedir:

- Farklı kültürel, ekonomik ve çevresel özelliklere sahip yavaş şehirlerin karşılaştırmalı bir analizi, hareketin esnekliğini ve yerel

bağlamlara nasıl uyarlanabileceğini daha iyi anlamaya yardımcı olacaktır. Örneğin, Türkiye'deki Seferihisar, Mudurnu, Göynük gibi şehirlerin Avrupa'daki Orvieto veya Goolwa gibi uluslararası yavaş şehirlerle karşılaştırılması, küresel düzeyde kıyaslama yapma imkânı sunabilir.

- Yavaş şehir ünvanının ekonomik büyüme, sosyal dayanışma ve çevresel koruma üzerindeki uzun vadeli etkilerinin incelenmesi, bu hareketin sürdürülebilirlik hedeflerine ulaşmadaki başarısını değerlendirmek için önemlidir. Bu tür çalışmalar, ünvanın etkilerinin zaman içinde nasıl evrildiğini ortaya koyabilir.
- Toplumun farklı kesimlerinden bireylerin yavaş şehir ünvanına yönelik algılarını derinlemesine inceleyen araştırmalar, bu hareketin toplumsal boyutlarını daha iyi anlamaya katkı sağlayabilir. Özellikle, ticarileştirme ve yerel değerlerin korunması arasındaki denge konusundaki algılar önemli bir odak noktası olabilir.
- Yavaş şehir kriterlerinin yerel yönetimler tarafından nasıl uygulandığını ve bu süreçlerin ne tür yönetim modellerine ihtiyaç duyduğunu inceleyen çalışmalar, literatüre önemli bir katkı sağlayabilir.

Sonuç olarak, Göynük ve Mudurnu örnekleri üzerinden elde edilen bulgular, yavaş şehir hareketinin çeşitli alanlardaki etkilerini anlamaya yönelik önemli bilgiler sunmaktadır. Ancak, bu bulguların genelleştirilebilirliğini artırmak ve hareketin uzun vadeli etkilerini değerlendirmek için daha kapsamlı ve karşılaştırmalı araştırmalar yapılması gereklidir. Bu tür çalışmalar, yavaş şehir hareketinin daha etkili politikalar ve stratejiler geliştirilmesine yönelik katkılarını artıracaktır.

KAYNAKLAR

Abi, S.N. (2022). *Yavaş turizm motivasyonları ve ziyaret eğilimleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi] Atılım Üniversitesi.

Ağı Günerhan, S., Erdem, Ü. Ve Günerhan, H.(2010). “Çevre ve enerji açısından yavaş şehir hareketinin gelişimi”, http://www.mmo.org.tr/resimler/dosya_ekler/92ea5eb97cbf51f_ek.pdf?dergi=1045

Alagöz, M. (2018). Sürdürülebilir kent bağlamında cittaslow yaklaşımı, Eğirdir ilçesinin cittaslow kriterleri açısından incelenmesi. *Asia Minor Studies, (SPECIAL)*, 138-149. <https://doi.org/10.17067/asm.439947>

Aliyeva, N.(2020). *Slow food hareketinin gastronomi turizminin sürdürülebilirliği ile ilişkisi: Foça örneği* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi.

Aliyeva, N., ve Kurgun, A. (2020). Slow Food hareketinin gastronomi turizminin sürdürülebilirliği ile ilişkisi: Foça örneği. *Gastroia: Journal of Gastronomy and Travel Research*, 5(2), 234-251. <https://doi.org/10.32958/gastoria.926470>

Alpat, F. E. (2011). Yavaş moda nedir?. *Akdeniz Sanat*, 4(8).

Ak, D. (2017). Yavaş kent (cittaslow) hareketi ve Türkiye örnekleri üzerine bir değerlendirme. *Journal of International Social Research*, 10(52). <https://doi.org/10.17719/jisr.2017.1944>

Ak, D. ve Bıçkı, D. (2016). Yavaş kent (cittaslow) hareketinin kentsel yaşam kalitesi bağlamında değerlendirilmesi. *Journal of International Social Research*, 9(46). <https://doi.org/10.17719/jisr.20164622629>

Akca, C. C., ve Özcan, Z. K. (2021). Yerel kalkınma üçgeninde sakin şehir hareketi: Yalvaç örneği. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(3), 956-972. <https://doi.org/10.31592/aeusbed.907227>

Akın, A., Şimşek, M. Y., ve Akın, A. (2012). Turizm sektörünün ekonomideki yeri ve önemi. *Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi (AKAD)*, 4(7), 63-81.

Akkuş, Ç., Akkuş, G. ve Bayraktar, Y. (2017). Somut kültürel mirası koruma çalışmaları: Erzincan- Kemaliye sit alanı. *Electronic Turkish Studies*, 12(35). <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.12414>

Akpınar, O. (2018). *Yavaş Şehirler(cittaslow) ve kentsel yaşam kalitesi üzerindeki etkileri: Seferihisar halkının algısı üzerine bir araştırma* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi] Afyon Kocatepe Üniversitesi.

Akpınar, O., ve Pektaş, E. K. (2019). Yavaş şehirler (cittaslow) ve kentsel yaşam kalitesi üzerindeki etkileri: Seferihisar halkının algısı üzerine bir araştırma. *Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 21(1), 31-46.

Akyüz, M.(2023). *Dünyada ve Türkiye’de slow food hareketi: Tarsus yeryüzü pazarı örneği* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Çukurova Üniversitesi.

Alanka, D. (2024). Nitel Bir Araştırma Yöntemi Olarak İçerik Analizi: Teorik Bir Çerçeve. *Kronotop İletişim Dergisi*, 1(1), 64-84.

Arslanparçası, H. ve Öz, E. (2023). Sürdürülebilir kalkınma için bir alternatif: Cittaslow hareketi. *In Conference Book* (p. 90).

Asiltürk Okutan, Y. (2023). Yavaş turizm ve yavaş şehirlerin Türkiye’de sürdürülebilir turizm coğrafyasına katkısı. *19 Mayıs Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(3), 122-129. <https://doi.org/10.52835/19maysbd.1338975>

Aslan, Y.E. (2021). *Sürdürülebilir kentleşme bağlamında sakin şehirler: Karadeniz Bölgesi örneği* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Marmara Üniversitesi.

Aslan, A. B., ve Ercoşkun, Ö. Y. (2019). Sürdürülebilir yerel gelişmede yavaş şehir hareketi: Ankara-Güdül örneği. *Euroasia Journal of Mathematics, Engineering, Natural & Medical Sciences*, 6(7), 100-114.

Atak, O.(2019). Turizmde istihdam sorunu. A. Türker ve G. Özalın Türker(Eds.). *Güncel turizm sorunları* içinde (127-129) Detay Yayıncılık

Atça, Tonbil, S.(2019). *Türkiye’de turizm politikası ve planlaması* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Üniversitesi.

Atik,A. ve, Atik, İ.(2018). Slow city hareketinden slow food hareketine doğru giderken belediyelerin rolü. *Paradoks Ekonomi Sosyoloji ve Politika Dergisi*, 1-16.

Avcu,İ. (2021). *Sakin şehir ağına dahil olmanın destinasyon üzerindeki olumlu ve olumsuz etkileri: Akyaka ve Seferihisar örneği*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Aydın Adnan Menderes Üniversitesi.

Aydın, E.E, ve Karakayaci, Z. (2021). Cittaslow modelinin kırsal alanın korunmasındaki rolü. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 14 (76).

Aykaç, N. Ö. (2024). Yavaş Şehir, Kentleşme ve Turizm: Antalya/Finike örneği. *Güncel Turizm Araştırmaları Dergisi*, 8(2), 367-400. <https://doi.org/10.32572/quntad.1401801>

Aykol, Ş.(2021). *Yavaş seyahat motivasyonları ve turist deneyimlerinin turist memnuniyeti üzerine etkisi: Doğu Ekspresi örneği*. [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Ankara Hacı Bayram Üniversitesi.

Bahar, O.ve Baldemir, E. (2008). Uluslararası ticaret ile uluslararası turizm arasındaki nedensellik ilişkisi: Türkiye örneği. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(4), 97-111

Baki, Ü. (2008). *Sürdürülebilir kalkınma kapsamında Kars ilinin ekonomik kaynaklarının değerlendirilmesi: Turizm sektörü örneği* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi] Kafkas Üniversitesi.

Baltacı, A. (2019). Nitel araştırma süreci: Nitel bir araştırma nasıl yapılır?. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 368-388. <https://doi.org/10.31592/aeusbed.598299>

Başarangil, İ. ve Tokatlı, C. (2018). Yavaş yemek: Şile yeryüzü pazarı ziyaretçilerinin memnuniyet düzeylerinin değerlendirilmesi üzerine bir araştırma. *Journal of Tourism & Gastronomy Studies*, 6(1), 3-19. <https://doi.org/10.21325/jotags.2018.171>

Baştan,N.B. (2020).Turizmin yerel halk üzerine sosyo-kültürel etkileri: Şirince köyü örneği [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Pamukkale Üniversitesi.

Baykan, E. (2007). *Turizmin yerel kültür üzerindeki etkilerinin yöre halkı tarafından algılanması (Ürgüp yöresine yönelik bir uygulama)* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi] Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri.

Bayram, D. N. (2024). *Enez’in sakin şehir (Cittaslow) ağına katılma potansiyeline ilişkin yerel paydaşların bakış açısı* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi] Trakya Üniversitesi.

Bekar, A., Yozukmaz, N., Sürücü, Ç. and Gövce, A. M. (2015). The concept of cittaslow as a marketing tool for destination development: the case of Mugla, Turkey. *American International Journal Of Social Science*, 4(3), 54-64.

Beyaz,F. (2022). *Yavaş şehirlerde bölge halkının yere bağlılık ve turizm algisi: Ordu Perşembe uygulaması*. [YayımlanmamışYüksek Lisans Tezi]. Giresun Üniversitesi.

Bıçk, D., Ak, D. ve Özgökçeler, S. (2013). Avrupa’da ve Türkiye’de sosyal turizm. *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (31), 49-73.

Bilgen, D., Yıldız, Y. ve Güngörmüş, H. A. (2023). Yavaş turizm ve rekreasyon. *Herkes için Spor ve Rekreasyon Dergisi*, 5(1), 27-34. <https://doi.org/10.56639/jsar.1307995>

Bilgi, M. G. (2013). Türkiye’nin sakin şehirlerinde permakültürel koruma, planlama, yönetim ve eğitim pratikleri. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (29), 45-59.

Bitlis İl Kültür Turizm Müdürlüğü (20.04.2024) <https://bitlis.ktb.gov.tr/>

Bitlis Valiliği (15.08.2024). <http://www.bitlis.gov.tr/ahlat-sakin-sehir-kabul-edildi#:~:text=Sultan%20Alpaslan%C4%B1n%20kararg%C3%A2h%C4%B1%2C%20ota%C4%9F%C4%B1,sakin%20%C5%9Fehir%20onay%C4%B1n%C4%B1%20ald%C4%B1>

Bolu İl Kültür Turizm Müdürlüğü, 2024a (13.05.2024). <https://bolu.ktb.gov.tr/TR-358370/goynuk.html>

Bolu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2024b (14.05.2024). <https://bolu.ktb.gov.tr/TR-356591/gazi-suleyman-pasa-camisi.html>

Bolu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2024c (25.05.2024). <https://bolu.ktb.gov.tr/TR-356592/mudurnu-yildirim-bayezit-camisi.html>

Bolu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2024d (25.05.2024). <https://bolu.ktb.gov.tr/TR-355541/mudurnu.html>

Bolu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2024e (02.06.2024). <https://bolu.ktb.gov.tr/TR-157484/abant-golu.html>

Bolu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2024f (24.06.2024). <https://bolu.ktb.gov.tr/TR-356591/gazi-suleyman-pasa-camisi.html>

Bolu Ticaret ve Sanayi Odası (21.05.2024). <https://www.boluto.org.tr/hizmetler/projeler/cografi-isaretli-urunlerimiz/>

Bolu Valiliği, 2024 (12.04.2024). <http://www.bolu.gov.tr/tarihi-bolu-evleri>

Buluk, B. Eşitti, B. (2019). Batıdan doğuya yavaş seyahat: Doğu ekspresinin Kars’ ın sürdürülebilir turizm gelişimine etkisi. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 159-176. <https://doi.org/10.31592/aeusbed.571083>

Brodziński, Z., & Kurowska, K. (2021). Cittaslow idea as a new proposition to stimulate sustainable local development. *Sustainability*, 13(9), 5039. <https://doi.org/10.3390/su13095039>

Cittaslow İznik (12.05.2024). <https://sakinsehiriznik.com/kurumsal/hakkimizda>

Cittaslow International, 2024a (28.03.2024). <https://www.cittaslow.org/>

Cittaslow International, 2024b (30.04.2024). <https://www.cittaslow.org/network/savsat>

Cittaslow International, 2024c (31.05.2024): <https://www.cittaslow.org/event/gerze-cittaslow-sunday-gerze-0>

Cittaslow International, 2024d (26.05.2024). <https://www.cittaslow.org/network/koycegiz>

Cittaslow International, 2024e (26.05.2024). <https://www.cittaslow.org/network/gudul>

Cittaslow International, 2024f (01.06.2024). <https://www.cittaslow.org/network/goynuk>

Cittaslow International, 2024g (28.08.2024): <https://www.cittaslow.org/network/arapgir>

Cittaslow International, 2024h (28.08.2024). <https://www.cittaslow.org/network/kemaliye>

Cittaslowturkiye.org, 2024a (26.05.2024). <https://cittaslowturkiye.org/tr/cittaslow-hareketi/>

Cittaslowturkiye.org, 2024b (26.05.2024). <https://cittaslowturkiye.org/tr/uyelik-sureci-ve-kriterler/>

Cittaslowturkiye.org, 2024c (28.03.2024). <https://cittaslowturkiye.org/tr/turkiyenin-ilk-cittaslow-dostu-isletmesi-yedi-bilgeler/>

Cittaslowturkiye.org, 2024d (28.03.2024). <https://cittaslowturkiye.org/tr/turkiye-organizasyonu/>

Cittaslowturkiye.org, 2024e (30.05.2024). <https://cittaslowturkiye.org/tr/uye-kentler/>

Cittaslowturkiye.org, 2024f (21.08.2024). <https://cittaslowturkiye.org/tr/ankaranin-ilk-sakin-sehri-gudul/>

Cittaslow Kenti Kemaliye (03.05.2024). <https://www.cekulvakfi.org.tr/haber/cittaslow-kenti-kemaliye>

Cittaslow Adayı Güdül (05.05.2024). <http://www.sakinsehirgudul.net/gudul>

Civelek, A.. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 13(1-2), 331-350.

Coğrafya Bilimi (29.01.2024). <https://cografyabilim.net/2017/11/08/turizmin-onemi-etkileri/>

akıcı,A.C. (Ed.). (2019). *Kavramlar ve rneklerle Genel Turizm* (2.Baskı), Detay Yayıncılık

akır, H. K., Arabulan, S., ay, R. D. ve UĞurlu, B. (2022). Sakin Şehir (cittaslow) Vize özelinde kentsel tasarım projelerinin sorgulanması. *Akademia Doğa ve İnsan Bilimleri Dergisi*, 8(1), 47-67.

avuŐoĖlu, D., ve Kartal, O. Y. (2020). Kendi hızında öğrenen olmak: Yavaş okul ve temelleri. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(2), 787-808. <https://doi.org/10.26468/trakyasobed.754325>

eri, A. (2013). *Destinasyon markalama ve yavaş Şehir Seferihisar'ın destinasyon marka imajı*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi] Hacettepe niversitesi.

eŐme Belediyesi (06.03.2024). <https://www.cesme.bel.tr/>

Çetinkaya, M. Y., Serçeoğlu, N., ve Uzan, H. A. (2016). Yavaş Şehir hareketinin yaşam doyumunu üzerindeki etkisi: Erzurum-Uzundere halkının tutum ve algıları üzerine bir araştırma. *Journal of International Social Research*, 9(45). <https://doi.org/10.17719/jisr.20164520679>

olak, E.C. (2019). *Sakin Şehir Yalvaç'ın cittaslow uluslararası kriterleri kapsamında değerlendirmesi*. Doktora tezi, Isparta Uygulamalı Bilimler niversitesi. <https://doi.org/10.46236/jovosst.579597>

olak, O., ve Batman, O. (2021). Turizmin sosyo-kültürel etkileri: Taraklı'da bir araştırma. *Güncel Turizm Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 149-174. <https://doi.org/10.32572/guntad.874614>

Coşar, Y. (2014). Yavaş Şehir Olgusunun Kentsel Yaşam Kalitesi zerindeki Algılanan Etkisi. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 25 (2), 226 -240. <https://doi.org/10.17123/atad.vol25iss210131>

Dağ, K., avuŐoĖlu, S., ve Demirağ, B. (2022). Yavaş turizm bağlamında özgünlük, mekânsal bağlilik ve davranıŐsal niyet arasındaki iliŐkinin incelenmesi: Halfeti rneği. *International Journal of Management Economics & Business*, 18(2), 683-708.

Dall'Aglio, S. (2011). Slow Tourism Seminar, Strategies For The Travel Industry.

Demir, B. (2021). Sürdürülebilir turizm hareketi olarak slow food: Geriyan örneği. *GSI Journals Serie A: Advancements in Tourism Recreation and Sports Sciences*, 4(2), 99-114. <https://doi.org/10.53353/atrss.898822>

Demir, E. (2020). Turizmin sosyo-kültürel etkileri üzerine bir inceleme. *Antalya Bilim Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(1), 62-77.

Demir, E. ve Bahar, O. (2021). Turizm gelirlerinin ekonomik büyüme üzerine etkisi: Türkiye üzerine ampirik analiz. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 7 (2), 162-172. <https://doi.org/10.24289/ijsser.699497>

Demir, H. (2019). *Yerel Halkın Bakış Açısıyla Cittaslow (Sakin Şehir) Kavramı Ve Etkinliği: Yalvaç Ve Eğirdir Örnekleriyle Karşılaştırmalı Bir Araştırma*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi] Gaziantep Üniversitesi.

Demir, S. (2023). *Yavaş şehirlerde yöresel yemeklerin ve konfor gıdaların bilinirliği üzerine bir çalışma: Seferihisar örneği*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi] Dokuz Eylül Üniversitesi

Dibekoğlu, B.B. (2024). *Küresele karşı yereli koruyan yerleşmeler: Mudurnu yavaş şehri*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi] Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Dikmen, Ç. B., ve Toruk, F. (2015). Geleneksel Göynük evlerinin mekânsal yapısı ve koruma önerileri. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(1), 99-128. <https://doi.org/10.5578/JSS.8550>

Dinçer, F. İ., Taşkıran, Ö. ve Çifçi, M. A. (2018). Türkiye'deki ilk cittaslow dostu işletme olan" yedi bilgeler"e yönelik eyorumların değerlendirilmesi. *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 1-9. <https://doi.org/10.26677/tutad.2018.27>

Duman, K. (2020). Yeni medyada alternatif ekonomik model arayışları ve yavaş gazetecilik: L'ora Del Pellice üzerine vaka çalışması. *AJIT-e: Academic Journal of Information Technology*, 11(40), 24-42. <https://doi.org/10.5824/ajite.2020.01.002.x>

Dündar, Y. ve Sert, A. N. (2018). Yerel halkın yavaş (sakin) şehir hakkındaki algıları: Seferihisar'da nitel bir araştırma. *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 2(4), 74-91. <https://doi.org/10.26677/tutad.2018.42>

Düzgün, E. ve Akin, A. (2022). Yeni bir turist tipolojisi önerisi: dijital göçebelik. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(2), 596-612. <https://doi.org/10.31592/aeusbed.1095735>

Doğutürk, G. (2010). "Mimari Ve Yaşam Kalitesi Bağlamında Yavaş Şehir Hareketi Ve Seferihisar Örneği" . [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi

Donat, O. ve Yavuzçehre, P. S. (2016). Sakin kent cittaslow üyeliğinin kamusal mekânlara etkisi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (35), 115-126.

Egeli, H. A. (1997). Türk turizminin dış ticaret ve sektörler arası bağlantıları açısından değerlendirilmesi. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 52(01). https://doi.org/10.1501/SBFder_0000002001

Eğirdir Belediyesi (26.04.2024). <https://www.egirdir.bel.tr/>

Ekince, S. (2014). *Sakin şehir (cittaslow) yöneticilerinin sakin şehir hareketine ve sürdürülebilirliğe yönelik değerlendirmeleri*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Anadolu Üniversitesi.

Erdoğan, A. (2017). Kırsal peyzaj kimliğinin sürdürülebilirliği ve yavaş şehir (cittaslow) hareketi: Artvin-Şavşat örneği". *Paradoks Ekonomi Sosyoloji ve Politika Dergisi*, 13(1), 33-46.

Erhan, K. (2021). Tekirdağ ilinde bağcılık ve bağ turizmi. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 26(45), 125-138. <https://doi.org/10.17295/ataunidcd.910637>

Ertaş, Ç. ve Ayaz, M.(2023). Yerli turistlerin yavaş şehir algısı: Gökçeada örneği. *Tourism and Recreation*, 5(2), 114-124. <https://doi.org/10.53601/tourismandrecreation.1386932>

Evcin, E.(2012). Bolu livasında kurulan müdafaa-i hukûk cemiyetleri ve faaliyetler. *Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi*, 13(49). 75-126. https://doi.org/10.1501/Tite_0000000354

Finike Belediyesi (02.05.2024): finike.bel.tr/tr/projeler

Foça Belediyesi (02.05.2024): <https://www.foca.bel.tr/>

Fondazioneslowfood, 2024a (10.03.2024). <https://www.fondazioneslowfood.com/en/what-is-the-foundation/>

Fondazioneslowfood, 2024b (26.05.2024). <https://www.fondazioneslowfood.com/en/nazioni-presidi/turkey-en/>

Fondazioneslowfood, 2024c (26.05.2024). <https://www.fondazioneslowfood.com/en/nazioni-arca/turkey-en/>

Fondazioneslowfood, 2024d (15.03.2024). <https://www.fondazioneslowfood.com/en/slow-food-gardens-africa/>

Fondazioneslowfood, 2024e (15.03.2024). <https://www.fondazioneslowfood.com/en/slow-food-markets/>

Fondazioneslowfood, 2024f (30.05.2024). https://www.fondazioneslowfood.com/en/slow-food-markets/?fwp_mercati_della_terra_nazioni=turkey-en

Fondazioneslowfood, 2024g (15.03.2024). https://www.fondazioneslowfood.com/en/slow-food-chefs-alliance/?fwp_alleanza_dei_cuochi_nazione=turkey-en

Gökçeada Belediyesi, 20024a. (15.04.2024). <https://www.gokceada.bel.tr/agaclandirma/>

Gökçeada Belediyesi, 20024b (27.04.2024). <https://www.gokceada.bel.tr/yeryuzu-pazari/>

Göynük Belediyesi, 2024a (01.06.2024). <https://www.goynuk.bel.tr/goynukun-tarihcesi/>

Göynük Belediyesi, 2024b (14.05.2024). <https://www.goynuk.bel.tr/gazi-suleymanpasa-hamami/>

Göynük Belediyesi, 2024c (15.05.2024). <https://www.goynuk.bel.tr/omer-sikkin-turbesi-goynuk/>

Göynük Belediyesi, 2024d (15.05.2024). <https://www.goynuk.bel.tr/zafer-kulesi/>

Göynük Belediyesi, 2024e (15.05.2024). <https://www.goynuk.bel.tr/cubuk-golu/>

Göynük İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü, 2024 (01.09.2024). <https://goynuk.meb.gov.tr/www/goynuk-tarihce/icerik/238>

Göynük İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü, 2024b (01.09.2024). <https://goynuk.meb.gov.tr/www/goynuk-tarihce/icerik/238>

Göynük Kaymakamlığı, 2024a (01.06.2024). <http://www.goynukkaymakamligi.gov.tr/goynuk-ekonomisi>

Göynük Kaymakamlığı, 2024b (15.05.2024). <http://www.goynukkaymakamligi.gov.tr/turbeler>

Güner, D., ve Çılgınoğlu, H. (2021). Kastamonu gastronomik ürünlerinin Nuh'un Ambarı Projesi kapsamında değerlendirilmesi. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 9(4), 2874-2892. <https://doi.org/10.21325/jotags.2021.924>

Güner, D. ve Çılgınoğlu, H. (2023). Gastronomi şehri Afyonkarahisar ve slow food Nuh'un Ambarı projesindeki yeri. *Güncel Turizm Araştırmaları Dergisi*, 7(1), 281-30. <https://doi.org/10.32572/guntad.1245000>

Güleryüz, U.(2021). *Türkiye'de turizmin tarihsel gelişimi*. [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Atatürk Üniversitesi.

Gümüşdal, F. (2023). *Yerel halkın yavaş şehir akimına olan algisi: Aydın Yenipazar örneği*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Selçuk Üniversitesi

Gürbüz, A. (2002). Turizmin sosyal çevreye etkisi üzerine bir araştırma. *Teknoloji dergisi*, (1-2), 49-59.

Güven, E. (2013). Yavaş güzeldir: "yavaş yemek" ten "yavaş medya" ya hızlı tüketime dair bir çözüm önerisi. *Selçuk İletişim*, 7(1), 113-121.

Halfeti Belediyesi, 2024 (15.06.2024). <https://www.halfeti.bel.tr/tr/detay/hakkimizda/36>

Hekimci, F. (2015). Sürdürülebilir yerel kalkınma ve "yavaş şehirler". *Verimlilik Dergisi*, (4), 77-112.

Hocaoğlu, D. ve Er, A. (2010). Kültürel miras olarak yemek kültürü: Cittaslow Seferihisar'ın yavaş yemekleri. In *2nd Conference of the Agrindustrial Design* (pp. 26-28).

İçöz, O. (1991). Enflasyonun turizm sektörüne etkileri, *Anatolia Dergisi*, Ocak-Şubat: 19-21.

Kanbir, F. (2021). Yavaş şehirler ve yavaşlık hareketi üzerine bir alan araştırması: Tillo ilçesi örneği. *Sosyolojik Bağlam Dergisi*, 2(3), 72-86. <https://doi.org/10.52108/2757-5942.2.3.5>

Karakaş, N. (2018). *Cittaslow Gökçeada için bir konumlandırma stratejisi: Yavaş turizm odaklı ziyaretçilerle karşılaştırmalı bir önem-tatmin analiz*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi.

Kavaklı, E. ve Karakaş, A. (2022). Turizmin bölgesel kalkınmaya etkisi üzerine bir inceleme. *Bartın Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 13(25), 37-50. <https://doi.org/10.47129/bartiniibf.1062723>

Kaymaz, Ç. K., Birinci, S. ve Camcı, A. (2017). Sürdürülebilir turizm açısından Uzundere sakin (cittaslow) şehri. In *AL-FARABI 1st International Congress on Social Sciences, Gaziantep, 1000(1026)*, s: 1000-1026

Kement, Ü., Uslu, A. ve Kement, A. (2016, 13-14 Ekim). Turizm sektörünün ödemeler dengesine etkinin incelenmesi. *Assos Congress Bildiri Kitabı*, 1851- 1865

Keskin, E.B.(2010). *Sürdürülebilir kent kavramına farklı bir bakış: yavaş şehirler (Cittaslow)*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Dumlupınar Üniversitesi.

Keskin E.B. (2012). Sürdürülebilir kent kavramına farklı bir bakış: Yavaş şehirler (Cittaslow). *Paradoks Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi*, 8(1):81-99.

Kırmacı, E.(2019) . *Sakin şehir (cittaslow) Mudurnu halkının turizm gelişi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi] Atatürk Üniversitesi.

Kızıldemir, Ö. (2018). *Turizmin ekonomik etkilerinin bölgesel kalkınma açısından değerlendirilmesi: Adana örneği*. [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Sakarya Üniversitesi

Koç,V. ve Baz,İ. (2020). Türkiye’de sakin şehir hareketine üyelik süreci ve üyeliğin etkileri. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Teknoloji ve Uygulamalı Bilimler Dergisi*, 2(2), 57-67.

Kozak, M. (Ed). (2013). *Turizm ekonomisi*. T.C. Anadolu üniversitesi yayini No: 2908 Açıköğretim Fakültesi Yayini No: 1865

Köseoğlu, A. (2019). *Hüzün turizmi kapsamında Çanakkale Savaşlarının turizm ekonomisine etkisi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Selçuk Üniversitesi

Kurtdere, İ. (2021). *Türkiye’de turizm gelirlerinin makro iktisadi değişkenler üzerindeki etkisinin ekonometrik analizi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Üniversitesi

Küçükaltan, D., ve Ultanır, G. (2012). Trakya’da kırsal turizmin uygulanabilirliği: Şarköy örneği. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 2012(1), 125-130.

Küçükaslan, N. (2006). Özel ilgi turizminde niş pazarlamanın yeri. *Paradoks Ekonomi Sosyoloji ve Politika Dergisi*, 2, 1-32.

Kültür ve Turizm Bakanlığı (30.01.2024). <https://www.ktb.gov.tr/TR-96254/kultur.html#:~:text=K%C3%BClt%C3%BCr%2C%20bir%20toplumu%20di%C4%9Fer%20toplumlardan,olu%C5%9Ftur%C5%9Ftur%C4%B1%C5%9F%20ve%20d%C3%BC%5%9F%C3%BCn%C3%BC%5%9F%20tarz%C4%B1d%C4%B1r>.

Mansuroğlu, S. (2006). Turizm gelişmelerine yerel halkın yaklaşımlarının belirlenmesi: Akseki/Antalya örneği. *Akdeniz Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 19(1), 36.

Mudurnu Belediyesi, 2024a (21.05.2024). <https://mudurnu.bel.tr/mudurnu/mudurnu-kulturu>

Mudurnu Belediyesi, 2024b (01.06.2024). <https://mudurnu.bel.tr/mudurnu/mudurnu-konaklari>

Mudurnu Belediyesi, 2024c (20.05.2024). <https://mudurnu.bel.tr/mudurnu/tarihi-eserler>

Mudurnu Belediyesi, 2024d (21.05.2024). <https://mudurnu.bel.tr/mudurnu/mudurnu-evleri>

Mudurnu Belediyesi, 2024e (23.06.2024). <https://mudurnu.bel.tr/mudurnu/mudurnu-tarihi>

Mudurnu Kaymakamlığı, 2024 (17.05.2024): <http://www.mudurnu.gov.tr/mudurnu-tarihi>

Nail Çakırhan (19.04.2024). http://www.akyaka.org/cakirhan/nail_cakirhan_kimdir.htm

Neuman, W. L. (2014). *Social Research Methods: Qualitative and Quantitative Approaches, USA: Pearson Education Limited*.

Oğan, Y. (2021). Gastronomi araştırmaları. *Çizgi Kitabevi Yayınları (e-kitap)*.syf: 35-42

Önal, E. (2023). *Şehir markalaşması sürecinde yavaş şehir politikalarının incelenmesi: Köyceğiz örneği*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi.

Ören, F.S. (2020). “Sakin şehir” olmanın kentsel yaşam kalitesi üzerindeki etkilerinin kent sakinlerinin algıları bağlamında incelenmesi: Akyaka örneği. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Necmettin Erbakan Üniversitesi.

Özbek, S. ve Ağır, H. (2021). Uluslararası turizm gelirleri-ekonomik büyüme ilişkisi: panel nedensellik analizi. *Tourism Economics, Management and Policy Research (TEMAPOR)*, 1(2), 96-103.

Özcan, H. (2019). *Daday'ın sakin şehir üyelik potansiyeli*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Kastamonu Üniversitesi.

Özdemir, M. ve Kervankıran, İ. (2011). Turizm ve turizmin etkileri konusunda yerel halkın yaklaşımlarının belirlenmesi: Afyonkarahisar örneği. *Marmara Coğrafya Dergisi*, (24), 1-25.

Özel, Ç. H. (2014). Turizmin sosyo-kültürel boyutta ortaya çıkardığı etkilerin incelenmesi: Marmaris örneği. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 42. Sayı

Özer, M. ve Kırca, M. (2014). Turizm gelirleri, ihracat ve iktisadi büyüme arasındaki ilişkilerin zaman serisi analizi. *III. Disiplinlerarası Turizm Araştırmaları Kongresi*, 684, 707.

Özgenç, Ö. (2012). *İdeal toplum düzeni arayışında kurgulanan kentsel planlamalar, ütopyalar ve yavaş şehir akımı*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi.

Özgürel, G. ve Avcıkurt, C. (2018). Yavaş yemek (slow food) hareketinin yerli turistler (akademisyenler) tarafından algılanışı (perception of slow food movement by indigenous tourists-‘academicians’). *Journal of Tourism & Gastronomy Studies*, 6(4), 568-587. <https://doi.org/10.21325/jotags.2018.324>

Özkurt, İ. C. ve Bilgir, B. (2022). Türkiye’de turizm gelirleri ve ekonomik büyüme ilişkisi: Ardl yaklaşımı. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 18(1), 277-303. <https://doi.org/10.17130/ijmeh.960782>

Özmen, Ş. Y., Birsen, H. ve Birsen, Ö. (2016). “Yavaş hareketi”: çevreden kültüre hayatın her alanında küreselleşmeye başkaldırı. *İnönü Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (İNİF E-Dergi)*, 1(2), 38-49.

Öztürk, A. (2012). *Bir yerleşim birimi olarak kent anlayışında yeni politika: Yükselen değer olarak “yavaş kent” (cittaslow)*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Ege Üniversitesi

Öztürk, H. S. (2016). Göynük ve Mudurnu’dan yeni yazıtlar IV. *Cedrus*, 4, 287-297. <https://doi.org/10.13113/CEDRUS/201616>

Öztürk, M. (2011). *Termal konaklama işletmelerinde yöneticilerin stratejik kalite yönetimi algıları: Afyon bölgesinde bir uygulama*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Düzce Üniversitesi.

Pajo, A. ve Uğurlu, K. (2016). Cittaslow kentleri için slow food çalışmalarının önemi. *Ejovoc (Electronic Journal of Vocational Colleges)*

Paksoy, M. ve Özdemir, B. (2014). Yeni bir gıda tüketim alışkanlığı olarak slow food (yavaş yemek) hareketi. *XI. Ulusal Tarım Ekonomisi Kongresi*, 3-5.

Pata, U. K. (2020). Türkiye’de turizm ve ekonomik büyüme ilişkisi: Bootstrap ARDL yaklaşımı ve asimetrik nedensellik testi ile sektörel bir analiz. *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 22(2), 590-611.

Safranbolu Belediyesi, 2024a (29.08.2024). <https://www.safranbolu.bel.tr/haberler/kose-avrupali-turisti-safranbolu-ile-bulusturma-hedefine-cittaslow-ile-bir-adim-daha-yaklastik>

Safranbolu Belediyesi, 2024b (04.05.2024) : <https://www.safranbolu.bel.tr/tum-projeler>

Sağır, M., Göktaş, L. S. ve Gönüllölmez, A. (2017). Turizmin yerel halk üzerindeki ekonomik etkileri: Konya örneği. *Uluslararası Kültürel Miras ve Turizm Kongresinde sunulan bildiri, Konya*.

Sarıdoğan, H. Ö. (2020). Turizm gelirlerinin ekonomik büyümeye etkisi: Türkiye için yapısal kırılmalı birim kök ve eşbütünleşme analizi. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi*, 15(3), 829-848. <https://doi.org/10.17153/oguibf.632553>

Sarıyıldız, M. (2019). *Sakin kent algısı üzerine bir araştırma: “Bolu-Göynük örneği”*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Kırıkkale Üniversitesi

Seferihisar Belediyesi, 2024a (15.04.2024). <https://seferihisar.bel.tr/seferihisarin-yavas-mutfagi-ilk-mezunlarini-verdi/>

Seferihisar Belediyesi, 2024b (30.05.2024) <https://seferihisar.bel.tr/projeler/tohum-takas-senlikleri/>

Semmens, J., & Freeman, C. (2012). The value of Cittaslow as an approach to local sustainable development: A New Zealand perspective. *International Planning Studies*, 17(4), 353-375. <https://doi.org/10.1080/13563475.2012.726851>

Sırım, V. (2012). Çevreyle bütünleşmiş bir yerel yönetim örneği olarak sakin şehir hareketi ve türkiye'nin potansiyeli/cittaslow movement as an example of a local administration integrated with environment and turkey's potential. *Journal of History Culture and Art Research*, 1(4), 119-131. <https://doi.org/10.7596/taksad.v1i4.100>

Slow Food, 2024a (10.04.2024). <https://www.slowfood.com/>

Slow Food, 2024b (13.03.2024). <https://slowfoodusa.org/why-slow-food/>

Slow Food, 2024c (26.05.2024). <https://www.slowfood.com/convivia/>

Slow Food, 2024d (26.05.2024). <https://www.slowfood.com/insights/university-of-gastronomic-sciences/>

Slow Food, 2004e (26.05.2024). <https://www.slowfood.com/biodiversity-programs/>

Slow Food, 2004f (30.05.2024). <https://www.slowfood.com/our-history/>

Slow Food, 2024g (26.05.2024). <https://www.slowfood.com/thematic-networks/>

Slow Food, 2024h (18.04.2024). <https://www.slowfood.com/biodiversity-programs/food-gardens/>

Slow Food, 2024ı (30.05.2024) <https://www.slowfood.com/biodiversity-programs/cooks-alliance/>

Slow Food, 2024j (14.03.2024). <https://www.slowfood.com/insights/university-of-gastronomic-sciences/>

Sungur, Z. (2013). Türkiye'nin sakin şehirlerindeki kadın girişimciliğine sosyolojik bir bakış women entrepreneurship in slow cities of turkey from a sociological perspective. In *International Conference on Euroasian Economies*, St. Petersburg: Russia. <https://doi.org/10.36880/C04.00786>

Şahinkaya, Serdar (2010) (24.05.2024). "Bir Yerel Kalkınma Modeli: Cittaslow ve Seferihisar Üzerine Değerlendirmeler. <https://doczz.biz.tr/doc/26428/bir-yerel-kalk%C4%B1nma-modeli--citt%C3%A1slow-ve-seferihisar-%C3%BCzeri>

Şarköy Belediyesi (04.05.2024). <https://www.sarkoy.bel.tr/>

Şavşat Belediyesi: (30.05.2024). <https://www.savsat.bel.tr/tr/projects/6200581e949e067ba0ff8c56/tamamlanan-projeler>

Şişman, B. (2022). Kitap değerlendirmesi: terra madre. *Düşünce ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi*, ISSN: 2687-4946, 4(2), 200-208. <https://doi.org/10.55796/dusuncevetoplum.1219290>

Şit, M. (2016). Türkiye'de turizm sektörünün istihdama katkısı. *Akademik Yaklaşımlar Dergisi*, 7(1), 101-117.

Şit, M ve Şen, A. (2022). Türkiye ekonomisinde turizm gelirleri ve enflasyon ilişkisinin ampirik analizi, *Turizm Akademik Dergisi*, 9 (1), 209-218.

Tarım ve Orman Bakanlığı 9. Bölge Müdürlüğü (16.05.2024). <https://bolge9.tarimorman.gov.tr/Menu/56/Bolu-Sunnet-Golu-Tabiat-Parki>

Tayfun, A. (2002). Turist yerli halk etkileşimi üzerine bir araştırma. *Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(1), 1-11.

Tekin, C.(2017). *Yavaş turizm ve yavaş turist: cittaslow seferihisar da karşılaştırmalı bir araştırma*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Batman Üniversitesi.

Terra Madre (30.05.2024). <https://2024.terramadresalonedelgusto.com/>

Tosun, E. K. (2013). Yaşam kalitesi ekseninde şekillenen alternatif bir kentsel yaşam modeli: Yavaş kentleşme hareketi. *Uludağ Journal of Economy & Society/Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 32(1).

Tuna, H. (2019). Bolu ilinin termal turizm açısından potansiyelinin değerlendirilmesi. *Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 15(1), 117-130.

Tuyluoğlu, T. (2003). *Türkiye’de turizm eğitiminin niteliği*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Ankara Üniversitesi.

Türk Dil Kurumu, Turizm Tanımı. 04.01.2024 tarihinde <https://sozluk.gov.tr/> adresinden ednlmiştir.

Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası (17.03.2024): <http://www.tcmb.gov.tr>

Türkiye Kültür Portalı, 2024a (27.04.2024). <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/bolu/TurizmAktiviteleri/goynuk>

Türkiye Kültürportalı, 2024b (14.05.2024). <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/bolu/gezilecekyer/gazi-suleyman-pasa-camii>

Türkiye Kültürportalı, 2024c (14.05.2024) <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/bolu/gezilecekyer/aksemseddin-turbesi>

Türkiye Kültür Portalı, 2024d (15.05.2024). <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/bolu/gezilecekyer/omer-sekkin-hz-turbesi>

Türkiye Kültür Portalı, 2024e (15.05.2024). <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/bolu/kulturenvanteri/tabak-dede-turbesi>

Türkiye Kültür Portalı, 2024f (15.05.2024). <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/bolu/gezilecekyer/goynuk-cubuk-golu>

Türkiye Kültür Portalı, 2024g (01.06.2024). <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/bolu/TurizmAktiviteleri/mudurnu>

Türkiye Kültür Portalı, 2024h (21.05.2024). <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/bolu/TurizmAktiviteleri/mudurnu-sarot-kaplicasi>

Türkiye İstatistik Kurumu, 2024a (06.05.2024). <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Turizm-Istatistikleri-III.-Ceyrek:-Temmuz---Eylul,-2023-49604#:~:text=Ziyaret%C3%A7i%20say%C4%B1s%C4%B1%20ge%C3%A7en%20y%C4%B1%C4%B1n%20ayn%C4%B1,d%C4%B1%20C5%9F%C4%B1nda%20ikamet%20eden%20vatanda%C5%9Flar%20olu%C5%9Fturdu.>

Türkiye İstatistik Kurumu, 2024b (06.05.2024). <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Adrese-Dayali-Nufus-Kayit-Sistemi-Sonuclari-2023-49684>

Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu (06.01.2024). <https://www.turing.org.tr/turingin-tarihcesi/>

Türkmen, F., ve Oranlı, E. C. (2022). Sakin şehirlerin sürdürülebilir destinasyon pazarlaması üzerindeki etkileri: Perşembe ilçesi örneği. *Safran Kültür ve Turizm Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 60-83.

Uğuz, S. Ç. (2014). Türkiye'de cari işlemler dengesi ve turizmin önemi. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 2014(1), 18-22. <https://doi.org/10.18493/kmusekad.06748>

Unur, K. (2004). Turizmin ekonomik etkilerinin ölçülmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(4).

Ünal, Ç. (2016). Turizm coğrafyasında yeni bir kavram ‘yavaş şehirler’. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 21(36), 13-28. <https://doi.org/10.17295/dcd.09928>

Ünal, M. ve Zavalı, Y. (2016). Küreselleşme karşıtı bir hareket: yavaş hareketi. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 5(4), 889-912. <https://doi.org/10.15869/itobiad.84038>

Ünlüöner, K., Kara, M. ve Tokmak, C. (2008). Turizmde mevsimlik talep dalgalanmalarının azaltılmasında futbol organizasyonlarının etkisi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(24), 313-324.

Ünlüöner, K., ve Şahin, S. Z. (2011). Turizmde istihdam. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(37), 1-25.

United Nations Development Programme (21.08.2024). <https://www.undp.org/tr/turkiye/news/koycegizde-turizme-aromaterapi-destegi>

Uslu, A. ve Avcı, U. (2020). Yerel halkın cittaslow hareketine bakış açısına yönelik bir araştırma: Köyceğiz örneği. *Turizm Akademik Dergisi*, 7 (1), 117-131

Vize Belediyesi (15.04.2024). <https://www.vize.bel.tr/tr/proje/sokak-hayvanlari-rehabilite-merkezi>

Yağcı, G. (2022). *Görsel kültürde bir uğrak - yavaş hareketi nin afiş tasarımı yansıması: “yavaş” ve “esnek” afiş*. [Sanatta Yeterlik Tezi]. Akdeniz Üniversitesi

Yalvaç Belediyesi (15.04.2024). <https://www.yalvac.bel.tr/projedetay/1231>

Yamak, N., Tanrıöver, B., ve Güneysu, F. (2012). Turizm-ekonomik büyüme ilişkisi: sektör bazında bir inceleme. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 26(2), 205-220

Yavaş Dükkan (15.04.2024). <https://yavasdukkkan.net/hakkimizda/>

Yavuz, H. ve Unur, K. (2021). Alanya’da yerel halkın turizmin sosyo-kültürel etkilerini algılamalarına yönelik karşılaştırmalı bir araştırma. *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*, 18(3), 633-655. <https://doi.org/10.24010/soid.961891>

Yavuzçehre, P. S. ve Donat, O. (2017). “Türkiye’de Sakin Kent (Cittaslow) Üyeliğinin Kamusal Mekânlara Etkisine Yönelik Bir İnceleme”. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (27), 299-321

Yıldırım, A. (2013). Yavaş şehir hareketinin kent imajına katkısı: Ordu-Perşembe örneğinin yerel basın üzerinden analizi. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 5(1), 11-20.

Yıldız, Ş. Ö. ve Özsüner, A. (2020). Bolu Göynük’te Türk devri mimarisi, *Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(2), 342-377

Yıldız, Z. (2016). Turizmin sektörünün gelişimi ve istihdam üzerindeki etkisi, Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi, 3(5), 54-71

Yılmaz, H. (2023). Türkiye’de turizmin ekonomik büyümeye etkisi. *Alanya Akademik Bakış*, 7(1), Sayfa No.257-276. <https://doi.org/10.29023/alanyaakademik.1109218>

Yiğit, E. A., ve Yiğit, Y. (2023). Slow food ve cittaslow kavramlarının sürdürülebilir kalkınma açısından önemi. *TURAN: Stratejik Arastirmalar Merkezi*, 15(60), 175-181.

Yücel, R., Şengül, S., ve Kurnaz, A. (2017). Turizm destinasyonlarının unesco dünya miras listesine girişinde paydaşların işbirliğinin rolü: Mudurnu örneği. *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*, (64), 733-750.

Zaman, M., Kızılkın, Y., Kaymaz, Ç. K., ve Birinci, S. (2017). Turizm açısından Perşembe ilçesi: sakin (cittaslow) şehir hareketi (Ordu). *Trabzon: Dokap Bölgesi Uluslararası Turizm Sempozyumu*, 23-24.

Zengin, B., ve Genç, K. (2018). Yavaş şehirlerin (citta-slow) pazarlanması: Göynük örneği. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(2), 585-599.

EKLER

EK 1 Görüşme Formu

Sayın katılımcı;

Bu görüşme formu “Göynük ve Mudurnu İlçelerinde Yavaş Şehir Ünvanının Bölge Turizmüne Ekonomik, Sosyal ve Fiziksel Etkilerinin Değerlendirilmesi” konulu yüksek lisans tezi çalışması için veri aracı olarak hazırlanmış olup, belirtilen bu bilimsel amacı dışında kesinlikle kullanılmayacaktır. Verilen cevaplar bilimsel amaçlar doğrultusunda gizlilik ilkelerine bağlı kalınarak değerlendirilecektir.

Değerli görüşleriniz ile akademik amaçla yapılan bu çalışmaya katkı sağlayacağınız için şimdiden teşekkür ederim.

Özlem Nur DERVİŞOĞLU

Demografik Bilgiler

1. Yaş
2. Cinsiyet
3. Medeni Durum
4. Çalışılan Sektör
5. Meslek
6. Eğitim Durumu

Mülakat Soruları

Ekonomik Etkiler

1. Yavaş şehir ünvanı alındıktan sonra gelir düzeyinizde bir değişiklik olduğunu düşünüyor musunuz?
2. Yavaş şehir ünvanı alındıktan sonra yerel üreticilerin sayısında (KOBİ) ve yerel ürünlerin üretimi, pazarlanma imkânlarında bir değişiklik olduğunu düşünüyor musunuz?
3. Yavaş şehir olmanın bölge istihdamına etkisini açıklar mısınız?
4. Yavaş şehir olmanın bölge turizmüne etkisini açıklar mısınız?
5. Yavaş şehir ünvanının yerel ürünlere olan talebi artırdığını düşünüyor musunuz?

Sosyal Etkiler

1. İlçede hangi tür sosyal, kültürel ve sanatsal etkinlikler gerçekleştirilmektedir? Yavaş şehir ünvanından sonra düzenlenen bu etkinliklerde bir artış olduğunu düşünüyor musunuz?
2. Yavaş şehir ünvanının ilçenize değer kattığını, ilçenizin tanınırlığını arttırdığını düşünüyor musunuz?

3. Yavaş şehir ünvanının sosyal yaşam kalitenizi artırdığını düşünüyor musunuz?
4. Yavaş şehir ünvanı, ilçenin geleneksel yemeklerinin, ürünlerin üretilmesi, desteklenmesi, korunması ve tanıtılması konusuna nasıl etki etmiştir?
5. Yavaş şehir ünvanının etkisiyle gelenek ve göreneklerinizin gelecek kuşaklara aktarılması konusunda çalışmalarınız nelerdir?

Fiziksel Etkiler

1. Yavaş şehir ünvanıyla birlikte ilçenin yerel dokusu ve mimarisinin, tarihi ve kültürel mirasının korunması için neler yapılmaktadır?
2. Yavaş şehir olduktan sonra ilçede gerçekleştirilen fiziksel çevre düzenlemeleri (doğal alanların korunması ve yeşil alanların artırılması vb.) ve projeleri hakkında bilgi verebilir misiniz?
3. Yavaş şehir ünvanının ilçede gürültü ve çevre kirliliğine neden olduğunu düşünüyor musunuz?
4. Yavaş şehir ünvanından sonra altyapı noktasında hangi çalışmalar yapılmaktadır (yaya yolları, bisiklet yolları, toplu taşıtlar, engellilere yönelik çalışmalar)? Bu altyapı projelerinin ilçenin doğasına zarar vereceğini düşünüyor musunuz?
5. Yavaş şehir olduktan sonra ilçede yenilenebilir enerji veya enerji tasarrufu kullanımı konusunda neler yapılmaktadır?

EK 2 Etik Kurul

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Sosyal Bilimlerde İnsan Araştırmaları Etik Kurulu

Özlem Nur DERVİŞOĞLU
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Turizm İşletmeciliği

Sayın Özlem Nur DERVİŞOĞLU,

“GÖYNÜK VE MUDURNU İLÇELERİNDE YAVAŞ ŞEHİR UNVANIĞIN BÖLGE TURİZMİNE EKONOMİK, SOSYAL VE FİZİKSEL ETKİLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ” adlı İnsan Araştırmaları Etik Kuruluna yapmış olduğunuz başvurunuz (Protokol NO. 2024/65) kurulumuzun 01.03.2024 tarihli ve 2024/02 toplantısında değerlendirilerek etik olarak **uygun bulunmuştur**. Bilgilerinize sunarız.

Prof. Dr. Hamit COŞKUN (Başkan)